

Novoletni koledar

za navadno leto 1975 prilagamo danes vsem starim in novim naročnikom Dolenjskega lista - z željo, da bi jim kazal predvsem prijazne in uspešne dni. Predstavlja nam jubilejno leto, v katerem bomo slavili 30. obletnico osvoboditve in pogumno prehojeno pot.

Potrudili se bomo, da bodo našli veren odraz razvoja, napredka in novih načrtov v našem tedniku od januarja do decembra 1975 tudi številni delovni kolektivi, organizacije, društva in posamezniki iz področnih domačih 9 občin, v katerih opravlja Dolenjski list službo obveščanja.

S temi željami in lepimi pozdravi podarja novoletni koledar za l. 1975 vsem svojim bralcem, naročnikom in sodelavcem Vaš
DOLENJSKI LIST

Mrtvim ne dajo miru

Tatovi na brežiškem pokopališču

Na UJV Celje so te dni zbrali podatke, kaj vse je izginilo z nekaterih grobov na brežiškem pokopališču. V času med 17. in 21. novembrom so namreč občani vsak dan prijavljali, da so našli poškodovane grobove, iz katerih so čez noč zmanjkale težke marmorne vaze s podstavki, pa tudi nekaj bakrenih in drugih dražjih svetilk.

Storilcev zaenkrat še niso odkrili, domnevajo, pa, da jih je bilo več, kajti en sam ne bi mogel prenašati oziroma odnašati tako težkega tovora. Samo ena vaza s podstavkom je tehtala več kot 150 kilogramov, Zlikovci so po do sedaj zbranih prijavah okradli in oskrnili 6 grobov in naredili za okrog 20.000 din škode.

Brigadirski »horuk« v Suhi krajini

Zvezna mladinska delovna akcija v tem delu Dolenjske se bo, kot vse kaže, začela že v letu 1975 - Mladi bodo gradili vodovode, pogozdovali planjave, urejali ceste in naselja

Razen na Kozjanskem in v Brkinih bo v letu 1975 zvezna mladinska delovna akcija tudi v Suhi krajini. Mladi bodo pomagali pri graditvi vodovodov, pogozdovanju, ureditvi cest in naselij. Dela bodo trajala več let; njih vrednost cenijo na 80 milijonov dinarjev.

Takole so glasovali zaposleni v novomeškem Novoteksu. Podobno okrašena volišča so imeli tudi v drugih TOZD in OZD. (Foto: S. Mikulan)

Dobili smo tudi delegacije v SIS

Z visoko udeležbo na volitvah delegacij v TOZD in krajevnih skupnostih so delovni ljudje dokazali veliko zrelost in zavest

Malo pred zaključkom redakcije smo dobili zadnja poročila o poteku volitev delegacij v SIS na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju. Volilna udeležba ni bila bistveno manjša kot spomladi na splošnih volitvah v občinske skupščine. V vseh občinah so dosegli nad 85-odstotno udeležbo. Zaposleni v ribniški in kočevski občini so glasovali 5., v dolenjski in posavski regiji v glavnem 6. decembra, volitve v krajevnih skupnostih pa so bile povsod 8. decembra.

NOVOLES: SPET DVE PRIZNANJI

Na 12. mednarodnem beograjskem salonu pohištva je NOVOLES dobil diplomu za dober design - za elemente za opremljanje predsebe. Priznanje je dobilo posebej podjetje, posebej pa avtorica inž. arh. Marta Račičeva. Prav gotovo je spodbudno, da se dolenjsko podjetje in Novomeščanka inž. Račičeva tako uspešno prebijata v krog znanih mednarodnih ustvarjalcev in oblikovalcev sodobnega pohištva.

V novomeški občini se je petkovih volitev udeležilo 16.960 zaposlenih ali 86,7 odstotka vseh vpisanih. Samo v Gorjancih in Pionirju so glasovali 7. decembra. V delovnih organizacijah je bilo odprtih okoli 115 volišč. Na volitvah v krajevnih skupnostih so dosegli boljšo udeležbo, saj je na 175 voliščih glasovalo 30.974 občanov ali 93,5 odstotka vseh volilcev. Najbolje so se odrezali v straški KS (94,3 odst.), najslabše pa v hinjski KS (79,5 odst.).

V črnomaljski občini so 6. decembra, kakor poroča naša novinarica Ria Bačar, na voliščih v delovnih organizacijah dosegli 92,1-odstotno udeležbo. Med prvimi so stoodstotno volili v zdravstvenem domu, občinski upravi in pri Varnosti. V nedeljo, 8. decembra, je prišlo na 79 volišč 94,3 odst. volilnih upravičencev. Več kot polovico volilcev so zaprti že ob 10. uri, ponekod so glasovanje končali ob osmih zjutraj. Med najboljšimi so bili volilci v Vukovcih in Bojancih.

V metliški občini, poroča Janez Pezelj, so bile volitve dobro organizirane oba dneva. V organizacijah združenega dela jih je od 2.355 volilcev glasovalo 2.028 ali 86 odstotkov. V krajevnih skupnostih je prišlo na volišča 4.481 ljudi ali 92,5 odstotka vpisanih v volilne imenike.

Jože Princ poroča iz Kočevja, da so 5. decembra v kočevski občini v delovnih organizacijah izvolili 43 splošnih delegacij in tri posebne. Od 553. kandidatov je bilo izvoljenih 442 delegatov. Volitev se je udeležilo 5.658 zaposlenih ali 87,4 odst. vseh volilnih upravičencev. Na nedeljskih volitvah pa so izvolili 17 delegacij oziroma 180 delegatov izmed 206 kandidatov. Od 11.627 volilcev jih je prišlo glasovat 10.393 ali 89,4 odstotka.

V ribniški občini so 5. decembra izvolili 181 delegatov izmed 244 kandidatov. Glasovalo je 2.127 upravičencev ali 88,5 odst. vpisanih. V nedeljo pa so občani izvolili izmed 199 kandidatov 154 delegatov za 14 delegacij SIS. Glasovalo je 6.569 ljudi ali približno 85 odstotkov vpisanih volilcev.

V brežiški občini so zadovoljni z izidom petkovih in nedeljskih volitev, piše naša novinarica Jožica Teppey. V delovnih organizacijah je glasovalo 5.772 zaposlenih ali 94,3 odstotka vseh. V 21 kolektivih, kjer delajo samo dopolne, so končali volitve ob 12. uri. Nedeljskih volitev se je udeležilo 16.473 volilcev ali 90,7 odstotka vpisanih. Ob tem povejmo, da je 1.322 občanov iz te občine na začasnem delu v tujini, 201 pa služi vojaški rok.

Kot povzemamo iz poročila naše novinarke, so zaposleni v krški občini volili od četrta do sobote. Glasovalo je 6.269 volilcev ali 87,5 odstotka. Udeležba je slabša zavoljo visokega bolniškega staleža. Približno enak odziv je bil na nedeljskih volitvah, ko se je glasovanja udeležilo 16.405 volilcev ali 87,2 odst. vseh. Boljšo udeležbo bi dosegli, če bi volilo tudi okoli 1.000 zdomcev.

(Nadaljevanje na 4. str.)

NOVO MESTO: ZAOSTRITI ODGOVORNOST

Besede so dobro zastavljene, osnutek resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije pravilno nakazuje neposredne naloge v prihodnjem letu in njihov prednostni red, premalo določno pa govori o odgovornosti za izvajanje te resolucije. To sta dve poglaviti ugotovitvi iz javne razprave, ki jo je v torek, 10. decembra, v Novem mestu organiziral medobčinski svet SZDL, v njej pa je uvodne misli povedal Drago Petrovič, član republiškega izvršnega sveta in republiški sekretar za gospodarstvo. Več o tem prihodnjic.

PRIPOMBE IZ POSAVJA

V Posavju zavzeto razpravljajo o nadaljnjem razvoju Slovenije in iščejo svoje mesto v njenih razvojnih načrtih. V pripombah, ki jih je dal medobčinski svet SZDL Posavje k izhodiščem za družbeni razvoj Slovenije od 1976 do 1980, je izražena podpora investicijam za infrastrukturne objekte, ker Slovenija pri tem močno zaostaja. Predstavniki Posavja se zavzemajo za hitrejši razvoj nerazvitih območij in zahtevajo, da se v ta razvoj vključijo nerazvita območja tistih občin, ki po sedanjih merilih veljajo za razvite.

Posavje je ena tistih regij, ki imajo največ zdomcev. Prav zaradi tega se zavzemajo za zavezitev zaposlovanja na tujem. Predlagajo ukrepe, ki bodo ljudi zadržali doma in jim nudili možnost za ustrezno zaposlitev. Poudarjena je bila tudi zahteva, da bi se prihranki zdomcev stekali v regije, iz katerih so ti ljudje doma.

Novi most do spomladi

Sevnica: do konca leta bodo končali betoniranje

Zadnje mesece za INGRADOVE delavce, glavne izvajalce gradnje novega sevniskega mostu, ni bilo praznikov ne prostih sobot ne nedelj. Prvotni rok predaje mostu prometu 29. november sicer ni dosežen, poglavito delo - premostitev reke - je vendarle opravljeno.

Konec minulega tedna so še z zadnjega polja na vozišču mostu sneli jeklene opaže. Kot nam je dejal vodja gradbišča Ivan Duič, ni šlo brez zastojev že od samega začetka. Gradbeno dovoljenje za novi most je

bilo izdano šele junija, čeprav bi to moralo biti urejeno že pred enim letom. Te skrbi jim je povzročila Vodnogospodarska skupnost Slovenije, ki je zahtevala pol metra višji most, kar je zahtevalo izdelavo novih načrtov.

V 9 metrov široko vozišče in 1,80 metra široke pločnike na vsaki strani ter stebre je doslej vgrajenih 1.900 kubikov betona in 200 ton betonskega železa. Za pomožni nasip, s katerim so si krčili pot čez reko ob delih v strugi, je šlo 15.000 kubikov kamena in gramoza. Okrog 8 do 9 tisoč kubikov jim ga je odneslo. Če bi jim bil začetek jeseni naklonjen z vremenom, bi rok še nekako ujeli, tako pa so zaradi deževja in narasle vode stali kar dva meseca.

A. ZELEZNIK

ZDOLE: PRVO GLASILO

Mladinski aktiv z Zdol deluje šele leto dni. V tem kratkem času pa so se mladinci in mladinke aktiva izkazali z resnim delom, ki obeta, da delo v tem kraju poslej ne bo več zaspalo. Mladi pripravljajo sedaj prvo številko svojega glasila z literarnimi, likovnimi in drugimi prispevki, ob dnevu republike pa so se predstavili z zanimivim kulturnim programom.

SEMIČ: ŽENSKO TELOVADNJO

Konec novembra se je v prenovljenem Domu TVD Partizan v Semiču začela rekreacijska vadba za ženske od 18. do 40. leta. Nekateri so tudi starejše. Zanimanje za rekreacijska srečanja v telovadnici pod vodstvom telovadnega učitelja Stjepana Šoštarja je izredno. Ženske in dekleta so čutili potrebo po telovadbi, saj večina med njimi veliko sedi v službi.

PTT obljublja izboljšave

„V srednjeročnem programu razvoja predvideva PTT podjetje Novo mesto popolno avtomatizacijo telefonskega prometa in sodobno ureditev poslovnih prostorov na vseh večjih poštah,“ je povedal direktor podjetja na otvoritvi povečane telefonske centrale in obnovljene pošte v Brežicah.

Letos je znašala skupna vrednost PTT investicij v brežiški občini 3,5 milijona dinarjev. Za leto 1975 planirajo na tem območju za milijon dinarjev investicij. Novo končno avtomatsko centralo bodo dobili v

Globokem, razširjeno pa na Bizeljškem, kjer je predvidenih 60 novih priključkov.

Razveseljiva je tudi napoved, da se bodo v začetku prihodnjega leta povečale medsebojne telefonske zveze med Brežicami in Novim mestom za 50 odstotkov, do konca leta pa še za nadaljnjih 50 odstotkov. S tem bo telefonski promet za nekaj let rešen težav.

V Brežicah so v soboto, 7. decembra, odprli preurejene pošne prostore, novo centralno ogrevanje v stavbi in razširjeno voziščno avtomatsko telefonsko centralo. Število telefonskih naročnikov se bo poslej lahko povečalo od 500 na 1000. (Foto: Jožica Teppey)

KOMANDIR: VILJEM FORTUN

1. decembra je prevzel mesto komandirja postaje milice v Črnomlju Viljem Fortun. Prejšnji komandir Bruno Likar je odšel namreč v pokoj.

I. ZORAN

Morda še nikoli, razen v prvih letih obnove porušene domovine in v letih informbirojevske blokade, niso bile v zgodovini mladega socialističnega gospodarstva Jugoslavije pred nami take naloge, kot bodo v letu 1975. Če kdaj, je ta čas uresničitev nalog v veliki meri odvisna od sposobnih gospodarskih organizatorjev. In teh nam v naši republiki primanjkuje.

Primanjkuje nam jih že zaradi samega visokošolskega sistema, ki ob velikem vpisu daje le malo diplomantov. Zato, ker vpisi po posameznih fakultetah ne ustrezajo potrebam gospodarstva. Veliko naših strokovnjakov za nekajkrat višje osebne dohodke, kot jih imamo doma, dela raje v tujini. Ob vsem tem pa še vrsto domačih težav, ki nam nujno ali po nepotrebnem onemogočajo izkoristiti tiste strokovne kadre, ki so na voljo.

Prav gotovo niti še tako sposobnemu strokovnjaku ne moremo nuditi približno takega osebnega dohodka, kot ga prejme na Zahodu. Premalo smo razviti in naš sistem, ki daje poleg osebnega standarda velik poudarek družbenemu standardu, tudi ob večji produktivnosti ne bo zagotavljal takih osebnih dohodkov kot kapitalistični. S tem dejstvom se je treba sprijazniti.

Marsikaj pa lahko spremenimo. Na prvem mestu uravnolovko. Samoupravni sporazumi o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov so nam sicer zagotovili, da se osebni dohodki v glavnem gibljejo v skladu z delovno storilnostjo. Na drugi strani pa smo v teh okvirih preveč uravnolovsko delili sredstva. Predvsem v treh

smereh. Prvič, zgornjo mejo najvišjega dovoljenega osebnega dohodka smo predolgo držali nespremenjeno. Ob vsaki revalorizaciji osebnih dohodkov glede na življenjske stroške smo navadno popravili vse osebne dohodke, le izjemoma pa tiste, ki so že dosegali mejo 750.000 starih dinarjev. Po takih skokih pa strokovnjaki ostanejo brez prave spodbude za delo, če imajo od doseženih rezultatov vsi svoj delež, oni pa najskromnejšega.

Drugič, ti sposobni ljudje – ne samo najboljše plačani, ampak večina delavcev z nadpovprečnim osebnim dohodkom – so prizadeti pri raznih plačilih za storitve družbenega standarda. Več morajo plačati za svoje otroke v otroških vrtcih, več pri raznih šolskih akcijah, ki niso v programih izobraževalnih skupnosti, dostikrat so zadnji na vrsti za letovanje v počitniških domovih in morajo v drage komercialne objekte itd. V bistvu pa bi morali te stvari urediti tako, da ne bi prizadele nagajevanja po delu.

In tretjič, sam davčni sistem na sedanji stopnji razvoja ni v skladu z načelom nagajevanja po delu. Vemo, da večina prispevkov za splošno in predvsem skupno porabo temelji na osebnih dohodkih. Torej tu plačuje

BEJRUT – Libanonski premier Rašid Al Solh je obsodil stališče izraelskega sodišča, ki je včeraj grškokatoliškega nadškofa – na sliki po obsodbi – Hilariona Kapučija obsodilo na 12 let zapor. „Takšna sodba kaže, da izraelske oblasti izkoriščajo svojo tako imenovano pravico v politične cilje,“ je izjavil premier Solh. Dejal je tudi, da je nadškof Kapučij, kot vse kaže, kriv samo zaradi tega, ker se je zavzemal za pravico palestinskih Arabcev, da se vrnejo in osvobodijo svojo domovino. (Telefoto: UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

Predsednik Cipra nadškof Makarios se je vrnil na otok, kjer so mu priredili veličasten sprejem. Na velikem zborovanju v Nikoziji je njegov govor poslušalo več kot 200.000 ljudi, ki so mu ob koncu viharno vzklikali.

Tako se je vrnitev začela na prijeten način, toda pri tem je treba vedeti, da njegove vrnitev niso bili veseli vsi. Medtem ko so to pozdravili v Atenah in v množicah grške narodnostne skupnosti na Cipru, pa so povsem drugače reagirali v Ankari. Nadškof Makarios se je vrnil samo kot voditelj ciprskih Grkov, nikakor pa ne kot ciprski predsednik, je izjavila uradna Ankara in dodala, da vztraja na avtonomiji za na otoku živeče Turke.

Tako se je Makariosov povratek že takoj na začetku zvil v meglo domnev in ugibanj o bodočnosti ne samo otoka, marveč tudi vloge Makariosa na njem. Kaj bo s Ciprom?

V tem trenutku je težko predvidevati vse možne iniačne razvoja ciprskih dogodkov, kakaj strasti zadnje vojne so doobra razburile duhove.

Stvar pa ni samo v tem, da si nasprotujejo ciprski Turki in Grki, marveč, da tudi znotraj slednjih ni povsem jasnih in enotnih stališč. Znano je, da je moral predsednik Makarios v tujino prav zato, ker so desničarske sile na otoku uprizorile državni udar. Se pravi, da mora Makarios na eni strani utrditi grške vrste, na drugi pa poskusiti najti skupen jezik tudi s turškimi predstavniki.

Kar zadeva prvo: v naslednjih dveh, treh dneh bo Makarios začel vrsto posvetovanj s predstavniki različnih grških strank na otoku. Pri tem menijo, da bo skušal ustanoviti nekaj skupen posvetovalni organ, ki naj bi bil zametek bodoče vlade.

Kakšno vlogo naj bi imeli v tej vladi Turki, je za zdaj še nejasno – in od odgovora na to vprašanje je tudi odvisna bodočnost otoka.

GRKI ZA REPUBLIKO

Medtem so se Grki na referendumu z večino glasov (70 proti 30 odstotka) opredelili za republiko, s čimer se je podrla vsaka možnost, da bi postala Grčija znova monarhija oziroma da bi se iz Velike Britanije, kjer biva sedaj, vrnil na čelo države mladi kralj Konstantin.

Grčija nadaljuje proces demokratizacije, pri čemer doživljajo zasluženo rehabilitacijo tisti, ki jih je polkovniška diktatura v šestih letih svojega obstoja potisnila na tla in v ozadje.

NEMIRNA ETIOPIJA

Etiopijo še vedno pretresajo krči in to je razumljivo, zakaj

pot iz močne zaostalosti v sodobno družbo dvajsetega sveta ne bo lahka. Navidez je v deželi mirno, toda v ozadju tega je mogoče slutiti globoke pretrse, ki za zdaj ne izbijajo na površje nemara samo zaradi trde roke vladajočih vojskarskih krogov.

S tem v zvezi izražajo v nekaterih prijateljskih državah še vedno močno zaskrbljenost zaradi usode cesarja Haile Selassieja. Ta je že podpisal dokument, s katerim je prenesel svoje osebno bogastvo (menijo, da gre za vsoto poldruge milijarde dolarjev!) na poseben

Makarios se je vrnil na Ciper

bančni račun, s katerim bodo pomagali od suše in lakote prizadetim prebivalcem. Prav zaradi tega menijo nekateri, da utegnejo sedaj vojaki tudi cesarja postaviti ob bok tistim, ki so jih obtožili za nemarnost pri odklanjanju katastrofalnih posledic suše ter lakote... in izmed katerih jih je šestdeset trpelo za smrtjo.

Oblasti v Adis Abebi sicer zanikajo, da bi se cesarju doslej karkoli zgodilo, vendar pa doslej prav tako še niso objavili trdnega zagotovila, da se mu tudi ne bo.

TELEGRAMI

KAIRO – Egipt pričakuje, da bo po obisku generalnega sekretarja KPSZ Leonida Brežnjeva (januarja prihodnje leto) dobil novo sovjetsko vojaško pomoč. To je izjavil zunanji minister Ismail Fahmi v intervjuju, ki ga je objavil kairski list Saut Al Gama.

NEW YORK – Ob 10. decembru, dnevu človekovih pravic, je predsednik 29. zasedanja generalne skupščine OZN Abdelaziz Buteflika poslal svetovni skupnosti poslanico, v kateri jo poziva, naj z neomajno voljo zagotovi popolno uresničitev načel splošne deklaracije o pravih človeka.

MOSKVA – Minister za zunanje zadeve ZSSR Andrej Gromiko in minister za zunanje zadeve Romunije George Macovescu sta se srečala v Moskvi in se pogovarjala o nadaljnjem razvoju sodelovanja med državama.

NEW YORK – Generalni sekretar OZN dr. Kurt Waldheim je uradno zaprosil varnostni svet, naj silam OZN na Cipru podaljša mandat do 15. junija 1975. Ocenil je, da bodo stroški za šestmesečno vzdrževanje teh enot, vključujoč tudi nekatere neizplačane izdatke, znašali 41.900.000 dolarjev. Sile OZN na Cipru vzdržujejo s prostovoljnimi finančnimi prispevki držav članic OZN.

Vsako ima seveda svoje skrbi, toda večina vlad tega sveta se te dni najpogosteje ubada z vprašanjem, kako rešiti zadrege z naraščajočimi cenami surovin. Med surovinami je najbolj cenjena nafta, pa zato ni čudno, da se z njo tudi največ ukvarjajo. Toda mnenja o tem, kako si zagotoviti dovolj nafte in kako dobiti denar za plačilo (menijo, da bodo morali letos uvozniki nafte odšteti 60 milijard dolarjev več za nafto kot lani) so si različna. Medtem, ko si Američani prizadevajo ustanoviti nekakšno enotno „fronto“, ki naj bi se „zoperstavila“ proizvajalcem nafte, menijo v Zahodni Evropi, da bi bilo najbolje, če bi se ravnali po gestu – vsak zase, pa kar bo, pa bo. Da mislijo s slednjim resno, so dokazali te dni, ko so se začeli pripravljati, da izdajo nekakšne obveznice, s katerimi bi krili narasle stroške zaradi nafte.

Medtem ko se morajo nekateri ubadati s problemom kje dobiti denar in nafto, se mora predsednik ZDA z vprašanjem – kje dobiti plavalni bazen. Znano je, da je Gerald Ford navdušen plavalec, ki prebije vsak dan četrto ure v plavalnem bazenu. Toda v Beli hiši plavalnega bazena ni, pa mora drugam na „gostovanja“. Res je, da so proizvajalci (ali graditelji, kakor hočete) plavalnih bazenov v ZDA ponudili, da zgradijo enega zastoj v Beli hiši, toda predsednik Ford je odklonil. Sedaj se mu vendarle obeta druga možnost: plavalni trenerji so predlagali, da začnejo z akcijo zbiranja denarja za plavalni bazen v Beli hiši. To akcijo naj bi povezali s propagando za plavalni šport. Pravijo, da bo na to predsednik morda pristal... najbrž zato, ker ne diši niti malo po – podkupovanju...

Tačas pa bi v Združenih narodih kmalu prišlo do zadrege. Američani, ki se niso strinjali z tem, da je lahko prišla v ZN delegacija Palestinske osvobodilne organizacije, pa so jih preglasovali, so dejali, da bodo zapustili dvorano, če bodo delegacije sprejele sklep, da naj namesto Lon Nola pride v ZN predstavnik Sihanuka... grožnje...

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

V dneh minulega tedna smo izpolnili pomembno družbenopolitično nalogo – z volitvami delegacij za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti (minuli četrtek in ponekoder tudi naslednji dnevi v organizacijah združenega dela, v nedeljo pa po krajevnih skupnostih v vsej Sloveniji) smo sedaj omogočili dokončno konstituiranje tistih SIS, ki jih nova ustava izrecno opredeljuje kot del našega novega (delegatskega) skupščinskega sistema. Oblikovanje naše družbene ureditve in prehajanje v nove družbene odnose naše samoupravne socialistične družbe je tako naredilo še pomemben korak naprej. S tem, bi rekli, konkretno uresničujemo nova ustavna določila, ki smo jih sprejeli za usmeritev našega družbenega razvoja.

Nadalje pa se v teh dneh nadaljujejo (in se bodo še do konca leta) obširne razprave o drugem vidiku našega razvoja – o temeljih naše gospodarske in socialne politike za prihodnje leto. Že prejšnji teden smo na tem mestu poročali, da so se v skupščini SFRJ razvile razprave o osnutku zvezne resolucije, ki nakazuje ta razvoj za leto 1975, in nakazali smo tudi nekatere poglobitve oporne točke teh razvojnih vidikov. Prejšnji teden (v sredo) je o predlaganem osnutku zvezne resolucije razpravljala tudi slovenska republiška skupščina (saj morajo o tem pomembnem družbenem dokumentu izraziti republike svoje stališče ter ga sprejeti še po vsestranskem dogovoru), ki je osnutek resolucije v načelu podprla – toda z nekaterimi pripombami.

Gospodarske razmere ob prehodu v prihodnje leto se nam kažejo – tako za vso jugoslovansko kot tudi za republiško družbeno skupnost – dokaj zahtevne in še bolj zapletene, kot pa so bile tiste ob začetku letošnjega leta, je bilo poudarjeno v razpravi ob tem v republiški skupščini. Te razmere

terjajo, da bomo morali prav vsi posvetiti največjo pozornost prvi zahtevi, uresničevanju stabilizacijske politike našega gospodarstva. To pa pomeni predvsem – da bomo morali v prihodnjem letu prav vsi več in bolje delati, da bomo morali tudi bolj gospodarno porabljati tisto, kar ustvarjamo s skupnim delom.

V razpravi o osnutku zvezne resolucije se je na republiški ravni med drugim izoblikovala ugotovitev, da ostaja tudi v sedanji resoluciji še precej nedorečenega glede razmeritve pristojnosti med zvezo in republikami (navzlic temu, da so te stvari že v ustavi po novem dokaj jasno razmejene) in

da se te pristojnosti precej križajo. To velja npr. glede določitve konkretnih stopenj rasti porabe in še drugega, kar je po novem predvsem v pristojnosti združenega dela po republikah. To bo v dokončnem besedilu razvojne resolucije za vso državo za prihodnje leto vsekakor treba domisliti in odpraviti – je bilo poudarjeno v slovenskih pripombah ob tokratni zvezni resoluciji.

Sočasno s tem pa že potekajo tudi priprave za republiško resolucijo o razvoju v prihodnjem letu – in ob tem je bila minuli teden (prav tako v sredo) seja komiteja mestne konference ZKS, kjer so med drugim ugotovili dokaj zaskrbljujoče podatke, da ljubljansko gospodarstvo v primerjavi s celotnim slovenskim gospodarstvom v svojem razvoju

v zadnjem času že občutno zaostaja. Spričo koncentracije gospodarskih zmogljivosti, ki je na območju Ljubljane, nam ta podatek nikakor ne sme iti mimo pozornosti: stopnja povečanja dohodka (po podatkih iz prvih devetih mesecev letos) je znašala v primerjavi z lanskoletno v vsej Sloveniji 36 odstotkov, na območju Ljubljane pa le 32 odstotkov. To pomeni siromašenje našega osrednjega gospodarskega prostora v republiki – to je pojav, ki se mu bomo morali v prihodnjih razvojnih prizadevanjih vsekakor skrbno posvetiti.

Po velikem hruku, ki ga je nedavno tega sprožil napovedani ukrep glede „deviznih kupcev“ nekaterih vrst blaga, predvsem avtomobilov, je minuli teden ZIS sprejel nov, spremenjen odlok o razpolaganju z devizami, ki jih ustvarjajo občani. Po novem odloku lahko vsak občan naloži na svoj devizni račun vsa devizna sredstva, ki jih ustvari, ne da bi ob tem moral karkoli pojasnjevati. Ta odlok ima razumljiv praktičen pomen: ob prvotno napovedanem ukrepu je grozilo, da bodo devizne vloge občanov v bankah kar izhlaplele, čeprav vemo, kako zelo so nam koristne.

Napovedano povečanje cen elektrike (prejšnji teden je o tem padla odločitev) je bilo odloženo, ker je predlog za podražitev – ki so ga podale organizacije združenega dela v elektrogospodarstvu – izvršni odbor interesne skupnosti elektrogospodarstva Slovenije zavrnil, češ da ni utemeljen z dejanskim povečanjem stroškov. Predlog je bil, naj bi se dosedanja povprečna cena elektrike v Sloveniji povečala kar na 96 par za kWh. Res pa je, da ima naše elektrogospodarstvo velik kup izgub (ob koncu leta bo primanjkljaj znašal 400 milijonov din) in da bo moral nekdo pokriti. Podražitev elektrike so torej za sedaj samo odložene.

In še – minuli teden so bile zvišane pokojnine pri nas, tako da bodo od novega leta dalje višje (starostne in invalidske) za 15 % in še za 40 din na posameznika, druge (družinske) pa se bodo povečale prav tako za 15 % in še za 28 do 40 din na posameznika, odvisno od primerov. Hkrati so se zvišali tudi dodatki za pomoč in postrežbo upokojencem.

Naredili smo pomemben korak

Čeprav so morali učitelji iz Podpreske in Trave do volišča na centralni osnovni šoli v Kočevju premagati precejšnje razdalje, se je v četrtek, 5. decembra, do 12. ure zvrstilo na volitvah v SIS kar 118 volivcev. Manjkala sta le 2. Glej še skupno poročilo na 1. strani! (Foto: Brus)

Na sevniški osnovni šoli deluje več krožkov, med njimi tudi filmski, ki združuje precej ljubiteljev. Na sliki: član krožka Bojan Zagorc pri snemanju. Z novo organiziranostjo mladinske organizacije dobivajo te dejavnosti še večji pomen. (Foto: Pavkovič)

V organizaciji Slovenija koncerta iz Ljubljane je v sredo, 4. decembra, nastopil v Seškovem domu v Kočevju vokalno-instrumentalni ansambel „Prijetelji“ s pevci Bracom Korenom, Sonjo Gaberšček in Majdo Sepe. Odmore je izpolnil pantomimik Valdes. (Foto: France Brus)

Kadar so cevi vodovoda suhe, občani ponavadi stresejo vso jezo na vodovodarje. Tako je bilo večkrat tudi letos poleti v Trebnjem. Zato so ljudje minule dni pri Kamnem potoku nadomestili zasilni vod, da cevi ne bi zamrzile. (Foto: Zeleznik)

PROBLEMI NAS GRABIJO

Na zadnji seji medobčinskega sveta ZK Ljubljana je po razpravi o najaktualnejših nalozah ZK v prvi polovici prihodnjega leta Ivan Godec, sekretar sveta, dejal:

— Seji prisostvuje tudi predstavnik CK ZKS tovariš Briški, ki nas bo zdajle zagrabil, če smo o čem premalo razpravljali.

Nato pa se je oglašil tovariš Briški:

— Če ne boste delali prav, vas bodo že problemi sami zagrabili.

Sejmišča

NOVO MESTO: Na ponedeljkovem sejmu je bilo zelo živahno; bilo je dosti prodajalcev in kupcev. Naprodaj je bilo 414 prašičkov, starih do 3 mesece, in 42 starejših. Lastnika je menjalo 357 živali: Mlajši prašiči so stali od 390 do 520 din, starejši pa od 530 do 750 din. Cene so bile torej približno enake kot na zadnjem sejmu.

BREŽICE: Rejci prašičev so pripeljali na sobotni sejem 541 prašičkov, starih do 3 mesece ter 37 starejših. Mlajših so prodali 498 (po 19 do 20 din kilogram žive teže), starejših pa 23 (po 14 din kilogram žive teže).

Kmetijski kotichek

Prva pomoč pri živini

Zgodilo se je ne enkrat, da je neuk kmet v želji, da bi pomagal kravi pri porodu, z umazanimi rokami segel v njena rodila in povzročil smrt krave in teleta. Tudi pri prvi pomoči velja, da je treba ne le hoteti, temveč predvsem — znati.

Kot se učimo prve pomoči pri človeku, tako bi moral rejec znati nuditi prvo pomoč živini, da bi vsaj začasno preprečil nevarnost, če je treba počakati na živinozdravnika. Pogosto zadošča že povsem preprost ukrep, brez posebnega pripomočka. Na primer: če se žival zastrupi s hrano, prepreči poslabšanje, že s tem, da ji odtegne škodljivo hrano. Ker pa so za prvo pomoč često potrebni tudi pripomočki, je priporočljivo, da je v hlevu priročna lekarna z najnujnejšimi stvarmi.

Velikokrat je treba nuditi prvo pomoč pri porodih, za katere nasploh velja: hiti počasi, saj traja porod kake tri ure pri kravah in še enkrat toliko pri privesnicah! Če je porod lažji, lahko vse naredi več rejec sam, če pa je zapleten, je nujna živinozdravnikova pomoč. Po težkem porodu se rado zgodi, da je tele navidezno mrtvo. Prva pomoč je v tem, da ga dvignemo na zadnje noge, odstranimo sluz iz nosu in ust, polivamo po temenu z mrzlo vodo in masiramo s čisto slamo, da poživimo krvni obtok.

Posebno skrbno je treba ravnati pri poškodbah. Vsaka rana je izpostavljena okužbi. Ravnati je treba previdno, delati s čistimi rokami, s čistimi povoji in gazo. Nevarne so poškodbe saskov, saj se skozi te mastitis lahko vseli v vime. Poškodovane seske je treba očistiti, razkužiti z alkoholom, namazati s kakim antibiotikom (pasto) in zavezati z elastičnim povojem.

Prvo pomoč, zares nujno, terja napenjanje goveda, ki se je nazrlo mlade detelje ali kake druge, s saponini bogate krme. Živali pomagamo tako, da jo postavimo s prednjimi nogami na višje, nato pa ji močno masiramo levo lakotnico, da izzovemo izrigavanje. To lahko pospešimo z uvajanjem gumijaste cevi v vamp. Šele v skrajni sili se poslužimo noža — trokarja, s katerim prebodem vamp v levi lakotnici.

Inž. M. L.

Da ne bi stresali iz rokava le domnev!

Zgodovinski pregled izobraževanja odraslih na Dolenjskem naj bi imela naslov študija, za katero je dal pobudo novomeški Zavod za izobraževanje ob 15-letnici delovanja delavskih univerz, ki jo praznujemo letos.

Tudi takole gre — izobraževanje na delovnem mestu.

Zdaj, ko v javnosti spet podčrtujemo (oživiljeno) potrebo po varčevanju, bo marsikdo porekel: nepotreben strošek, ko je vendar na dlan, da smo se marsikdaj še preveč „izobraževali“, preveč časa porabili za učne referate in podobno.

Ali pa nam je res vse jasno in razumljivo, ali v resnici vemo, kje in kako se izobražujemo? Ali niso tiste številke, s katerimi ne skoparimo na sestankih, kadar nanese beseda o izobraževanju odraslih, zgolj plod domneve?

Organiziramo oddelke srednjih šol, poklicnih šol, večerne tečaje, seminarje, tečaje za pridobitev kvalifikacije, najrazličnejše oblike ekonomskega, kulturnega in političnega izobraževanja. Zdaj je priredil zavod za izobraževanje, zdaj ZK, zdaj ZKPO, SZDL pa mladina, sindikati... Na to raznovrstnost smo ponosni, ne dobimo pa odgovora, koliko ljudi je „šlo skozi“ to izobraževanje, kolikor ur, stroškov in podobnega je bilo treba odšteti. To ni nikjer zbrano, pa govorimo o občinah, regijah...

Uvodoma omenjena študija naj bi bila seštevnik vsega, kar se je dogajalo v dolenjski regiji vsa ta dolga leta pod imenom izobraževanje. Dobili naj bi prvič (!) pregled nad kadrom in tudi nad znanjem naših delovnih ljudi. Ob takem pregledu, ob točnih podatkih za vsa regija bo možno načrtovati tudi jutrišnje perspektive: z občinskimi in regionalnimi načrtom — kratkoročnim, srednjeročnim, dolgoročnim.

I. Z.

Sklad za pospeševanje živinoreje

»Volilni golaž«

Ni kaj, duhovit uvodnik je prinesel ponedeljkov Pavliha, ko je v sliki povedal tole: nekdanj so na volitvah volivce pridobivali s predvolilnim golažem, za volitve delegatov v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti pa je bil ta golaž grenak, v obliki višjih cen nekaterih osnovnih živil, ki jih sicer, če se le da, bolj držijo na vajetih. Ker prizadenejo vsak žep, zlasti pa žep „malega človeka“.

Ali je bila tako občutna podražitev res nujna? Na to vprašanje skušajmo odgovoriti z gospodarskega vidika in pri tem zavestno zanemarimo socialnega, ki pa je tudi zelo pomemben.

— Katero pravljico naj vam povem: ali tisto o jari kači ali ono o razbremenitvi gospodarstva...

Podobno je tudi z oljem in še nekaterimi kmetijskimi proizvodi. Pšenica je na našem trgu za 1,46 din cenejša kot na svetovnem, olje za 5,91, svinjska mast za 3 din itd. Seveda so v razvitih deželah tudi za služki večji, bo vsakdo oporekal, vendar to tržnih odnosov ne spremeni.

Ob teh dejstvih je mnogo vreden tudi poduk o izrednem pomenu pridelovanja hrane doma, čeprav se še danes najdejo ljudje, ki lahkomišeno bleknejo, kot je svoj čas viden republiški funkcionar: likvidirajmo kmetijstvo, pa bo republika brez problemov.

M. LEGAN

Začasni oblíž

S prvim januarjem bodo slovenski upokojenci malo laže zadihali. Starostne in invalidske pokojnine se bodo namreč povečale za 15 odstotkov in 40 dinarjev, družinske pokojnine pa za 15 odstotkov in 28 dinarjev. Tako je prejšnji teden sklenila skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije, to povečanje pa se bo zaenkrat šlole kot akontacija, saj je potrebno pokojnine uskladiti še s posebnim družbenim dogovorom.

Upokojenci znajo in tudi morajo znati računati, zato bo vsak zase hitro ugotovil, kaj mu prinaša novo leto. Povprek vzeto bodo slovenski upokojenci s tem povečanjem šele prišli „na svoje“. Ob stalnih podražitvah življenjskih potrebščin se je vrednost pokojnin zmanjševala. Že lani se je, kot trdijo upokojenci, stvarna pokojnina zmanjšala povprečno za dobra dva odstotka, letos pa se bo najmanj še za enkrat toliko.

Kaj potem, ko bo pokojnina ali invalidnina?

Da bodo vendarle nadoknadili zaostajanje, pokaže tale primerjava. Osebnih dohodki bodo letos za 26 odstotkov večji kot lani, avgustovsko in bližnje zvečanje pokojnin pa bo naneslo nekako prav toliko. Seveda še ostane zastaran „dolg“: pokojnine v naši republiki morajo v povprečju dosežati večji odstotek povprečnega osebnega dohodka, kot ga dosegaajo zdaj. Naloga družbenega dogovora o usklajevanju pokojnin je, da to popravi.

Preveč denarja vezanega v zalozah surovin in izdelkov

Zalozge zavirajo

Inflacija, nekdanj komaj poznana beseda iz jezika gospodarstvenikov, je postala gospodarski pojem, ki ga ni treba nikomur več razlagati. Vsakdo po svoje občuti njene posledice, zlasti negativne.

Na nedavnem regionalnem posvetu o dolgoročnih gospodarskih načrtih države in republike v Novem mestu so opozorili še na eno slabo plat inflacije, na pretirane zalozge surovin, pa tudi izdelkov. V bojazni, da se bo reprodukcijski material jutri podražil, ga, več kot je treba, kupijo danes. Posledica tega je, da je trenutno v zalozah kar 12,5 odstotka družbenega proizvoda v naši republiki, kar je toliko kot polovica vseh naših naložb. Če bi zalozge zmanjšali, bi potemtakem lahko sprostil mnogo milijonov, ki jih v investicijski žeji tako primanjkuje. V poslovnem svetu velja, da je običajen delež zaloz približno trikrat manjši, nekako 4 do 5 odstotkov.

Na pretirano velike zalozge opozarjamo zlasti zategadelj, ker je to izrazit problem novomeškega gospodarstva, nekam potuhnjen sicer in ne v nebo vpijoč, toda zato nič manj škodljiv za nadaljnjo gospodarsko rast dolenjske metropole.

credno je zapisati...

Obilje besed, ta grda razvada, ne sme zabrisati bistva: cilje, ki si jih je zastavila resolucija o družbenoekonomski politiki in razvoju Slovenije v letu 1975 (nadaljnja krepitev samoupravljanja, povečanje družbenega proizvoda za 6 do 6,5 odstotka, povečanje izvoza za 10 odst., uvoza za 6 odst., povečanje zaposlenosti za 3 odst. in povečanje produktivnosti za 3 odst.) lahko dosežemo samo tako, da bomo več in bolje delali, bolje gospodarili, se dosledno racionalno obnašali.

Zrcalo odnosa

Leto 1975, pravi resolucija, mora biti leto vsestranskega varčevanja in gospodarnega ravnanja na vseh področjih in na vseh ravneh, predvsem v smeri zmanjševanja stroškov poslovanja. Vsi morajo sprejeti svoje načrte varčevanja in ukrepe za njihovo izvajanje... Gospodarska rast mora temeljiti predvsem na večji delovni storilnosti...

In tako dalje. Resolucija kot večina resolucij pametno svetuje, kaj je treba storiti. Naj tudi vznemirja našo vest, ki ne sme ostati neobčutljiva, kot je mnogokrat doslej! Predvsem kar zadeva varčevanje, bi morala marsikoga in družbo kot celoto zapeči vest. Koliko je še obnašanja, ki izhaja iz mnenja: „Saj ni moje, je družbeno“!

Gotovo poreče kdo, da so to, denimo v primerjavi z 58 milijardami N din zveznega proračuna v letu 1975, majhne stvari, a v bistvu niso. Ni nepomembno, če nam na primer organizator kongresnega turizma v Portorožu pravi: „Na večdnevnem simpoziju smo pričakovali 160 ljudi, a jih je prišlo skoraj 400!“ Neverjetna „sla“ po znanju! Ni nepomembno, če se ob podpisovanju sporazumov, otvoritvah in drugih priložnostih na družbene stroške bogato je in pije ter potratno zapravlja delovni čas; če je postalo poslovno skrajno neugledno potovati s skromnim avtomobilom, če ne celo z javnim prevoznim sredstvom! To niso majhne stvari, če so zrcalo nekega odnosa!

M. LEGAN

(nadaljevanje s 1. strani)

Alfred Zeleznik poroca iz Sevnice, da se je petkovih volitev udeležilo 92 odstotkov delavcev te občine. Stoodstotno so volili v sevniskem gostinskem podjetju, komunalno-stanovanjskem podjetju, krmeljski TOZD Lisca, žagi LIO, na sevniski pošti in železniški postaji. V nedeljo je glasovalo 92,9 odst. volilnih upravičencev. Ze v ranih jutranjih urah so vsi volili: v Prešni Loki, Svinjskem, Pokleku (drugo volišče), Dolnjih Impoljah, Artu, Celovniku, Zirovnici, Račici, Razborju, Malkovcu, Kresinjem vrhu in Jeperjeku.

V trebanjski občini je v petek v 22 TOZD in OZD glasovalo 94,7 odst. volilcev. Izvolili so 22 splošnih delegacij. V nedeljo pa so v 16 krajevnih skupnostih v tej občini na 76 voliščih dosegli 94,7 odstotno udeležbo. V Krmelju, Sentjanžu in Tržišču so v nedeljo izglasovali tudi samoprispevek za posodobljanje cest. Za uvedbo krajevne samoprispevka so se ob nedeljskih volitvah odločili tudi v Šentlovcu.

REZULTATOV PA NI ...

15. september je bil rok, do katerega bi morale delovne organizacije v črnomaljski občini dostaviti izvršnemu svetu občinske skupščine svoje investicijske programe za leto 1975, vendar je večina ta datum pozabila. Redke izjeme so bili kolektivi, ki so se držali sklepa, sprejetega na 3. in 4. seji vseh zborov občinske skupščine.

ŠE PLAZOVI

V Podplanini v kočevski občini še vedno ni urejena nova pot oziroma cesta do treh hiš v spodnjem delu vasi. Tu je namreč že pred leti del ceste zaradi zemeljskih plazov zdrsel v dolino. Do gradnje nove ceste ne pride, ker ni dovolj denarja za odkup zemlje in gradnjo ceste. Zato so zašilno uredili lesen most tam, kjer je odneslo del ceste. Vasičani pa pravijo, da je most že preperel.

Medobčinski svet ZK Ljubljana o nalogah ZK v prvem polletju 1975

Na zadnji seji medobčinskega sveta ZK Ljubljana, ki je bila 3. decembra, so razpravljali predvsem o najaktualnejših nalogah ZK v sedanjem obdobju.

Ugotovili so, da bodo medobčinski svet in njegovi organi v prvem polletju 1975 posvetili še posebno pozornost reševanju naslednjih nalog: nadaljnjemu uresničevanju sklepov o gospodarski stabilizaciji, delovanju KS in njihovemu financiranju, združevanju, sanaciji dijaških domov, uvajanju celodnevne šole, delu komunistov na področju SLO, krepitvi dela krajevnih in občinskih organov SZDL, izobraževanju komunistov, sprejemanju v ZK, vsebinskemu delu območnih (regionalnih) SIS in načrtovanju (načrt 1976/80). Razen tega bodo spremljali tudi uresničevanju nalog SZDL.

METALNA DELA VSE SOBOTE IN NEDELJE

Krmeljska Metalna - TOZD Tovarna lahkih konstrukcij bo letos podvojila lansko celotno realizacijo, tako da bo znašala kar 62 milijonov dinarjev. Vse sobote in nedelje v jeseni delajo, predvsem zaradi velikega naročila za novo jeseniško hladno valjarno.

SEVNICA ŠTIPENDIJE NAJPOTREBNEJŠIM

Na skupni seji komisije za izvajanje samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v sevniski občini, ki je bila 3. decembra, so se odločili izplačati štipendije dijakom in študentom, ki so bolj ogroženi. Dotok denarja iz gospodarskih organizacij je bil doslej pičel, vloženih pa je bilo 120 prošenj za štipendije. Te dni bodo razposlali pogodbe, zatem pa bo mogoče nakazovati tudi štipendije. Poslej upajo na boljši dotok denarja iz gospodarstva. Delegatu za republiko skupno komisijo so naročili, naj si prizadeva tudi za sevnisko občino pridobiti 200 dodatnih točk k štipendijam, kot to velja za nerazvite občine, samoupravni sporazum v okviru republike bi bilo treba uskladiti tudi tako, da bi pri dohodku družin upoštevali le dohodek iz rednega delovnega razmerja.

domov, uvajanju celodnevne šole, delu komunistov na področju SLO, krepitvi dela krajevnih in občinskih organov SZDL, izobraževanju komunistov, sprejemanju v ZK, vsebinskemu delu območnih (regionalnih) SIS in načrtovanju (načrt 1976/80). Razen tega bodo spremljali tudi uresničevanju nalog SZDL. Komiteji ZK bodo takoj začeli organizirati seminarje za sekretarje organizacij ZK in aktivov, člane komitejev, predsednike komisij in druge odgovorne člane ZK, na katerih bodo vse te usposabljali za

Kontrole izobražujejo

V Novem mestu so se začeli seminarji za samoupravne delavske kontrole v delovnih organizacijah

Minuli petek se je začel v Novem mestu prvi od vrste seminarjev, ki jih je za člane delavske kontrole v delovnih organizacijah dolenske regije organiziral novomeški Zavod za izobraževanje kadrov.

Sporod obsega šest glavnih tem, ki obravnavajo: delavske kontrole kot pogoj za učinkovitost samoupravljanja, organizacijo samoupravljanja, medsebojne odnose delavcev v združenem delu, družbenoekonomski sistem in gospodarjenje z družbenimi sredstvi, sodelovanje med delavsko kontrolo in SDK ter poslovniške za delo odborov delavske kontrole. Čeprav bi bila vsaka beseda o potrebnosti takih seminarjev odveč, je vendarle treba poudariti: samo z znanjem oborožena delavska kontrola bo lahko kos svojemu poslanstvu - in slednjič tudi začela delovati.

Do 25. novembra, ko je bil rok za prijavo, so delovne organizacije iz

izpolnjevanje najaktualnejših nalog. Tak seminar je že bil v Kočevju in Kamniku, kjer so ju organizirali v sodelovanju z delavsko univerzo.

Člani medobčinskega sveta so menili, naj bi na seminarjih predavali predvsem domači družbenopolitični delavci, poznavalci razmer, ki najbolj vedo, kako je mogoče uresničiti naloge doma. Teoretične ugotovitve je namreč treba preverjati v praksi. To je možno tako, da udeleženci seminarja obiskujejo tudi delovne organizacije, KS, SIS itd. Po vsakem seminarju je treba sprejemati vsebinske sklepe za bodoče praktično delo. Seminarji morajo biti zaključeni do 31. januarja. J. P.

dolenske regije prijavile za seminar naslednje število članov delavske kontrole: Trimo (Trebnje) - 2, Komunalni zavod za socialno zavarovanje (Novo mesto) - 1, PTT (Novo mesto) - 1, SDK (Novo mesto) - 2, Komet (Metlika) - 7, KZ Metlika - 2, Hotel Grad Otočec - 2, Industrija obutve (Novo mesto) - 2, Komunalni zavod za zaposlovanje (Novo mesto) - 1, Splošna bolnišnica Novo mesto - 1, Opekarna Zalog - 3, Rog (Novo mesto) - 2, Kremen - 1, DBH - 1, GOP Mirna - 3, Dominvest - 3, Labod (Novo mesto) - 8, Lekarna (Novo mesto) - 1. Novoteks, GG Novo mesto, Novoles, Gorjanci in Cestno podjetje Novo mesto so naročili svoje seminarje.

Iz tega je razvidno, da je pravzaprav silno majhno število delovnih organizacij začutilo potrebo po izobraževanju. Ali pa morda to pomeni tudi, da želi zgolj ta peščica dolenskih podjetij, da bi jim začela samoupravna delavska kontrola naposled delovati oziroma dobro delati? Kajpak je treba reči, da so nekateri (npr. SGP Pionir) poslali člane svoje delavske kontrole na seminarje tudi v druge kraje, o tem pa ni natančnejših podatkov. Če upoštevamo, da je v dolenski regiji nad 200 delovnih organizacij, za seminar, ki ga je razpisal novomeški zavod, pa se jih je prijavilo le 23, moremo sklepati, da pravega interesa za delovanje delavske kontrole le še ni. I. ZORAN

Djemal Bijedić:

Ustaviti negativne tokove

Da bi v prihodnjem letu ustavili neugodne tokove, moramo precej globoko zarezati tudi v delitev. Pri planiranem porastu družbenega proizvoda za 6 odstotkov bodo za delitev namenjena sredstva lahko realno samo za 4,8 odstotka večja od letošnjih. Dohodki vseh potrošnikov se morajo občutno zmanjšati. Pri porastu delovne produktivnosti za približno 3,5 odstotka čisti osebni dohodki zaposlenih ne bodo mogli biti večji za več kot 2,5 do 3 odstotke. Dohodki družbenopolitičnih in interesnih skupnosti morajo rasti za tretjino počasneje kot družbeni proizvod. V prihodnjem letu se bomo morali zadovoljiti s tem, da ohranimo realno vrednost pretežnega dela osebnih dohodkov v neproduktivni sferi in socialnih dajatev. Brez omejitve bodo mogli in morali rasti le osebni dohodki produktivnega in kreativnega dela - pač v skladu s porastom produktivnosti dela. V prihodnjem letu se ne bodo mogle povečati nikakršne pravice, ki se alimentirajo iz davkov in prispevkov gospodarstva, revidirana pa bodo morala biti tudi investicijska vlaganja, njihovi programi pa usklajeni s tako ustvarjalnimi možnostmi oziroma z najnujnejšimi.

Predsednik ZIS na seji predsedstva CK ZKI

dr. Emil Ludviger:

Resnica o arabski nafti

Poudariti moram, da so odločitve držav - izvoznice nafte (OPEC) o podražitvi nafte neposredno izšle iz sklepov alžirske konference neuvršenih. Jugoslavija je te sklepe podprla, saj so v skladu z našimi nameni in zahtevami, naj bi uveljavili pravičnejše cene surovin. Te so prvi korak na poti k splošni preračunljiv svetovnega dohodka, od katerega so leta in leta levji delež dobivale razvite države. To so države v razvoju jasno in glasno povedale na nedavnem izrednem zasedanju generalne skupščine o surovinah in razvoju. Te države so takoj, ko je izbruhnila naftna kriza, uvrstila Jugoslavijo med prijateljske države, ki so jih z nafto nemoteno oskrbovali. Voditelji nekaterih arabskih držav so Jugoslaviji sporočili, da bo nafta dobivala redno, tako kot prej. Tako se je tudi zgodilo: poraba nafte in naftnih derivatov pri nas ni bila omejena niti za hip. Glede cen pa tole: arabske države nam prodajajo nafto po najugodnejših cenah, ki so celo nižje od svetovnih. To resnico potrjujejo tudi novi posli, ki so jih te države zaupale našim delovnim organizacijam. Hkrati je to zagotovilo, da se bo gospodarsko sodelovanje Jugoslavije z državami v razvoju vnaprej razvijalo še hitreje in v obojestransko korist.

(Zvezni sekretar za zunanjo trgovino v odgovorih zagrebškemu „Vjesniku“)

Milan Rukavina:

Pravo lovišče, dirka za krediti

Mislim, da smo preveč usmerjeni v zadolževanje v tujini, kar velja za državo in gospodarstvo. To je postalo pravo lovišče, dirka za krediti, pogosto za vsako ceno. Pri tem se ne oziramo na posledice, ki izvirajo zaradi takšne orientacije. Jasno je, da sta naša družba in gospodarstvo prisiljena v svojem razvoju izkoriščati tudi tuje kredite kot dodatna sredstva akumulacije, pri tem pa se moramo ozirati na svoje obveznosti in možnosti. Zato mislim, da upravičeno vztrajamo pri bilanci zadolževanja v tujini, ki naj bi bila dostopna ne le republikam in pokrajinam, temveč bi morali skupne bilance dolgov v tujini predložiti tudi zbornicam oziroma združenemu delu. Tako bomo videli, kolikšen je obseg dolgov v tujini, saj bo vsa ta posojila morala odplačati jugoslovansko gospodarstvo. To je po mojem mnenju bistveno načelo: priti na dan s temi računi in prikazati namen posojil, ali res sodijo med najvažnejše stvari in so v prid optimalnemu dohodku in s čim naj bi pospešeno urejali odprta vprašanja v našem gospodarstvu, kaj ga zavira. Vse to naj bi družbo in federacijo približalo združenemu delu in temu delu omogočilo, da bi imelo vpliv na tako politiko.

40 let Prirodoslovnega društva

Slovenski naravoslovci imajo za seboj plodno in uspešno pot

Slovensci smo med narodi pravzaprav nekaj posebnega. Vsega skupaj nas je za „večje londonsko predmestje“, a kljub majhnemu demografskemu prostoru in naši maloštevilnosti imamo kompletno kulturo in znanstveno strukturo. Tega bi ne bilo mogoče doseči, ako bi ne bilo med nami veliko zavzetih in svoji dejavnosti predanih ljudi. Med njimi so tudi naši naravoslovci.

Letos praznujemo naši naravoslovci pomemben jubilej. Štiri desetletja so že pretekla, odkar so ustanovili Prirodoslovno društvo Slovenije. Vsa ta leta je društvo s svojo pestro dejavnostjo gojilo in širilo naravoslovno miselnost v vseh slojih in na vseh področjih naše družbe. S predavanji, sestanki, organiziranjem in ustanavljanjem osnovnih krožkov ter publicistično dejavnostjo je društvo vzgajalo mlade, družilo znanstvenike in tako omogočilo, da je ta znanstvena panoga ostala živa v naši družbi.

Gotovo je izrednega pomena njegova založniška dejavnost, saj stopa s prirodoslovno revijo Proteus Ze v 42. leto izdajanja te revije. Ni manj pomembna pa niso tudi prizadevanja društva za varstvo našega okolja. „Zelena knjiga“, ki so jo izdali, je delo, ki mu v svetu skoraj ni primere. Ker postaja vprašanje ogroženosti okolja vse bolj pereče, obenem pa nas ustava zavezuje k skrbi za zdravo in čisto okolje, čaka

DELOVNA NEDELJA NA KRŠKEM POLJU

Vasi Kalce - Naklo, Malo Mraševo in Brod so bile v nedeljo, 8. decembra, prizorišče zavzete delovne akcije. Prebivalci teh krajev si napeljujejo vodovod in izkoristijo vsako prsto uro za delo v jarkih. V nedeljo se jih je več kot 150 udeležilo prostovoljne akcije. Nekateri so kopalni, drugi spet zagrinjali jarke. Pomagal jim je tudi stroj. Akcija za vodovod je združila celo srpto vasičane. V Kalcah - Naklem so se odločili, da ne bodo merili, koliko jarka mora kdo skopati, ampak so se lotili dela z združenimi močmi. Odzvala se je vsa vas in prostovoljci bodo vztrajali, dokler ne bo napeljan vodovod do zadnje hiše.

KAM S PRESEŽKI?

Kar je črnomaljsko gospodarstvo letos preveč plačalo samoupravnim interesnim skupnostim na račun programa del, ker ponekod ni bil v celoti uresničen, predstavlja tako imenovane presežke. Ta denar bodo SIS upoštevale kot sredstva za leto 1975, namesto da bi jih gospodarstvu vračali.

pa so jamstvo, da bo tudi tu zmagala trezna misel. MiM

Nagrada v Stan

Kdo so izžrebani reševalci nagradne križanke?

Do ponedeljka, 9. decembra, je v uredništvo prišlo 274 rešitev nagradne križanke, ki smo jo objavili v 48. številki Dolenskega lista. Rešitev je razmeroma malo, pa še med temi je nekaj napačnih. Med pravilno

izpolnjenimi križankami smo jih izžrebali 30. Reševalci bodo prejeli 6 denarnih in 24 knjižnih nagrad.

Prvo nagrado v znesku 350 dinarjev je žreb naklonil Mariji Miklič iz Stana 5 pri Mirni. Ostale nagrade so prejeli:

- 2. nagrado v znesku 200 dinarjev - Marica Bergant, Sela 6, Semič
3. nagrado v znesku 150 dinarjev - Franc Krevs, Vrh peč 19 pri Mirni peči
4. nagrado v znesku 120 dinarjev - Ankica Krivec, Dobova 20
5. nagrado v znesku 100 dinarjev - Olga Erjavec, Irča vas 24
6. nagrado v znesku 80 dinarjev - Vilko Ilc, Kolodvorska 2, Kočevje.

24 knjižnih nagrad je žreb razdelil sledečim: Pepi Jerman - Brežice, Jože Zihel - Mokronog, Polona Zlobko - Župeča vas, Branka Peskar - Trebnje, Poldka Klik - Kočevje, Jožica Novinec - Radeče, Tadej Omerzel - Radenci, Stefanija Miroslavič - Golek, Marija Bizal - Črnomelj, Ludvik Čampa - Ivančna gorica, Ivanka Turk - Lazec, Mladen Cesar - Metlika, Verica Kuhar - Sevnica, Franci Vovk - Dol. Toplice, Marjan Bonča - Mokronog, Štefka Grahek - Črnomelj, Rudi Mihelin - Sevnica, Mimi Prešeren - Karteljevo, Anica Pelko - Tržišče, Tihomir Bertole - Dol. Toplice, Ludvik Rifelj - Črešnjice, Alojz Svetič - Obrh, Janez Vovk - Straža, Uroš Kastelic - Trebnje.

Grid for a crossword puzzle with words like SMOLA, RELE, TOSCA, ABELE, AKT, RAKETA, VRAC, HAN, KONICA, OSA, ATENEJ, VIR, RAK, PELIKAN, MECEN, KAMORA, SITAR, NAT, POBIC, AVNOJ, PO, AIR, EMU, DAN, REPUBLIKE, SAN, JAT, BRASNO, ED, ARA, NATON, ANODA, SKET, DEU, L, APACI, JAVOR, AZ, AKTION, KOTANEC, AB, RABI, KOSEL, LEGLO, FINIS, VT, AKA, LEV, KAP, RT, ART, ANKICA, AL, PAV, LOREN, IV, S, KOSILO, OFSET, TESLA, AK, KATRAN, TOM, TORERO, ANIS, RAI, URNIK, POKOP, ANO, KRAS, KRIZA, DNO, RED, AVART, RABUKA, PAVLIJAN, AMONAL, BORL, ME, VEDA, AS, AJSHIL, INA, PAN, ATENA, LERMONTOV, NUK, OK, SLJEME, JATA, TEA, ASTEROID, BAT, NAV, TRIST

NAGRADNA KRIZANKA
1. nagrada - 350 din.
2. nagrada - 200 din.
3. nagrada - 150 din.
4. nagrada - 120 din.
5. nagrada - 100 din.
6. nagrada - 80 din.
24 knjižnih nagrad
Rešitev križanke objavljamo v naslednji številki lista.
Prijave prejemamo do 9. decembra 1975.

Pravilna rešitev nagradne križanke

Važno obvestilo

Te dni bodo naročniki našega tednika, ki še niso do kraja poravnali naročnine za DOLENJSKI LIST za 1974, dobili posebno obvestilo in položnico s prošnjo, da nemudoma nakažejo dolžno razliko. Ob jesenski izterjavi so posamezniki zavrnili naše položnice s pripombami kot „Plačam pozneje“ ali „Plačam sam v upravi lista“ in pod. V nekaterih poštah zaradi premajhnega števila dostavljajcev ni bilo mogoče doseči vseh naših naročnikov, sploh pa jih ni mogoče obiskovati zaradi izterjave po dvakrat, ker je to združeno s prevetnimi stroški. Pred koncem leta moramo urediti naše knjige, obveznosti in terjatve. Zato prosimo vse naročnike zamudnike, naj takoj po prejemu opomina pošljejo dolžno razliko letne naročnine, da bi jim domači pokrajinski tednik lahko nemoteno pošiljali tudi vnaprej. UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

POZDRAVILA SEM TITA

Moja velika želja je bila, da bi kdaj videla tovariša Tita. Priložnost se mi je ponudila, ko smo zvedeli, da bo on položil temeljni kamen za jedrsko elektrarno v Krškem. Nekaj dni pred prihodom dragega gosta sem vsa vzradostela izvedela, da ga bom v imenu pionirjev naše občine pozdravila jaz. Komaj sem pričakovala ta dan.

Ko sem s pionirji določeni dan prišla na kraj sprejema, je bilo tam zbranih že veliko ljudi. Navdajala me je tesnoba in kar naprej sem v mislih ponavljala besedilo pozdrava.

Kmalu je prišel trenutek, ko se je približal Tito, s spremstvom. Doživljala sem nepozabne trenutke svojega življenja. Besede sem izgovarjala počasi. Titov nasmeh me je opogumil. Za pozdrav in šopek rož se mi je zahvalil s stiskom roke in s poljubom na lice. Nato je odšel proti tribunam, meni pa so vrele solze sreče. Med slovesnostjo sem ves čas premišljevala samo o njem ter gledala proti tribunam, kjer je sedel. Kar naprej sem imela v mislih začetne besede pozdrava: „Dragi naš tovariš Tito...“

RENATA NOVAK
OŠ Jurij Dalmatin
Krško

Moda: govoriti o rekreaciji

Od toliko obetane množičnosti ni ostalo nič, ker v Kočevju očitno ni potrebe po rekreaciji

V nedeljo, 24. novembra, je komisija za rekreacijo pri telesnokulturni skupnosti občine Kočevje organizirala pohod v gozdove Stojne. Pohod je bil uvrščen med discipline delavskih športnih iger 1974/75, saj bi bila to lahko najbolj množična disciplina, pri kateri bi se točkovalo le število udeležencev posameznega kolektiva. Podobni pohodi so v Evropi ena od najbolj priljubljenih oblik rekreacije, ki nič ne stane, saj je vse rekvizite dala narava. O pohodu so bili kolektivni privočasno obveščeni na dogovorjen način.

Ob 9. uri se je na koncu Podgorske zbralo 6 odraslih in 22 članov planinskega in gozdarskega krožka na osnovni šoli Kočevje. Od vse obetane množičnosti, ki so jo na sestankih pripravljalnega odbora delavskih športnih iger obetali zastopniki delovnih kolektivov, ni bilo torej nič. Ponovno se je izkazalo, da je za kočevske občane važna forma rekreacije, ni pa rekreacija njihova dejanska potreba. Važnejša so športna srečanja posameznih kolektivov kot pa množična zastojna rekreacija v naravi. To nam dokazuje tudi zadnji primer, ki je bilo na „tekmovalnih“, ki jih je organizirala nedavno v Kočevju „Arena“, več udeležencev iz Melamina in Tekstilane,

kot pa je bilo vseh udeležencev pohoda skupaj!

Pohod smo zaključili v planinski koči pri Jelenovem Studencu, kjer so nas prijazno sprejeli planinci. Razšli smo se z željo, da bomo na pohod še šli, pa čeprav nas bo samo nekaj.

Pouk organizatorjem podobnih pohodov v Kočevju je ta, naj ne nasedajo živemu zanimanju občanov za neko akcijo, ker se le-te ne bodo udeležili. Pomembno je le tožiti, da se v Kočevju nič ne organizira, da ni možnosti rekreacije in da ni trim steze. Dejanska potreba po rekreaciji pa ne obstaja, temveč je o rekreaciji moderno le govoriti.

Na koncu bi vprašali kočevske dopisnike tiska, zakaj niso našli koščka filma za zapis tega našega neslavnega pohoda, ko pa sicer čisto pišejo tudi o manj pomembnih dogodkih v naši občini.

ANTON PRELESNIK, dipl. ing.

PIONIRSKA HRANILNICA

V sredo, 27. novembra, je bila na osnovni šoli Grm v Novem mestu ustanovljena prva pionirska hranilnica v naši občini. Hranilnico so odprli na slovesnosti, ki so se je udeležili predstavniki Dolenjske banke in hranilnice in drugi arizbeno politični delavci. Pokrovitelj Pionirske hranilnice je DBH, ki je priskrbelo tudi vsi potrebno orodje. Hranilnico, ki je odprta vsak torek od 7. — 8. ure, sredo od 12.30 — 13.30 in v četrtek od 7. — 8. in od 11.30 — 12.30 ure, vodita tovarišici učiteljici, uslužbenici pa so pionirji sami. Hranilno knjižico ima že 611 učencev, za varčevanje pa se je prijavilo še 350 učencev. ALOJZ TOMC OŠ Grm

LISCA ZA UPOKOJENCE

Tudi letos tovarna Lisca ni pozabila svojih nekdanjih članov kolektiva. Pred dnevom republike so za svoje upokojence preredili izlet v Zagorje, kjer so si ogledali novi obrat Lisce. Po ogledu so tamkajšnje delavke pripravile v delavskem domu kulturni program. Ob tej priložnosti sta tovariša Ogorevc in Glas upokojencem razdelila denarne nagrade. Upokojenci smo bili izleta in pozornosti zelo veseli in se vsem najtopleje zahvaljujemo. MALČKA OSOJNIK Sempeter

PREDAVANJE V KRŠKEM

Hortikulturno društvo iz Krškega prireja v torek, 17. decembra, ob 18. uri v Celulozi predavanje z naslovom „Svetovna razstava cvetja“. Organizatorji vabijo vse občane na zanimivo predavanje.

Padlo 7 fazanov

Lahko bi tudi kakšen lovec

Leta 1954 se je lovska družina Kočevje razdelila na dve družini: na LD Kočevje in LD Mala gora. Družini že dve desetletji sodelujeta med seboj.

Letošnje pomlad sta za mestom, v gozdju za Trato, naselili dvesto fazanov. Pravijo, da so jim veliko fazanov pokončali dvonožni in štirinožni roparji, vendar se jih je obdržalo še lepo število. Tako so v nedeljo, 24. novembra, priredili lov nanje. Hudimano je pokalo križem kražem, kakor da bi spet prišli Italijani. Sibre so švigale tudi mimo lovec. Se sreča, da ni kateraga zadelo. Lov zahteva vsekakor več previdnosti, kot je je bilo tokrat. Plena ni bilo veliko: padlo je sedem fazanov, trije zajci, dve lisici in ena divja raca.

Popoldne so se lovci zbrali na zadnjem „pogonu“ v Držkovi gostilni v Željnah, kjer so izkazali tudi zadnji pozdrav lovini in se za spomin slikali. Željno si še takih skupnih srečanj.

Janez Kolenc

Vsak narod ima svojo domovino, svojo kulturo, svoj jezik. Tudi Slovenci.

Kolo zgodovine se ni vselej vrtele tako, da bi bilo za vse prav. Zunaj meja matične domovine so ostali desettisoči Slovencev.

Na Koroškem, kjer je dolga stoletja tekla zibelka slovenske kulture, slovenskega slovstva, živi in dela mnogo Slovencev.

Uradno štiti koroške Slovence 7. člen avstrijske državne pogodbe, dejansko pa se dogaja, da hočejo oblasti z vsiljenim preštevanjem Slovencev dokazati, kako slovenske manjšine onkraj Karavank ni več.

Rana, ki jo s tem odpirajo avstrijske oblasti, mora zaboleti slehernega Slovenca, ne glede na to, kje ima svoj dom. Slovenci smo narod, smo živ organizem, in ker smo majhen narod, nas vse to še bolj boli.

In vsak se na to po svoje odziva, vsak po svoje izrazi to bolečino, ta protest. Pesnik Janez Kolenc je to storil s pesmijo, ki jo objavljamo.

Tja, kjer teče bistra Zila

1
Tam, kjer teče bistra Zila...
v tvojih valih se drhti...
Boš res, posiljena,
morila kakor sina
poljubila,
Koroška, moje domovine
sinje oko...?

Da bo življenju zadoščeno
in se sovraštvo sramovalo,
da smrt
nagrobni venec
preteklosti bi položila,
da bi prihodnost razgrnila
zelenje vsepovsod,
moj glas drhti
v sovraštvo,
ki preštevava,
da bi nastelo smrt...

Ped za pedjo
požirate
zemljo slovensko.

Vi štejete,
da pili bi sedmino
iz naših lobanj...
Vaše besede
črne bilje pojo...
Mi hočemo nageljna vrisk,
naj z oken naših
sonce krasi...

2
Rad bi vam, bratje, onkraj meje
o Miklovi Zali zapel.
Pesem gora, pesem jezerska
jo je vodila...
Pesem si rodno je pela...
V klic nevidnih zvonov,
v gozdove šumeče,
v valov šepetanje
Koroška ji vonj je poslala,
da mu je sledila...

Mrki soldati na meji stoje,
parajo reke, parajo gore,
trgajo sinje nebo,
bratov in sester besedo v molk tišče,
vse last Miklove Zale...

Lažni preroki svečani
kakor pogrebci...

Iz harema Miklova Zala
zbežala, da na Koroškem, doma,
materinstvo je svoje vsadila...

3
Sem po Celovcu hodil,
iskal s slovensko sem besedo.
O, njih oči,
kot bi odmev
se v grobnici smejal.

Celovec, da, Celovec,
nekdanj
nam tiskal sveto si besedo.
Zdaj kot nagrobni težak kamen,
ki tlači govoreči molk,
Koroška...

In skoz ljubelski sem predor
v obupu pel:
devetstodvajseto leto,
prekleta, tisočkrat prekleta!

4
Sovraštva piš žerjavico budi
in vi marširate po ognju žgočem.
Kot v davnih burnih dneh, ko Hun, Avar,
grozil je,
zvon gosposvetski pod zavetje kliče.

Spet orje Drabosnjak in v brazde svoje verze trosi,
spet Janežičev se zagon v pšenici v mak razpleta,
Vorančev samorastnik mejnike si količi,
Prebudil lahko tisoč bi gomil
od davnih davnih dni do dandanašnjih
za Vrbsko in Osojsko jezero slovensko,
za Zilo, Peco, Požganico.
In v žilah pevcev dandanašnjih krik
koroških poje rek pretok, jezerskih vzdih valov
od davnih davnih dni
do dandanašnjega psovjanja...
In Požganica kliče svoj Triglav,

se bo od groze pljunkov zamajal!?

5
Vi, ki po zborih kričite:
Smrt!
Prezir in grožnja, pljunek — precenen denar
za naše sonce in nebo, poljane in drevo,
tako trguje le — slepar...

In: niti pedi!

Nekdaj pač... davno je prešlo,
prav iz prezira naš ponos razpet,
jug s severom, z zahodom vzhod je spet,
v stoletja strugo smo si izklesali,
ko smrt za rast smo izsesali,
zdaj: niti pedi!

Če še zločinci psalme vam pojo,
mi smo ljudje in pljunki žgo.
Nekdaj nek krivi prerok je učil,
slo radosti si iz gorja je pil.
Sovraštvo ga izlelo je v pepel
in sam oči je svojih žar preklel...

Mi smo ljudje,
zlu ne pedi,
živeli bomo, pa čeprav...
Vprašajte nje,
ki s heil v naši zemlji že trohne...

6
Mi bomo terjali...
Naš človek tu se podoral,
čebelam rože poimenoval,
potokom, hostam, goram,
travnikom, livadam,
je vdihnil dih — ime...
Mi bomo terjali,
in za življenje...
Mi bomo terjali
za vse, ki jim beseda je navdih
radosti bivanja,
za vse, ki jim beseda naša dana
v pozdrav je soncu,
da bo sramota sprana
in mati-mutter
bo lahko vodila malčkom v svet roko
prav tu, povsod,
Koroška, čuješ?...

7
Pljunek prezira spet sejejo kakor pšenico,
črni vrani po črevih razsutih spet hrepene...
Sovraštvo od ogla do ogla se plazí
in ladja v sonce in v nagelj, na oknu v slap razpet,
za lepo, ljubezen, nasmeh pomladanski...
V imenu teh, ki v za:anjem spoznanju gnijo
v poljih neznanih: Nемеc, Slovenec, Italijan,
rdeč ali plav ali bel... izpila je zemlja
in vtila je zadnje spoznanje,
Življenje, zaroti!

Ljubezen kri — življenja budi,
sovraštva kri — votli oči in lobanje...

V imenu teh z neprehojeno potjo,
pa še stopinje, v hrepenenju vklesane, po njih
hrepene,
kdo so in kam gredo... s pravdo nedognano,
mlade oči z zarjo v očeh — v črni zemlji
sovraštvo žre.
Življenje, zaroti!

Koraki v svobodo

Pionirji - slikarji, sodelujte na natečaju IV. grafičnega bienala v Kostanjevici!

IV. grafični bienale jugoslovanskih pionirjev, ki ga ob 30-letnici osvoboditve in 20-letnici Dolenjskega kulturnega festivala pripravljajo v Kostanjevici na Krki, bo na temo „Koraki v svobodo“. Na natečaj pionirskih grafičnih listov lahko pošljete svoja dela vsi jugoslovanski pionirji, vendar najkasneje do 30. junija 1975 na naslov: GORJUPOVA GALERIJA, 68311 Kostanjevica na Krki. Žirija bo izmed poslanih del izbrala 120 listov, ki bodo razstavljeni.

Vsak grafični list mora imeti na hrbtni strani s pisalnim strojem napisano ime in priimek pionirja, rojstno leto, naslov šole in razred, leto nastanka grafičnega lista, naslov grafike, natančen naslov avtorja ter ime in priimek likovnega pedagoga, ki je učenca vodil. Drugače opremljenih grafik žirija ne bo upoštevala, prav tako pa ne pridejo v poštev dela, starejša od treh let, in tista, ki niso samostojno delo pionirja. Ustvarjalcem in pedagogom bodo po razstavi podeljene častne diplome. Organizatorji priporočajo, da grafične liste pošljete po pošti dobro zavarovane, ker poškodovanih listov ne bo mogoče upoštevati.

Slovenci na Bavarskem

Slovenski klub Triglav pridno deluje med našimi rojaki na Bavarskem - Prireditve

Kulturno-prosvetni klub Slovencev „Triglav“ na Bavarskem je letos priredil že več zabavnih prireditev, med katerimi je bilo najbolj uspešno majsko srečanje v Muenchnu, nič manj pa ni bila zanimiva prireditve 19. oktobra, na kateri je nastopil tudi ansambel „Dobri prijatelji“, ki je v Muenchen prispel iz Brežic. Poslala ga je SZDL Brežice in Slovenci na Bavarskem so ji za to močno hvaležni. Nastopila je tudi priljubljena skupina „Bambinos“, ki je prav svojevrsten ansambel. V njem namreč nastopajo otroci: 12-letni Darko Soršak, 12-letni Peter Wener, 12-letna Regina Steimiler, 10-letna Jožica Soršak, 11-letni Miha Sigl in 11-letna Sofi Šerer. Zasluge za nastanek tega ansambla gredo v veliki meri predsedniku podružnice kluba Triglav Jožetu Soršku. Na prireditvi je precej aplavza dobila tudi folklorna skupina kluba, ki kljub težavam uspešno deluje.

Tem prireditvam sta sledili še dve drugi, med njimi ena brez vstopnine. Zadnja je bila posvečena državnemu prazniku jugoslovanske skupnosti. Tako klub uspešno ureničuje načelo združevanja in enotnosti Slovencev na Bavarskem ter s svojo dejavnostjo širi slovensko narodno kulturo. Prireditve so bile vse zelo dobro

obiskane, kar dokazuje, da Slovenci v tujini resnično čutijo potrebo po boljšem sodelovanju, saj jim take prireditve nadomeščajo domovino.

Predsednik slovenskega kulturno-prosvetnega kluba Triglav Franc Gerjovič.

JOŽE PIRC

Udeleženci skupnega lova s plenom, fotografirani v Željnah. (Foto: Ožbolt)

Naj nam bo oproščeno, da si za uvod spodimo nekaj vrstic perečega komentarja iz sarajevskega OSLOBOĐENJA. S tem hočemo samo pokazati, da je vprašanje celovitega obveščanja prisotno tako zgoče pod Gorjanci kot v Bosni, da je predmet vsakega pogovora o uspehu samoupravljanja tako na plažah južnega Jadrana, kot na razmočenih poljih Vojvodine:

O prvih izkušnjah delegatskega sistema se zadnje čase veliko govori. Ne glede na to, če hvalijo ali kritizirajo začetne korake v sistemu, za katerega uspešno, nemoteno in ustvarjalno delovanje je treba dobiti še veliko bitk, so nekatera področja pogostnejših spopadov — dobro znana. Med njimi največkrat omenjamo obveščanje.

Obveščanje — tako ponavadi rečemo, horizontalno, vertikalno, iz baze proti centru in iz centra proti bazi, tisto splošno in tisto interno. Res pa je, da se pogovor o doseženem, o nujnem in o bodočem v okviru delegatskega sistema ne more niti začeti, niti končati brez poudarjanja „usodnega pomena pravočasne, popolne in spodbudne informacije“.

Na prvi pogled je pravzaprav čudno, da je vprašanje obveščanosti pri vsakodnevem delu, na delovnem mestu in doma, tako nenadoma, skoraj čez noč, postalo vprašanje obstoja. Medtem pa samo malo bolj natančna analiza, celo površen spomin (da o izčrpnih analizah sploh ne govorimo) na pretekla leta, na polpretekla desetletja, odkriva zelo ostra opozorila, da brez vzpostavitve zelo razvitega in popolnega sistema obveščanja ne bomo mogli razvijati samoupravljanja.

Za vse tiste, ki so našo razvojno pot gledali bolj vsestransko in širše od tistega, kar zahteva trenutek, preplah v zvezi z obveščanostjo in njeno „krizo ekspanzije“ ni nepričakovan in prav nič čuden.

Čeprav nimamo časa za razglabljanje, prihajajo ugotovitve same po sebi. Lakoto po obveščanosti prinašajo tudi določeni, precej razviti samoupravni odnosi. To, da je danes informacija potrebna tudi tam, kjer smo včeraj še nekako shajali brez nje, pomeni, da je nastopila kakovostna razlika med tistim včeraj in tem danes. Da so danes informativni centri — hiše posebnega družbenega pomena, to je logika družbene strategije in stvarna zahteva premika naprej. To, da prodor obveščanosti od nedonošenčka do pogoja, brez katerega ne moremo naprej, naplavlja celo vrsto novih vprašanj in težav, naj nas ne čudi. Lahko pa smo seveda zaradi tega včasih zaskrbljeni.

Zaskrbljeni smo tudi na Dolenjskem, še zlasti v Novem mestu, ki naj bi, po pravkar objavljenem načrtu o razvoju Slovenije z več področnimi središči, nosilo odgovornost za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov v svoji okolici. In prav to Novo mesto, kamor so hote ali nehote uprte oči vsaj petih dolenjskih občin, je, razen trdoživnega Dolenjskega lista, glede obveščanja v teh tridesetih letih kaj malo naredilo.

KAJ SMO NAREDILI PRI NAS

Smo prav med zadnjimi, ki jih je treba ze skoraj siliti, naj si zgrade svojo radijsko postajo. Navzlic nagli rasti družbenega dohodka, se pravi proizvodnje, ki zahteva primerne propagandne prijeme, še vedno nimamo ustanove, ki bi se ukvarjala s hitro donosno ekonomsko propagando. Ni veselja niti za kulturno glasilo, kaj šele za kakšno družbeno politično revijo, kakršne spremljajo in beležijo razvoj družbenih odnosov že v skoraj vseh drugih slovenskih pokrajinah, celo v najmanj razvitih. Ne moremo biti ponosni na to, da nekaj upov polna Dolenjska zalozba umira kot podnajemnik v Mariboru, niti na to, da je še pred kratkim zadnji stroj iz včasih slavne no-

OBVEŠČANJE: VPRAŠANJE OBSTOJA SAMOUPRAVLJANJA

ZA VLAKOM, KI JE ODPELJAL PRED 30 LETI...

Kdor hoče upravljati, mora biti dobro obveščen;
kdor hoče upravljati, smoterno in gospodarno
mora biti odlično obveščen! - Bo Novo mesto
znalo rešiti zagato, v katero ni zašlo samo po
svoji krivdi? - Pod eno streho vse, kar sodi k
obveščanju

vomeške Krajčeve tiskarne tiskal tovarniško glasilo v ljubljanskem Litostroju.

Prisotnost sodobne tiskarne, radijske postaje, dejavne založbe in ekonomske propagande same po sebi spodbujajo obveščevalno dejavnost. Obveščanje, če hočete z drugo besedo izobrazevanje, pa je pogoj vsestranskega napredka pokrajine. Kolikor Dolenjska zaostaja za drugimi slovenskimi pokrajinami, zaostaja tudi po krivdi mačehovskega odnosa do obveščanja. Take razmere so bile do nedavna mogoče, saj vemo, da se je, ne da bi koga poimensko dolžili, politika vedno krojila na vrhu. Tam so rasli tudi obveščevalni velikani. Upravičeno lahko samo sklepamo, da nikoli ni bilo nikomur kaj dosti do tega, da bi Dolenjci preveč vedeli.

ŠEST LET STARA ZAMISEL

Z ustavnimi spremembami, z dejanskim prevzemanjem pravic za krojenje svoje usode v svoje roke, pa seveda prevzemamo tudi vse dolžnosti. To pomeni z drugimi besedami, da nam tistega, kar smo zamudili pri obveščanju in izobrazevanju, ne bo nihče nadomestil. Se pravi, da se bomo morali za zamujenih trideset let kaj hitro in krepko zavzeti sami, če hočemo za tridesetletnico osvoboditve pokazati vsaj načrte!

Zamisel o Dolenjskem informativnem centru je stara že skoraj šest let. Zanimanje zanjo kažejo zadnje mesece poleg pobudnikov tudi pristojni družbeni dejavniki: Zveza komunistov, Socialistična zveza in novomeška občinska skupščina. Še ta mesec morajo biti pripravljeni temelji za delo, ki zahteva seveda mnogo širše sodelovanje vse družbe.

Česa vsega se nismo lotili tiskati v Novem mestu zadnji dve leti! Na spodnji sliki je samo del publikacij, katerih večina je zaživela šele, ko sta stekla skromna grafična priprava pri ČZP Dolenjski list in majhen ofset strojček pri Knjigotisku (Foto: S. Mikulan)

Treba je samo razčistiti oziroma sprejeti izhodiščno načelo: čigava last in čigava skrb naj bo družbeno usposobljeno obveščanje. Verjamem, da tu izbira ni težka, saj je pravzaprav samo ena: družbena last in družbena skrb! Zadeva se zaplete, ko se vprašamo, kdo naj bo tisti, ki bo vzpostavil tak sestav obveščanja, da bo neodvisno in popolnoma kos vsem nalogam, pred katerega ga postavlja naš samoupravni vsakdan. Gre za denar. Niti radijska postaja, niti tiskarna niti studio ekonomske propagande, da, niti skromna soba za neko uredništvo niso zastoj!

Ze zdajnaj bi posamezne organizacije združenega dela rade posvojile po katerega od teh, samim sebi prepuščenih otrok obveščanja. Recimo tiskarno. Ali pa sposobnega novinarja. Morda celo kakšen Dolenjski list. Tudi radijska postaja bi lahko prišla prav (če prej ne, pa čez sedem let). Vsakomur je seveda takoj jasno, da to ne gre, še zlasti, če bi posvojenca vzel njegov sosed in ne on...

ODPELJALI SO LEP KUP DENARJA

Zagata je torej okrog denarja. Še zlasti, ker za obveščanje nismo ustanovili še nobene samoupravne interesne skupnosti; sodobno obveščanje je lahko dokaj donosna panoga, le iz nič je ni mogoče poroditi. Tu je namreč druga slaba stran naše tridesetletne zamude: vse tiskarnice in radijske postajice in založnice in propagandni biroji so se z dobičkom teh let krepko razvili v zavajanja vredne navadne in sestavljene organizacije združenega dela. Dolenjci smo čakali, da bo padla mana z neba. Mane ni bilo, drugi, manj pravoverni, pa so odvažali (in še odvažajo) naše,

od ust pritrpane desetine milijonov novih dinarjev za svoj udobnejši socializem. Samo od ene dolenjske tovarne lahko brezskrbno živi tiskarna s sto zaposlenimi delavci!

Ujeti bomo torej morali vlak, ki nas je pustil v nezakurjenem vagonu na pozabljenem stranskem tiru. To pa z manj pesniškimi besedami pomeni zbrati dovolj denarja na kakršenkoli način za vzpostavitev sodobnega sestava obveščanja, kakršen naj bi bil zamišljen Dolenjski informativni center.

KAJ POTREBUJEMO

Ni namen tega prispevka, da bi se ubadal z denarjem in prijateljskim prepričevanjem za morebitno dobrodelno zbirko. Uvodoma opisana dejstva po komentarju bosenskega dnevnika so dovolj razumljiva: od dobrega obveščanja je odvisna usoda samoupravljanja.

Morda le še nekaj besed o načrtih za Dolenjski informativni center: zaradi stiske s prostori smo pri Dolenjskem listu že pozimi 1968 pripravljali osnutek za razširjeno dejavnost. Občinsko skupščino Novo mesto smo aprila 1969 po razpravi v kolektivu obvestili o naših načrtih za razširjeno dejavnost, ki je bila potem vnešena v okvir kulturnega centra okrog novomeškega Kapitlja. Zaradi visokega zneska, ki bi bil potreben za zgraditev takega kulturnega centra, je vsa zadeva naslednje leto zaspala.

Vendar smo program Dolenjskega informativnega centra izpopolnjevali naprej in ga februarja 1972 ovrednotili tudi prostorsko in denarno. Čez leto dni ga je bilo treba dopolniti in še leto pozneje, 11. marca letos, je občinski politični aktiv prvič resneje razpravljal o tem programu in ga v celoti potrdil. Komisija za informativno, politično in propagandno dejavnost pri medobčinskem svetu ZKS je 12. junija izrekla vsi podporo in razumevanje za ustanovitev Dolenjskega informativnega centra, saj vidi v njem pogoj za nadaljnji razvoj celotne propagandno informativne dejavnosti.

OD SVINČNIKA DO ANTENE

Po vseh teh razpravah in dodatnih predlogih naj bi Dolenjski informativni center razpolagal z naslednjimi službami:

1. Najširše obveščanje — Dolenjski list (politično-informativni tednik)
 - lokalna radijska in televizijska postaja
 - Dolenjski razgledi (družbeno-politična revija)

2. Obveščanje v organizacijah združenega dela
 - novinarski servis za uredništva glasil ozd
 - občasne publikacije (sporazumi, statuti ipd.)
3. Obveščanje delegatov — gradiva za seje občinskih skupščin
 - gradiva o delu samoupr. interesnih skupnosti
4. Založniška dejavnost — oživitve dolenjske založbe oziroma zalaganje vseh potrebnih publikacij s področja kulture, turizma, družbenih dejavnosti in podobno

5. Ekonomska propaganda — priprava propagandnega gradiva od fotografiranja in oblikovanja do izdaje najrazličnejših prospektov in drugih propagandnih gradiv

6. Grafične storitve — tiskarna z ustreznimi oddelki za grafično pripravo, tisk s pole, manjšo rotacijo, knjigovoznico in kartonažo.

Ves ta sestav obveščanja naj bi bil združen pod eno streho iz čisto organizacijskih in tehnoloških potreb. Od začetne stopnje obveščevalne proizvodnje — pisanja besedil in priprave ilustracij — do ekspedita tiskovnin oziroma oddaje po telekomunikacijskih sredstvih.

Štiri skupine pripravljajo osnovno gradivo za projektno nalogo: prva se ukvarja s poslojem, druga z organizacijo in obsegom uredništva, tretja z radijsko postajo, četrta pa z ekonomsko propagando. Poleg organizacijskih je namreč treba pripraviti vrsto čisto tehničnih rešitev za pomožne oddelke, kot so radijski studio s tehniko, fotografski studio, fotokino laboratorij, telefonska centrala s teleprinterjem in telefonom, naročniški oddelek, knjižnica, dokumentacija, arhiv in drugo.

Po dosedanjih utemeljitvah glede pomena in funkcionalnosti naj bi stal Dolenjski informativni center na Novem trgu v Novem mestu v območju bodočega poslovnega središča.

MARJAN MOŠKON

Vse posilje- valce so dobili

Kazenski zakonik govori o posilstvih v poglavju, kjer so našeta kazniva dejanja zoper osebno dostojanstvo in moralo. Člen 179 pravi: „Kdor žensko, s katero ne živi v zakonski skupnosti, prisili k spolnemu občevanju, s tem, da uporabi silo ali ji zagrozi z neposrednim napadom na življenje in telo, se kaznuje s strogim zaporom do desetih let.“

Dejanje je lahko dokončano, lahko ostane pri poskusu. Za poskus zadostuje, da je storilec začel uporabljati silo ali začel groziti z namenom, da bi žensko prisilil k spolnemu občevanju, pa namena ni mogel uresničiti. Lahko, da se je ženska uspešno branila, lahko so jo rešili drugi. Tudi za poskus posilstva ni zagrožena majhna kazen.

Posilstva so bila še pred nekaj leti redek primer na Dolenjskem, lani pa je njihovo število poraslo na 26. dejanj v štirih občinah: Novo mesto, Trebnje, Metlika in Črnomelj. V letošnjem letu so ženske prijavile že 19 napadalcev. Ali imamo torej več posilstev ali pa so ženske premagale sram in pogumno prijavljajo nasilništva nad njihovim dostojanstvom?

Če gre za prvo domnevo, potem nekaj ni v redu z moralo, s spoštovanjem med spoloma in vzgojo, ker so med posiljevalci tudi mladi ljudje. Če je več resnice v drugi ugotovitvi, je verjetno posledica spremenjenega položaja žene. Vedno več je zaposlenih, vedno bolj so žene samozavestne in tudi svobodne. Nasilje, ki je nekdaj zapustilo le hudo grenak spomin v žrtvi, si upajo prijaviti in na posiljevalca pokazati s prstom.

Žrtve nasilnežev so tudi slabotne in duševno prizadete ženske. Celotno mlade deklice niso varne pred spolnimi obsedenci. Lahko gre za dejanja, ki jih kazenski zakonik opredeljuje kot nečistovanje, ali pa za posilstvo; kar pa deklicam povzroči hude psihične težave. Nemalokrat nosi tak otrok posledice nasilja vse življenje.

Ugotavljajo, da gre pri večini prijavljenih posiljevalcev za neurejene osebnosti. Pogosto se opijajo in pod vplivom alkohola terjajo žensko. Kaže, da si ne morejo dobiti prijateljic. Ljubezni niso zmožni, zato je tudi niso deležni.

Posiljevalci so največkrat patološki tipi, ljudje, ki imajo močno zmanjšano razsodnost. Velikokrat gre za seksualne psihopate, ki spolnega nagona ne morejo in ne znajo brzdati, pa jim normalno spolno življenje ne zadošča.

Posiljevalci so lahko tudi mladotniki, ki jim kri zavre pod vplivom šunda, kakršnega lahko kupijo v vsakem kiosku. Pojavlja pa se tudi skupina „lovcev“ na ženske. Z najrazličnejšimi izgovori izvajajo dekleta na samotne kraje, kjer jih sprva zlepa nagovarjajo k vdaji. Če jim to ne uspe, kar se večkrat zgodi, se jih lotijo zgrda. V dokaz nekaj domačih primerov:

klicala na pomoč. Slišali so jo v najbližji hiši in jo rešili nasilneža.

... Samo 15 let je imela Jožica, ko je nekega dne v Ljubljani iskala zaposlitev. Naletela je na 31-letnega uglajenega „gospoda“, ki ji je bil pripravljen takoj pomagati. Odpeljal jo je z avtom na Dolenjsko in jo na Gorjancih skušal posiliti. Dekletu je komaj uspelo pobegniti iz avtomobila.

**Ne
izbirajo
žrtev**

... Hudo nasilje je doživela 36-letna gospodinja. Sama je bila doma, ko je zvečer vdrl v hišo 20-leten neznanec. Raztrgal ji je oblačila, jo med pretepanjem ranil in posilil. Hišo je zapustil napol oblečen. Čeprav žrtev nasilneža ni poznala, so ga miličniki že čez nekaj ur imeli v rokah.

... Po silvestrovanju sta se prijateljici vračali domov, ko se jima je pridružil 20-leten fant. Kmalu je eni zagrozil, da jo bo pretepel, če takoj ne izgine, drugo je odnesel v bližnje gospodarsko poslopje. Obe sta močno kričali, in ker je to nič malokdo spal, so vaščani pritekli na pomoč. Nasilneža so pregnali.

... Neko noč je 20-leten petuh vdrl v hišo 54-letne ženske. Takoj ji je zatisnil usta in jo začel stiskati za vrat, da je padla v nezavest. Potem jo je posilil. Ko se je ovedela, ji je grozil z ubojem in požigom, če bi povedala, kaj se je zgodilo. Na srečo je bila žrtev pametna in je poklicala miličnike. Tudi ta nasilnež se je kmalu znašel za zapahi.

... Josipina je imela že 57 let, pa je bila vseeno žrtev komaj 18-letnega nasilneža. Kar trikrat je vdrl v njeno hišo na samotni in ji storil silo. Ženska je slabega zdravja, mladi divjak pa ji je grozil z nožem. S smrtjo.

... Komaj polnoletna fanta sta neko noč snela s tečajev zaklenjena vrata pri 37-letni ženski in jo med ustrahovanjem posilila. Žrtev se je tako prestrašila, da si dejanja ni upala prijaviti, čeprav sta jo v naslednjih mesecih še nekajkrat obiskala in ji vsakič storila silo. Šele potem je ženska zbrala pogum in je šla na milico.

**Najprej
sladke
besede**

... Novembrskega večera sta dva mlada Novomeščana nagovorila dekle na avtobusni postaji in ji ponudila, da jo bosta z avtom odpeljala domov. Ker je enega poznala, je prisledla. Fanta pa sta z avtom namesto proti domači vasi zavila skozi Dolenjske Toplice na Rog. Najprej sta žrtev zlepa nagovarjala na „ljubezen“, ko pa ni pristala, sta bila nasilna. Strgala sta ji obleko, vendar je bilo dekletu tako vztrajno, da se ju je ubranilo. Dejanje je ostalo pri poskusu.

... Marica se je vračala iz popoldanske izmene domov. Med potjo jo je dohitel znanec z mopedom. Delal ji je poklone, ji ponujal „srce“, potem še denar. Ker dekletu ni bilo voljno pristati ne na to ne na drugo, se je ustrašilo in jo kar čez polje ubralo proti domu. Oni se je z mopedom odpeljal po cesti in jo pričakal za grmovjem. Udaril jo je po glavi, ji skušal strgati obleko, toda Marica je glasno

20-leten fant je neko popoldansko noč potrkal na okno mlade sosedice. Ker dekletu ni hotelo odpreti, je razbil šipo in prišel v sobo. Dekle se je upiralo, klicalo na pomoč in še pravi čas so posegli vmes stanovalci hiše.

... Mladoletna Karmen se je majskega večera vračala proti domu s kolesom, ko jo je dohitel mopedist. Prisilil jo je, da je stopila s kolesa, jo pretepel in zvelkel na travnik. Dekle je bilo

tako pretepeno, da je izgubilo zavest, nakar jo je nasilnež slekel in posilil.

... Zaradi posilstva se je znašel pred sodniki tudi bivši zakonski mož. Po razvezi zakona je vdrl v prejšnje stanovanje in bivši ženi storil silo.

... Žrtve nasilnežev so večkrat tudi slabotne in duševno prizadete ženske. Komaj 19-leten fant je neko noč vdrl v stanovanje 53-letne socialne podpiranke in jo posilil.

... Kakor se čudno sliši, pa smo imeli primer, ko je bil žrtev posilstva tudi mož. Ljubljčan (58 let star) se je v naših krajih seznanil z 41-letnim ljubiteljem pijače. Najprej ga je močno opil, omotičnega pa izvabil v posteljo. Ker pa je naš Dolenjec rad le pil, za drugo pa mu ni bilo, se je „prijatelja“ rešil in ga prijavil.

... Starejši možki, ki ga je začela dajati starost, telesne želje pa so mu ostale, se je odločil po nasilni poti ukrotiti slo. Tako je svojo 57-letno znanko močno opil, in ko je ta povsem omagala, jo je zlorabil.

**Upor, ne
sprenevedanje**

Kdaj je pravzaprav ženska posiljena? Teorija pravi, da mora biti sila napadalca takšne intenzivnosti, da lahko zlomi odpor napadene ženske. Za uporabo sile veljajo tudi alkohol in druga mamila. Seveda pa mora biti odpor ženske resen in trajen, ne pa strahotljivo sprenevedanje.

Glasno klicanje na pomoč je učinkovito sredstvo obrambe, branimo pa se lahko tudi z vsem, kar imamo pri roki. Najbolje je v vsakem primeru napadalca takoj prijaviti. Zato, da ga zanesljivo dobijo, in zato, da nas ne bi več nadlegoval. Zgodilo se je, ravno na Dolenjskem, da je nasilnež večkrat obiskal eno in isto žrtev.

Lovcem na ženske se lahko izognemo, preden bi ti lahko uporabili silo. Nevarno je sedati z neznanecem v avtomobil, tvegano je zabavati se z neznanim moškim v gostilni in lahkomišelnost je s človekom, ki ga prvič vidiš, sprehajati se po samotni, čeprav se tako sladko govori in čeprav je na zunaj videti „gentleman“. Lovca ima samo en namen, in če mu žrtev sledi v prvem delu igre, si misli, da potihno že pristaja. Tak človek se v minuti iz sladko govorečega gentlemana spremeni v nasilneža. Potem preostane žrtvi le še kričanje in upiranje. Žrtvam v uteho, drugim pa v spodbudo naj bo podatek, da so bili doslej odkriti vsi posiljevalci, ki so zadnja leta na Dolenjskem storili ali hoteli storiti silo. Vse so dobili, četudi žrtve nekaterih niso poznale.

**Sila
v prvem
hipu**

Praznik na grmski šoli

V prazničnem vzdušju — ob razstavi ikebane in razstavi tehničnih izdelkov učencev — se je 27. november zapisal v zgodovino osnovne šole na Grmu v Novem mestu s prav posebnim dogodkom: to popoldne so v šoli slovesno odprli prvo PIONIRSKO HRANILNICO v občini. Ob že tako pestri in vsestransko razvejani dejavnosti so se na šoli Grm lotili še načrtnega denarnega varčevanja.

Pionirskima hranilnicama v Krškem in Metliki se je tako pridružila tretja, tokrat v Novem mestu. Njeno rojstvo so tik pred dnevom republike počastili predvsem mladi varčevalci, ki so po ustavnem zboru „mlado banko“ naravnost zasuli s prijavnimi listki in prvimi vlogami. Praznika so se udeležili razen predstavnikov Dolenjske banke in hranilnice, ki je prevzela mentorstvo in nudila vso potrebno pomoč, vidni javni delavci iz občinskega oblastnega in družbeno-političnega vodstva, predstavniki občinskega združenja Zveze borcev, sosednjih šol, nekaterih ustanov in delovnih organizacij.

Po nastopu pionirskega pevskega zbora pod vodstvom prof. Marjete Gačša je goste in vlagatelje pozdravil Jure Rihar, predsednik pionirskega zbora. V imenu izvršilnega odbora DBH je nato govoril Avgust Avbar: v 4 občinskih središčih bodo letos začele štiri pionirske hranilnice (na vrsti je še trebanjska), katerim se bodo verjetno že kmalu pridružile še nove. Narejeni so torej prvi koraki za načrtno vključevanje šolske mladine v krog varčevalcev. V naših „najmanjših bankah“ naj bi si mladina privzajala predvsem odnos do razumne porabe denarja in se navzela takih delovnih navad, da bo stopila v življenje sposobna in že seznanjena z osnovami samoupravnosti.

Prav to pa ji delo v okviru pionirske hranilnice v polni meri omogoča in nudi:

— vzgaja mlade za gospodarjenje s prihranki,

— ob tem jih navaja solidarnosti in ob razvijanju čuta za gospodarnost, varčnost in kritičen odnos do trošenja denarja krepi njihovo napredno samozavest,

— hkrati pa razvija v njih miselnost novih družbenih delegatskih odnosov.

„Poslovati z denarjem, voditi poslovne knjige, oddajati privarčevani denar v banko, soodločati o sredstvih — vse to je za mlade zanimivo“, je med drugim poudaril tov. Avbar, ko je čestital šolarjem — varčevalcem in njihovim prizadevnim vzgojiteljem, ki so z vodstvom šole vred pokazali za PH toliko zanimanja in obljubili mladi ustanovi na šoli vso pomoč.

S „samoupravljanjem v praksi“ so se učenci grmske šole seznanili takoj nato, ko so obravnavali in sprejeli pravilnik svoje pionirske hranilnice. Tu je tekla beseda o članstvu v hranilnici, o njenih organih (zbora vlagateljev, ki je najvišji organ, pa o svetu hranilnice, njenem izvršnem odboru in o njegovem predsedniku, pa o delegatih iz vsake razredne skupnosti, ki jih izvolijo varčevalci za zbor vlagateljev) in o poslovanju PH. In reči je treba, da so govorili o vseh teh rečeh zavzeto in s tisto mero navdušenja, ki je tako značilno za naš prihajajoči rod!

DBH kot pokrovitelj je novi hranilnici oskrbela vse potrebščine za uspešen začetek dela. Iz vrst pedagoških delavcev bo DBH imenovala še svet mentorjev, ki bodo mladim varčevalcem in njihovi „banki“ neposredno pomagali. Dela pa ne bo malo: zagnanost mladih varčevalcev na grmski šoli že vnema tudi učence drugih novomeških osnovnih šol — tudi oni bi radi imeli svojo pionirsko hranilnico!

N. R.

„Tovarišica, tovarišica — jaz tudi!“ tako so se prijavljali mladi varčevalci, čim je bila 27. novembra popoldne ustanovljena nova pionirska hranilnica na osnovni šoli Grm v Novem mestu. (Foto: Sandi Mikulan)

Pokriti bazen v portoroškem hotelu Palace

Dva obraza naše obale

Vsaka pokrajina ima svoje življenje. Vsak človek ima svoje življenje. Vsako življenje ima svoj obraz. Danes predstavljamo dva obraza z naše obale, z obale slovenskega Jadranskega morja, katere meji slovenska, koprška in piranska občina. Na tem obalnem območju, ki meri 345 km², živi 61.000 prebivalcev. Na 1 km² živi 176 prebivalcev, kar je dvakrat več od slovenskega povprečja. Če primerjamo obalo s Slovenijo, zavzema 1,7 odstotka površine, ima 3,4 odstotka prebivalcev in 4,4 odstotka zaposlenih. Število zaposlenih že nekaj let narašča za dobre 4 odstotke na leto, kar je nad naravnim prirastom prebivalstva. Ker je tudi delež zaposlenih prebivalcev na obali zelo velik, je potreba po novih delavcih od drugod toliko večja. Največja ovira pri zaposlovanju so stanovanja, saj jih je na obali že danes 1.800 premalo.

Za obalno področje je značilna tudi izredno hitra rast gospodarstva, saj je bil pred 20 leti narodni dohodek za petino pod slovenskim, lani pa že za enako količino nad njim! Zanimivo je, da je bil ta svet nekdanj med najbolj zaostalimi, danes pa sodi med najbolj razvite v Jugoslaviji. Na obali so se odločili, da veljata kot najpomembnejši panogi pomorsko gospodarstvo z odgovarjajočo industrijo in turizem. Nosilci prvega so koprška Luka, piranska Splošna plovba in zadnje čase še Sermin, ki naj uresniči industrijski del pomorskega gospodarstva, medtem ko ima v turizmu najpomembnejše mesto Portorož. Posebna značilnost tega območja je maloobsejni promet, ki je pravzaprav barometer meddržavnih odnosov, kupne moči prebivalstva in gibanja cen.

In ker so se tako odločili na obali sami, smo tudi za današnjo reportažo dveh obrazov obale pripravili koprsko pristanišče in turistični utrip obale.

LUKA KOPER

Po priključitvi nekdanje cone B Svobodnega tržaškega ozemlja Jugoslaviji je Koper postal naravno središče slovenskega obmorskega zaledja. Koprsko pristanišče so začeli graditi leta 1957, ko je Vódna skupnost Primorske začela pregrajevati Škocjanski zaliv in ko je bager „Peter Klepec“ začel poglobljati morsko dno. V podjetju Luka Koper ločijo tri razvojna obdobja. V prvem, ki se je končalo leta 1962, je kopni prevoz blaga šel predvsem po cesti. Promet je leta 1962 dosegel 270.000 ton. V drugem obdobju, ki je trajalo do leta 1967, je nadaljnji razvoj podjetja zahteval kombiniran cestno-železniški prevoz s pretovorom v Kozini. Luka je hitro dosegla zgornjo mejo takega poslovanja: okrog 800.000 ton prometa na leto. Po letu 1967 pa je hiter razvoj prometa omogočila povezava Luke z železnico.

Zdajšnji promet blaga po železnici, ki dosega skoraj dva milijona ton, narekuje nadaljnjo izgradnjo in modernizacijo proge.

Luka Koper se je že 1969 uvrstila na drugo mesto med jugoslovanskimi pristanišči – tako po prometu kot tudi po ustvarjenem dohodku. Razvoj tega podjetja ima tudi neposreden vpliv na slovensko gospodarstvo, saj prihrani občutna sredstva pri prevoznih stroških in pri skladiščenju blaga.

LUKA DANES

Luški teritorij obsega 1,2 milijona m². V Luki je 10 privezov za prekoceanske ladje, na razpolago je 160.000 m² pokritih skladišč in približno toliko odprtih skladišč. Podjetje ima 3 obalne žerjave s skupno nosilnostjo 65 ton, dva 8-tonska mostna žerjava in lesnem skladišču, 80 viličarjev različne nosilnosti (od 1 tone do 7 ton in pol), 20 traktorjev, 60 prikolic, 5 cestnih vlačilcev in 1 nakladalnik, 6 avtodvigal različne nosilnosti (od 8 do 20 ton), 50 transportnih trakov, 3 pnevmatične razkladalnice, 1 premikalno lokomotivo, dva „Uniloka“, dva vlačilca za luško remorkažo, dve motorni ladji, pilotski čoln ter sesalna bagra „Peter Klepec“ in „Martin Krpan“.

V prvih devetih mesecih letos je podjetje ustvarilo 2,21 milijona dinarjev dohodka in računa, da bodo imeli uspešno poslovno leto. Ostanek dohodka bodo namenili osebnemu in družbenemu standardu luških delavcev: za stanovanja, ureditev delovnih razmer, prehrano med delom.

Osebnih dohodkov zaposlenih so zaradi obilice dela nad povprečjem: v prvih devetih mesecih so znašali 3.218 dinarjev, vendar je treba poudariti, da podjetje le tri dni v letu stoji: za dan republike, za novo leto in za praznik dela – vsakič po en dan.

V letošnjih prvih devetih mesecih je promet generalnega bla-

ga dosegel 1.144.677 ton, kar je za 8 odstotkov več kot lani v tem času, 329.776 ton nafte, kar je za enak odstotek manj, in 16.436 ton suhozemnega prometa. Omembe vredno je, da imajo letos povečanje prometa tistih tovorov, za katere je Luka usposobljena, kar dokazuje, da se že kaže delitev dela med lukami.

Zanimivo je tudi to, da je Luka Koper z nasipavanjem povečala ozemlje naše republike za 102 ha in 25 arov, medtem ko je Koper pred gradnjo Luke imel manj kot 48 ha ozemlja!

NAČRTI, NAČRTI...

Luka ima danes tri temeljne organizacije združenega dela in delovno skupnost skupnih služb podjetja. Pomembno pa je, da načrtujejo gradnjo nove obale, ki bo pripravljena za kontejnerski promet. Sedanji promet je sicer še klasičen, vendar se podjetje že pripravlja na prevoz s kontejnerji, v izdelavi pa je tudi študija o tem, kje naj bo kontejnerski terminal za transkontinentalni promet. Vprašanje je namreč, ali kaže delati tak terminal na Reki ali v Koprju. V Koprju sodijo, da imajo precejšnjo prednost v naravnih pogojih, ker je reško pristanišče omejeno med morje in mesto, medtem ko se lahko v Koprju še močno razširijo.

Luka načrtuje svojo dejavnost v skladi z razvojnimi načrti, ki upoštevajo zlasti prednosti geografske lege, predvidene izboljšave prometnih zvez pristanišča z zaledjem, ugodne topografske pogoje in sodobne poti v razvoju prometa in luk.

Koper leži namreč na območju, kjer sega Jadransko morje v srednjo Evropo in kjer so najlažji prehodi iz srednje Evrope v Mediteran in iz Panonske nizine v Padsko. Severni Jadransko morje je že intenzivno vključen v pomorski promet.

V okviru prizadevanj za modernizacijo slovenskega železniškega in cestnega sistema je že odprta cesta Vrhnika – Razdrto, predvidena pa je tudi elektrifikacija železniških odsekov Koper – Divača in Zidani most – Sentilj. Prav tako so ugodne topografske razmere, saj je Koprski zaliv obsežen nanos z morskim dnom, ki je primerno sidrišče, globoko do 22 metrov, in ima obsežno nezazidano ravnino, ki nudi možnost postopne izgradnje in razširitve trgovske in industrijske luke.

OBALNI TURIZEM

Turizem se je začel na slovenski obali intenzivno razvijati po letu 1968, ko so zgradili več novih hotelov na okrog 40 km obale. Nedvomno je najpomembnejše turistično območje Portorož, medtem ko je Izola turistično-industrijski kraj, Koper pa industrijski in ima poslovni turizem.

Na obali je zdaj okrog 21.000 ležišč, od tega 7.000 v hotelih, 3.000 v kampih, 4.800 v počitniških domovih in 5.200 v zasebnih turističnih sobah.

Hoteli so zasedeni do 150 dni v letu, kar je znatno nad svetovnim povprečjem, ki se giblje med 85 in 100 zasedenimi dnevi. Slabše pa so zasedeni počitniški domovi, katerih tri četrtine nimajo večje izkoriščenosti od 55 do 60 dni, dosti boljše pa se ne godi tudi večini turističnih sob pri zasebnikih.

Obala je imela v letu 1971 1,3 milijona prenočitev, letos v devetih mesecih pa že

1.558.000. Pri tem velja ugotoviti, da se je število prenočitev domačih turistov povečalo za desetino, medtem ko je bilo prenočitev tujcev za 19 odstotkov manj. Razmerje se je torej krepko spremenilo v prid domačih turistov in v številu prenočitev imajo Jugoslovani že 47 odstotkov! Ne bo odveč še en podatek: kar 30 odstotkov vseh slovenskih prenočitev „ustvari-jo“ na obali...

Kajpak ne gre prezreti še drugih vrst turizma. Vse bolj se uveljavlja jahting turizem. V letu 1970 so naštel 10.000 privezov, lani že 14.600. Tudi menjava valut je na slovenski obali precejšnja, saj dosega tretjino slovenske menjave: letos v devetih mesecih na primer za 584 milijonov deviznih dinarjev.

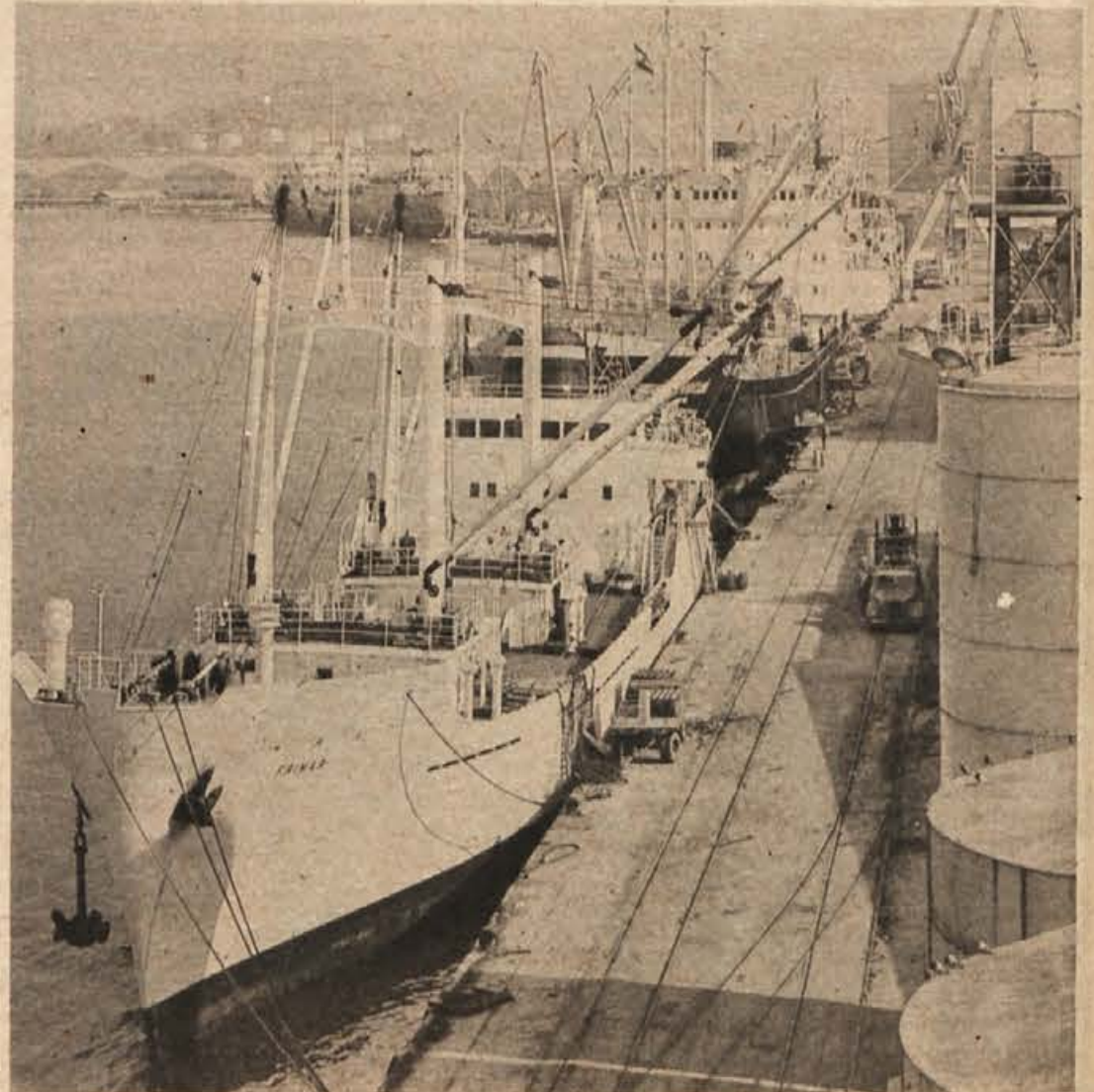
Čeprav imajo na obali sorazmerno dolgo turistično sezono, pa se še trudijo, da bi jo podaljšali. Veliko pripomorejo k izvensezonskim obiskom pokriti bazeni, ki jih imajo zdaj v štirih hotelih, v kratkem pa bodo na

obali dobili še dva nova. Prav tako se vse bolj širijo avtomatska kegljišča, ki jih je zdaj 6.

In načrti? Poglavitno novost predstavlja tolikokrat izrečeni načrt Bernardin, ki je od prvotne zamisli sicer že dokaj oskuben, bo pa vseeno že v prvi etapi imel 1.600 postelj. Zdaj je vse pripravljeno za gradnjo in tudi cesta je že narejena. Pokriti bazen nameravajo narediti še v Rivieri, bolj daljnosežen pa je načrt „Gornji Jadransko“, po katerem naj bi slovenska obala dobila še 5.000 novih postelj.

Na koncu kajpak ne smemo prezreti še igralnice v portoroškem hotelu Metropol, ki sodi med večje v tem delu sveta in ki seveda prinaša velike dobičke, saj je znano, da v borbi med igralnico in igralci vedno zmaga igralnica. Omembe vredno pa je, da velike vsote igralnica vrača v turizem na obali, hkrati pa si je prav po zaslugi igralnice v dobri meri Portorož tudi pridobil naziv mondenegeto letovišča.

J. SPLICAL

Privez v koprskem pristanišču

kultura in izobraževanje

KNJIGA IZŠLA

Pri založbi Borec je izšla te dni knjiga „Dežela Petra Klepca“, ki jo je napisal Tone Ožbolt, pisec znanega dela „Serčerjeva bojna pot“. Recenzenti imenujejo ob najnovšem Ožboltovem delu njegovo „deželo“: dva bregova – eno srce; freska pokrajine na obeh bregovih Čadranke in Kolpe.

V CELJU: TEDEN DOMAČEGA FILMA

Danes se bo začel v Celju teden domačega filma. Na sporedu bodo vsi znani slovenski celovečerni igrani filmi, nekaj filmov pa bo tudi iz drugih republik. V okviru te prireditve bosta dve premierski predstavi: prvič bodo javnosti pokazali Ranflov „Pomladni veter“ in Klopčičev „Strah“.

Rudi Stopar: PTIČJE STRAŠILO (varjeno železo, detajl) – Ta znani sevniški samorastnik je pred kratkim del svojega doma preuredil v lastno galerijo. „Strašilo“ je eno od trinajstih del, ki jih je Stopar uvrstil v stalno zbirko.

Stotisoči odraslih v šolskih klopeh

Letos poteka 15 let od ustanovitve delavskih (ljudskih) univerz

Govorimo in pišemo, da samoupravljamo z znanjem in ne z udarci po mizi ali z molkom. Delavske univerze so pri izobraževanju delovnih ljudi že do zdaj opravile veliko poslanstvo: omogočile so, da so si delavci pridobili manjkajoča spričevala, in skrbele, da pošolsko izobraževanje ni šlo navzdol, ampak navzgor. To vlogo so te dni, ko delavske univerze v Sloveniji praznujejo 15-letnico delovanja, še posebej poudarile.

O tovrstnem izobraževanju govore dolge študije in referati, o raznovrstnosti, usmerjenosti in naravnosti „pouka“ za odrasle, tako splošno družbenega kot specializirano političnega (ekonomskega), je bil govor na kongresih in konferencah. Povsod so ne le priznavali pravico do življenja delavskim univerzam, ampak so tudi podčrtovali njihovo nadaljnjo vlogo pri usposabljanju delovnih ljudi za delovna mesta, stroko, funkcije.

Poskusimo del te obsežne dejavnosti prikazati s številkami. V 15 letih

si delavske univerze organizirale 34.800 seminarjev z več kot milijon in četrti udeleženci. Na leto je bilo več deset tisoč predavanj s po 20.000 do 30.000 poslušalci. Od delke za strokovno izobraževanje je obiskovalo najmanj 58.000 ljudi, oddelke osnovne šole pa 39.000 odraslih. Pouk iz obrambne vzgoje je dobilo vsako leto po 100.000 ljudi. Vzgoja mladih je zajela 180.000, šole za starše pa nad 230.000 udeležencev. Jezikovno znanje si je pridobilo okoli 80.000 ljudi. Seveda to ni vse.

Podatkov o deležu tovrstnega izobraževanja na Dolenjskem nimamo pri roki. Vemo le, da ni bil majhen in da bi bila republiška

bilanca brez njega znatno manjša in siromašnejša. Glavno breme pri izobraževanju odraslih na Dolenjskem ima nedvomno novomeški Zavod za izobraževanje kadrov, kjer prav ta čas poteka vrsta različnejših izobraževalnih oblik.

I. ZORAN

podčrtano

V novomeški občini samoupravni sporazum o stipendiranju še ne velja: do zdaj ga je podpisalo le nekaj več kot 61 odstotkov zaposlenih oziroma 5 odstotkov premalo, da bi ga lahko začeli uporabljati.

V času, ko se prvo polletje tega šolskega leta že nagiba h koncu, to ne more biti razveseljiva novica. Najhušo zadrego preživlja občinski stipendijski sklad, ki je tako rekoč nenehno prazen. Sporazum še ne velja, kljub temu pa morajo v občini vsak mesec zbrati 120 tisočakov za 320 stipendistov. Do zdaj so imeli z zbiranjem še kar srečno roko. Huje bo ta mesec, ko kaže, da bodo dijaki in študentje ostali celo brez stipendije, če ne bodo odkrili nobenega vira.

Štipendiranje na berglah?

Hkrati poudarjajo: če bi sporazum podpisala IMV in Pionir, bi veljal in težav ne bi bilo več. Solidarnosti, o kateri v zadnjem času toliko govorimo in pišemo, očitno stipendijska politika ne pozna. Ali je dandanes dovolj utemeljeno, če od tu in tam odgovorijo, da „smo že v preteklosti dovolj stipendirali, zato si ne moremo dovoliti novih izdatkov“? Hudo smešna je trditev, da bodo v podjetju rešili težave, če bodo varčevali pri znanju. In vendar se, očitno, to dogaja.

J. JUST

PETNAJST LET

Založba Borec praznuje letos 15-letnico obstoja. Izdala je 286 knjig v skupni nakladi 1.213.000 izvodov. Med drugim je izšlo: 75 knjig spominov in dokumentarnih del iz NOB, 40 povesti in romanov, 10 knjig zbranih del in antologij, 6 biografij, 7 pesniških zbirk, v Kurirčkovih zbirki pa še 53 del za otroke.

Mali kulturni barometer

NOVO MESTO: POHVALNO – V eni zadnjih števil „Dela“ je Stanka Godnič ocenila spored nekaterih kinov širom Slovenije. Pohvalno se je izrazila predvsem o izboru filmov, ki so jih predvajali v novomeškem kinu „Krka“. Filmi „Obsedeno stanje“, „Strašilo“, „Dvojni“ in še nekateri so po mnenju Godničeve dvignili repertoar nad poprečno raven.

LJUBLJANA: KAROL PAHOR UMRL – Pred kratkim je umrl znani slovenski skladatelj Karol Pahor.

Edvin Puntar: MATI S KOSEM (les, 1973)

tvorec obsežnega glasbenega opusa, ki obsega poleg priredb drobnih otroških skladb samospelve, drugo komorno glasbo in tudi velike orkestrske skladbe. Izredno pomembno je Pahorjevo ustvarjanje med NOB, saj velja za velikega partizanskega skladatelja, ki je s svojo glasbo, katere se naslanja na folklor, budil upornega duha v naših ljudeh.

PRAGA: PREVOD – Poezija Srečka Kosovega že dolgo sega tudi čez meje naše dežele. Za prevodi v francoščino, italijanščino in še nekatere jezike so pred kratimi izšle njegove pesmi tudi v češčini. Praška založba Odeon je izdala 208 strani obsegajočo miniaturno knjigo njegovih pesmi z naslovom „Srečko Kosovel, v mladem plašti slov“ (v majhnem plašču besed).

LJUBLJANA: FILMSKI TEDEN – Od 16. do 22. decembra bo v ljubljanskem kinu „Vič“ (hkrati tudi v Mariboru) teden sovjetskega filma, ki vedno znova preseneča gledalce z novimi idejami in izraznimi možnostmi. Med drugimi bodo predvajali film režiserja Končalovskega „Romanca o zaljubljenih“, ki je dobil letošnjo veliko nagrado v Karlovih Varih. Na ogled bodo tudi sovjetski filmski plakati.

LJUBLJANA: ŠTUDIJE – Partizanska knjiga je v novi zbirki „Pogledi“ izdala v dveh knjigah „Pogleda na slovensko književnost“ dr. Borisa Paternuja. Delo je nastajalo deset let in predstavlja izbor študij o slovenskih literarnih umetninah. Posamezne študije so bile že prej objavljene v revialnem tisku.

VES TEDEN V KINU „UŽIŠKA REPUBLIKA“

V novomeškem domu JLA so začeli predčerašnjim predvajati jugoslovanski film „Užiška republika“. Film govori o obdobju NOB in bo na sporedu do začetka prihodnjega tedna.

Danilo Kovačič: „Slikarsko kolonijo bomo še podpirali.“

Tudi petič

Novoteks bo omogočil tudi 5. kolonijo

Ko je Danilo Kovačič pred kratkim v Dolenjski galeriji v imenu delovnega kolektiva Novoteksa odpiral razstavo 4. dolenjske slikarske kolonije, je med drugim poudaril:

„Za revolucijo je gibanje „Kulturo k množicam!“ veliko pomenilo. To gesto pa smo večinoma le izgovarjali, ker ni bilo možnosti, da bi ga izresničili. Tudi poti se niso bile povsem jasne. Nova ustava je zahtevala, naj bodo ljudje deležni vseh pridobitev kulture, dala pomembno politično in pravno razsežnost. Izpolnitev tega je pomembno dejanje demokratizacije. Le-ta tudi zavezuje Novoteks v udeležbi pri kulturnem življenju. Zato združujemo sredstva in napore. Novoteks bo še naprej bdel nad to kulturno manifestacijo. S to mislijo odpiram razstavo in želim, da bi se čez leto obsorej spet videli.“

Vsem pomembnim pomnik

Belokranjsko muzejsko društvo slavi srebrni jubilej - Od ustanovitve ga vodi Jože Dular, ravnatelj Belokranjskega muzeja v Metliki

Pred dobrim mesecem je poteklo 25 let, odkar je bilo ustanovljeno Belokranjsko muzejsko društvo v Metliki. Združilo je za muzejstvo vnete ljudi in bilo pobudnik za ustanovitev Belokranjskega muzeja, katerega prve zbirke so bile odprte maja 1951 v dveh prostorih metliške proštije in v veliki sobi tedanjega občinskega ljudskega odbora.

Čeprav je muzej že naslednje leto dobil honorarnega upravnika, je muzejsko društvo še naprej vodilo muzej vse do septembra 1956, ko so bila v muzeju sistemizirana prva delovna mesta. Društvo je še nadalje ostalo pomožni organ Belokranjskega muzeja, hkrati so se člani temeljiteje posvetili zbiranju muzealij, sodelovali pri etnoloških ekipah in arheoloških izkopavanjih, pri muzejskih razstavah, pri topografiji NOB itd.

Muzejsko društvo se je skušalo oddolžiti tudi velikim belokranjskim rojakom. Na lastno pobudo je vsaj nekaterim od njih priredilo spominske večere, razstave in jim odkrilo spominska obeležja. Leta 1957 je v Metliki odkrilo spominsko ploščo jezikoslovcu Ivanu Navratilu in narodopiscu Antonu Navratilu. Spomenik ali ploščo so dobili še: kipar Alojz Gangl, njegov nečak, književnik Engelbert Gangl, pisatelj in režiser Osip Sest ter etnolog dr. Niko Zupanič. Na Vinici je društvo ponovno vzdalo spominski plošči mladinskima pisateljema Ivanu in Antonu Tomšiču, na Vinjem vrhu skladatelju Antonu Lavrinu, v Klo-

štru pri Gradcu nagrobnik pisateljici Ani Fabijanovi, v Dragatušu pa ploščo pesniku Otonu Zupaniču. Društvo je sodelovalo pri osnovenju Dolenjske muzejske knjižnice, v kateri sta izšli Grabrovčeva „Najstarejša zgodovina Dolenjske“ in Westrovi „Spomini“, samo pa je ob 10-letnici obstoja izdalo Dularjevo „Metliko skozi stoletja“ in lani spominsko brošuro „Dr. Niko Zupanič“. Izdalo je tudi več spominskih razglednic.

V teku let je društvo priredilo večje število zgodovinskih, etnoloških, arheoloških in umetnostnih predavanj, organiziralo je muzejske

izlete po Dolenjski, Gorenjski in Posavju. Danes šteje okoli 150 članov, med njimi šest častnih, od katerih pa so trije že umrli (dr. Niko Zupanič, Poldka Bavdek in Ivan Drobnič).

Društvo se ves čas vzdržuje z lastnimi sredstvi. Že 25 let ga vodi pesnik in pisatelj Jože Dular, ravnatelj Belokranjskega muzeja. Prav gotovo je tudi njegova osebna zasluga, da se je društvo toliko časa obdržalo, toliko naredilo in se uveljavilo. V letu 1975 namerava društvo odkriti dvoje spominskih obeležij in pripraviti novo izdajo Dularjeve knjige „Metlika skozi stoletja“.

pedagoški kotiček

TUDI MED NAMI SO NARKOMANI

Od jeseni leta 1970 tudi pri nas naglo narašča narkomanija (zasvojenost z drogami), zlasti med mladimi. Vsi tisti, ki so iz katerega koli razloga (in teh ni malo) podlegli drogam, so tragično ogroženi, bodisi da se tega zavedajo ali ne. Ogroženi so, ker se jim življenje sprevača v nasprotje socialnega bivanja, sodelovanja, sožitja z ljudmi. Praviloma prekinjajo šolanje ali ne morejo opravljati poklicnega dela, umikajo se v jalovi, zaprt, ozek krog enako tragično prizadetih, in zdrsnejo od tam največkrat v osamelost, duševno bedo, bolezen, samouničenje.

Dr. Marinka Jakopič-Gerbajs

VČASIH SO STARŠI KRIVI, DA JEMLJE MLADINA NARKOTIKE

Ko se danes vse bolj ukvarjamo s problemom drog pri mladi generaciji, vse prevač pozabljamo, da današnja odrasla generacija uživa že od petdesetih let vedno več uspaval, sredstev proti bolečinam in pomirjeval v pretirani količini. Kaže, da sta uporaba in pretirana uporaba drog pri starejših in otrocih bolj tesno povezani, kakor smo doslej domnevali. Kolikor starši zmeraj pogosteje segajo po pomirjevalih in stimulansih, toliko segajo tudi njihovi otroci po alkoholu, nikotinu, pa tudi po mamilih, pomirjevalih in stimulansih. Ladewig, Hobi, Dubacher, Faust: Droge so med nami, str. 9

KAKO POMAGATI?

Zdi se, da je sistematična in široka poučenost prebivalstva o bolezenskem značaju zasvojenosti z drogami in alkoholiom, kakor tudi o neogibni potrebi po zdravljenju edino jamstvo, da bomo odpravili predsojke proti toksikomanom na eni strani, na drugi pa zaježili nadaljnje zlorabljanje drog. Naša naloga mora biti, da toksikomana rešimo iz njegove družbene osamitve, da ogroženemu damo možnost posvetovati se, da mu pomagamo...

Navedeno delo, str. 12

Tone Svetina: PLES (železo). Delo je bilo na razstavi v trebanjski Galeriji likovnih samorastnikov, odprti do nedelje, 8. decembra.

Enoten klub posavskih študentov

Na višjih in visokih šolah študirata okrog 350 študentov iz krške, brežiške in sevnjske občine - Ustanovili bodo osnovno organizacijo ZK

Na višjih in visokih šolah v Ljubljani in Mariboru študira okoli 350 Posavcev, ki so bili do nedavnega združeni v dveh študentskih klubih. Čas pa je pokazal, da se delo ni razvijalo tako, kot so si študenti želeli. Zato so se posavski študenti na zadnji redni letni skupščini Kluba posavskih študentov odločili, da bodo poslej delali skupaj.

Prav gotovo je, da bo odslej delo študentov, ki jih bo vodil predsednik kluba Bojan Klakočar, uspešnej-

Ribnica: mladim ni dolgčas

V eni zadnjih števil Dolenjskega lista smo pisali, da se mladi Ribničani nimajo kje zabavati. Zato je prav, da v tem članku javnost seznanimo, da odslej ni več tako.

Uprava doma JLA in komanda ribniškega garnizona odslej vsako soboto pripravita za mlade ples, na katerem igra vojaški ansambel. V začetku mladi ansambel niso najbolj zaupali, toda odkar so ugotovili, da vojaki dobro igrajo, so redni gostje mladinskih plesov.

Razen tega si lahko mladi v Ribnici skoraj vsak teden ogledajo kakšen koncert. Do sedaj so se jim predstavili že Nino Robić, Marjana Deržaj, Lepa Lukić, Predrag Goković, Silvana Armenulić, Neda Ukraden, Miodrag Petrović-Ckalja, Mija Aleksić in še drugi. Prav ti številni in dobri nastopi pa obetajo, da bomo odslej v našem mestu lahko gledali še znane jugoslovanske pevce, pevke in humoriste.

R. RADENKOVIĆ

Na sliki: vsako soboto se v domu JLA zbere precejšnje število mladih.

še. Ena od prvih nalog, ki so si jo Posavci zastavili, je rešiti vprašanje, kako preprečiti odhod diplomantov iz treh občin: krške, brežiške in sevnjske. Znano je, da se je v matične šole, s katerimi študenti do sedaj niso ravno najbolje sodelovali, po končanem študiju vrnilo le 35 odstotkov diplomantov, ker občine niso mogle vsem nuditi ustreznih delovnih mest. Zato so si mladi strokovnjaki poiskali delo v drugih mestih ali pa celo v tujini.

Zato so se na skupščini študenti

dogovorili, da bodo poslej okrepili sodelovanje z matičnimi občinami tako, da jih bodo te poslej bolj poznale. Razen družbene in športne dejavnosti bodo člani kluba poslej vestneje sodelovali tudi pri štipendiranju, sodelovali bodo z občinskimi konferencami ZSMS, udeleževali se bodo sestankov samoupravnih organov TOZD in organizacij združenega dela, sestali in pogovorili se bodo s predavateljskim zborom brežiške gimnazije. Njihov delovni program vsebuje še marsikaj zanimivega, kar bo k delu v klubu pritegnilo kar največ članov. Razen tega nameravajo študenti ustanoviti osnovno organizacijo Zveze komunistov, ki jo bo čakalo težko in odgovorno delo.

J. P.

LEPA PRIREDITEV

V počastitev 29. novembra so pripravili leskovski mladinci zelo zanimivo in lepo prireditev. Razen skrbno pripravljene recitala so se nekateri mladinci predstavili s solističnimi točkami. Zlasti je navdušila Damjana Srne z igro na klavirju. Na koncu so mladinci zaplesali več plesov.

Škoda, da si prireditve ni ogledalo več vaščanov. Morda je eden od vzrokov tudi ta, da tovrstnih prireditev do sedaj v Leskovcu ni bilo.

L. SRIBAR

Na osnovni šoli v Bršlinu je šolsko športno društvo zelo delavno, učenke in učenci pa imajo še najraje roket. Na sliki: dekleta ob izvajanju osebne meta med košarkarskim srečanjem. (Foto: foto krožek OŠ Bršlin)

KAKO ŽIVIMO?

Povezali se bomo

Jernej Zemljič je kvalificiran natak, zaposlen v novomeški restavraciji „Pri vodnjaku“. Kaj pravi Jernej o življenju in delu mladincev, ki so njegovi sodelavci?

„Pri nas dela 12 mladih ljudi, ki pa v glavnem niso Novomeščani. In prav to nekako ovira pravo delo mladih. Medtem ko smo bili pred IX. kongresom več ali manj prepričani sami sebi, smo začeli po kongresu delati bolj organizirano. Naši mladinci se zanimajo predvsem za šport. V Novem mestu imamo dosti športnih objektov, tako da smo vse zastavljene načrte s tega področja uresničili. Razen tega imamo na Otočcu primerno trim stezo, na katero smo nekateri kar radi zahajali. Sedaj je drugače, kajti zima bo športno aktivnost zavrla. Na enem izmed zadnjih sestankov smo razpravljali o zimski rekreaciji. Vsi, tudi starejši sodelavci, so se zavzeli, da bi v grmskem bazenu organizirali „plavalne dneve“.

Ob koncu pogovora moram naše mladince, sem spadajo tudi mladi, ki delajo na Otočcu, pohvaliti. Zastavljene delovne akcije smo izpolnili. Sedaj pa si želimo, da bi se bolje povezali z mladino, ki živi na Otočcu. V eni izmed zadnjih števil Dolenjskega lista sem prebral, da mladi tam spijo. Baje imajo knjižnico, vendar ne dela. Vsem nam se zdi škoda, da knjige pokriva prah, ko pa bi lahko krožile med mladino. Poznam nekaj svojih tovarišev, ki bi se prav radi sposodili kakšno dobro knjigo, zlasti sedaj, ko prihaja zima. Zato upam, da se bomo z oško mladino kmalu povezali in dobro sodelovali.

Večer dolenjskih ansamblov

Zanimiv in prijeten večer v Novem mestu - Take prireditve so zaželene in potrebne

V četrtek, 5. decembra, so se v Novem mestu na večeru zabavnoglasbenih ansamblov Dolenjske predstavili: Orioni iz Otočca, Orioni iz Dolenjskih Toplic, Dobri prijatelji iz Rake, ansambel Tineta Košmrja in kvartet Franca Potočarja.

Pred nabito polno dvorano so najprej nastopili Orioni iz Otočca in lahko rečem, da je bil to najboljši ansambel večera. Ko so pristopili k ansamblu še gojenci novomeške glasbene šole, smo lahko poslušali pravi orkester, ki se je zelo dobro ujemal. Škoda bi bilo, če jih v tej zasedbi ne bi še večkrat poslušali. Orioni iz Dolenjskih Toplic so zaigrali sprva bolj prazno in so šele na koncu svojega nastopa pokazali to, kar znajo. Razočaral pa me je nastop Dobri prijatelji, ki so na željo publike morali celo dodati nekaj skladb, čeprav je bilo njihovo petje precej revno. Aplavz je bil boljši od ansambla.

V drugem delu prireditve je nastopil narodnozabavni ansambel Franca Potočarja. S posrečeno in dobro kombinacijo diatonične in klavirske harmonike, ki je dokaj

redka, bi ob boljsem basistu vse-kakor več naredil. Fantje v ansamblu Tineta Košmrja so zaigrali tako, kot se „narodnjakom“ spodobi, in naredili prijeten vtis. Ob zaključku večera smo spet uživali v nastopu Orionov iz Otočca, ki so tokrat nastopili v narodnih nošah in z narodnozabavnimi skladbami.

Polna dvorana in navdušenje poslušalcev so ponovno dokazali, da so take prireditve v Novem mestu zelo zaželene in potrebne. Prav bi bilo, ko bi se domači ansambli še kdaj predstavili.

IZTOK PEROZZI

Novomeška mladinska turistična poslovalnica je prejšnji teden pripravila za svoje člane zanimiv izlet v Lipico. Razen svetovno znanega jahalnega centra so si mladi iz vse Slovenije - bilo jih je več kot 300 - ogledali tudi Lipico in njeno okolico. (Foto: Dušan Pezelj)

NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA NAŠA AKCIJA

ZA PIJANCA LE VODA

V okviru naše akcije sva v nedeljo, 8. decembra, obiskala Kočevje, pravzaprav nekaj kočevskih gostiln. Zanimalo naju je, kako v tem mestu natakariji in natakariče spoštujejo zakon o prekiških zoper javni red in mir. Ta zakon pravi:

„Kdor da v javnem lokalu alkoholno pijačo mladoletniku, ki še ni dopolnil 15 let, pijani osebi ali skupini, v kateri je pijana oseba, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do 10.000 dinarjev.“

rišica, ki je bila za šankom, naju je čudno pogledala:

„Kaj vama pa je? Če bosta kričala, lahko kar gresta! Pri nas se ne kričijo. Kaj bi pa bilo, če bi vsi tako kričali?“

„Samo epa malo vodko. Samo toliko denarja imava še.“

„Če hočeta, vama lahko natočim vodke. Tudi liter, če hočeta, toda samo iz pipe. Voda bi vama sedaj še najbolj koristila...“

Pa nisva bila za to. Malo sva še sitnarila, pela pesem o slavčku in moledovala, nato pa naju je natakariča korajžno pogrnala ven: „Pijancem pri nas ne točimo. Na svidenje. Oglasita se, kadar bosta trezna!“

naju ljudje pomilovalno, nekateri celo z gnusom gledali. Prepričala sva se, da pijanci slišijo precej pikrih pripomb o alkoholu in škodljivosti, o domu alkoholikov na Skofljici, o kraljih pijancev in tako naprej. Nekako sva se zrinila do šanka in zahtevala vodko.

„Ne smem točiti pijancem, tako pijanim, kot sta vidva, pa sploh ne. Zaradi vaju že ne bom ob službo!“

„Samo eno vodko, malo. Veste, od daleč sva prišla, in to samo zaradi vas.“

Pa ni pomagalo. Natakariča nama je natočila samo dvakrat po dva decilitra navadne vode. To je bilo zelo všeč nekaterim gostom, ki so se na glas zasmejali in nama voščili na zdravje.

KAVARNA ZVEZDA

V kavarni je bilo precej ljudi. Za šankom ni bilo prostora. Takoj ko so naju gostje zagledali, so se umaknili.

„Dve vodki. Danes sva tako žejna.“

„Ja, počakajta fanta, da bosta na vrsti.“

Jezik se nama je še bolj zapletal.

„Če vama je slabo, pojdita prej na stranišče. Ni treba tukaj rigati.“

In ko sva jo prosila za vodko, ni prav nič oklevala. Ob glasnih pripombah gostov, ki so verjetno poznali zakon o prepovedi točenja alkohola vinjenim osebam, sva zapustila kavarno. Vlogo pijancev sva morala igrati

še naprej. Ko sva se pijana spravljalna v avto, je mimo naju prišel parček, in fant je nekoliko previdno svetoval: „Ostanita raje v gostilni in ne pijta več. Tam za mostom delajo danes miličniki kontrolo. Ustavljajo prav vsak avtomobil.“

Kasneje sva se prepričala, da nama je hotel fant samo dobro, kajti kontrole tisti dan ni bilo. Vsaj za mostom ne.

GOSTILNA PRI KMETU NA LJUBLJANSKI CESTI

Navajena in že korajžna sva butnila in že pri pragu zavpila: „Vodko! Zejna sva!“

„Nimamo vodke, vinjak pa lahko dobita.“

„Kaj bi jim dajala piti, ali ne vidiš, kako sta že pijana!“ se je oglašil tovariš srednjih let, ki je stal poleg naju za šankom.

„Saj res,“ se je razjezila natakariča. „Pojdita tja, kjer sta do zdaj pila,“ je bila kar naenkrat očitna.

„No, ali nama boste sedaj dali?“ sva moledovala, toda točajka je bila neomajna. Morda je bil možakar z občine, morda pa se je natakariča še pravi čas spomnila na zakon, ki prepoveduje točenje alkoholnih pijač pijanim osebam.

„Pri kmetu“ se je naša akcija končala. Razen v kavarni Zvezda, nama pijače niso natočili nikjer. Prav gotovo to kaže, da natakariji in natakariče poznajo in spoštujejo republiški zakon o javnem redu in miru.

Akcija je pokazala, da vsaj v Kočevju gostinski delavci spoštujejo zakon, ki jih, če ga prekršijo, lahko dobro kaznuje.

Kaj pa bi akcija pokazala v drugih mestih?

B. KRŽE
J. PEZELJ

S posledicami alkoholizma se srečujemo vsak dan, pa vendar se še vedno premalo zavedamo njegove nevarnosti za prizadete - za posameznike, za družino in za vso družbo. Statistika pove, da imamo v Sloveniji nad 80 tisoč alkoholikov in da poraba alkohola nenehoma narašča. Ker pravi alkoholiki posegajo predvsem po žganih pijačah, (te najhitreje učinkujejo in so sorazmerno poceni) sva z „našo akcijo“ po gostilnah v Kočevju zahtevala le vodko. Kaj je akcija pokazala? V Kočevju so natakariji seznanjeni z zakonom o prepovedi točenja alkohola pijanim osebam. Na sliki: v eni izmed gostiln se nama je pridružil „striček“, ki se je hotel z nama za spomin slikati.

Tretja zmaga igralk »Krke«

Odbojkarice Kočevja so v izredno važni tekmi prvenstveno srečanje z igralkami Merkurja tesno izgubile - Novomeščani brez točk

Tudi v devetem kolu slovenske odbojarske lige so Novomeščani ostali praznih rok. Novomeščanke so gostovale pri ljubljanskem „Viču“ in prvenstveno tekmo zaključile v svojo korist, igralke Kočevja pa so pred domačimi gledalci izgubile z neposrednimi konkurentkami za prvo mesto, z igralkami Merkurja.

NOVO MESTO - GABERJE
2:3

Odbojarska ekipa Novega mesta, ki s tako igro brzokone niti na delayskih igrah novomeške občine ne bi bila prva, je v nedeljo v bršlinski telovadnici spet izgubila - tokrat s slabimi Celjani. Brez zmage je tako še naprej čvrsto na zadnjem mestu in praktično brez upanja, da bi si v nadaljevanju zagotovila mesto v tej družbi tudi za prihodnje leto. Nerazumljivo je, da so Novomeščani pri vodstvu 2:1 v nizih v zad-

njih dveh igrah osvojili komaj sedem točk (v četrtem setu tri, v zadnjem pa štiri). Prav v odločilnih trenutkih se je pokazala vrsta slabosti: nezbratnost kot posledica pomanjkljivega treninga, kot enaka posledica tudi silno nezaščiteno lovljenje celo najlažjih žog, zaradi česar ni bilo zaključnih udarcev, povrh tega pa so bili skoraj vsi igralci neborbeni (zlasti še Weiss in Cotič, ki imata, kot kaže, zagotavljeni mesti v ekipi, čeprav igra zamač!). Da bi bila mera polna, je bilo tudi vodenje ekipe slabo - tudi to ni bilo prvič. In kaj se bo izcimilo iz vsega tega? Nedvomno - izpad iz lige!

J. S.

VIČ - KRKA 1:3
(-6, 9, -13, -10)

V 8. kolu slovenske odbojarske lige za ženske so novomeške igralke Krke gostovale pri igralcih Viča. Ze v prvem setu so gostje zelo dobro zaigrale in krepko zmagale. V drugem nizu so krkašice popustile, ponovno pa so se razigrale v tretjem in v četrtem setu, ki so ju po izenačenju in tepi igri osvojile.

KRKA: Rajer, Boh, Forte, Fila, Adamčič, Fabjančič in Gostiša.

KOČEVJE - MERKUR
2:3
(6, -6, -10, 17, 11)

V Kočevju so na prvenstveno tekmo druge republiške odbojarske lige pripotovala igralke Merkurja in se pred 100 gledalci izkazale z dobro igro. Tekma je bila ves čas izenačena, igralke obeh ekip pa so zaradi pomembnosti srečanja precej grešile. Zaradi pazljivije igre in boljših živcev so gostje iz Nove Gorice dosegle zelo pomembno zmago, ki jim je prinesla prvo mesto. Tako

namizni tenis

Poraz Beti

Medtem ko so igralci v prvi in drugi republiški namiznotenški ligi prejšnji teden počivali, sta ekipi metliške „Beti“ in Kočevja v ljubljanski področni namiznotenški ligi prvenstveni tekmi izgubili.

Metličani so tokrat gostovali pri igralcih Hrastnika. V prvem srečanju je Beti povedla. D. Pezelj je namreč gladko odpravil Zalaznika. V naslednji partiji sta se pomerila najboljši Hrastničan in Stipančič. Metličan, ki še nima dovolj izkušenj, se je sicer upiral, toda več kot častnega poraza ni mogel doseči. Nato je Uhl povedel, domači igralci so ponovno izenačili in tako se je dvoboj nadaljeval do konca. Domači igralci so bili v zadnjih odločilnih tekmah boljši, pomagala pa jim je še športna sreča. Metličani so prvenstveno tekmo izgubili s 5:3.

VALKARTON - KOČEVJE
5:3

V okviru ljubljanske področne lige so v Kočevju gostovali igralci Valkartona iz Logatca. Domači igralci so dobro zaigrali, toda v odločilnih trenutkih so popustili, tako da so gostje zasluženju do dveh važnih prvenstvenih točk. Rezultati: Oražen - Ciglerič 0:2, Osterman - Molk 2:0, Adlešič - Jurešič 2:1, Osterman - Ciglerič 2:1, Oražen - Jurešič 0:2, Adlešič - Molk 0:2, Osterman - Jurešič 0:2 in Adlešič - Ciglerič 1:2.

šah

Želja - tretje mesto

Kako bodo igrali kočevski šahisti v I. ligi?

Kočevske šahiste čaka kmalu nova preizkušnja: začelo se bo namreč tekmovanje I. republiške lige, v kateri bo nastopilo kar 10 moštvev.

Po odhodu mojstra Rudija Ostermana v Novo mesto bo ekipa v letošnjem nastopu precej oslabiljena. Kaj lahko od šahistov pričakujemo v skorajšnjem tekmovanju? Glede na premoč igralcev ljubljanske Iskre in Novega mesta, ki bodo verjetno ob koncu zasedli I. mesto, lahko kočevski tekmovalci pričakujejo uvrstitev na tretje mesto, kar bi bilo razmeroma dobro. Vsekakor pa bodo že prva srečanja pokazala, koliko je ekipa trenutno sposobna.

V poštev za ligaško tekmovanje pridejo naslednji igralci in igralke. Slobodan Ivčič, Stefan Cimer, Franc Mestek, Stane Podkoritnik, Silvo Zupančič, Zdravko Janež in Karel Mohar pri članih, Marko Ofak, Bojan Mohar, Samo Zilevski, Branko Kirasič, Lojze Kovac pri mladincih, medtem ko bodo ženske deske zastopale Tatjana Šega, Marija Kirasič, Vesna Metelko, Edita Junc.

Prvo preizkušnjo so imeli šahisti na nedavnem tekmovanju ob dnevu republike. Prikazali so solidno igro, zato lahko tudi v I. slovenski ligi pričakujemo uspešnih nastopov.

Z. FAJDIGA

Z. FAJDIGA

košarka

Kočevje - pod pričakovanjem

Cveto Arko se je poslovil od trenerskega dela

- Košarkarji Kočevja so neslavno končali svoj nastop v II. republiški ligi - center. Na koncu so zasedli zadnje mesto, ki jih vodi v nižji rang tekmovanja.

Ze spomladanski del prvenstva ni bil nič rožnat. Košarkarji so osvojili malo točk in le nekateri so upali v najboljšo. Jeseni so sicer igralci trenerja Cveta Arka premagali nekatere kandidate za sam vrh lestvice, toda izgubili so z direktnimi konkurenti, kar je bilo usodno. Položaj tudi po končanem prvenstvu ni nič obetajoč. Po šestih letih marljivega, doslednega dela je Arko zapustil trenersko mesto. Potrebno je poudariti, da v svojem delu s člani, mladinci in pionirji ni imel nikakršne podpore, pa naj si bo pri vodenju moštva ali urejanju najosnovnejših opravil na tekmah in potovanjih. Njegova odsotnost v prihodnje bo prav gotovo velika izguba in jo bo težko nadoknaditi.

REKREACIJA

Telovadnica osnovne šole bratov Ribarjev v Brezicah je resnično izkoriščena do poznih večernih ur. Po posebnem urniku nudi gostoljubje mladim športnikom, ekipam, ki nastopajo na prvenstvenih tekmovanjih in trikrat na teden tudi odraslim. Pod vodstvom prof. Jožeta Senice se vsak torek zbero na rekreacijskih vajah moški in ob četrtkih pod vodstvom prof. Marije Veble tudi ženske. Zadnji dve uri ob sredah pa se v telovadnici zbera odbojkarji. Zal ob taki zasedenosti zmanjkuje časa in prostora še za nekatere druge športne aktivnosti, predvsem zimске priprave nogometašev in drugih. Problem bo delno rešen z novo športno dvorano pri gimnaziji, kjer so se dela že začela. (V. P.)

V osnovni šoli Bršin že dalj časa zelo dobro deluje rokometna pionirska šola. Za zdaj so dekleta precej uspešnejša od svojih vrstnikov, saj so se z dobrimi igri predstavile že na številnih pionirskih turnirjih. Na sliki: pionirke med treningom.

Nov Krušičev rekord-916 kegljev

Začelo se je dolenjsko prvenstvo v kegljanju, na katerem nastopajo ekipe iz Trebnjega, Brežic, Novega mesta, Črnomlja in Krškega

Na kegljišču „Gorjancev“ na Loki v Novem mestu se je prejšnjo soboto pričelo dolenjsko ekipno prvenstvo v kegljanju, in sicer v disciplini 8 X 200 lučajev.

Na tekmovanju nastopajo ekipe novomeške Krke, Novega mesta, Brežic, Črnomlja, Trebnjega in Krškega. V prvem nastopu sta se pomerili ekipi Krke in Mercatorja iz Trebnjega. V tej tekmi se je v odlični formi predstavil igralec „Krke“ Krušič. Tisto, česar niso dosegli na tem kegljišču nekateri najboljši slovenski kegljači, je uspelo Novomeščanu. Z mirno, natančno igro je prvič po otvoritvi kegljišča podrl

več kot 900 kegljev; novi rekord znaša 916 kegljev. Koliko je ta rezultat vreden, se vidi iz dosežkov ostalih kegljačev (Česen 882, Turk 887, Mlakar 871, Belcijan 879).

V dvoboju med Krko in Mercatorjem je zmagala Krka, ki je podrla 6501 kegljev, Trebnjanci pa so podrli 6035 kegljev. V Mirni peči sta se pomerili ekipi Novega mesta in Krškega. Zmagali so Novomeščani, ki so podrli 6386 kegljev (Novljan 861), gostje iz Krškega pa 6323 kegljev (Znidaršič 830).

Tekmovanje se bo nadaljevalo na kegljiščih „Gorjanci“ na Loki, v Brezicah in Mirni peči. Najboljša ekipa bo lahko nastopila na kvalifikacijah za vstop v II. republiško kegljaško zahodno ligo.

D. BRATOŽ

atletika

Na Grmu dobri rezultati

Na osnovni šoli Grm v Novem mestu se mladi atleti pridno pripravljajo na novo atletsko sezono, ko bodo poskušali obraniti naslov republiških prvakov.

V telovadnici so imeli konec prejšnjega tedna prvo tekmovanje, na katerem so atleti dosegli nekaj odličnih rezultatov: mlajše pionirke: 20 m: Lužar 3,5; 400 m: Tavčar 1:26,9; višina: Hribar 125 cm; daljjava: Hribar 452 cm; Teršar 415 cm; met medicine (3 kg): Škerelj 7,21 m; mlajši pionirji: 20 m: Laznik 3,4; 600 m: Kalin 2:03,4; višina: Apostolovski 140 cm; daljjava: Petrič 420 cm; met medicine (4kg): 8,08 metra;

starejši pionirji: 20 m: S. Keržan 3,2; 600 m: Sajc 1:54,7; višina: Ritonja 165 cm, Gačeša 165 cm; Daljjava: S. Keržan 535 cm, Križman 530 cm; met medicine (4 kg): Ritonja 10,85; Stupar 10,57; Žullič 10,06 metra; starejše pionirke: 20 m: Zaletelj 3,2; 400 m: Zaletelj: 1:17,0; Papež 1:18,6; višina: Pečaver 150 cm, Papič 150 cm; daljjava: Avsec 470 cm, Zaletelj 470, Rajer 450 cm; met medicine (3 kg) 8,31 metra.

ATLETSKO TEKMOVANJE V ŠENTJERNEJU

Pionirsko šolsko športno društvo „Polet“ je prejšnji teden pripravilo atletsko tekmovanje pionirk, na katerem je bilo doseženih nekaj dobrih rezultatov: 60 m: Marjetka Vide 8,6; Mihelca Rešetič 8,7; 300 m: Milena Jakše 50,4; Veronika Per 52,2; višina: Majda Colarič 120 cm, Pavla Škoda 120; daljina: Anica Barič 425 cm, Vesna Metelko 418 cm; met krogle: Vera Judež 10,50; Metka Penco 8,15; troboj: 1. Pavla Škoda, 2. Cvetka Zagorc, 3. Mojca Škulca. Štافتa 4 X 60 m: 1. PSSD Polet 1. 36,0, 2. PSSD Polet II 37,5 s. (J. K.)

VODI SONJA ANTIČ

Na kegljišču na Loki so pred kratkim odigrale drugo kolo svojega prvenstva članice Keglaškega društva iz Novega mesta. Pomerile so se v disciplini 2 X 100 lučajev. Po prvem nastopu je vodila Angelca Dalmacija, vendar so jo v drugem kolu prehitele kar tri Pionirjeve

30 km na dan

Srečala sva se na Pokljuki. Opazoval sem priprave reprezentantov, smučarjev tekačev Dornika, Kalana, Tajnikarja in med njimi opazil Pavleta Šterka, Doljenja, študenta na fakulteti za elektrotehniko, kako med reprezentanti vneta „nabira“ kilometre. Med počitkom se je Pavle predstavil:

„Rodil sem se v Predgradu. Že kot otrok sem se zanimal za šport, ki ga ljudje pri nas niso najbolj cenili. Sklenil sem postati nogometaš, postal pa sem pionirski dolenjski prvak v - šahu. S kraljevsko igro nisem nadaljeval, kajti nogometna žoga me je tako močno pritegnila, da me je tako močno pritegnila, da sem z nogometom nadaljeval tudi po prvem in drugem zlomu leve noge. Šele ko so mi nogo zlomili tudi tretjič, sem se odločil, da s to igro preneham.

Ko sem prišel v Ljubljano na srednjo šolo, sem na enem izmed srednješolskih atletskih tekmovanj dosegel nekaj dobrih rezultatov. Spoznal sem se prof. Rajka Zidana, nekoč odličnega tekača, in začel trenirati pri AK Olimpiji. Kasneje, ko sem spoznal še smučarskega trenerja Jazneza Pavčiča, sem se odločil za tek na smučeh. Ta šport ni samo

T. KOSIR

izredno koristen, pač pa tudi zanimiv, razen tega me pri tem športu noga, ki je bila trikrat zlomljena, ne ovira tako hudo, kot me je na atletskih treningih. Na pripravah pretečem vsak dan okoli 30 kilometrov, ne da bi me noga pri tem ovirala.“

Pod okriljem mirenskega Partizana redno vadijo tudi košarkarji; prihodnje leto bi radi sodelovali v dolenjski ligi. Sodelovanje omogoča tudi zunanje igrišče, ki ga je letos pridobila mirenska šola. Izkušnje s treningov skušajo obogatiti še s prijateljskimi srečanji. Na sliki: mirenska ekipa s trenerjem Ivanom Kramarjem (prvi z leve). Foto: Železnik

Dežurni poročajo

Križišče v središču Šentjerneja je eno najbolj nevarnih na Dolenjskem. Kdor pripelje semkaj prehitro in ne upošteva vseh znakov, lahko mimogrede doživi karambol. Več jih je že bilo! Nevarno je zlasti še zato, ker se tu srečujejo avtomobili, avtobusi, vprege in kolesarji. (Foto: R. Bačer)

Lastnim otrokom noče dajati

Že drugič je bil Franc Lindič obsojen zaradi neplačevanja preživnine - Tokrat bo moral v zapor kar za 6 mesecev

Dolgo so na občinskem sodišču v Trebnjem iskali 30-letnega Franca Lindiča iz okolice Sevnice, ki stanuje zdaj v Ljubljani. Izmikal se je, pa vseeno kazni ni mogel uiti.

Po sodbi občinskega sodišča bi moral razvezani Lindič že od leta 1972 plačevati za svojega 7-letnega sina Franca in 4-letno Albinco po 150 din na mesec, pa ni nič dal. Ker je Lindič zidar, v poklicu, za katerega je znano, da lahko zaslužiš, kolikor hočeš, je dobil pravzaprav malo obvezne preživnine, a niti

te ni bil voljan dajati. Izmikal se je na vse načine. S službenega mesta se je vračala pošta s pripombo: „Odpotoval“, kar daje slutiti, da so mu dajali potuho v podjetju, toda vse skupaj ni pomagalo: Lindiča so dobili in pred občinskim sodiščem v Trebnjem je že drugič odgovarjal zaradi neplačevanja preživnine.

Prvo izrečena pogojna kazen je bila tokrat preklicana, ker so ga spoznali za krivega, senat pa mu je izrekel novo enotno kazen: 6 mesecev zapore. Sodba je že pravnomočna.

Lindičev primer naj si zapomnijo številni drugi očetje otrok, ki se izmikajo starševskim dolžnostim. „Nagajanje“ se prej ali slej konča tako. V zaporu.

FIČKO JE ZGOREL

Peter Zupančič iz Loške vasi se je 8. decembra zvečer peljal s fičkom od Soteske proti Dvoru. Pri odcepu za Gornji Kot so na avtomobilu nenadoma odpovedale luči, voznik pa je pod pokrovom prtljavnika opazil tudi iskre. Takoj je avto ustavil, tedaj pa je že izbruhnil ogenj. Vozniku ni bilo nič, avtomobila pa niso mogli rešiti, čeprav so pri gašenju pomagali tudi člani PGD iz Dvora. Škodo cenijo na 15.000 din.

Inkasant za svoj žep

Dva meseca zapore so prisodili nepoštenemu zastopniku Zavarovalnice SAVA v Trebnjem

36-letni Jože Teršar, strojni ključavničar iz Trebnjega, je pred občinskim sodiščem odgovarjal zaradi neupravičene porabe denarja.

Teršar je bil res nekaj časa brez službe, je pa sposoben in mu ne bi bilo treba sredstev za preživljanje iskati v kriminalu. Žal se je tega lotil. Februarja 1973 je kot honorarni zastopnik Zavarovalnice SAVA za življenjsko zavarovanje pokasiral v Trebnjem pri strankah 1.830 din, vendar denarja v Novem mestu niso dobili. V zagovor je obtoženec povedal:

„Nisem si nameraval denarja prilastiti. Bil je nesrečen slučaj“. Konec februarja sem šel v Novo mesto, da bi oddal denar, pa sem doma pozabil kuverto. Potem sem hotel nakazati, pa nisem imel številke tekočega računa.“ Takih zgodb mu senat seveda ni verjel, upoštevali pa so, da je bil obtoženec res v hudi denarni stiski. Očitno je, da je denar, zaupan mu v službi, neupravičeno porabil.

Občinsko sodišče v Trebnjem je s sodbo, ki je že pravnomočna, Teršarju prisodilo 2 meseca zapore. Kot obtežilno zanj so šteli tudi dejstvo, da je minilo leto in pol, odkar je vzel tuji denar, pa ga še ni vrnil. Seveda bo moral škodo povrniti.

S sekiro nad soseda

Krvav obračun v Dol. Vrhu pri Dobrniču

5. decembra o mraku je 73-letna Pavla Stuparjeva klicala na pomoč sina, ki ima v bližini hišo. Sosed, 31-letni Bogomir Lavriha, je razburjen prišel v hišo in žensko pretepal, grozil pa je tudi, da ji bo iz sodov spustil vino.

Sin je na klice svoje priletne matere pritekel pomagat. Pograbil je sekiro in Lavriho večkrat udaril po hrbtu in prsih. Po krvavem obračunu so hudo poškodovanega Lavriho odpeljali v bolnišnico, kjer je v kritičnem stanju, 48-letnega Jožeta Stuparja pa v pripor.

Do prepira je prišlo, ker je Lavriha pred tem odpeljal iz hleva Stuparjeve telice in jo hotel prodati. Lavriha je namreč na posestvu Stuparjeve pomagal pri delu in gospodarjenju. Vendar lastnica prodaje telice ni dovolila in je s sinom kupčijo preprečila. Sama je telico prodala in spravila denar, to pa je Lavriho tako razburilo, da je prišel k starki razgrajtat.

Končno besedo o tem tragičnem obračunu bo imelo sodišče.

Za vsak primer - pištola

O vsakovrstnem nasilju in tudi roparskih napadih slišimo vse pogosteje ne samo v velikih mestih, ampak tudi pri nas na Dolenjskem. In v podjetjih so na primer blagajničarke večinoma ženske. Te hodijo v banko po denar, kadar izplačujejo osebne dohodke, prenašajo velike vsote. Vprašanje pa je, kako. Ali mislijo na samozaščito in varnost? Povedale so:

CVETKA SKOK, glavna blagajničarka pri SGP PIONIR, Novo mesto: „V osemnajstih letih službe so šle skozi moje roke že velike vsote denarja. Odkar pomnim, smo pri nas previdni. Vedno, kadar greva jaz ali kolegica v banko, imava spremstvo: šoferja z avtom ter oboroženega spremljevalca. Pištolo pa imam tudi jaz pri sebi na delovnem mestu. Za zavarovanje v primeru nasilja pri blagajni smo pri nas že pred leti dobro poskrbeli.“

JOŽICA JAKŠA, blagajničarka poslovalnice DINOS v Novem mestu: „Približno dvajset let hodim po plače in jih prinašam v podjetje, vendar nikoli sama. Tudi ob jutrih, ko grem na banko po denar za vsakdnevni odkup, nisem sama. Zmeraj me počaka poslovodja. Za vsak primer! Na delovnem mestu sem prav tako zavarovana. Od strank me loči stena z okenčcem.“

LIDIJA PODOBNIK, tovarna TRIMO v Trebnjem: „Šele leto dni sem na tem delovnem mestu. Denar za izplačilo osebnih dohodkov dvigamo v novomeški banki. Z menoj gredo vedno šofer z avtom in še dve ali pa tri kolegice, ki imajo tudi na banki opravke. Če bi mene kdo ustavil zavoljo denarja, najbrž ne bi dobro našel. V pisarni mi nihče nič ne more, ker nisem sama. Delam v sobi, kjer nas je več.“

PAVLA PETRIC, Blagovnica podjetja Mercator v Metliki: „Izkupiček dnevne blagajne zapiramo vsak večer v težko železno blagajno, ki je ni mogoče odpreti, malo blagajno pa puščamo kar odprto. Če bi kdo nepoklican prišel, bi takoj videl, da je prazna. Denar nosimo pri nas na upravo in ga od tam prinašamo. To je le 100 metrov daleč, zato ni nevarno. Je v centru Metlike.“

ROMANA GREGOROVIC, blagajničarka tovarne BELSAD v Črnomlju: „V naši blagajni ni nikdar veliko denarja. Osebnih dohodke dobimo že kuvertirane iz uprave zadruga, kamor spadamo. Kadar grem tja po denar, me pelje šofer z avtom. Nikdar nisem sama in se tudi ne bojim.“

R. BACER

KRONIKA NESREČ

ČRNOMELJ: NI GA VIDEL - 2. decembra dopoldne je domačin Stane Jeršin vozil z avtom po Koldovski cesti in videl prihajati naproti avtobus. Iz avtobusa je stekel čez cesto 16-letni Franjo Dražetič iz Črnomlja. Avtomobilist, ki je pešca opazil le nekaj metrov pred seboj, ni mogel preprečiti trčenja. Poškodovanega Dražetiča so odpeljali v bolnišnico, gmotne škode pa je malo.

BRŠLIN: AVTO V OGRAJO - 3. decembra popoldne je Marija Krevs iz Karteljevega peljala z avtom proti Bršlinu. Pri posloju cestnega podjetja je začelo vozilo zanašati in končno je trčilo v betonsko ograjo. Krevsova se je pri trčenju laže poškodovala in so jo odpeljali v bolnišnico, gmotno škodo pa cenijo na 3.000 din.

BEDEJ: TRK PRI VZVRATNI VOZNI - Anton Kralj iz Vranovič je 4. decembra zjutraj vozil s tovornjakom kompresor in pri Bednju ustavil na robu ceste za tovornjakom Leopolda Držaja iz Dragatuša. Držaj je zapeljal vzvratno in trčil v Kraljevo vozilo ter napravil za 5.000 din škode.

NOVO MESTO: ZADEL PEŠCA - Novomeščan Karel Cvelbar je 5. decembra zvečer vozil avto po Karlovski cesti proti mestu, ko je pri tovarni IMV nenadoma stekel čez cesto pešec Dušan Zibert iz Ragovega. Avto je pešca zadel. Poškodovanega Ziberta so odpeljali v bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč.

NOVO MESTO: NIČ NI POGLEDAL - Alojz Kostrevc iz Hrušice je 7. decembra zjutraj zapeljal avto s parkirnega prostora pred IMV, ne da bi se prepričal, če je cesta prosta. Ko je že zavil na levo, je pripeljal mimo avtomobilist Jože Bogovič iz Novega mesta. Vozili sta trčili in imata za 7.000 din škode.

PODGRAD: POLEDENELA CESTA - 7. decembra dopoldne je

Božidar Bajuk iz Primostka vozil z avtom od Novega mesta proti Metliki in pri odcepu proti Podgradu zapeljal na poledeneli del ceste. Avto je zaneslo v desno, trčil je v skale in se prekucnil. Škode je za 3.500 din.

HMELJČIČ: AVTO NA STREHI - Karel Somrak iz Irče vasi je 7. decembra dopoldne vozil z avtom proti Ljubljani, pri Hmeljčiču pa je avto zaneslo na bankino, od tam pa je zdrsnil po nasipu na travnik in obstal na strehi. Škode je za 5.000 din.

VEL. GABER: ZRINIL GA JE S CESTE - Jože Kocjan iz Vel. Gabra je 8. decembra dopoldne vozil z avtom proti Biču. Na vrhu klanca je zapeljal mimo skupine žensk, hkrati pa se je skušal izogniti tudi luknjam na cesti. Ko je Kocjan opazil, da vozi naproti osebni avto, je močno zavrl, vseeno pa je trčil v avto Stefana Fortuna iz Malih Dol in ga zrinil s ceste. Nastalo je za 8.000 din škode.

JURKA VAS: FIČKO V AVTOBUS - 5. decembra je Novomeščan Stane Grabrijan vozil avto proti Dol. Toplicam in na postajališču v Jurki vasi ustavil, da so potniki izstopili. Tedaj je naproti pripeljal z osebnim avtom Milan Kavčček iz Vavte vasi in zavrl, nakar je njegovega fička zaneslo v avtobus, potem ga je odbilo v drugo stran, kjer je stal parkiran AMI Mirka Finka iz Meniške vasi. Škodo cenijo na 8.000 din.

VINJEN ZA VOLANOM

7. decembra ponoči so miličniki zalotili 26-letnega Mihaela Vidmarja iz Sentruperta pri „čudni“ vožnji in ga osumili, da je vinjen. Rekli so, da ne sme več za volan, ta pa prepovedi ni upošteval in čez eno uro so ga ponovno dobili na cesti. Tokrat so ga pridržali do iztreznitve, zagovarjati pa se bo moral še pred sodnikom za prekrške.

Tudi na cesti smo ljudje...

Minule dni, ko je bila ob jutrih poledica in je megla še zmanjševala vidljivost, je večina voznikov vozila z lučmi in zelo previdno. Posebno v ovinkih so bili počasni. Ne vsi! Bel fičko novomeške registracije s prvo številko 126 je v ponedeljek zjutraj pridrvel po novomeški Cesti komandanta Staneta ter tako naglo in ostro zavil proti Metropolu, da je avto hudo zacvilil in še pošteno ga je zasukalo. Mladi fant za volanom je vseeno srečno ušel nesreči, ampak za njim so očividci zmajevali z glavami.

Takemu bi kar privoščili, če bi ga miličnik dobil in mu zasolil kazen. Ne voznikom in ne pešcem se niti najmanj ne smili divjak, ki mu ni mar varnost ljudi. Verjetno tvega in si misli, da ga ljudje občudujejo, češ: „Tale je pa kavelj, dobro vozi!“ Kako zmotno! Še vrstniki divjakovih let, ki so tisti čas hiteli v šolo skozi drevored, so dajali pripombo: „Osel, ubij se, če hočeš! Ampak druge pusti pri miru... Tale se nima s čim drugim postavljati, kot z gangstersko vožnjo...“

A. R.

NA RAVNEM JE TRČIL

7. decembra zvečer je Bojan Šepetavec iz Brezovega loga vozil avto iz Brežic proti Drnovemu, na ravnini pa je nenadoma zapeljal na bankino, se prevrnil in obstal pri reklamni tabli. Pri trčenju se je hujše poškodoval sopotnik Anton Krkovič iz Mrave pri Kočevski Reki. Prepeljali so ga v novomeško bolnišnico, na avtu pa je za 25.000 din škode.

PO GRIČKU NAVZGOR

Anton Cerovšek iz Sred. Arta se je 5. decembra popoldne peljal z avtom proti Krškemu, med potjo pa je pri Sred. Pijavškem zapeljal s ceste na griček ob cesti, nakar se je čez streho prekucnil nazaj na cesto in pristal na kolesih. Voznik se je hujše poškodoval in so ga odpeljali v novomeško bolnišnico, na avtu pa je za okrog 10.000 din škode.

Hiša Šobarjevih v Ulici heroja Starihe v Črnomlju, kjer so pred kratkim imeli opravka z izsiljevalcem. Na fotografiji je 8-letna Karmen, ki kaže, kam naj bi pod okno starši položili 1.000 din, sicer je izsiljevalec grozil njej in njenemu mlajšemu bratcu Toniju. Vendar se ni nič zgodilo, ker so miličniki nepridiprava še tisti dan prijeli. (Foto: R. Bačer)

»To ne sme propasti!«

Marjan Pavlin: »Ni razloga, da ne bi MDB v letu 1975 delale tudi v Suhi krajini«

O možnosti, da bi mladina pomagala Suhi krajini, je Marjan Pavlin, predsednik občinske mladinske konference v Novem mestu, pripovedoval v enem prejšnjih četrtkovih intervjujev. Tokrat je dejal:

Marjan Pavlin

„Predlog, da bi mladinske delovne brigade gradile vodovode v Suhi krajini, smo že ob koncu leta 1973 poslali republiški konferenci ZSM. Potem smo z vsem temeljito seznanili najrazličnejše organe, in čeprav se o tem v javnosti ni govorilo, so bili vsi temeljito poučeni. V tem času se tudi nihče ni oglasil proti predlogu.“

„Ali naj bi brigade pomagale zgolj pri vodovodih?“

„Ne. Poleg vodovodov je v načrtu pogozdovanje suho-krajinskih predelov in urejanje naselij s cestami. Študije o tem so bile narejene že pred leti.“

„Bo mladinska delovna akcija zajela zgolj tisti del Suhe krajine, ki sodi k novomeški občini, ali še kaj več?“

„Celotno Suho krajino, se pravi del Dolenjske, ki se razprostira v novomeški, trebanjski, grosupeljski, kočevski in ribniški občini. To pomeni, da bo organizacijska stran priprav vključila vse dejavnike, od izvršnih svetov do mladinskih konferenc v teh občinah.“

„Kakšne naj bi bile obveznosti teh občin?“

„Poleg organizacijskih tudi denarne. Za nastanitev brigad, tehnično opremo, stroje in drugo bodo seveda morale poskrbeti te občine. Krajevni skupnosti Hinje in Žužemberk se še posebej pripravljata na to.“

Predlagajo, naj bi bila v Suhi krajini zvezna mladinska delovna akcija. Brigade naj bi začele delati že v letu 1975. Kajpak se mora o tem izreči še republiška konferenca ZSM. Čeprav se ni uradnega pristanka, govore v Novem mestu in se pripravljajo, kakor da taka delovna akcija bo. I. ZORAN

60 kubičnih metrov bo držal vodni zbiralnik, ki ga gradijo v Gornjih Kamencih. V nedeljo, 8. decembra, so po volitvah zbiralnik betonirali (na sliki). Prostovoljnega dela se je udeležilo 25 ljudi, med njimi tudi muzikant Henček Burkat, ki je pomagal pri dovozu materiala s traktorjem. (Foto: I. Zoran)

Delegacije SIS z več kot 290 volišč

Za nami je še eno uspešno dejanje: volitve delegacij za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. V novomeški občini so v petek glasovali vsi zaposleni, le pri „Gorjancih“ in Pionirju so volišča odprli v soboto.

Zaposleni so glasovali na več kot 115 glasovalnih mestih. Od 19.555 vpisanih jih je v petek glasovalo 16.960 ali 86,7 odstotka. Glasovanja se ni udeležilo 2.595 ljudi ali 13 odstotkov.

MALO PRIJAV

Na seminar za samoupravljalce, ki bo ta mesec v Novem mestu, so prijavi udeležence Pionir, Cestno podjetje, GG, Gorjanci, Hmeljnik, Lekarna in Novoteks.

SPREJEM V ZK

7. decembra so na oddelkih strokovnih šol (lesni in gradbeni) v Novem mestu sprejeli v ZK 12 dijakov. Hkrati so ustanovili dijaško partijsko organizacijo. Do zdaj sta bila med 80 dijakov le dva člana Zveze komunistov.

V več delovnih organizacijah so volili 100-odstotno.

V nedeljo so glasovali vsi občani v 20 krajevnih skupnostih. Od 34.170 vpisanih se jih je volitev udeležilo 30.974 ali 93,5 odstotka. 3.196 ljudi ali 6,5 odstotka vseh ni prišlo na volišča. Vseh volišč je bilo v nedeljo 175.

Najboljšo volilno udeležbo so dosegli v krajevni skupnosti Straža s 94,3 odstotka. V Brunicah so dosegli 93,9, v Dolenjskih Toplicah 93,5, Orehovici in Žužemberku 92,6, Birčni vasi 91,7, na Otočcu 91,3 in v

Podgradu 90,1 odstotka. Najslabšo volilno udeležbo v novomeški občini so imeli v krajevni skupnosti Hinje – 79,5 odstotka.

SILVESTROVANJE ZA UPOKOJENCE

Novomeški upokojeanci bodo priredili silvestrovanje v torek, 31. decembra, v klubskih prostorih doma v Citalniški ulici. Začetek bo ob 20. uri. Vstop bodo imeli samo tisti, ki bodo plačali rezervacijo. Cena je 50 din (večerja in organizacija). Prijave bodo sprejemali v klubu do 25. decembra.

Delavci - osemletkarji

Osnovno šolo bo dokončalo še 43 delavcev

V Šentjerneju so v začetku tega tedna odprli dva oddelka osnovne šole za odrasle: v 7. razred se je vpisalo 27, v 8. razred pa 16 Iskrinskih delavcev. Glede na izmensko delo vpisanih bo pouk vsak drugi teden. Poučevali bodo učitelji šentjernejske osnovne šole, pedagoški vodja oddelkov pa bo ravnatelj Tone Plut.

Odkar je osnovno izobraževanje odraslih brezplačno (v Novem mestu zagotovi denar TIS), ima Zavod za izobraževanje kadrov iz Novega mesta manj težav z organiziranjem oddelkov za odrasle. Lani so uspešno došli oddelki Iskrinskih delavcev v Žužemberku. Pred leti, ko je šla osemletka za odrasle še na račun podjetja, so v Novolesu došli večje število delavcev.

Čeprav kaže struktura zaposlenih, da iz izobrazbo delavcev še ne more-

mo biti zadovoljni, nekatera podjetja, ki zaposlujejo ljudi z nedokončano osemletko, ne kažejo zanimanja za organizacijo osnovnega izobraževanja odraslih. Delavci, ki prihajajo na delo izpod Gorjancev, izpod Roga in od drugod, prav gotovo še nimajo vsi minimalne izobrazbe – končane osnovne šole.

Na dlani je, da je uspešno končana osemletna šola tisti minimum, ki je potreben, da član samoupravne organe, komisije ali delegat lahko do konca prebere gradivo in vsaj približno ve, za kaj gre. Znanje je temelj, na katerem v podjetjih gradijo lepši jutri, zato ne more biti vseeno, ali dela pri stroju pismen ali samo polpismen človek. Znanja ni nikoli dovolj, končana osnovna šola pa je na poti do večje izobrazbe šele prva stopnička.

Suhokrajinski drobiž

ZUŽEMBERSKA KRAJEVNA SKUPNOST je zbrala podatke o opravljenem prostovoljnem delu krajanov v letu 1974, kakor tudi o njihovih denarnih prispevkih za izvajanje programa dejavnosti krajevnih skupnosti v letu 1974, ki prikazuje veliko zavest krajanov iz oddaljenih vasi, pri katerih se gledujejo tudi že občani v centrih. Podatke iz tega poročila bodo objavili po novem letu, ko bodo vse akcije za leto 1974 zaključene.

SPET 690 TISOČAKOV

Novembra se je sklad za gradnjo šol v novomeški občini povečal za nekaj več kot 690.000 din. Trinajst krajevnih skupnosti je vplačalo 550.000, delovne in druge organizacije pa okoli 140.800 din. Največji prispevek je prišel iz novomeške krajevnih skupnosti – nad 354.600 din.

Gostinska šola v Novem mestu je v celoti zasedla stavbo na Društvenem trgu. Stavbo so obnovili in preuredili, da so v njej sodobne učilnice. Na otvoritvi pred dnem republike, od koder je tudi tale posnetek, se je zbrala kar majhna množica obiskovalcev, med njimi predstavniki novomeške javnosti in gostinsko-turistični delavci.

MINI ANKETA:

Ni je žive duše, ki ne bi bila občutljiva za tako ali drugačno stanje v trgovini. Vse prizadeva tako založenost kot tudi čas, v katerem je mogoče opravljati potrebne nakupe. Zaenkrat je tako, da so na boljše potrošniški, saj je večina trgovin odprta tudi ob sobotah. Prav pri tem pa se križajo kopja. Veliko delovnih ljudi namreč že ima proste sobote, zato je kot nakupovalni čas prišel v navado petkov popoldan. To občutijo trgovci, ki hočejo imeti zagadelej delno proste sobote. Kako se bo vsa stvar razvila, še ni mogoče reči zagotovo, zato smo o morebitnih spremembah povprašali nekaj prodajalk in gospodinj:

Da ali ne?

Malči MLAKAR, gospodinja: „Med tednom ljudje hitijo v službo in domov in za večje nakupe nimajo časa. Za to je najbolj primerna sobota. Trgovine bi morale biti še naprej odprte do večera; saj si mnogi sobotni dopoldan „privoščijo“ za gospodinjska dela in lahko nakupujejo šele popoldan.“

Danica ERJAVEC, prodajalka: „Trgovci res nismo skoraj nikoli prosti. Mnogi opravljajo nakupe že ob petkih ali v soboto dopoldan, zato so trgovine ob sobotah popoldne odprte samo za „zamudnike“. Ob sobotah bi bile trgovine lahko odprte samo do tretje ure, še najbolje pa bi bilo uvesti neke vrste dežurne prodajalce.“

Marija BELF, šivilja: „Za tiste, ki delajo ob sobotah dopoldne, mora biti nujno odprtih nekaj trgovin. Če trgovci že hočejo imeti proste sobote, pa ne smejo čisto pozabiti na potrošnike. Odprti bi morali biti vsaj dve trgovini.“

Francka BAN, prodajalka: „Ob sobotah popoldne bi lahko imeli zaprti, saj ljudje kupujejo že prej. Za nujne primere pa bi morala biti odprta vsaj ena trgovina, kajti precej ljudi še dela tudi v soboto dopoldan.“

Rozalija GODNJAVC, gospodinja: „Nobena sprememba me ne bo prizadela, ker denar po trgovinah zapravim lahko tudi med tednom. Precej vsakdanjih potrebščin pridelam tudi na kmetiji, zato na trgovine nisem dosti vezana. To so stvari, ki se tičejo tistih po službah, zato se bojo že pobrigali, da bo njim prav.“

D. R.

Popravek: V zadnji „Mini anketi“ je širil tudi „tiskarski škrt“. Pravilno bi moral biti zapisano, da je Rudi PETAN vrtnar v Novolesu, Franc TURK pa gradbeni inštruktor. Prizadetima se opravičujemo!

Novo mesto: hotel v letu 1976!

Prihodnje leto bodo porušili Rog in opravili druga pripravljala dela

Gradnja novega hotela v Novem mestu se bo začela leta 1976. To je zapisano v letnem načrtu, straskega podjetja „Gorjanci“ za leto 1975, ki bo ta hotel gradilo. V tem obdobju bo podjetje posvetilo razvoju gostinstva še večjo skrb kot do zdaj.

Kot je že dolgo znano, bo novi hotel stal na kraju, kjer so danes poslopja zavoda za zaposlovanje invalidov oziroma konfekcijskega podjetja „Rog“ v Trubarjevi ulici. Iz prostorov, ki so jih Gorjanci že odkupili, se bo „Rog“ dokončno izselil v letu 1975, in sicer v nove prostore v Šmarjeti. Po izselitvi bodo Rogove prostore porušili

in pripravili vse potrebno za gradnjo hotela v letu 1976.

Dispanzer

Za borce NOV v novomeški občini (v 22 krajevnih organizacijah in dveh organizacijah ZVVI jih je nad 3.800) bo v prihodnjem letu nedvomno najpomembnejša pridobitev dispanzer, ki ga nameravajo po 1. januarju odpreti pri zdravstvenem domu v Novem mestu. Dispanzer, kjer bodo dobili člani ZZZ sistematično zdravstveno pomoč, bo vodila dr. Erna Primožič.

Na nedavni razširjeni seji občinskega odbora ZZZ NOV so z odobravanjem sprejeli predlog predsednika občinske skupščine Jakoba Beriča, naj bi v letu 1975 začeli v Novem mestu graditi oddelke muzeja NOB.

Oziviljanje tradicij NQB med mladino so ocenili za uspešno, ker je nedvomno zaslug nekaterih učiteljev in samih borcev, ki sodelujejo pri tem. Ze zdaj na primer pripravljajo programe proslav, s katerimi bodo prihodnje leto počastili 30-letnico osvoboditve.

Pomembna pridobitev bo tudi pionirski dom, ki naj bi ga menda že prihodnje leto začeli graditi v Dolenjskih Toplicah, nedaleč od osnovne šole. Lokacijo so pripravili.

Dedek Mraz 74 enak za vse!

„Noben otrok ne sme biti prikrajšan za pravilno doživljanje ob letošnjem prihodu dedka Mraza in njegovega spremstva ljubkih živalic, snežink in drugih pravilnih bitij.“ Tak je sklep koordinacijskega odbora za novoletno praznovanje pri Zvezi prijateljev mladine v Novem mestu, ki je tudi že razpravjal o tem, kje in kako naj bi naše najmlajše kar najbolj razveselili.

Dedek Mraz naj bi ne delal socialnih razlik; slehernemu otroku naj bi potonil v naročje vsaj skromno darilo. V okviru tega so zamišljene najrazličnejše kulturno-zabavne prireditve po stanovanjskih soseskah, v šolah ali kje drugod.

Naselja in tudi posamezne ustanove bodo okrasili in razsvetlili z raznobarnimi lučmi. V Novem mestu bodo postavili nad 40 novoletnih jelk, delovnim organizacijam pa so naročili, naj jih okrasijo in osvetlijo (do 20. decembra).

Občinski koordinacijski odbor (podobne bodo ustanovili tudi v krajevnih skupnostih) se zavzema za to, da bi bili vsi otroci v občini deležni približno enakega novoletnega razpoloženja. Da bi to laže dosegli, je sklenil odpreti poseben žiro račun, na katerem se bodo zbirali darovi delovnih in drugih organizacij za obdaritve, prireditve in druge manifestacije za otroke.

Novomeška kronika

ČUDNO VARČEVANJE – Več kot teden dni je vladala po hodnikih v bloku na Ragoški ulici 10a tema. Nekateri stanovalci so mislili, da pri njih s tem varčujejo. Teme so se že tako navadili, da so sedaj, ko so luči popravili, na stikala že pozabili. Do svojih vrat si še kar naprej pomagajo s tipanjem.

DEDEK MRAZ IN NOVOLETO – Se nekaj dni nas ločijo od veslega praznovanja. Otroci se o dedku Mrazu že več kot dober mesec pogovarjajo, nič bolj pa nismo starejši, ki že sedaj skrbimo, kje in kako bomo silvestrovali. Najbolj nestrpne so seveda ženske. Ze sedaj bi najraje zavile k trizerki, kot kaže, pa bodo do novega leta popolnoma izpraznile trgovine.

PREMOGA IN DRV DOVOLJ – Novomeščani se letos ne bodo mogli pritoževati, da nimajo kje kupiti drv in premoga. Novomeška poslovilnica Kuriva se je namreč potrudila in ima na zalogi dovolj kuriva. Drva prve vrste stanejo 245, druge pa 225 dinarjev za meter. Cene premoga (velja za kose, kocke in oreh) so: trboveljski – 495,00, 485,00, 436,00, senovski – 459,00, 474,00 in 429,00, kanžarski – 430,00, 395,00, zeniški – 562,00 in 558,00 dinarjev za tono.

PODRAŽITVE IN STRANKE – Naši ljudje so, kot kaže, le preveliki panikarji. Zvezni izvršni svet je sklenil povečati maloprodajne cene nekaterim prehranbenim izdelkom (jedilnemu olju, sladkorju, rastlinski masti in margarini), in že so se v trgovinah brez potrebe gnetle živčne gospodinje. Nekateri so s seboj pripeljale še možakarje, ki so nato kot tovarna živanja nosili nakupljeno blago v avtomobile.

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Prejšnji teden se je na transfuzij-

ski postaji oglasilo le 53 krvodajalcev. Tokrat je prišlo največ delavcev in gospodinj.

ROJSTVA – Rodila je Mira Hotko iz Kristanove 32 – Iztoka;

POGREBI – Umrli so: Albina Sever v 67. letu starosti, gospodinja iz Cvelbarjeve 5, Martina Meglič v 78. letu starosti, kmetijska upokojenka iz Broda 14, Franciška Tomazin v 75. letu starosti, gospodinja. Nad mlini 28-in Alojz Rantan v 69. letu starosti, kmet iz Vel. Podljudna 6.

TRZNICA – Prejšnji teden je na tržnici svoje pridelke ponujalo bolj malo branjevč, cene pa se kljub temu niso spremenile: solata je bila po 16 do 18 din, ananas po 12 din, jabolka po 5 do 8 din, pomaranče po 8 din, limone po 14 din, jujca po 1,50 do 1,70 din, zelje po 3 din kilogram, cvetača po 13 dinarjev, čebula po 4 din, koren po 10 din, grozdje po 10 din, banane po 8 do 9 din in hruške po 10 din.

– Ena gospa je rekla, da ima tudi naš muzej nekaj posebno dragocenih redkosti: obiskovalce.

KORAKI V SVOBODO!

IV. GRAFIČNI BIENALE JUGOSLOVANSKIH PIONIRJEV

Dolenjski kulturni festival in Gorjupova galerija v Kostanjevici na Krki ter občinski odbor Zveze prijateljev mladine v Krškem prireajo ob 30-letnici osvoboditve in 20-letnici Dolenjskega kulturnega festivala IV. grafični bienale jugoslovanskih pionirjev na temo:

KORAKI V SVOBODO

S tem v zvezi objavlja pripravljalni odbor IV. grafičnega bienala jugoslovanskih pionirjev v Kostanjevici na Krki naslednji

RAZPIS

natečaja za sodelovanje na razstavi grafičnih listov jugoslovanskih pionirjev.

Pogoji:

1. Na natečaju lahko sodelujejo pionirji – učenci osnovnih šol iz vseh republik in avtonomnih pokrajin, kakor tudi pionirji narodnostnih manjšin živečih v Jugoslaviji.
2. Grafične liste naj pošljejo šole ali krožki, klubi, sekcije itd. ali posamezniki najkasneje do 30. junija 1975 na naslov: GORJUPOVA GALERIJA, 68311 Kostanjevica na Krki, Slovenija.
3. Vsak grafični list mora imeti na hrbtni strani s pisalnim strojem napisane tele podatke: ime in priimek pionirja-slikarja, njegovo rojstno leto, naslov šole, ki jo obiskuje, razred, leto nastanka grafičnega lista, naslov grafike, ime in priimek likovnega pedagoga, ki je učenca vodil, ter natančen naslov stalnega bivališča avtorja, ki je grafiko ustvaril. Poslani listi naj bodo brez paspartujev. Drugače opremljenih grafičnih listov žirija ne bo upoštevala.
4. Poslani grafični listi ne smejo biti starejši od treh let in morajo biti samostojne stvaritve otrok.
5. Iz tako predloženih grafik bo žirija izbrala najmanj 120 listov za razstavo. V primeru, da bo gradivo izjemno kvalitetno, bo prireditelj organiziral še kako drugo razstavišče in razširil število razstavljenih del.
6. Vsem razstavljalcem in likovnim pedagogom, ki so razstavljalce vodili, bodo podeljene v znak priznanja za sodelovanje častne diplome.
7. Grafični listi morajo biti za transport dobro opremljeni, da se ne bodo poškodovali. Poškodovanih grafik žirija ne bo obravnavala.
8. Prireditelj bo izdal katalog razstave s potrebno dokumentacijo in z reprodukcijami, ki jih bo izdala žirija. Le-ta si pridržuje pravico izbire slik za razstavo in za reprodukcijo v katalogu in tisku sploh.
9. Vse razstavljene grafike bodo vključene v fond stalnega grafičnega kabineta, ki je bil ustanovljen ob 1. grafičnem bienalu jugoslovanskih otrok.
10. Grafik, ki ne bodo izbrane za razstavo, prireditelj praviloma ne vrača, lahko pa jih pošiljatelj dvignejo osebno na dan odprtja razstave pri tajništvu pripravljalnega odbora. V Kostanjevici, dne 21. 10. 1974

Pripravljalni odbor
IV. grafičnega bienala

PROSTO DELOVNO MESTO!

Zavarovalnica Sava

POSLOVNA ENOTA NOVO MESTO

objavlja prosto delovno mesto

ZASTOPNIKA za premoženjska in osebna zavarovanja na območju SUHOR PRI METLIKI.

Pogoj za zasedbo: srednja ali osnovnošolska izobrazba ter sposobnost in veselje za delo s strankami.

Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in dokazilom o šolski izobrazbi sprejema za delovna razmerja pri Zavarovalnici SAVA, poslovna enota Novo mesto, Glavni trg 24.

Pred trgovino z reprodukcijskim materialom za kmetijstvo v Brežicah je te dni vzbudila pri mimoidočih veliko zanimanja avtomobilska črpalka za beton. Z njeno pomočjo je novomeški Pionir v rekordnem času zabetoniral ploščo v prostoru pod streho. V Brežicah je bil to prvi primer betoniranja skozi streho. Delovodja Zvonko Vučajnik je pojasnil, da črpalka transportira v treh urah 35 kubikov betona. Za delo, ki so ga opravili v poslopju Agrarie, bi brez te naprave potrebovali trideset ljudi, tako pa je zadostovalo le sedem delavcev za dobre štiri ure. V ploščo na podstrešju so vgradili 40 kubikov betona. (Foto: J. Teppey)

ZARADI PLAKETE SKORAJ V SMRT

Predsedniku republike Titu so 1. decembra med obiskom v Krškem poklonili umetnino kiparja Vladimira Štovička, ki ji je avtor dal naslov „Narodi Jugoslavije v borbi za svobodo“. Reliefna podoba prikazuje pot v izgnanstvo 1941. leta in vrnitev v osvobodeno domovino 1945. Oba motiva je povezal z narodnoosvobodilnim bojem. Avtor plakete bi bil zaradi upodabljanja izgnancev skoraj ob življenje, je predsedniku Titu pojasnil inž. Niko Kurent. Našim bralcem pa opisuje zgodovino nastajanja plakete Slavko Smerdel, ravnatelj osnovne šole v Krškem.

V Leskovcu pri Krškem živi in ustvarja že več desetletij plakete, medalje in plastike akademski kipar – medaljer Vladimir Štoviček. Rodil se je 1896 v Boštanju, pri Sevnici, študiral pa je v Pragi na Akademiji za likovno umetnost in prebil vsa leta od 1919 do 1923 na specialnem oddelku za medaljerstvo pri svetovno znane mu profesorju Spanielu.

Že v času študija in tudi pozneje je dobil vrsto nagrad. Razstavljal je v številnih mestih doma in v tujini. Kljub temu da je že v času študija in tudi pozneje ob umetniškem ustvarjalnem delu spoznal številne evropske države, pa tudi nekatere druge, je še vedno našel čas, da se je vračal v svoj domači kraj in tudi tu ustvarjal umetnine, ki potrjujejo, da si je mojster Štoviček na področju kiparstva in medaljerstva zaslužio pridobil mednarodni sloves.

Leto 1941 ga je zateklo na domu v Leskovcu pri Krškem. Prepričan je bil, da bo moral tudi on zapustiti svoj dom, kajti Hitler je že izdal ukaz, da je treba izseliti vse prebivalce iz

Spodnjega Posavja, kamor bodo potem naselili Kočevarje. Minevali so dnevi, ko je z žalostjo čakal na izselitev. Toda kljub moreči negotovosti ni miroval. Želel je upodobiti žalostne ljudi, ki so jih že vozili Nemci na tovornih avtomobilih mimo njegovega stanovanja v Nemčijo ali pa so prihajali peš iz oddaljenih vasi, od koder vodijo le steze in vaške poti. Bili so sključeni, ker so nosili na ramenih cule, v katerih so imeli shranjenih nekaj najnujnejših potrebščin. S solzami v očeh so se ozirali proti domu, kajti šli so v neznan in niso vedeli, ali se bodo še kdaj vrnili v svoj rojstni kraj.

Ko je potem mojster Štoviček hotel umetniško oblikovati, kar je videl, niti slutil ni, da se mu bližajo trenutki, ko bi moral zaradi umetniškega upodabljanja izseljenstva skoraj dati življenje. O tem dogodku je povedal mojster Štoviček naslednje:

„Nekega dne je nepričakovano stopil v moj atelje Nemec v civilni obleki. Bil je mrkega obraza in se ni dosti zmenil za mojo prisotnost, le od časa do časa je nekaj zamomljal ter želel kaka pojasnila o posameznih stvaritvah. Imel sem občutek, da nekaj išče. Kmalu se je ustavil pred plaketami, ki so bile zložene na tleh. Pozorno jih je ogledoval. Ko pa je izvlekel iz kupa plaket skico o izseljenjih, je ostrmel... Nekaj časa si jo je ogledoval, nato pa me je nejevoljno vprašal, kaj

predstavlja ta skica. Ker sem vedel, da dobro razume njeno vsebino, sem mu kar naravnost odgovoril, da so na skici upodobljeni ljudje, ki so bili izseljeni. Potem me je nekaj trenutkov prodorno gledal v oči, jaz pa njega. Še danes si ne morem pojasniti, kje sem dobil takrat toliko notranje moči, da nisem klonil. Še dalje sem ga gledal nepremično in se delal, kot da ne vem, če je kaj narobe. Neopazno pa sem pogledoval na njegovo roko, kajti bal sem se, da se bo vsak trenutek oprjela pištole, ki sem jo opazil pod njegovim suknjičem.

Po nekaj morečih trenutkih se je zadr. da tega ne smem več upodabljati in mi dejal, da bo o tem obvestil tudi svoje predstojnike. Nato je vstal in odšel skoraj brez slovesa.

Takoj po njegovem odhodu sem zaklenil vrata v ateljeju in odlil skico o izseljenstvu v negativ. Zatem sem na manj opaznem mestu izkopal jamo in v njo zakopal ta negativ. Potem pa sem poklical svojo ženo, ki ni niti vedela, kaj se je dogajalo med tem, in ji pokazal kraj, kamor sem zakopal negativ skice. Naročil sem ji še, naj v primeru, če bo ona dočakala konec vojne, izroči negativ skice o izseljenjih slovenski javnosti. Komaj sva se dogovorila, kaj storiti z negativom te skice, že je zaropotalo po vratih. V atelje so vstopili trije oboroženi gestapovci, med njimi je bil tudi tisti v civilu. Takoj so zahtevali skico o izseljenjih. Vzel sem jo z mize in jim jo dal. Nekaj časa so jo pozorno ogledovali, nato pa so me začeli spraševati, zakaj sem upodabljal te ljudi. Pojasnil sem jim, da sem umetnik, ki pač upodablja to, kar vidi okoli sebe. Opazil sem, da z mojim pojasnilom očitno niso bili zadovoljni. Ker sem se že resnično bal, da se bo naš razgovor zame slabo iztekkel, in ker sem jih hotel prepričati, da tudi v resnici mislim tako, kakor

govorim, sem nenadoma vzel skico plakete gestapovcu iz rok, jo vrgel ob tla ter jo pohodil in uničil. Opazil sem, da so se ob tem dogodku gestapovci malce zdrznili, ko da bi se nečesa zbal. Jaz pa sem jezno zavpil: „Če ni prav, da sem nameraval izdelati plaketo o izseljenstvu, mi ni prav nič žal, če je že njena skica našla tak konec!“

Takoj po tem dogodku so se začeli gestapovci pogovarjati z menoj v vljudnejšem tonu, kajti verjeli so, da nisem zlonamerno upodabljal izseljenstva in da je s tem konec mojega „slabega“ dela. Še predno pa so odšli, mi je dejal eden izmed njih, naj v bodoče čimveč upodabljam motive, ki bodo poveljevali Veliko Nemčijo.

Po osvoboditvi naše domovine, ko so se izseljenci že vračali na svoje domove, sem izdelal še drugo skico z motivi o njihovem povratku. Nato sem upodobil še nekaj simobličnih motivov iz NOB in jih združil v eno kompozicijo, ki sem ji dal naslov: NARODI JUGOSLAVIJE V BORBI ZA SVOBODO.“

Po pripovedovanju akad. kiparja – medaljerja Vladimira Štovička zapisal

SLAVKO SMERDEL

PREVOZ DO KOPRIVNIKA

Izvršni svet občine Kočevje je na zadnji seji potrdil uvedbo avtobusnega prometa med Kočevjem in Koprivnikom dvakrat na dan v dneh šolskega pouka in potrdil cenik za prevoz potnikov. Karta od Kočevja do Koprivnika velja 5 din, Kočevja-Cvišlerji 3 din, Kočevje-Onek 3,50 din, Cvišlerji-Onek 2,50 din, Cvišlerji-Koprivnik 4,50 din in Onek-Koprivnik 4 din.

POPRAVITI STARO

V Dragi v kočevski občini je nekaj stavb, ki vasi ne delajo časti. Predvsem je treba popraviti stavbo krajevnega urada, kjer je tudi dvorana za sestanke. Nasproti nje pa je star skedenj, ki ga namerava TOZD ZKGP Draga preurediti tako, da bodo spodaj garaže, zgoraj pa stanovanja. Nekaj starih hiš v okoliških vaseh pa so že podrti in namesto njih zgradili nove.

PRIREDITEV – Aktiv mladih iz Melamina in Tekstilane je v sodelovanju z revijo Antena organiziral zanimivo kulturno-zabavno prireditev. Mladi so se pomerili v tekmovanju raznih iger, zvečer pa so pripravili še zabavno prireditev z glasbo, humorjem in petjem. Na sliki: izmenjava spominskih daril med tekmujočima ekipama (Foto: F. Brus)

vas vabi

na razgovor in predvajanje filma

O NOVIH PROMETNIH PREDPISIH

v ŠMARJETI
14. dec. ob 18. uri
v osnovni šoli

v STRAŽI
15. dec. ob 9. uri
v domu svobode

postanite član

Nepotrebni alarm

Postaja milice v Kočevju je dobila 19. novembra okoli 14. ure telefonsko obvestilo, da gori neka hiša v Šlajmerjevi koloniji na Rudniku. Miličniki so takoj obvestili kočevske gasilce, sedli v avto in na Roški cesti prehiteli gasilce, ki so se izredno hitro zbrali in hiteli gasiti.

Ko so prispeli v kolonijo, oziroma kot se uradno reče, do hiše Šalka vas 92, kjer naj bi bil požar, so ugotovili, da požara ni. Na podstrešju, kjer naj bi gorelo, so našli le dimnikarja Jakšiča iz Dolge vasi, ki je pridno čistil dimnik. Potem pa se je vse pojavilo:

Dimnikar je naročil Janezu Zupančiču, enemu izmed stanovalcev te hiše, naj gre po gasilni aparat oziroma po najbližjega gasilca z gasilnim aparatom, da bo pri roki, če bo prišlo do požara, ko bo v dimniku zažagal saje. (Vse to nam je 26. novembra potrdila tudi stanovalka te hiše Zupanova, ki je bila takrat poleg.)

Janez Zupančič je odhitel na rudniško separacijo in tam se je nekaj zamešalo. Ali Zupančič ni prav povedal ali pa je tisti na separaciji narobe slišal. Skratka: poklicali so miličnike, vključili sireno in prihтели so miličniki, gasilci iz Kočevja, nato pa še iz Mahovnika, in vse to le zaradi tega, ker sta se dva narobe razumevala.

J. P.

V juniju in novembru je v kočevski občini darovalo kri skupaj 1243 občanov, čeprav naj bi jih po načrtu „le“ 795. (Foto: J. Primc)

Uspehi so tudi rezultat inflacije

Občinska konferenca ZK o devetmesečnem poslovanju gospodarstva

Analiza poslovnih uspehov kočevskega gospodarstva je pokazala, da je v prvih devetih mesecih v primerjavi z istim obdobjem lani porastel celotni dohodek za 39,3 odstotka (v republiki za 45 odstotkov), porabljena sredstva za 39,8 odstotka (republika za 47 odstotkov), dohodek za 38,2 odstotka (republika 36 odstotkov), družbeni proizvod za 37,6 odstotka (republika 37 odstotkov), ostanek dohodka za 52,2 odstotka, čisti osebni dohodki pa za 27,8 odstotka. Zaposlenih je bilo 6,4

odstotka več. Povprečni osebni dohodek je letos večji za 20,1 odstotka in znaša 2.457 din (republika povprečje je 2.520 din).

Nabavna vrednost osnovnih sredstev je večja za 9 odstotkov, zaradi povečanih odpisov pa je za 0,3 odstotka večji. Zaradi naraščanja zaposlenosti se je torej vrednost tehnične opremljenosti na zaposlenega poslabšala od lanskih 70.160 din na 66.178 din.

Zaloge so letos večje za preko 69 odstotkov. Terjatve do kupcev so porastle za 30,4 odstotka, obveznosti do dobaviteljev pa za 70,8 odstotka.

Delitev družbenega proizvoda med OZD in družbo je letos ugodnejša za občinsko gospodarstvo, saj znaša delitveno razmerje 73,9:26,1 v korist gospodarstva, medtem ko je bilo lani 69,8:30,2.

Nad polovico ali preko 53 odstotkov vsega družbenega proizvoda, ki je ostal gospodarstvu v občini, je bilo porabljenega za čiste osebne dohodke. Za amortizacijo je šlo okoli 22 odstotkov družbenega proizvoda, ostalih okoli 25 odstotkov pa predstavljajo ostanek dohodka.

Izjava sta izkazali v tem obdobju OZD Trikon in TOZD Govedoreja, ki posluje v sklopu kmetijskega gospodarstva ZKGP. Za Trikon je bilo pojasnjeno, da je devetmesečno izgubo 1.476.873 din do konca oktobra zmanjšal na okoli 520.000 din za kmetijsko gospodarstvo pa, da je kot celota poslovalo brez izgube.

Komunisti so med razpravo o gospodarstvu v občini poudarili predvsem, da je gospodarstvu potrebnih še več sposobnih kadrov, da je treba čimprej doseči združevanje oziroma povečevanje gozdarstva, lesne in kemične industrije ter da je treba posebno pozornost posvetiti razvoju ključnih OZD.

Posebno je bilo poudarjeno, „naj bi območje kočevske in ribniške občine ne bilo bela lisa na zemljevidih načrtovanja razvoja Slovenije“. Vsa druga območja so namreč povezana v zaokrožene razvojne celote, ti dve občini pa ne. Zato so komunisti menili, da se morajo zanesti predvsem na svoje sile in znanje, vendar se pri tem ne bodo zapirali v občinske meje.

Zal sta bila v razpravi nekoliko premalo konkretno obdelana gospodarjenje in bodoči razvoj v luči zadnjih partijskih sklepov o krepitvi gospodarstva in varčevanju.

J. PRIMC

Kdo je zaslužen občan

Krajevna skupnost (KS) Kočevje—mesto, ki je gotovo med najuspešnejšimi v Sloveniji, bo maja prihodnje leto prvič podelila priznanja najzaslužnejšim občanom. Naročili so že 100 bronastih plaket mesta Kočevje, po 50 srebrnih in zlatih plaket mesta in 12 kipov „bronasta Jelka“, ki so tudi najvišje priznanje krajevne skupnosti.

Upravni odbor sklada je že začel evidentirati možne kandidate za priznanja. Ko bo zbral vse predloge, se bo dokončno odločil koliko posameznih priznanj bo podelil in komu.

Prvič bo podeljenih nekoliko več priznanj, kot na prihodnjih podelitvah, ki bodo vedno ob krajevnem prazniku 4. maja. Prav je namreč, da bi se tokrat spomnili vseh, ki so prispevali k napredku mesta, a se jih doslej ni še nihče spomnil, oziroma se jim oddolžil.

J. PRIMC

Vendar pa priznanj spet ne sme biti preveč, saj bi imela potem manjšo veljavo. Že prvi predlogi so namreč pokazali, da je med evidentiranimi možnimi kandidati za priznanja tudi nekaj takih, ki so za razvoj in napredek KS delali po svoji službeni dolžnosti in so bili za to delo tudi plačani. Taki vsekakor ne sodijo med kandidate za priznanja, kot tudi tisti najbrž ne, ki so zaslužni delavci v TOZD, v občinskih političnih organizacijah ali morda še kje, saj taki delovni ljudje in občani sodijo med kandidate za delovna odlikovanja, priznanja in nagrade.

Prav gotovo pa sodijo med kandidate za priznanja KS tisti občani, ki so delali za razvoj in napredek KS v svojem prostem času in brezplačno. Čim večji je bil njihov prispevek, tem višje priznanje zaslužijo.

Od otrok do pokopališča

Vse, kar potrebuje občan od rojstva do smrti, z jema program krajevne skupnosti Kočevje

Na nedavnem zboru občanov mesta Kočevje, ki je bil zelo slabo obiskan, je bil sprejet tudi delovni program KS Kočevje za prihodnje leto, ki je zelo obsežen, saj vsebuje praktično vse, kar potrebuje občan od rojstva do smrti.

Vsak občan, ki želi kaj več zvedeti o tem načrtu ali le o posameznem poglavju, lahko to zve na upravi KS, kjer sprejemajo tudi predloge občanov za srednjeročni program razvoja KS v obdobju od leta 1976 do 1980.

Zaradi obsežnosti programa lahko tokrat naštejemo le njegova poglavja: prostorsko načrtovanje, promet, komunalna dejavnost, varstvo narave in okolja, turizem, stanovanjsko gospodarstvo, investicije, SLO, civilna zaščita, samoupravno sporazumevanje in samoupravljanje v KS, kultura in prosveta, otroško varstvo, socialnozdravstveno varstvo ostarelih in invalidov, pokrajinski muzej, Šeškov dom, družbena samožaščita in osrednje pokopališče.

NASELJE MONTAŽNIH HIŠ

Na popolnoma nekoristnem zemljišču v Mestnem logu v Kočevju bo v bližnji prihodnosti zraslo naselje montažnih hiš. 53 članov kolektivov raznih kočevskih podjetij se je združilo v zadrugo. S preko 6.000 urami prostovoljnega dela so zemljišče usposobili za gradnjo. Do vsake gradbene parcele so napeljali vodo in elektriko.

Kljub muhastemu vremenu je prvih 5 montažnih hiš že postavljenih. Do marca prihodnjega leta bodo postavljene vse hiše, saj so že vsi zabetonirali temelje in prvo ploščo.

F. BRUS

PRAZNIK KS

V statutu krajevne skupnosti Kočevje, ki je bil sprejet pred kratkim, je določeno med drugim, da bo praznik KS 4. maja. Prvič ga bodo praznovali že prihodnje leto, in sicer v spomin na osvoboditev Kočevja pred 30 leti.

Sprehod skozi izhodišča

Kaj predvideva osnutek izhodišč za pripravo družbenega načrta razvoja občine v obdobju 1976-1980 na posameznih področjih

Nadaljnji razvoj gospodarstva v srednjeročnem planskem obdobju 1976-1980 zahteva tudi izboljšanje vsega, kar neposredno ali posredno vpliva na povečevanje produktivnosti dela.

VZGOJA, IZOBRAŽEVANJE IN VARSTVO OTROK

Izobrazba zaposlenih, pa tudi pritek strokovno izobražene mladine ne ustrezata potrebam. V interesu združenega dela je, da v okviru samoupravne interesne skupnosti potrdimo take programe, ki bodo vodili k občutnemu povečanju obsega in kakovosti izobraževanja. Predvsem potrebujemo več kadrov s srednjo strokovno in poklicno izobrazbo, pa tudi z višjo in visoko izobrazbo. Stipendijsko politiko je treba prilagoditi tem potrebam.

Na področju srednjega strokovnega šolstva bo treba v občini Kočevje in Ribnici storiti nujno ukrepe za zagotovitev potrebnih kadrov v gospodarstvu.

Predšolska vzgoja (mala šola) in varstvo teh otrok je družbena naloga. Zato naj bo v okviru realnih možnosti dostopna otrokom že v četrtem in petem letu starosti.

Napredek v osnovnem šolstvu bo pomenilo tudi hitrejšo uvajanje podaljšanega bivanja in celodnevne programa v šoli in s tem v zvezi ureitev šolske prehrane. To velja zlasti za otroke iz oddaljenih krajev, ki so odtujeni od družin, in za otroke, ki so takega varstva potrebni iz socialnih ali posebnih vzgojnih vzrokov.

Vsem šolskim otrokom bo omogočeno obiskovanje popolnih, psemrazrednih osnovnih šol.

Urejanju šolskih stavb v občini bo zaradi njihove starosti treba dati ustrezno mesto v programih za financiranje šolstva.

Zaposlenim staršem je treba omogočiti čim bolj produktivno delo, strokovno usposabljanje in družbeno udejstvovanje. Zato sta vzgoja in varstvo posebno pomembna za razvoj občine. Delovni ljudje bodo za to zagotavljali potrebne materialne pogoje za uresničevanje nalog na področju otroškega varstva neposredno prek samoupravne interesne skupnosti (SIS) otroškega varstva, ki bo v sodelovanju z drugimi SIS zagotavljala kompleksno in usklajeno izvajanje sprejetih programov.

KULTURA

Razvita samoupravna družba zahteva tudi kulturne, svobodne, moralno osveščene ljudi. Poleg svobodnega bivanja na področju kulture bo treba gojiti tudi pravico do uživanja kulturnih dobrin, ki človeka plemenitijo in spodbujajo. Zato je nujno, da se naprej samoupravno povežemo z interese delavcev in delovnih ljudi v okviru samoupravne kulturne skupnosti zaradi hitrejšega širjenja vseh tistih kulturnih dejavnosti in oblik posredovanja kulture, ki so dostopne najširšemu krogu prebivalstva in ki najbolj prispevajo k širjenju нравstvenih vrednot ter socialistične zavesti.

ZDRAVSTVO

Učinkovito zdravstveno varstvo je pomemben pogoj za ohranjanje in rast delovne ter obrambne sposobnosti delovnih ljudi. Zato bodo delovni ljudje v okviru interesne zdravstvene skupnosti zagotavljali svoje interese, združevali sredstva in usmerjali razvoj zdravstvenega varstva v skladu s potrebami in možnostmi. V bodoče bo treba nameniti sredstva za boljše tehnično opremljenost zdravstvene službe in potrebno strokovno zasedbo.

SOCIALNO SKRBJSTVO

Probleme s področja socialnega skrblstva bomo v bodoče učinkoviteje reševali v samoupravni skupnosti socialnega skrblstva, ki bo izpopolnila in razširila sistem družbenih delarnih pomoči in jih usklajevala z življenjskimi stroški. Za socialno ogrožene in prizadete osebe bomo morali zagotavljati oskrbo v posebnih zavodih, zaposlovanje in rehabilitacijo. Zagotoviti bo treba prostore za stare in onemogle, pa tudi ustrezne strokovne službe.

TELESNA KULTURA

Telesna kultura je pomemben dejavnik hitrejšega in skladnega družbenoekonomskega razvoja, ki vpliva na razvijanje sposobnosti delovnih ljudi za produktivno delo, izboljšanje zdravja in obrambne pripravljenosti prebivalstva ter zblizevanje mladine. Za načrtnejše in učinkovitejše delovanje telesne kulture bodo delovni ljudje zagotavljali ustrezna sredstva s samoupravnim sporazumevanjem s samoupravno telesnokulturno skupnostjo na podlagi programov.

Z denarjem, zagotovljenim s samoupravnim sporazumom in drugače s pomočjo krajevnih skupnosti in šol, prostovoljnim delom ter

samoprispevkom, bo potrebno v bodočem obdobju zagotoviti izgradnjo športnih objektov in igrišč v Kočevju, podeželskih središčih in drugih večjih naseljih, predvsem v krajih z osnovno šolo.

URBANIZACIJA

V bodočem srednjeročnem programu bo dan poseben poudarek skladnejši usmeritvi gospodarskega in socialnega razvoja vse občine, se pravi postopnemu zmanjševanju razlik med mestom in podeželjem.

STANOVANJSKA IZGRADNJA

Stanovanjska graditev posredno vpliva na razvoj gospodarstva in drugih dejavnosti, zato bomo namenili zanj iz osebnih dohodkov in sklada skupne porabe v povprečju več kot doslej.

Za stanovanjsko gradnjo, ki bo pretežno v družbenem lastništvu, je treba čimprej zagotoviti lokacije. Že letos bo naročen začetni načrt, ki bo omogočil na enem območju stanovanjsko graditev za bodoče srednjeročno plansko obdobje. Hkrati bo še naprej mogoča usmerjena stanovanjska graditev na območjih, ki jih bo stanovanjska skupnost pravočasno zagotovila. Delavci, ki bodo kupovali stanovanja v blokovi gradnji, naj stanovanjska skupnost spodbuja z ugodnejšimi pogoji za najemanje posojil.

V naslednjem petletnem obdobju bomo zgradili vsako leto najmanj okoli 110 stanovanj v družbenem in zasebnem sektorju oziroma okoli 550 stanovanj v petih letih.

Delovne organizacije naj grade tudi samska stanovanja, predvsem za mlade delavce, ki bi prišli iz drugih krajev in bi tako zapolnjevali primanjkljaj delovne sile.

Stanovanjska skupnost bo skrbela, da bo stanovanjska graditev hi-

trejša in relativno cenejša ob enaki ali celo boljši kakovosti stanovanj. To bo mogoče zaradi večje specializacije gradbenega podjetja, večje uporabe sodobnih gradbenih elementov, industrializacije zaključnih gradbenih del in v uvajanjem novih tehnoloških sistemov. Pri tem se bo treba posluževati dosežkov raziskovalnega dela na tem področju.

ELEKTRIKA

Za razvoj gospodarstva v občini bo treba zagotoviti več električne energije. Financiranje elektrifikacija je upoštevano v samoupravnem sporazumu, ki so ga sprejela delovne organizacije v občini Kočevje in Ribnica, katere bodo delno sofinancirale to izredno pomembno investicijo.

PRESKRBA Z VODO

Rešitev tega problema bo možna le, če bomo v obstoječe vodovodno omrežje vključili nove vodne izvire na območju občine Ribnica. To bo združeno z novimi stroški, kar bo potrebno upoštevati v višji ceni vode oziroma prispevku za razširjeno reprodukcijo.

Vodo je treba zagotoviti tudi podeželju. Zato bo iz uvedenega samoprispevka za obdobje 1974-1979 zagotovljenega nekaj denarja za vodovode na območju krajevnih skupnosti Banja Loka, Mezclj, Vimoj, Osilnica, Livold (Zajče polje, Črni potok), Draga in Struge. Potrebna pa bodo še druga sredstva: posojila in udeležba občanov v prostovoljnem delu.

ODVAJANJE IN PREČIŠČEVANJE ODPLAK, VODOTOKI

Gradnja osrednjih čistilnih naprav v Kočevju se je začela. V letu 1975

CESTE

Na območju občine je 117,6 km regionalnih cest in 167,6 km občinskih cest. Od tega je posodobljenih (asfaltiranih) regionalnih cest (če upoštevamo II/325 v odseku Livold—Brod na Kolpi, ki jo še posodabljam, in posamezne odseke cest skozi naselja) 45,6 km in občinskih cest (vključno leta 1974) 12 km.

Občinska skupščina in izvršni svet se bosta zavzemala, da bosta čimprej posodobljeni še cesti Kočevje—Dvor in Livold—Črnomelj, pa tudi druge.

Krajevne skupnosti bodo nadaljevali asfaltiranje cest skozi naselja v zvezi s programom za izvajanje del iz sredstev samoprispevka in drugih udeležeb.

ŽELEZNICA

Glede na to, da bo rudnik rjavoga premoga Kočevje še obratoval in bo še nadalje uporabljal železnico za prevoz premoga ter da bodo tudi ostale delovne organizacije potrebovale železnico, proge tudi po letu 1975 ne bi smeli ukiniti. Železnico skupnostjo bo zato potrebno doseči ustrezen sporazum za nadaljnje nudenje transportnih uslug. Poleg tega bo treba progo primerno urediti in usposobiti tudi za zahtevnejše prevoze.

J. P.

lorje prikolic, pa ne na morju, ampak v Brežicah pred tovarno MV. Ze nekaj dni jih pridno nalagajo na vagone in jih razpošiljajo upcem v tujini. (Foto: J. Teppey)

„TIHI REFERENDUM“

Delovni kolektiv motela na Čatežu se počuti kot doma, odkar je na referendumu glasoval za združitev z ljubljanskim Petrolom. Gostinci torej niso več najemniki v tujih prostorih, ampak člani TOZD podjetja Petrol.

PRIZNANJA KOT ZAHVALA

Za delo v krajevni skupnosti so pokazali ljudje v Pišecah in okolici veliko volje. Najprizadenejšim domačinom in tistim, ki so jim pomagali, so v zahvalo podelili priznanja. Uspoštevali so zavzetost na različnih delovnih področjih. Priznanja so prejeli: Jože Bibič, Mihael Bremse, Ivan Cizelj, Marija Dušič, inž. Karl Filipič, Ivan Kavčič, Henrik Ključar, Jože Ogorevc, Marjanca Ogorevc, Miha Ogorevc, Ivanka Ostrelčič, Milan Podgoršek, Ivan Sušin, Jože Sotelšek, Ivan Seler, Miha Sekoranja, Franc Setine, Ferdo Šepetavc, Ignac Štrucej, Jože Tavčar, Martin Valant, Miha Varlec, Rudi Verstovšek, Ivan Videnič, Marjan Vučajnik in Jože Zorčič.

S strojem gre hitreje. Posnetek je iz vasi Kalce - Naklo, kjer si vaščani napeljujejo vodovod. Tudi so zavzeto pomagajo s prostovoljnim delom. (Foto: Jožica Teppey)

Vinogradniki vabijo na pokušnjo

Včeraj so na Čatežu odprli vinsko razstavo - Velik odziv od vsepovsod

Letošnji praznik vina na Čatežu združuje razstavo vinskih vzorcev, kulinarčno razstavo in razstavo vinogradniških pripomočkov v preteklosti in sedanjosti. Namen prireditve je predstaviti to turistično območje širšemu krogu ljudi.

„Vinogradniki smo že lani pozdravili pobudo organizatorjev praznika, saj take razstave zbujujajo zanimanje za dobro, pristno domačo kapljico, ki je rasla v vinogradih od Gorjanov do Bizeljskega,“ meni kmet Ževnik, član pripravljalnega odbora, in brž doda še tole sbetajajočo obljubo:

„Na tej prireditvi bomo obiskovalcem zares natočili čistega vina, bodisi cvička, bodisi beljčana.“

Lani so vinogradniki poslali v oceno 106 vzorcev. Letos bo odziv gotovo večji, saj so povabili k sodelovanju vinogradnike s širšega območja. Gostilničar

Budič s Čateža je prepričan, da je december primernejši za ocenjevanje vina kot november, zlasti letos, ko se je zaradi slabega vremena trgateg zakasnila. Razstavljavci vin bodo prejeli priznanja in nagrade. Enako velja za udeležence na razstavi kuharskih izdelkov. K sodelovanju so povabili gostince iz zasebnega in družbenega sektorja ter gospodinje. Prikazali naj bi predvsem jedi, ki jih gost lahko dobi ob vsakem času.

Obiskovalci Praznika vina imajo tokrat na voljo več prostora in se bodo lahko dlje časa zadržali na prireditvi. Postreženi bodo po domače, s kloba-

sami, koruznim kruhom in vinom po izbiri.

Pri organizaciji prireditve pomagajo kolektivni motela Petrol, Čateških Toplic, Slovina - TOZD Brežice, Bizeljskega, Posavja, Agrarie in drugih. Finančno podporo sta dala izvršni svet občinske skupščine in sklad za turizem in gostinstvo. Praznik vina želijo turistični delavci postopoma razviti v medrepubliško prireditve. J. T.

Kakor noč in dan

Predramljene Pišce

Za deseto obletnico obstoja pišečke krajevne skupnosti se njeni občani lahko postavijo z marsičim. Želja po napredku je zdramila ljudi, da so vsak po svojih močeh pomagali k preobrazbi Pišec in okoliških vasi. Povezala jih je v skupnih akcijah za vodovod in ceste, za urejanje gasilskega doma, okolja ob novi trgovini, kanalizacije, šole, mlina in Gabernice.

Cez noč je izginilo malodušje, ki ga je v mnogih povzročal občutek zapostavljenosti. Živel so na koncu sveta. Od tam naprej ni bilo več nobene ceste.

Ko so se zavedeli, da so tudi sami svoje sreče kovači, se jim je prihodnost pokazala v lepši luči. Mnogo jim pomeni cestna povezava z Bizeljskim, ki jo že podaljšujejo v drugo smer, iz Pišec proti Sromljam, in tako odpirajo dostop med lepote tega predela.

Z veseljem sešteva vrednost novih pridobitev. Končna vsota se približuje petim milijonom, vsoti, o kakršni si včasih še sanjati niso upali. Zadovoljni in ponosni so, da so prišli tako daleč. Manjka jim samo še asfalt skozi vas, toda zanj ni finančnih ovir. Vreme jim je preprečilo načrte, zato jim zakasnitev ne dela prehudih skrbi.

Upajo, da se jim bo kmalu uredila tudi želja po asfaltu na cesti proti Globokemu in Brežicam. Ta cesta je zares slaba. Še dobro, da so si priborili delavski avtobus pred zimo, saj je pot s kolesom ali mopedom zelo zelo naporna.

J. TEPPEY

Elektrarna v rekordnem času

Kombinirana plinsko-parna elektrarna v Brestanici bo začela obratovati po novem letu - Pokrivala bo sezonske primanjkljaje in izpade v mreži

Izteka se leto, odkar so se v Brestanici lotili zemeljskih del za rekonstrukcijo elektrarne. Zdaj zaključujejo glavni objekt in skladišče goriva z rezervoarji. Vrednost investicije je 400 milijonov dinarjev. Gradbena dela je močno oviralo slabo vreme od avgusta do oktobra. V teh treh mesecih so našli 59 deževnih dni.

Prav to deževje nas je stisnilo. Še vedno upamo, da bomo do zahtevanega roka izpolnili obljubo in da bo kombinirana plinsko-parna elektrarna začela obratovati z novim letom - pojasnjuje Ivan Kovačič, namestnik vodje investicij.

Objekt najbrž ne bo popolnoma dokončan. Obratovanje bodo omogočili z izjemnimi ukrepi za dovoz goriva. Gradbena dela opravlja Pionir, montažo pa mariborsko podjetje Hidromontaža.

Vsa oprema je o pravem času prispela na gradbišče. Kupili so jo na posojilo pod zelo ugodnimi pogoji, s 6,5-odstotnimi obrestmi na osemletno odplačilo. Pogodbe so bile sklenjene za dokončno ceno, zato podražitve ne pridejo v poštev, niso se

jim pa mogli izogniti pri gradbenih delih. Opremo so uvozili iz Združenih držav Amerike, iz Francije, Avstrije in Nemčije.

Brestaniška elektrarna bo po rekonstrukciji obratovala s skupno močjo 96 MW (megavatov). Pokrivala bo sezonske

primanjkljaje in izpade večjih proizvodnih enot v energetskega sistema. S svojo delno močjo bo obratovala 5 tisoč do 6 tisoč ur na leto, da bo vzdrževala napetostne razmere na območju Posavja in Dolenjske. Za predel je izredno pomembna, ga je že do zdaj napajala iz izpadih ter ga tako obvarovala teme.

JOŽICA TEPPEY

Na slovesnosti ob položitvi temeljnega kamna za jedrsko elektrarno v Krškem so predstavniki posavskih občin pozdravili v svoji sredstveni vrsti uglednih gostov, med njimi sekretarja izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Staneta Dolanca (desno) in predsednika Zveze komunistov Slovenije Franca Popita (na sliki levo). (Foto: Jožica Teppey)

KRŠKE NOVICE

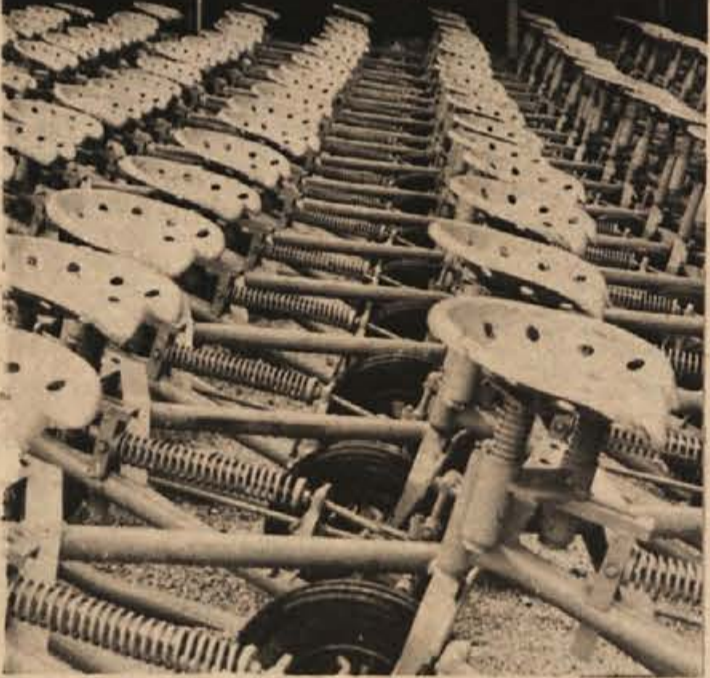
NOVO ZNANJE - 61 slušateljev je te dni v organizaciji mladinskega aktiva v Podlogu opravilo izpite iz prve pomoči. Znanje, ki so ga pridobili pod strokovnim vodstvom krškega Rdečega križa, bosta uporabili tudi dve 6-članski ekipi prve pomoči v okviru civilne zaščite.

KONEC IGER - S tekmovanjem moških ekip v malem nogometu so zaključili občinske delavske športne igre. Slovesnost z razglasitvijo rezultatov ter podelitvijo pokalov in priznanj ekipam in posameznikom bo sredi meseca v prostorih hotela „Sremič“.

SE EN AKTIV - Na pobudo mladih v senovskem rudniku rjavega premoga je bil minul teden sestanek, na katerem so sklenili, da čim prej ustanovijo aktiv. Le-ta se bo vključil tudi v konferenco mladih

delavcev, ki so jo v krški občini ustanovili že v začetku novembra. **OBNOVA NAPREDUJE** - To leto so zasebni vinogradniki s pomočjo TOZD kooperacija pri krškem „Agrokombinatu“ obnovili 60 hektarjev površin, za drugo leto pa načrtujejo novih 50 hektarjev površin, kar pomeni, da bodo v okoli 200 gospodarjih. Rigoliranje zemljišč so že pričeli in ga bodo zaključili ob koncu februarja. Na voljo je tudi dovolj trsnega materiala za sadik, tako da bo obnova potekala brez vsakršnih zastojev.

SE DVA VRTCA - V okviru srednjeročnega načrta razvoja otroškega varstva, ki je zastavljen do konca prihodnjega leta, morajo občini zgraditi še ustanovi v Leskovcu in Krškem. Ob nenehni podpravi živalih pa bodo morali uresničiti tega načrta z dodatnimi sredstvi podpreti vsi delovni ljudje.

Izdelki obrata Agrotehnike

NOVO V BREŽICAH

S POPUSTOM IN NA KREDIT. - Predsednik delavskega sveta ljubljanske Elektrotehne Milan Pirc je a otvoritvi trgovine v Brežicah izjavil, da predvidevajo v novi poslovalnici nekatere stalne popuste. Omenil je tudi različne možnosti za kreditne nakupe. Obljuba torej dela dolg.

MNOŽIČNO. - V letošnjih devinskih športnih igrah je sodelovalo 4 osnovnih organizacij sindikata s 3 ekipami. V enajstih panogah se je omerilo 421 zaposlenih. Največ ave je zmagal kar v štirih disciplinah. Zmagovalci so dobili prehodne pokale in praktične nagrade.

IZ ČIGAVEGA ŽEPA? - Veliko elavcev iz brežiške občine se vozi a delo z avtobusom. Večini ne ovrnejo stroškov, zato občinski ndikalni svet opozarja na predlog ove sindikalne liste. Ta predvideva, a bi plačal posameznik po 30 din a mesec iz svojega žepa, stroške, ki

presejajo to vsoto, pa bi bila dolžna povrniti prizadetim delovna organizacija.

USPEŠNO LETO. - Združenja rezervnih vojaških starešin imajo za seboj plodno obdobje, katerega uspehe bodo ocenjevala na letnih delovnih konferencah. Rezervni članski in podčastniki brežiškega združenja so zaključili praktično izpopolnjevanje na strelišču pri Malencah. Svoje znanje so preizkusili v streljanju s pištolo in polavtomatsko puško.

GIMNAZIJCJI V DRAMI. - Djaki brežiške gimnazije so si pred dnevi ogledali uprizoritev avtobiografskega dela ruskega dramatika Sergeja A. Najdenova (1868 - 1922) v ljubljanski Drami. Delo je režiral Andrej A. Gončarov, ki so mu 1971 v Sovjetski zvezi za zasluge na področju gledališke umetnosti podelili naslov narodnega umetnika.

REKORDEN ODKUP - Četudi leto še ni končano in imamo podatke šele do konca oktobra, lahko že sedaj zapišemo, da bodo tokrat v občini odkupili rekordne količine mleka. Doslej so ga zasebni pridelovalci na 62 zbiralnicah oddali že več kot 2 milijona litrov.

BREŽIŠKE VESTI

KRŠKI TEDNIK

Stanovanjska gradnja se v zastoju

Kljub prizadevnosti stanovanjske samoupravne skupnosti gradnja še ni stekla - Spomladi začetek na Mirni in morda tudi v Trebnjem

V tisku veliko beremo o razveseljivih uspehih pri gradnji stanovanj z denarjem solidarnostnih skladov ali združenih sredstev delovnih organizacij. V trebanjski občini pa še vedno niso zasadili lopate. Poglavitna težava je gnotne narave.

Stanovanjski skupnosti pod predstvom Janeza Mihevc, posebno njenemu izvršnemu odboru, ne manjka volje, da bi kar najhitreje prišli do prepotrebnih stanovanj. V kratkem času dela skupnosti so se lotili že vrste akcij, vendar niso uspeli. Krivda pa ni na njihovi strani. Konec letošnjega maja so delovnim organizacijam poslali vprašalnike, s katerimi so skušali zbrati podatke o tem, koliko stanovanj bi v posameznih kolektivih kupili. Rok za odgovore so v kolektivih zavlekli kar za mesec dni. Po takrat ugotovljenih podatkih in možnostih nakupa stanovanj iz solidarnostnih, borčevskih in upokojskih sredstev bi bilo treba v Trebnjem zgraditi 34 stanovanj, na Mirni 20 in v Mokronogu 8. Da ne bi izgubljali časa z izdelavo projektov, so se nameravali poslužiti že izdelanih načrtov, mogoča pa bi bila le gradnja za trg. Investitor SGP Grosuplje terja vnaprej predpogodbe za kar 90 odst. kupcev stanovanj.

Težave so nastale pri uporabi denarja iz združenih sredstev, kjer bi s povprečno 25-odstotno lastno soudeležbo lahko kreditirali le 19 stanovanj. Izhod ni bil v tem, da bi delovne organizacije zmanjšale število stanovanj, povečale lastno soudeležbo (potrebno bi bilo kar za 50 odst.!) ali pridobile dodatna posojila.

SPET KMETIJSKA PREDAVANJA

V ponedeljek so se pričela letošnja kmetijska predavanja za kmečke gospodarje. V tem tednu jih bodo izvedli na Trebelnem, Mokronogu, Dobriču in Dol. Nemški vasi. V prihodnjem tednu bodo sledila predavanja v Knežji vasi, Selih-Sumberku, Velikem Gabru in Veliki Loki. Ob koncu meseca bodo to izobraževanje priredili še v Trebnjem in Sentrupertu. Strokovnjaki trebanjske Kmetijske zadruge in kmetijske šole Grm bodo vodili razgovore o proizvodnji krompirja in živinoreji. Pri slednjem bodo posvetili skrb zlasti pitaju živine z domačo krmo, dodali bodo tudi napotke za zdravljenje živali. To bo hkrati priložnost za razgovore o posodabljanju kmetij v prihodnjem letu in o kmetijskih problemih nasploh.

cij združenega dela, ki združuje denar v občini, odgovorili le miren ska DANA in KP D Dob; razen tega še trije, ki sredstev ne združujejo v občini: TOZD Kolinske na Mirni Elektro Celje (od podjetij, ki je še v izgradnji - Ljubljanske opekarne) in Zdravstveni dom Novo mesto.

Priprave za gradnjo blokov se nadaljujejo, najbliže začetku gradnje so na Mirni. Naročili so lokacijske dokumentacije in projekte. V Trebnjem imajo težave z lastnikom zemljišč ob sedanjih blokkih, rešitev bo verjetno treba iskati v okviru obstoječega zazidalnega okoliša. Minuli petek so se pogovarjali s predstavniki Dolenjske banke o pridobitvi posojil.

A. ŽELEZNIK

ŠE NOVI ODBORI ZADRUŽNIC

Kmetijska zadruga Trebnje je bila v minulem letu v posameznih krajih občine pobudnica za ustanovitev štirih odborov žene zadružnic. Letošnjo zimo jih nameravajo ustanoviti še pet. Predvidoma sredi januarja naj b se začela tudi predavanja za kmečke žene. Lani so bila izredno dobro obiskana.

KAM Z MALO ŠOLO?

Če bodo hoteli v Trebnjem nadaljšati malo šolo od 100 na 140 ur bodo imeli nemalo težav. Še bolj bo namreč primanjkovalo prostora. Kei imajo pete razrede v Dolnji Nemški vasi, tam seveda nimajo prostora niti za malo šolo. Na oddaljenih podružničnih šolah, kjer bi prostor sicer bil, imajo drugačne težave: tam jim še za pouk manjka učiteljev.

HVALEŽNI GRADITELJI

Gradbeni odbor vodovod: Vrhlakenci je še posebej hvaležen nekaterim delovnim organizacijam in posameznikom, ki so podprli njihovo akcijo. Pomagali so jim: Rog - zavod za rehabilitacijo invalidov Novo mesto, Commerce Ljubljana, Minerva Žalec, Papirografika Ljubljana, Zavarovalnica Sava - enoti Krško in Novo mesto, Kmetijska zadruga Trebnje, Gozdno gospodarstvo - TOZD Puščava, občinska skupščina Trebnje in krajevna skupščina Tržišče. Peter Deu iz Mokronoga je odboru omogočil brezplačen razrez lesa.

ŠENTLOVRENC: ZA BOLJŠO CESTO

Na nedeljskih volitvah so občani krajevne skupnosti Šentlovrenc izvedli še posebno glasovanje za uvedbo petletnega samopriskpeva za razširitev in asfaltiranje ceste Mala Loka - Gornje Praproče z odcepom Veliki Videm - Jarm. Za uvedbo samopriskpeva je glasovalo 77,62 odst. volivcev. Predvidena vrednost del znaša 2,6 milijona dinarjev, občani bodo s samopriskpevom zbrali 970.000 dinarjev.

A. Ž.

MARIJA DULC: „Ne morem brez rož!“

Gospodinja Marija Dulc iz Bistrice pravi, da je hiša brez rož prazna. „Ni denarja, da bi kupovala kakšne posebne rože, sama jih razmnožujem. Ker tudi lončki niso poceni, pridejo prav za posodo tudi razne prazne skatle.“

A. Ž.

IZ KRAJA V KRAJ

SPOMNILI SE BODO OSAMELIH - Za noveletne praznike bodo po osnovnih organizacijah Rdečega križa obiskali in skromno obdarovali ostarele in osamele. Po nekaterih šolah so se vključili v priprave tudi mladi člani Rdečega križa z različnimi zbiralnimi akcijami. Po osnovnih organizacijah Rdečega križa bi lahko prišli do najnujnejšega denarja tudi s pobiranjem članarine.

DPM: ŠE VEDNO ISTO VODSTVO - Ze vrsto let so v vodstvu občinske organizacije Društva prijateljev mladine isti ljudje, ker ni bilo občnega zbora. Stekla so prizadevanja, da bi slednjic le sklicali občni zbor, kar bi bilo preostalih dejavnim članom organizacije pomoč za boljše delo.

POČASTILI BODO TUDI PRAZNIK ARMADE - Po krajevnih skupnostih se te dni vrstijo predavanja o družbeni samozaščiti iz programa usposabljanja občanov za splošni ljudski odpor. To bodo povežali tudi s praznovanjem 22. decembra, praznika naše armade.

NI ZA DVA MOSTIČA - V se kaže, da bo Velika Loka slej ko prej povezana z asfaltnim trakom do Trebnjega. Dela naj bi bila opravljena do 15. decembra, neasfaltiranih pa bo ostalo nekaj deset metrov zaradi tega, ker ni dovolj denarja, da bi dokončno uredili še oba mostiča čez potoke.

O NEGI BOLNIKOV NA TREBELNEM IN MOKRONOGU - Lani je občinski odbor Rdečega križa uspešno izpeljal predavanja o negi bolnika v Dobriču. Tudi letos računajo na sodelovanje medicinske sestre. Podoben tečaj bi radi izvedli na Trebelnem in Mokronogu, kakor želijo organizacije Rdečega križa na tem območju.

TREBANJSKE NOVICE

razredov boštanske osnovne šole v glavnem sami vodijo poslovanje šolske knjižnice, ki je dostopna v osrednjem šolskem skupnem prostoru. Za nadaljnjo gradnjo šol v občini bi morala zagotoviti virov za posojila, kot se je predvidevalo ob izglasovanju samopriskpeva. Na sliki: razredov knjižnice minuli četrtek. (Foto: Zeleznik)

Določeni so roki za ukrepanje

Ukrepovanje direktorjev TOZD in OZD ponovno opozorilo na resolucijo 7. kongresa ZKS o manj razvitih

Ukrepovanju direktorjev s političnim aktivom občine, ki ga je obravnavala komisija občinske konference ZK 2. decembra, so sprejeli pomembne, pomembne za sedanjí politični čas.

Ukrepovanju direktorjev s političnim aktivom občine, ki ga je obravnavala komisija občinske konference ZK 2. decembra, so sprejeli pomembne, pomembne za sedanjí politični čas.

KRMELJ, TRŽIŠČE, ŠENTJANŽ: REFERENDUM USPEL

Glasovanje občanov za asfaltiranje cest med temi kraji na nedeljskih volitvah je uspelo nad vsemi pričakovanji. Najvišji odstotek volivcev za uvedbo petletnega samopriskpeva je bil v Krmelju, kar 86,18, tudi v obeh ostalih krajevnih skupnostih, ki zajemata mnogo večje območje, ne zaostaja mnogo: v Šentjanžu je glasovalo za samopriskpevek 83,5 volivcev, v Tržišču pa 82,8 odst. Enotnost občanov vseh treh krajevnih skupnosti nedvomno kaže pripravljenost, da tudi z denarjem prispevajo k napredku svojih krajevnih skupnosti. 22. decembra bo podoben referendum tudi v krajevni skupnosti Buča.

Ukrepovanju direktorjev s političnim aktivom občine, ki ga je obravnavala komisija občinske konference ZK 2. decembra, so sprejeli pomembne, pomembne za sedanjí politični čas.

DOBRO OBISKANI ZBORI KOOPERANTOV

Minuli teden so bile v Tržišču, Šentjanžu, Sevnici in Studencu zbori kooperantov, kjer so govorili o invalidskem in pokojninskem zavarovanju kmetov, novostih statuta kmetijskega kombinata, izmenjali so tudi mnenja o željah po kmetijskih strokovnih predavanjih, ki jih bo služba za kooperacijo pri sevniskem Kmetijskem kombinatu pripravila to zimo.

SEVNIŠKI PABERKI

prehodov. Sedanji številni prehod so hudo breme za občinski proračun.

LOVCI ZA ZAŠČITO RAC

Lovska družina Boštanj ugotavlja, da velike divje race mlekarice postajajo v loviščih že silno redke, zato se zavzemajo za začasno prepoved lova teh živali. Z vlaganjem rac so skušali število divjih rac povečati, ker pa se gibljejo tudi po drugih loviščih, bi bila učinkovita le prepoved lova na območju vse občine. Zakon o lovstvu omogoča, da občinska skupščina ali tudi pooblaščen organ lahko izda prepoved lova divjadi, ki je redka ali kako drugače koristna.

POMANJKANJE TRGOVCEV

V prostorih, kjer je pred preselitvijo delovala podružnica Ljubljanske banke, nekoč pa so tu že bile trgovine, bi sevnisko Trgovsko podjetje odprlo prodajalno avtomobilskih delov, vendar kljub razpisu še vedno niso našli poslovojdje.

VESTI PREHODI

Začele so izdelavo programa, ki bi na cesti Sevnica - Buča omogočil cestni prehod, da ne bo dovolj

SEVNIŠKI PABERKI

prehodov. Sedanji številni prehod so hudo breme za občinski proračun.

LOVCI ZA ZAŠČITO RAC

Lovska družina Boštanj ugotavlja, da velike divje race mlekarice postajajo v loviščih že silno redke, zato se zavzemajo za začasno prepoved lova teh živali. Z vlaganjem rac so skušali število divjih rac povečati, ker pa se gibljejo tudi po drugih loviščih, bi bila učinkovita le prepoved lova na območju vse občine. Zakon o lovstvu omogoča, da občinska skupščina ali tudi pooblaščen organ lahko izda prepoved lova divjadi, ki je redka ali kako drugače koristna.

POMANJKANJE TRGOVCEV

V prostorih, kjer je pred preselitvijo delovala podružnica Ljubljanske banke, nekoč pa so tu že bile trgovine, bi sevnisko Trgovsko podjetje odprlo prodajalno avtomobilskih delov, vendar kljub razpisu še vedno niso našli poslovojdje.

VESTI PREHODI

Začele so izdelavo programa, ki bi na cesti Sevnica - Buča omogočil cestni prehod, da ne bo dovolj

Ni primere!

Nova boštanska šola bogati šolsko delo

V letošnjem šolskem letu se je v novi šolski zgradbi še bolj razmahnila dejavnost krožkov; pretežni del šole je namreč popoldne prost. Šolsko športno društvo je veliko pridobilo z novim igriščem. Sedanjih možnosti ni mogoče primerjati s prejšnjimi, je dejal o življenju v novi šoli ravnatelj Ivan Šnuderl.

Prvič so v Boštanju lahko izvedli pravi kabinetni pouk. Na voljo so vsi najodobnejši učni pripomočki. Bojazen, da bi nenehna selitev učencev iz razreda v razred povzročala težave, je takoj odpadla. Ugotovili so, da je tak pouk učencem silno všeč. „Vsaka učilnica je zdaj svet zase, ni več nekdanje enoličnosti. Nova šolska stavba ima v pedagoškem pogledu še to veliko prednost, da krepi zavestno disciplino učencev. Iz dneva v dan opazam, da učitelji in učenci radi ostajajo v šoli. Posamezne dejavnosti, npr. v šolskem športnem društvu, se odvijajo tako rekoč sleherni dan, z zadovoljstvom ugotavlja ravnatelj.

IVAN ŠNUDERL: „Vsakdo je rad v taki šoli!“

Novosti, na primer vsem dostopna knjižnica v osrednjem prostoru šole, kabineti in drugo, torej lepo poživljajo učno vzgojno delo, kar potrjuje, da je denar občanov iz samopriskpeva dobro naložen.

A. Ž.

Skrb za lepoto domačij

Komisija šentrupeškega turističnega društva je ocenjevala nad 40 domačij

Skrbno urejena okolica domačij ne vzbuja le prijetnega občutka med tistimi, ki te kraje slučajno obišejo, temveč predvsem tudi med krajinami samimi. V šentrupeški krajevni skupnosti opažajo lep napredek. Kot kaže, je za to zaslužno tudi prizadevno turistično društvo. To je še toliko bolj razveseljivo, saj gre za prizadevanja na vasi.

Prvi trije letošnji nagrajenci - priznanjo so prejeli ob proslavi dneva republike - izhajajo iz starejših družin, večinoma upokojskih. Med tistimi, ki so prejeli pohvale, so tudi kmetje. Prvi trije nagrajenci so nam o tem rekli:

IVAN ZAVRL, invalidski upokojenec, Straža: „Radi imamo red. Kolikor moremo, skrbimo za to že vsa leta, odkar smo uredili hišo. K lepemu videzu prispevajo tudi domače, marsikdaj povsem preproste rože. Pri vsem se ni mogoče

IVAN ZAVRL: „Kroparska lučka, ki sem jo dobil za nagrado, mi je ljubša od denarja, saj bo trajen spomin.“

izogniti stroškov; treba je kupovati pesek, vsako leto po dvoje gabrelj itd. Pri tem sodelujemo vsi v družini, tudi sin.“

Za Antonijo Pagon iz Šentruperta pravijo v kraju, da ima

ANTONIJA PAGON: „Pred zimo so mi rože pomagali zavarovati sosedje.“

dom vse leto v rožah. Sama je o tem govorila bolj skromno in se čudila, da so izbrali prav njo, ko je v kraju še toliko lepo urejenih vrto in hiš. Vendar ji priznanje vliiva še več volje. Naročila je še druge rože. Žal ji je nekaj jeseni ne da miru tat, ki so mu pri srcu hortenzije; le-te je pred hišo zasadil še pokojni mož.

MARIJA DULC: „Ne morem brez rož!“

Gospodinja Marija Dulc iz Bistrice pravi, da je hiša brez rož prazna. „Ni denarja, da bi kupovala kakšne posebne rože, sama jih razmnožujem. Ker tudi lončki niso poceni, pridejo prav za posodo tudi razne prazne skatle.“

A. Ž.

Ni čudno, da je šlo slabo

eminar je pokazal dosedanje slabosti delavske kontrole, hkrati pa nakazal usmeritev za nadaljnje štirimesečno obdobje - Poslovniki!

Sindikat je bil organizator nedavnega enodnevnega seminarja o delavski kontroli, ki so se ga v Semiču udeležili vabljeni iz obeh lokranjskih občin. Potrebno je bilo!

Dokaj živahna razprava na seminarju je pokazala dosedanje slabosti v delu delavske kontrole, ki v Beli krajini kot da ne more prav zaživeti. Čudnega, saj so ugotovili, da 90 st. izvoljenih organov delavskih kontrol nima poslovnika! Kako najorej delajo? Tudi priročniki, ki so poslani sicer vsem predsednikom delavskih kontrol, v Beli krajini niso šli pot do naslovnika, saj je v obeh občinah dobilo priročnik vsega 6 predsednikov delavske kontrole. Otovili pa so tudi, da delavska kontrola ni mogla prav zaživeti, ker bilo prave povezanosti in sodelovanja s političnimi organizacijami v JZD. Delo bi se tem organom samoupravljanja ponujalo tako rekoč

samo od sebe, če bi predsedniki delavske kontrole dobivali zapisnike vseh sej samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, da bi bili sproti obveščeni o dogajanjih v kolektivu. Ne sme se tudi več dogajati, da ponekod izplačujejo nadure, ne da bi poprej organ samoupravljanja določil, kdo in kdaj je upravičen do nadur. Vse to sodi pod okrilje delavske kontrole.

Da bi v prihodnje organi delavske kontrole lahko več pokazali, so sprejeli konkreten štirimesečni delovni program. Tako morajo do konca januarja 1975 povsod poskrbeti za izdelavo poslovnikov in drugih samoupravnih aktov, kjer teh stvari nimajo urejenih. Februarja naj

organi delavske kontrole sodelujejo pri inventurah, da se ne bo na primer blago odpisovalo kar počez; marca pa naj se temeljito posvetijo zaključnim računom in poskrbijo, da ga bodo do podrobnosti pretresali tudi ostali člani kolektiva.

Ustava v praksi

„Prišli smo v obdobje, ko vodstvo občinske sindikalne organizacije ugotavlja vidne uspehe pri prenašanju ustave v življenje.“ je pretekli teden izjavil Rade Vrličnik, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Črnomlju.

— In v čem se kažejo uspehi?

„Po osnovnih organizacijah sindikatov so se zavzeli za boljšo informiranost članstva. Obveščanje je že steklo v Beltu, v občinski upravi, v kratkem pa bo še v nekaterih drugih kolektivih. Nadalje so v več delovnih organizacijah samoupravitelji sprejeli — lahko bi rekli, da so se ljudem razvezali jeziki. Na primer: v Novoteksu na Vinici so ugotovili nekaj pomanjkljivosti v tehnološkem procesu in delavci sami so predlagali izboljšave. O slabostih so se temeljito pogovorili tudi v nekaterih manjših kolektivih. Za primer navedem črnomaljsko frizersko podjetje, kjer so imeli zelo uspeš sestanek. Ljudje čutijo duha nove ustave. Zdaj je važno, da te pobude pravilno usmerjamo, sicer bi lahko zašli. Prizadevamo si, da bi uspeli.“

„Po osnovnih organizacijah sindikatov so se zavzeli za boljšo informiranost članstva. Obveščanje je že steklo v Beltu, v občinski upravi, v kratkem pa bo še v nekaterih drugih kolektivih. Nadalje so v več delovnih organizacijah samoupravitelji sprejeli — lahko bi rekli, da so se ljudem razvezali jeziki. Na primer: v Novoteksu na Vinici so ugotovili nekaj pomanjkljivosti v tehnološkem procesu in delavci sami so predlagali izboljšave. O slabostih so se temeljito pogovorili tudi v nekaterih manjših kolektivih. Za primer navedem črnomaljsko frizersko podjetje, kjer so imeli zelo uspeš sestanek. Ljudje čutijo duha nove ustave. Zdaj je važno, da te pobude pravilno usmerjamo, sicer bi lahko zašli. Prizadevamo si, da bi uspeli.“

Vse po samoupravnih poti

komunisti v zdravstvenem domu imajo odgovorno nalogo: poskrbeti za ureditev razmer

Po daljši trajajočih priobedah, ki so jih imeli k delu črnomaljskega Zdravstvenega doma občani, pa tudi nekateri člani kolektiva, je o zadevi razpravljala občinska komiteja ZK.

Šlo je za očitke: izplačevanje nadur, ki niso opravljene; obravnavanje obiskov na domu, ko se šlo za preglede v ustanovi; neodgovorno sklepanje samoupravnih in poslovnih organov; mlačen odnos kolektiva do zredno visokega bolniškega staleža: reševanje problematike v klopu ZD na osnovi preglasovanja, in ne dogovarjanja; pomanjkanje „po domače“, ker se ni vedelo, kaj so samoupravni akti, ter očitno: nezainteresiranost za samoupravljanje v kolektivu.

Vse to je vplivalo tudi na izboljšanje v kolektivu. V tej delovni organizaciji je precej fluktuacije. Stvarem so hoteli priti do dna na sestanku delovne organizacije ZK v zdravstvenem domu, kjer so prisotni tudi člani komiteja, ki so razpravljali občinski kolektivni skupni vodilni komunisti iz Zdravstvenega doma. Šlo je za dogovor, da bodo člani ZK iz prizadete ustanove skrbeli za pospešeno izdelavo

samoupravnih aktov, ki naj jih kolektiv sprejme po samoupravnih poti. Pri ocenjevanju članov ZK in drugih v kolektivu bo treba v bodoče upoštevati tudi moralno-etične lastnosti posameznika.

Komunisti so nadalje dolžni proučiti možnost za polno zaposlitev upravnika, ker to zahteva obseg dela, pa tudi ureditev sedanjih razmer. V svoji odgovornosti se morajo lotiti tudi planiranja zdravstvene službe za obdobje od 1976 do 1980 in analizirati možnosti za svoj prispevek k zmanjšanju bolniškega staleža, ne nazadnje pa tudi za boljšo organizacijo dela. Dolgo čakalno dobo pred ordinacijami občani kritizirajo.

Januarja 1975 mora osnovna organizacija ZK v Zdravstvenem domu komiteju ZK pismeno poročati, kaj je naredila.

Predelava zelenjave je v črnomaljskem Belsadu novost, ki pa gre dobro v denar. Na fotografiji: delavki peljeta voziček s kozarci vložene srbske solate v skladišče, od tam pa blago hitro najde pot do kupcev. (Foto: R. Bačer)

NE VSAK ZASE!

Zveza prijateljev mladine občine Črnomelj je 3. decembra obravnavala tudi letošnje priprave na obdaritev otrok za dedka Mraza in se odločila za tretjič za skupno akcijo. To stališče sta podprli občinski organizaciji ZDL in sindikat, zanj pa so se zavzeli tudi na sestanku predstavnikov vseh DPM Slovenije. Več bomo o tem še poročali.

MLADI PRED KONFERENCAMI

Predsedstvo občinske konference SMS v Črnomlju je pretekli teden pripravljalo o možnih kandidatih za lanske predsedstev konference na osnovi predlaganih in evidentiranih osnovnih organizacijah mladine. Vodstvo občinske mladinske organizacije je izdelalo predlog kandidatne liste, ki bo šla v razpravo na vse snovne organizacije, sprejele pa jih bodo konference, ki se bodo zvrstile v decembru letos.

ČRNOMALJSKI DROBIR

DEDEK MRAZ — Bliža se novo leto in z njim prihaja tudi dedek fraz. Črnomaljske trgovine so že daj polne potrošnikov. Trgovine so dobro založile. Kot kaže, bo napovalna mrzlica trajala do novega leta.

RAZGRAJANJE — V hotelu Smuk v Semiču je vsako soboto ples, kjer ne manjka mladincev. Zalostno je, da se nekateri pri plesu pošteno napijejo ter potem razgrajajo in razbijajo kozarce ter inventar. Slab zgled!

NESRAMNI VOZNIKI — Pred črnomaljsko gostilno, ki je last Janka Muellera, je precej velika gneča. Nesramni vozniki puščajo avtomobile pa tudi konjske vprege kar na cesti pred gostilno, kljub temu da je gostilničar za gostilno uredil velik parkirni prostor.

SOLE OBNAVLJAJO

Nizjerazrednica na Štrekljencu, ki je podružnična šola osemletke v Semiču, je povsem prenovljena. Po vseh hodnikih in stopnicah so vegasti kamniti pod zamenjale vinaz ploščice, v vseh učilnicah pa so dobili linoletje. Adaptacijska dela so veljala okrog 70.000 dinarjev. Tudi podružnična šola na Črešnjevcu je dobila nova okna, medtem ko učilnica še čaka modernizacije, je pa zagotovljena.

Novo asfaltne ceste skozi Bušinj vas so se vsi Bušnjanci zelo razveselili. Vsi si želijo, da bi cesto, ki povezuje slovenske in hrvaške vasi, asfaltirali še naprej, saj že sedaj predstavlja za hribovske vasi okno v svet. Na sliki: trenutek, ko je cesto „odprl“ predstavnik vaše skupnosti Franc Tomc. (Foto: Janez Pezelj)

Cesta, ki je okno v svet!

Občani Bušinj vasi imajo 750 metrov dolgo asfaltno cesto, v katero so sami vložili 2718 prostovoljnih ur

V letošnjem letu so občani krajevne skupnosti Suhor veliko pridobili: izboljšali so električne napeljave v Gornjem Suhorju, v Ravnacih, Dragi in Dolah, imajo novo avtomatsko telefonsko centralo na suhorski pošti, uredili so si gasilski dom in sušilni stolp, kupili nov gasilni avto, dobro uredili pokopališče Jakob, popravili krajevna pota in podobno.

Prav gotovo pa je, da so se vsi vaščani Bušinj vasi najbolj razveselili preurejenega cestišča, ki sta ga v 14 dnevih popravila Transportno gradbeno podjetje iz Metlike in Cestno podjetje iz Novega mesta. Na otvoritvi nove, 750 metrov dolge asfaltne ceste, ki je bila v počastitev metliškega občinskega prazni-

ka, je predstavnik vaše skupnosti slovenskim in hrvaškim kmetom povedal: „Preurejeno cestišče, ki je dolgo samo 750 metrov, je za vse nas lep uspeh. Upamo, da bomo lahko to cesto, ki veže naselja Slovenije in bratske republike Hrvaške, prav kmalu asfaltirali še naprej. Ta cesta ima za hribovske vasi že sedaj veliko vlogo, že sedaj je nekakšno okno v svet, ko pa jo bomo dokončno uredili, bomo z njo olajšali življenje mnogim slovenskim in hrvaškim kmetom. Kakšna je razlika med prejšnjo in sedanjo cesto, vedo Bušnjanci še najbolje sami. Ob lepem vremenu je v vasi gospodaril prah, v grdem luže in blato. Zato je prav, da se vsi skupaj zavzamemo in da z deli na tej cesti nadaljujemo. Naši občani so se s prostovoljnimi delom že sedaj izkazali, in kadar koli bo

potrebno, bodo zavihčeli lopate in krampe, kajti vsi vedo, da delamo za našo lepšo prihodnost.“

Ob koncu svojega pozdravnega govora je Tomc povedal, da so občani s prostovoljnimi delom (2718 ur) prispevali več kot devet starih milijonov dinarjev. Poudaril je, da gre veliko zaslug za letošnje pridobitve v njihovi krajevni skupnosti metliški občinski skupščini, ki je znala prisluhniti prošnjam krajevne skupnosti in jih po svoji moči tudi uresničiti.

1975: PORABA TOLIKŠNA KOT LETOS

Na seji izvršnega sveta občinske skupščine so razpravljali o splošni in skupni porabi in so na podlagi poročil samoupravnih interesnih skupnosti ugotovili, da so bila zbrana sredstva porabljena v okviru družbenega dogovora občine in republike. Izvršni svet je zavzel stališče, da bi se v letu 1975 gibala splošna in skupna poraba na nivoju stopenj, sprejetih v letu 1974. To pa zato, ker je treba pustiti gospodarstvu več sredstev za razširjeno reprodukcijo. O vsem tem bodo razpravljali delovni ljudje na svojih zborih, izvršni svet pa je tudi sklenil, da se financirajo samo programi, in ne utemeljene želje.

Danes je laže...

Nekoliko naveličano je sedel Martin na svojem vozu. Tisti torek, ko sva pri metliški bencinski črpalki klepetala, je bil čemer dan. Malo ljudi je bilo na ulicah. Vsi so hoteli domov, v tople in prijetne sobe. Martin Štubler pa je medtem, ko so mu v sode točili kurilno olje, s premišljeno besedo pripovedoval:

„V letošnjem letu je vreme zagodlo nam kmetom. Še poleti je kazalo, da bo letina dobra tako v vinogradih, kot na poljih. Potem pa je prišlo nekaj hudih dni. Trto je najprej pošteno oklestilo, nato pa je padalo in padalo. Ze dolgo časa nismo imeli tako slabega vremena kot letos. Veliko grozdja je zgnilo. Vina je zato letos bolj malo. Toda kmetje smo vajeni težkega življenja. Namesto da bi se pritoževali, se še bolj zavezujemo v delo in ob njem pozabimo ali skušamo pozabiti na težave. Res pa je, da je tudi za nas v današnjem času veliko lažje, kot je bilo včasih, saj je urejeno zdravstveno varstvo, pokojnine, imamo nove stroje s številnimi priključki, ki kmetom olajšajo delo. Kljub temu pa je kmečko delo še vedno zelo težko.“

Še veliko zanimivega bi lahko povedal Martin, toda klicalo ga je delo. Počasi je stopil k svoji konjema, ki ju je kot dober gospodar pokrtil s toplo odejo takoj, ko je prišel na bencinsko črpalko, ju prijazno pobožal in se napotil proti Malim Leščem.

Prejšnji teden so se končale volitve za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. V krajevni skupnosti Jugorje so prišli na volišče vsi občani, ki so svojo delegacijo izvolili v dobrih dveh urah. Na sliki: volilna komisija pri preštavanju glasov. (Foto: Janez Pezelj)

SPREHOD PO METLIKI

CEPLJENJE PROTI GRIPI — Zdravniki zdravstvenega doma so zaposlene že dvakrat cepili proti gripi. Zanimanje za cepljenje je dokaj veliko, saj se je na primer samo v „Beti“ cepilo dvesto trideset ljudi.

PREBELJENA DVORANA — Temeljna telesnokulturna skupnost je dala prebeliti Partizanovo dvorano, polakirali pa so tudi parket. V dvorani so tudi kulturne prireditve, zato gre osvežitev prostora le pohvaliti. Seveda bi bila potrebna vrsta preureditev, da bi dvorana res lahko služila več namenom. Za zdaj pa, žal, ne gre drugače.

TROFAZNI TOK — Prebivalci Bojanje vasi in Krašnjega vrha bodo dobili v začetku 1975 trofazni tok.

Bil je že skrajni čas, saj zaradi slabega električnega toka ljudje niso mogli uporabljati niti pralnih strojev niti hladilnikov. Pri napeljavi sta prispevala sredstva občinska skupščina in DES Novo mesto, vaščani pa z delom in materialom.

SAMO SE TO ...

Te dni se Metličani najraje pogovarjajo o treh vrlih meščanih, ki so, ko so nehali popivati nekje na hrvaški strani, zašli v Kolpo in zapeli: „To še spijemo pa gremo ...“

Črnomaljski poročevalec

metliški tednik

Na fotografiji je del prizadevnih članov pionirskega odreda iz Podpreske. (Foto: J. Primc)

Boljši učenci pomagajo slabšim

Obisk pionirskega odreda v Podpreski - Čakajo lutkarje iz Kočevja

Ob našem zadnjem obisku osnovne šole v Podpreski v kočevski občini, ki ima le 43 učencev od 1. do 8. razreda, so bili šolarji razdeljeni v dve skupini: prva se je pod vodstvom učiteljice Nede Klun pripravila

la za proslavo, v drugi pa so se učenke kar same učile še po končanem pouku, „da se ne bi učni uspeh poslabšal“.

Zvedel sem, da dela na šoli zelo uspešen pionirski odred, čigar predsednica je Anica Kalič (ki je hkrati

še vodja 3. oddelka), tajnica Duška Dulmin, vodja 1. oddelka Bojan Sikirič in vodja 2. oddelka Željko Stiglic.

Odred je ustanovil namiznotenški, šahovski, dramski in zgodovinski krožek. Vsi delajo uspešno. Boljši učenci pomagajo pri učenju slabšim. Nedisiplinirani dobijo iz vedenja piko ali pa jim sošolci prepovedo določen čas igrati tenis ali šah.

Pionirji so pred dnevom mrtvih urejali grobove talcev v Dragi in okolici. Dramski krožek je imel pod vodstvom Tilke Pejnovičeve, nekdanje partizanske učiteljice, pred spomenikom v Dragi žalno komemoracijo. Lepo so proslavili tudi 29. november, zdaj pa se pripravljajo na praznovanje novega leta. Upajo, da se bo znani lutkovni delavec iz Kočevja Matija Glad spomnil dane obljube in obiskal z lutkovno skupino za novo leto Podpresko.

Pionirski odred se je tudi dobro pripravil na sodelovanje v vaji „Jesen 74“, vendar na srečo „sovražnik“ ni pridrli v Podpresko in okolico.

J. P.

Podeželju vodo in asfalt

Občani so proti ukinitvi zdravstvene postaje v Srednji vasi pri Dragi

Anton Turk, predsednik krajevne skupnosti Draga v kočevski občini, nam je o delu in načrtih KS povedal: „Lani smo skozi 3 vasi asfaltirali skupno 2,6 km cest. Za asfalt smo že lani porabili tudi precej denarja, ki naj bi ga sicer dobili za letošnje delo KS, zato smo letos lahko opravljali le redna vzdrževalna dela, ker za drugo nismo imeli denarja.

njo vas, Drago, Podpresko in Lazec, se pravi za vse vasi na območju KS, razen za Stari in Novi Kot ter Podplanino. Menimo, da bi bil boljši skupen vodovod za vse te vasi. Če bi imela vsaka vas svoj vodovod, je bojazen, da bi zmanjkalo vode med največjo sušo, ko bi jo najbolj potrebovali. O gradnji vodovoda in vsem ostalem se bomo pogovorili še pri Hydrovodu. Veljal bi precej. Mi smo se načelno že odločili, da bi prispevali za vodovod tistih 400.000 din, ki naj bi jih dobili iz uvedenega občinskega samopriskevka. Seveda pa bo veljal vodovod precej več.

Ena naših glavnih nalog je tudi popravilo stavbe zdravstvene postaje v Srednji vasi, ki je potrebna temeljite obnove. Vodstvo zdravstvenega doma Kočevje sicer zatrjuje, da je na tem območju premalo ljudi - KS šteje 742 občanov - in da bi to postalo zato ukinili. Občani, ki so pred več kot desetimi leti uredili zdravstveno postajo in kupili inventar ter zdravniške instrumente, pa vztrajajo, da zdravstvena postaja mora ostati.“

J. PRIMC

Anton Turk

„Ce hočemo ljudi zadržati na našem območju, potem jim moramo nuditi vsaj dobro cesto in pitno vodo. Na zadnjem zboru občanov so ljudje izrazili željo, naj bi zgradili vodovod za vasi Črni potok, Pungt, Travo, Sred-

DROBNE IZ KOČEVJA

PRESENEČENJE - Sneg nas je zopet presenetil kot vsako leto dolej. Komaj je zapadel, že je bila brozga po vsem mestu, ker jaški niso bili očiščeni. Nekatere so zmašili celo s luženjem snega. Tako na tem področju „dobrih“, starih navad ne opuščamo. Tisti, ki se vozijo z avtomobilom v službo ali iz gostilne do gostilne, tega ne opazijo, pa čeprav so „odgovorni“. Ni prav, da na škodo občanov varujemo denar, ki je namenjen za čiščenje ulic oziroma odstranjevanje snega.

SEJEMO DENAR - Čas občnih zborov društev in organizacij je tu. Bilo bi prav, da bi se razen o delu pogovorili tudi o denarju in njegovi porabi. Vsi občani plačujemo za razne zadeve, zato bi bilo treba obvezno davkoplačevalce obvestiti, koliko je bilo denarja zbranega za razne namene in kako je bil porabljen. Le na osnovi takih analiz naj bi

potem dodeljevali denar za leto 1975.

OD KOD DENAR ZA DOLGO POT? - Z letalom JAT se je vrnilo s potovanja okoli sveta kar 170 domačih potnikov. Potovanje je trajalo 19 dni. Pripravljajo že drugi tak polet. Verjetno taka vožnja ni poceni. Ko beremo v istem časopisu o številnih težavah, ki nas tarejo, kako se vse draži in podobno, nam obrne tako sporočilo o potovanju okoli sveta misli na vse mogoče. Smo v času kongresov, ki odločno opozarjajo na skrajno varčevanje, zato se človek toliko bolj čudi takim potovanjem.

OPICJE IGRE - Igre na srečo se množijo kot gobe po dežju: od lota pa do plavil in rdečih opic. Tudi kočevski prebivalci se jih udeležujejo. Pri zadnji igri ITD so zadel kar trije tolažilne nagrade.

PLANINCI OB KOLPI

Avtobus planincev iz Ljubljane se je pripeljal pred kratkim do Papežev nad Oslinico v kočevski občini. Od tam so planinci krenili peš preko Žezgovice do Ribjeka, kjer so si ogledali tudi nad 300 let staro cerkvico. Nato so šli še do Kužlja. Domačini povedo, da so planinci, kot tudi drugi izletniki, želeli kupiti razglednice teh krajev, predvsem ribješke cerkvice, a jih doslej še nihče ni založil oziroma izdal.

DELEGATI RAZPRAVLJAJO

V teh dneh razpravljajo delegacije krajevnih skupnosti za zbor krajevnih skupnosti v kočevski občini o gradivu za sejo zborni, ki bo 17. decembra. Na dnevnem redu bo program dela IS, predlog izhodišč za pripravo družbenega načrta občine za obdobje 1976-1980, informacija o poslovnem uspehu OZD v prvih devetih mesecih letos, predlog dopolnila družbenega dogovora o višini splošne porabe v slovenskih občinah letos, sprememba občinskega proračuna za letos, financiranje proračunskih potreb v prvem četrtletju 1975, preskrba z vodo v občini (poslovanje Hydrovoda letos, načrt razvoja oskrbe z vodo na območju občin Kočevje in Ribnica, sprememba odloka o ceni vode in garancijska izjava Hydrovodu za najetje posojila za razširitev vodovodnega omrežja), ukinitve poti pri naselju Mlaka (predloga KS Stara cerkev), volitve in imenovanja ter vprašanja delegatov.

VELIKO KRVODAJALCEV

V kočevski občini je bila letos krvodajalska akcija junija in novembra. Po planu naj bi darovalo kri 795 krvodajalcev. Skupno se je prijaviło za darovanje 1364 občanov, akciji se je odzvalo 1332 občanov, 89 je bilo odklonjenih in je torej kri darovalo skupno 1243 občanov, kar je precej več, kot je bilo predvideno. Tak uspeh je dosežen tudi zato, ker je zdaj akcija 2-krat na leto in veliko krvodajalcev - kar okoli 300 - daruje kri dvakrat.

Preveč klora

Neužitna hrana

„Zaradi prevelikega kloriranja vode je hrana v menzah včasih neužitna.“ je opozoril predstavnik INLES Ribnica zastopnik Hydrovoda. Ti pa so odgovorili, da je tako, okrepljeno kloriranje zahtevala republiška inšpekcija, ki je to ukrenila na osnovi opozoril iz ribniške občine.

Tako je zdaj občina Ribnica skupaj s Kočevjem med tistimi štirimi slovenskimi občinami, ki imajo najbolj klorirano vodo. Inšpekcija namreč zahteva še na zadnji pipi sled klora.

Močno klorirana voda pa tudi hitreje razjeda kovinske dele vodovodnih napeljav. Zato se bodo cevi hitreje izrabile, vendar druge rešitve ni.

J. P.

HLODI V TENTERO

„Včasih, pred vojno, smo kmetje sami redno čistili požiralnike. Z vitli smo vlekli hlode in drug material ven, da je potem voda hitreje odtekala in ni bilo poplav.“ je povedal eden izmed delegatov na seji ribniške občinske skupščine. Zdaj, trideset let po vojni, požiralnikov ne čistimo.

Delegat Karel Kozina iz Zlebiča je povedal tudi, kako so poleti mladinci zaježili z dolgimi hlodi odtok iz Bistrice v Tentero in si uredili za silno kopaljšče. Poplava je nato odnesla hlode v Tentero. Tako se maše požiralniki!

NOVA PREDSEDNICA

Mladinski aktiv v obratu BPT v Loškem potoku dobro dela. Do oktobra letos ga je vodil Tone Markovič, ki je tudi vodja obrata. Zdaj pa je nova predsednica aktiva Martina Mohar.

V Zapotoku v ribniški občini si je neki domiselni domačin uredil ograjo okoli vrta pri hiši kar iz koles vozov. Kolo oziroma „mlinček“ pa je postavil še na potočku, ki teče mimo vrta. Nenavadna ograja pritegne pogled vsakega, ki pelje tam mimo. (Foto: J. Primc)

Zebre tudi na podeželje

Pred prepadom zavarujemo voznike z ograjo

Od 1. oktobra so cestni predpisi strožji. Zato pazite, posebno pešci, in hodite čez ceste le na mestih, kjer je označen prehod za pešce. Bodite previdni, na previdnost pa navajajte tudi otroke oziroma vso mladino.

Zaradi vedno gostejšega prometa vozil in pešcev je treba označiti prehode za pešce tudi na podeželju, posebno tam, kjer prehaja zjutraj, opoldne in zvečer največ prebivalcev tistega kraja. Tak prehod je na primer v Ortneku ob stiku dveh lokalnih cest z glavno cesto pri avtobusni postaji. To nujno oznako na cesti smo že večkrat pisмено in ustno zahtevali tudi pri Cestnem podjetju v Ljubljani in Novem mestu, a žal brezuspešno. Je že tako, da dokler ni žrtev, naše javovanje nič ne zaleže. Ko pride do nesreče, so pa vsi drugi krivi, le odgovorni ne!

Voznikom iz Velikih Poljan pa še vedno grozi prepada. Za večjo varnost so namestili le lesene table, vendar tako rahlo, da jih otroci igraje prevrnejo v prepado; to so že večkrat tudi storili. Naj odpove avtu zavora ali šofer prepozno zavre, pa je nesreča tu in voznik v prepadu. To se je že zgodilo. Na srečo je avto takrat pristal na zelenjavnem vrtu, če pa bi bil že tedaj današnji prepada, bi bila gotovo smrtna nesreča. Tu je treba namestiti najmanj odbojno kovinsko ograjo.

MLADINA DELA

Obrat KRIM iz Sodražice in BPT iz Loškega potoka imata skupno 10-člansko delegacijo, ki potem izvoli delegata za sejo zbornega dela občinske skupščine Ribnica. Mladina je v delegaciji kar primerno zastopana, saj sta v 5-članski delegaciji obrata BPT kar dve mladinki.

Rakitniški most je ves „s trto zvezan in s klincem zbit“, zato n čudno, da zahtevajo občani njegovo obnovo. (Foto: J. Primc)

Lepi je drag, grši cenejši

Gršega dobiš prej - Kakšen bo rakitniški most?

Na vsaki seji občinske skupščine Ribnica in tudi na zadnji so vpraševali prej odborniki, zdaj pa delegati, kaj je z obnovo rakitniškega mostu, ki je res v precej žalostnem stanju. Seveda je v ozadju glavno: denar. Ko bo denar, bo tudi most. Doslej sta izdelana dva predloga oziroma načrta za most, ki bi imel stezo za pešce in 5 m široko cestišče. Po prvem predlogu bi most uredili tako, da bi bil tudi lep na pogled, to pa bi bilo precej drago, saj bi veljalo

okoli 240.000 din. Po drugem predlogu bi bil most povsem v redu z promet, le videza ne bi bil lepega. Vendar bi bila druga rešitev precej cenejša, saj bi veljala le 100.000 din njena dobra stran je tudi, da bi jo bilo možno prej izvesti.

J. P.

Spoštovati sklepe kongresa

Pred kratkim je bila letna volilna konferenca sindikalne organizacije ITPP Ribnica. Predsednik Rud Putre je priznal, da organizacija preteklem obdobju ni bila preveč delavna. V bodoče pa bo morala bit prisotna povsod, kjer se bo o čen odločalo in kjer bo njena prisotnost potrebna.

Sekretar občinske zveze sindikatov Karel Oražem je poudaril pred vsem, da je dolžnost sindikata uveljaviti socialistične samoupravne odnose in uresničiti naloge in sklepe 8. kongresa zveze sindikatov Slovenije.

Direktor ITPP Ciril Gril pa je dejal, da delovna organizacija pričakuje bodočnost z optimizmom. Samo upravljanje mora bolj zaživeti. Proizvodni načrti so lepi. Najpomembnejši je petletni dogovor z nemškimi partnerjem in razširitev „Tkalnice“ katere proizvodnja se bo po obnovo vitvi podvojila. V razpravi je sodeloval tudi delegat kongresa Jože Jamnik.

Sodeč po razpravah in sklepih, si v bodoče sindikat v ITPP ne bo ukvarjal le z organiziranjem izletov in podobnim, ampak tudi z vsen ostalim, pomembnejšim, predvsem pa bo njegova naloga krepitev samo upravljanje in doseči, da bodo delovni ljudje res odločali o tistem kar so ustvarili.

RADE RADENKOVIČ

RIBNIŠKI ZOBOTREBCE

SPET NE DELA - Na bencinski črpalki v Zlebiču pretekli teden spet ni delala naprava za polnjenje avtomobilskih zračnic. Okvare na teh aparatih so tudi drugod precej pogoste.

NIČ O VODOVODU - Pred kratkim smo iskali Franceta Pečka iz Gore, da bi kaj povedal o gradnji vodovoda, a ga ni bilo doma. Tudi Janca Arka niso dobili, ker je bil prav ponedeljek. V novembru in decembru pa je ob sobotah in ponedeljkih trgovina na Gori, kjer je Arko poslovođa, zaprta.

MOLČEČE ZENSKE - V Loškem potoku pri trgovkah nismo zvedeli nič novic. Dejali so, da so pač manj zgovorne in da se zato tudi njihovi možje pritožujejo. Vendar smo po ovinkih zvedeli, da so bolj molčeče oziroma previdne zato, ker jih je nekdo v „cajtengah“ (ITD) namalal.

ZEMLJA NIKOGAR - Ali res bivše Kozlerjeve „grasčine“ nihče ne mara? Nihče noče biti gospodar te lepe ortneške zemlje. Zanimarje na je in zapuščena. Pozivamo odgo-

Po čem sklepaš, da so ribniški trgovci z napako?

Ker drugod trgovci pogosto ali vedno prodajajo poleg rednega blaga tudi blago z napako, pri nas pa vse v istem žaklju, pa čeprav je vmes tudi kaj z napako.

ULJANIK

PAVLHOVA PRATIKA

DESET DINARJEV

PAVLHOVA PRATIKA
spet je prispela;
še bolj je vesela,
še bolj je debela!

PRENOSNI TRANSFORMATOR ZA VARJENJE

TBH 140 Bantam

Za varjenje kosov tanke pločevine ali za njeno obdelavo je najidealnejše orodje BANTAM transformator: ker tehta le 20 kg, je zelo primeren za delo v delavnici ali na potovanju. Z njim lahko varite navadno mehko jeklo, nerjaveča jekla in jekla, ki so odporna proti kislinam. Moč je variti lito železo ali obnoviti izrabljene površine z elektrodami za trdo varjenje. Stroj je možno priključiti na enofazni priključek 220 V.

Za BANTAM velja garancija leto dni. Če se pokvari v garancijskem roku, bo kupec dobil v zameno nov aparat. Če pa se stroj pokvari po garancijski dobi, lahko kupec BANTAM zamenja za novega — po zelo nizki ceni.

VSESTRANSKO — PRIPRAVNO — EKONOMIČNO

Brodogradilište, tvornica dizel motorja i tvornica električnih strojeva i uređaja — Pula

P P STEV 208, TELEFON: CENTRALA (052) 22-322
TELEX: 25 252 YU ULJTES

LICITACIJA!

OSNOVNA ŠOLA KOSTANJEVICA NA KRKI

razpisuje licitacijo za prodajo avtomobila
KOMBI IMV-SUPER

Licitacija bo 16. 12. 1974 ob 8. uri za družbeni sektor in ob 8.30 za zasebni sektor na dvorišču osnovne šole.

PROSTO DELOVNO MESTO

TEMELJNA KULTURNA SKUPNOST METLIKA

razpisuje prosto delovno mesto

VODJE OBČINSKE MATIČNE KNJIŽNICE V METLIKI za nedoločen čas.

Pogoji: diploma PA — smer knjižničarstvo in 5 let delovnih izkušenj

Razpis velja 15 dni po objavi oziroma do zasedbe delovnega mesta.

Prijave zbira Temeljna kulturna skupnost Metlika.

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

Edina revija za Slovence po svetu, njihov stalen most z domovino je revija

RODNA GRUDA

Naročite jo tudi svojim sorodnikom v tujini!

RODNA GRUDA
61001 Ljubljana, p. p. 196
Cankarjeva 1/II

VZEMITE SVOJ MILIJON!

Kar tako milijonov (SEVEDA STARIH) ne dajemo. Treba se bo malce potruditi. Sprašujete, kaj vam je storiti. Vsak teden objavlja ITD razpredelnico s 25 številkami. Vaša naloga je, da obkrožite 5 številke, ki jih seveda sami izbirate. Držite pesti, da bo kombinacija, ki jo vsak teden izžrebajo v uredništvu ITD taka, kot ste jo napisali VI.

12 TEDNOV — 12 MILIJONOV ZA BRALCE itd

ČE UGANETE VSAJ 3 ŠTEVILKE, PREJMETE LEPO KNJIGO

ZA TISTE PA, KI BODO AKCIJO ILUSTRIRANEGA TEDNIKA DELA SPREMVALI VSEH 12 TEDNOV:

VELIKA NOVOLETNA SUPER NAGRADA

kuhinja MARLES, ki si jo izberete sami!

IZPOLNITE KUPON, VZEMITE SVOJ MILIJON!

SCHIEDEL — YU —

Kamin, dimnik št. 1
v Evropi

PGP

GRADNJA ŽALEC

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

PROSTA DELOVNA MESTA

Svet za medsebojna razmerja v združenem delu delavcev
„MERCATOR“ Ljubljana n. sub. o. —
TOZD „STANDARD“ Novo mesto o. sub. o.

razglašuje prosta delovna mesta za

4 PRODAJALCE
v svojih prodajalnah v Novem mestu.

Pogoj za sprejem: kvalificirani trgovski delavec mešane,
živilske ali tekstilne stroke.
Nastop dela: takoj ali po dogovoru.

Pismene ponudbe pošljite do vključno 20. 12. 1974 splošni
službi TOZD „STANDARD“, Novo mesto, Glavni trg 3.

SILVESTROVANE!

PUTNIK PENSION TREBNJE

OBVEŠČA, DA PRIREJA TUDI LETOS VESELO
SILVESTROVANJE.
ZA PLES IN ZABAVO BO POSKRBEL ANSAMBEL „VESELI
ZASAVCI“.
INFORMACIJE NA TELEFON 83-047 ali 83-0181
OBENEM OBVEŠČA, DA IGRA ANSAMBEL „VESELI
ZASAVCI“ TUDI VSAKO SOBOTO OD 19.30 DO 24. URE
ZA PLES.

PROSTO DELOVNO MESTO!

Delovna skupnost skupnih služb
ZDRUŽENEGA ZDRAVSTVENEGA DOMA
Novo mesto

objavlja prosto delovno mesto

BLAGAJNIKA

Pogoj za zasedbo delovnega mesta je dokončana ekonomska
srednja šola z 1-letno prakso.
Kandidati naj vložijo prijave za zasedbo delovnega mesta v
roku 8 dni po objavi.

pravi naslov
za denarne zadeve

stanovanjsko posojilo
je za naše varčevalce zidak,
ki je vedno na zalogi
in s katerim lahko zgradite
še enkrat več

MLATILNICE!

- MLATILNICE Z DVOJNIM ČIŠČENJEM, KI JIH LAHKO POGANJA ENOFAZNI MOTOR;
 - MLATILNICE Z DVOJNIM ČIŠČENJEM, KI SO NAMENJENE PREDVSEM VAŠKIM SKUPNOSTIM;
 - ŽITOČISTILNIKE NA ROČNI IN MOTORNI POGON;
 - ŽITNE MLINE ZA MELJAVO VSEH VRST ŽIT. VGRAJENO IMAJO TUDI SAMODEJNO PRESEJALNO NAPRAVO ZA MOKO.
- NA ZALOGI IMAMO ŠE NEKAJ ŽITNIH MLINOV, KI JIH LAHKO TAKOJ DOBAVIMO.
ZAHTEVAJTE PROSPEKT IN CENO! ZA VSE SVOJE IZDELKE DAJEMO ENOLETNO GARANCIJO.

AVGUST OSET, IZDELAVA POLJEDELSKIH STROJEV,
BEZOVJE 13a, ŠENTJUR 63230.

OBVESTILO

Republiški sekretariat za finance SR Slovenije obvešča vse organizacije združenega dela z območja SR Slovenije, da je SR Slovenija poravnala vse obveznosti od leta 1970 do vključno leta 1974, prevzete na podlagi zakona o prenosu sredstev, pravic in obveznosti federacije za gospodarske investicije na republike in avtonomni pokrajini (Uradni list SFRJ št. 29-348/71) za odplačevanje notranjih posojil in kreditov, katerih sredstva so bila uporabljena za skupne obveznosti federacije za gospodarske investicije, in sicer:

- 3 ODST. POSOJILNI FEDERACIJE ZA INVESTICIJE V GOSPODARSTVU,
- 2,5 ODST. PRISPEVEK ZA ENERGETIKO IN
- 25 IN 40 ODST. DEPOZIT ZA ADMINISTRATIVNE IN UPRAVNE ZGRADBE.

Pozivamo vse organizacije združenega dela, ki so vplačevale obvezna posojila federaciji, da nemudoma zahtevajo plačilo kuponov za leta 1970, 1971, 1972, 1973 in 1974 pri Jugoslovanski investicijski banki Beograd.

Republiški sekretariat za finance prosj vse imetnike obveznic — vplačnikov navedenih posojil prispevkov in depozitov, da ga do 31. januarja 1975 obvestijo o naslednjih podatkih:

- o zneskih vplačanega posojila, prispevka ali depozita,
- o zneskih odplačil (glavnica in obresti) posojil, prispevkov ali depozitov po letih z oznako, katera dospela odplačila na dan 31. 12. 1974 še niso poravnana.

GRADITELJI!

OPEKARNA ZALOG Novo mesto p. o.
SPOROČA

cenjenim kupcem, da sprejema naročila za opečne izdelke za leto 1975.

V svoji prodajalni v Zalogu vam nudimo:
— opečne izdelke lastne proizvodnje: votlak 8/1, predelnik, monta, zidak, dimne tuljave in MAP polnila
— opečne izdelke drugih priznanih proizvajalcev: modularni blok, porolit in fasadno opeko
— stropne nosilce MAP, okenske in vratne preklade iz konsignacije.
Pri pravočasnem naročilu garantiramo zeleni rok dobave.

Ljubljanska banka

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 12. decembra – Ivan Petek, 13. decembra – Lucija Sobota, 14. decembra – Dušan Nedelja, 15. decembra – Kristina Ponedeljek, 16. decembra – Albin Torek, 17. decembra – Lazar Sreda, 18. decembra – Radoslav Četrtek, 19. decembra – Urban

LUNINE MENE

13. decembra ob 17.24 mlaj

KINIO

KOSTANJEVICA: 15. 12. ameriški barvni film „Nevarna linija 7000“
KRŠKO: 7. in 8. 12. ameriški barvni film „Samson in Dalila“ . 11.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

FANTA za priučitev pekavske stroje sprejme Pekarna Omerzel v Krškem. Hrana in stanovanje v hiši.

IŠČEM dimnikarskega vajenca. Oskrba v hiši. Jože Primc, Črnomelj, Partizanska pot 3.

TRGOVINA ASTRA, Novo mesto, takoj sprejme prodajalko za nedoločen čas.

TAKOJ sprejemem žensko za varstvo dveh otrok ter delno pomoč v gospodinjstvu. Nudim lastno sobo in hrano. Plača po dogovoru. Majda Zajber, Šmarska ul. n. h., Sevnica, telefon 74-194 od 12. ure dalje.

STANOVANJA

ODDAM sobo in kuhinjo najboljšemu ponudniku. Plačilo vnaprej. Naslov v upravi lista (2901/74).

SAMSKI FANT išče opremljeno in ogrevano sobo v Novem mestu ali okolici. Naslov v upravi lista (2862/74).

ZAKONSKI par išče komfortno stanovanje v Krškem ali v bližnji okolici. Ponudbe pod „NUJNO“.

SAMSKI ženski oddam sobo s kopalnico. Ruža Pleničar, Volčičeva 10, Novo mesto.

Motorna vozila

UGODNO prodam zelo dobro ohranjen osebni avtomobil sunbeam 1500 ccm, luksuzna izvedba, leto proizvodnje 1973, 20.000 km, zimska oprema. Z. Rostočil, Kristanova 22, telefon 21-013.

PRODAM 20.000 km prevožen motor NSU TT 1200. Ogleđ vsak dan od 16. ure dalje. Naslov v upravi lista (2903/74)

PRODAM avto Volkswagen 1300, novejši tip. Franc Žužek, Cilpah 19, Mokronog.

UGODNO prodam zastavo 750 lux v odličnem stanju, letnik 1971, prevoženih 24.000 km. Pangre, Muhaber 1 a, Novo mesto.

PRODAM RENAULT 10, letnik 1970, prevoženih 35.600 km. Prijateljstva c. 5, Trebnje.

PRODAM

PRODAM novo krožno žago. Naslov v upravi lista (2856/74).

PRODAM stružnico. Zabkar, Sentjerne 118.

UGODNO prodam klavir dunajske izdelave, dimenzije 140 cm x 170 cm. Marjan Pavlin, Tomšičeva 3, Trebnje.

PRODAM 4 malo vožene zimske gume z žebli (12 x 6.00). Telefon 22-419.

PRODAM dobro ohranjeno samonakladalno prikolico Pettinger 15 m3. Naslov v upravi lista (2868/74).

PRODAM dve zimske gume za fiat 750. Jože Primc, Partizanska pot 3, Črnomelj.

ZARADI selitve prodam spatnico. Bučar, Majde Silc 22/1, Novo mesto.

PRODAM štiri leta starega konja. Alojz Murgelj, Jablan, Mirna peč.

UGODNO prodam dobro ohranjeno karoserijo za NSU, tip 110. Jože Rudman, Skočjan 18.

UGODNO prodam dobro ohranjen kombiniran otroški voziček. Rudman, Skočjan 18.

UGODNO prodam kosilnico BCS 127 cm s sedežem in obračalnikom Maraton. Alojz Marin, Mirna 102.

12. švedski barvni film „Pregrešni vikar“.

METLIKA: od 13. do 15. 12. ameriški barvni film „Trije modri panterji“, in ameriški barvni film „Ljubezenski stroj“ 18. in 19. 12. ameriški barvni film „Ljubimci in ostali tuji“.

MIRNA: 14. in 15. 12. „Reka slabega človeka“.

NOVO MESTO: od 13. do 16. 12. ameriški barvni film „Zakaj te očka pušča samo“. Od 17. do 19. 12. francoski barvni film „Vdova Cuderc“.

RIBNICA: 7. in 8. 12. ameriški barvni film „Oh ta čudoviti avto“!

SEVNICA: 14. in 15. 12. španski barvni film „Svetilnik na koncu sveta“. 18. 12. nemški barvni film „Balzacove grešnice“.

SENTJERNEJ: 14. in 15. 12. „Fra Djavolo“.

TREBNJE: 14. in 15. 12. francoski barvni film „Sum na srcu“.

18. 12. ameriški barvni film – glasbeni „Pojem pesem Dominik“.

PREDPISANI Stanko Žužek, Telče 22, opozarjam Julko Mrgole in sina Jožeta, da prenehata z žaljivimi besedami ter da se prenehata zgražati nad mojim otrokom. Če tega ne bosta upoštevala, ju bom sodno preganjal.

ZDENKA FRUNZIC, Podturn 14, Dol. Toplice, opozarjam vse, da moj mož Božo Frunzic nima pravice prodajati premičnine in nepremičnine, ker so skupna last.

UOBVESTILA

DAMSKO FRIZERSKI SALON „MILKA“, NOVO MESTO, PARTIZANSKA 3, OBVEŠČA ČENJENE STRANKE, DA BO OTVORITEV PRENOVLJENEGA LOKALA V PONEDELJEK, 16. DECEMBRA 1974. PRVIH PET STRANK BOMO SFRIZIRALI BREZPLAČNO. SE PRIPOROČAMO!

KLUB ZA VZREJO športnih in službenih psov Novo mesto vabi vse člane kluba in prijatelje psov na redni letni občni zbor, ki bo 18. decembra 1974 ob 18. uri zvečer v prostorih gostišča Loka v Novem mestu.

MEHANOOPTIKA KRŠKO obvešča cenjene stranke, da je odprla optični servis v Krškem v naselju Resa, ulica Strmečkova 10. S kvalitetnimi in ustreznimi očali boste kar najhitreje postreženi. Se priporočamo!

CENJENE stranke obveščam, da sem z 2. decembrom odprl TV RADIO servis na Partizanski 5 v Novem mestu. Priporočam se Ivan Oražem.

ZAHVALA

Ob prerani izgubi našega brata

FRANCETA POGLAJENA

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom in znancem, posebno pa vaščanom za podarjeno cvetje in nesebično pomoč v težkih trenutkih. Hvala župniku za obred, Albinu Povšetju za poslovljene besede ob grobu. Se enkrat vsem srčno hvala.

Zalujoči: mama, bratje in sestra.

Ob prerani izgubi naše tete

ANE ROZMAN z Dol. Karteljevega

se iskreno zahvaljujemo vsem znancem in sorodnikom, ki so nam izrekli sožalje in darovali cvetje. Zahvaljujemo se tudi sovaščanom iz Karteljevega za venec. Posebno pa se zahvaljujemo Ani Hrastarjevi.

Zalujoči: sestra Micka in nečaki

Ob tragični smrti našega dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

JOŽETA PETERLETA iz Cikave pri Trebelnem

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, podarili vence in pokojnika spremili k zadnjemu počitku. Srčna hvala Obrtnemu komunalnemu podjetju Trebnje, TIP-TOP Trebnje, šolama Mokronog in Jelševcu, pevcem in duhovniku za opravljene obrede.

Zalujoči: žena Nežka, sinovi Jože, Tone, Slavko, Franci, hčerke Ani, Pepca, Milka, Dani, Neži in Mici z družino ter drugo sorodstvo

NAJLEPŠE se zahvaljujem dr. Stanislavu Vilmanu, primariju bolnišnice v Brežicah, za uspešno opravljeno operacijo ter vsemu ostalemu bolniškemu osebju za nego in pozornost. MARIJA KLAKOČAR, KRŠKO.

Lepo se zahvaljujem vsemu osebju novomeške porodnišnice, najskrenejša hvala dr. Šribarju za uspešno operacijo, babici in vsem, ki so pomagali pri operaciji. Lepa hvala dr. Kretiču, dr. Springerju, dr. Pleskarju za vso skrb, enako strežnemu osebju za požrtvovalno nego. Hvala pacientka ANA HODNIK.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube žene, mame, babice in prababice

AMALIJE RIJAVEC

Mokronog 30

se najtopleje zahvaljujemo za nesebično pomoč, ki so nam jo izkazali ob naši neizmeriti bolečini, sorodnikom in prijateljem, občinski ZB Trebnje, organizaciji KS Mokronog, ZB Krmelj in Sentrupert, pevcem iz Mirne, godbi iz Trebnjega, govornikom, darovalcem vencev, občanom Mokronoga in mnogim drugim, ki so sočustvovali z nami, se poklonili spominu naše zlate mame. Posebna zahvala našim dobrim sosedom in družini Brunčkovi ter Kresetovi.

Zalujoči: mož Lojze s sinovoma, vnuki in drugo sorodstvo

Mokronog, 4. decembra 1974

ZAHVALA

Ob nenadni smrti našega dragega očeta, brata, strica in staroga očeta

ANTONA VIDMARJA

iz Dobindola 7

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam stali ob strani v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje, darovali cvetje in pospremili pokojnika k večnemu počitku. Prisrčna hvala tudi kaplanu Janežu za opravljene obrede.

Zalujoči: sin Tone in hčere Anica, Ivanka, Fani in Pavli z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči, prerani in nenadomestljivi izgubi dragega moža, očeta, brata, starega očeta, strica in tasta

ALOJZA PLANTANA

iz Velikega Podljudna 6

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem, ki so nam izrekli sožalje in sočustvovali z nami v najtežjih trenutkih in podarili pokojniku vence in cvetje. Posebno se zahvaljujemo ZB Birčna vas, članom kolektiva hotela Grad Otočec, članom kolektiva Labod za podarjeno cvetje in denarno pomoč. Posebna zahvala tovarišem Muhiču, Judežu, Riflju in tovarišici Dunji za obisk in tolažilne besede, zdravniškemu in strežnemu osebju internega oddelka, dr. Radojki Šarac za zdravljenje na domu in župniku za opravljene obrede. Zahvaljujemo se tudi sosedom in vaščanom ter prijateljem in znancem, ki so sočustvovali z nami in spremljali pokojnika na zadnji poti.

Zalujoči: žena Mici, sinova Stanko in Lojze, hčerki Veri in Mari z družinami, sestra Lojzka, vnukinja Helena z družino in Nataša ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame

TEREZIJE REDEK

iz Dol. Kamenc

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti, ji poklonili cvetje in vence ter nam izrazili sožalje. Iskrena hvala duhovnikom za opravljene obrede.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubeega moža, očeta, brata, starega očeta in pradedca

JOŽETA KOŠIRJA z Dolnje Straže 14

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za podarjene vence in izrečena sožalja, sosedom za nesebično pomoč, posebno Pirčevim in Dergančevim ter Medicevim z Gor. Straže. Posebna zahvala za dolgoletno zdravljenje in skrb dr. Vladimiru Živkoviču, Opekarni Zalag, TOZD Gozdarstvo Straža, delavcem skladišča Straža, posebno tov. Ladu Turku, tov. Ivanu Virantu za poslovljene besede ob odprtem grobu, SZDL in ZB za podarjena venca, Plutovim iz Novega mesta in župniku za opravljene obrede. Vsem, ki ste dragega pokojnika spremili k zadnjemu počitku, še enkrat hvala.

Zalujoči: žena Angela, sinovi Tone, Jože in Lojze z družinami, hčerki Jožica in Marica z družinami in drugo sorodstvo

V Dolnji Straži, 6. decembra 1974

ZAHVALA

Ob izgubi naše ljube mame, babice in prababice

ANE JELEN-KUZMA

iz Zorenc št. 1

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom, ki ste pokojnico pospremili na njeni zadnji poti in ji poklonili toliko vencev in cvetja. Iskreno se zahvaljujemo zdravniku, občinskemu in krajevemu odboru Zveze borcev NOV, govornikom, župniku za opravljene obrede in godbi na pihala.

Zalujoči: otroci z družinami

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi našega moža in očeta

FRANCA CVELBARJA

iz Gorenje vasi pri Šmarjeti

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so v težkih trenutkih sočustvovali z nami, darovali pokojniku vence in cvetje ter ga pospremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo častni četi Gasilskega društva Šmarjeta, govornikom pri odprtem grobu, častitima duhovnikom za opravljene obrede in pevcem. Prisrčna zahvala zdravnikom in sestram internega in kirurškega oddelka splošne bolnice Novo mesto za zdravljenje in lajšanje bolečin. Ne pozabna nam bo ostala nesebična pomoč č. s. Bolemir Breznik, ki je pokojniku več let lajšala bolečine.

Zalujoči: žena Ančka, sinovi in hčere: Francelj, Anica, Marička, Silva, Jože, Cvetka in Lojze z družinami, nečaki in nečakinje ter drugo sorodstvo

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET: Lojzka Potrč (predsednica sveta), Franc Beg, Viktor Dragoš, Tone Gošnik, Jože Jekc, Vlado Silvester, Franc Lapajne, Tine Molek, Slavko Smerdel, Franc Stajdohar in Ivan Zivič.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačar, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik priloge P), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 3 din – Letna naročnina 119 dinarjev, polletna naročnina 59,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 240 din ali 15 ameriških dolarjev oz. 45 DM (oz. ustreznega druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100-620-107-32002-009-8-9

UGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 45 din, 1 cm na določeni strani 68 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 90 din. Vsak mali oglas do 10 besed 17 din, vsaka nadaljnja beseda 1,50 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 6 do 1.1. 1974 – Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-601-10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon: (068) 21-227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: CZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana

PREKLIČI

OSKODOVAN za veliko vsoto denarja sem v tistem trenutku nehoti izgovoril nekaj neprimernih besed zoper navzočega Jožeta Pirkoviča in Jožeta Savornja. Ker so bile izgovorjene v veliki razburjenosti in razočaranju, te besede preklicujem. Martin Kostelec, Svražki 3, Metlika.

Nagrada za zvestobo

Prof. Jože Glonar, nekdanji atletski reprezentant in balkanski prvak, navdušen smučar, na Dolenjskem gotovo najbolj znani telesnovzgojni delavec. Kdo bi bil razen njega pri nas bolj upravičen do Bloudkove nagrade, najvišjega telesnovzgojnega in športnega priznanja? Ko jo je pred dnevi dobil za svoje življenjsko delo, je skromno dejal: „To je zares veliko priznanje, hkrati pa tudi spodbuda za nadaljnje delo. Veliko lažje bo tistim, ki se zdaj vključujejo v telesnovzgojno delo, ker ga zadnje čase družba bolj vrednoti.“

Več kot štiri desetletja je nagradenec posvetil športu: najprej je bil (še v nižji gimnaziji) nogometaš in član ljubljanske mladinske reprezentance in nogomet ga je navduševal vse do berlinske olimpiade.

Berlin 1936 mu je odprl pogled v atletiko, kraljico športov. Tako se je navdušil za teke, da je pod vodstvom avstrijskega trenerja Otta Kleina — ta je iz Ljubljane prihajal tudi v Novo mesto! — v pičlih starih letih s trdim treniranjem napredoval do člana državne reprezentance in do prvega balkanskega prvaka v krosu in člana zmagovite jugoslovanske ekipe v Carigradu.

Pisalo se je leto 1940. Vojna je že trkala na vrata Evrope in pet let pozneje, ko je orožje utihnilo, je bil Glonar za tekmovalne dosežke izgubljen. Ostal mu je le spomin na predvojne čase: „V Carigradu smo šli prav takrat, ko sem imel veliko maturo. Moral sem dobiti posebno dovoljenje iz Beograda!“

Prihodnje leto bo 30 let, kar prof. Glonar živi in dela v Novem mestu. Meščanom je znan njegov prozni, hitri korak športnika; športnikom

je znan kot delavec atletskega kluba, kot predsednik komisije za priznanja in nagrade pri TTKS, kot delegat za sedem dolenjskih občin v republiškem predsedstvu Zveze telesnokulturnih organizacij. Od množice ur, ki jih je včasih preživel na Loki ali v telovadnici, sta mu ostali le še dve, namenjeni pouku na pedagoški akademiji v Novem mestu, kjer poučuje tudi metodiko telesne vzgoje. Po večletnem učiteljevanju na novomeški gimnaziji je zdaj že 16 let v prosvetno-pedagoški službi, zadnja tri leta je predstojnik novomeške enote Zavoda za šolstvo. Kot športnik in po poklicni plati se je vedno in povsod zavzemal za gradnjo igrišč in telovadnic, za ustanavljanje in organiziranje društev in različnih zvez. „Kljub vsemu je danes še premalo igrišč, telovadnic,“ sodi.

Službene obveznosti mu ne dovoljujejo, da bi se v takšni meri kot včasih posvečal pouku in lastni rekreaciji. „Cutim pa, da bi zaradi lastnega počutja moral bolj skrbeti za rekreacijo. Komaj čakam snega, da si v Črmošnjicah, na Voglu, Veliki planini ali Krvavcu nabere moči in naužijem čiste zraka. Včasih sem bil namreč tudi smučar in sem pred vojno celo tekmoval za jugoslovansko reprezentanco proti Nemčiji, sicer pa sem kot član Ilirije vsako leto preživel del zime v Planici. Še predlani sem tekmoval na sindikalnih slovenskih igrah v veleslalomu. Prišel sem skozi cilj!“

Prav v tem je ena izmed pomembnostnih oblik Bloudkovega nagradenca: česar se je lotil, je delal z voljo in si trmasto prizadeval, da bi dosegel zastavljeni cilj.

J. SPLICHAL

Člani zmagovite kočevske ekipe med tekmovaljem pod naslovom „Spoznajmo svet in domovino“, ki je bilo v soboto v Kočevju. (Foto: Francé Brus)

Kočevje - Koroška na radijskih valovih

V radijski kviz oddaja zmagalo Kočevje z 12:11 V zabavnem delu nastopili še Frane Miličinski-Ježek orkester RTV pod vodstvom Mojmir Sepeta in pevka Alenka Pintarič

Občinski komite ZSMS Kočevje je v soboto, 7. decembra, organiziral v Šeškovem domu javno radijsko kviz oddajo „Spoznajmo svet in domovino“.

V znanju sta se pomerili ekipi kočevskih mladincev in koroških Slovencev. V ekipi Kočevja so bili Lado Orel, Bojan Mohar, Tone Rakovič, Bojan Šobar in Bojan Ciglič; koroški mladinci pa so nastopili v naslednji postavi: Feliks Wieser, Janko Wieser, Albin Waldhauser, Marina Einspieler in Franc Wakovnjig.

V prvem delu tekmovalja sta obe ekipi odgovarjali natančno in brez treme na vsa vprašanja, v drugem delu pa so mladi iz Koroške vodili že za dve točki, vendar so jih mladi iz Kočevja v finišu verjetno z nekoli-

ko sreče dohiteli in odločili izid tekmovalja v svojo korist s tesnim rezultatom 12:11, kar pomeni, da

Zvon, ki bo kmalu odzvonil

Srobotniški zvon je nekaj posebnega - Zdaj zvonil le še štirimi prebivalcem te vasi

Ob cesti z Broda proti Ošlnci se odcepi čez Kolpo pot, ki vodi preko visokega mostu in naprej v vas Srobotnik. Vaška cerkva sv. Ane je precej oddaljena. Njen zvonik kuka iz grmovja na samotnem holmu levega brega Kolpe. Zato pa imajo v vasi, med hišami in sadnim drevjem poseben vaški zvon na stebrih. Iz davnine so si z njim zvonili zjutraj, popoldne in zvečer pa ob požarih in drugih nevarnostih in tudi če je kdo umrl.

Prebivalci sosednjih vasi so se zaradi tega norčevali iz Srobotnikarjev, češ da imajo zvon na hruški, kar ni res. Pod orehom ga pa res imajo. Dolgo je zvonil prebivalcem te vasi. Zdaj kaže, da bo kmalu odzvonil še zadnjim, če bo vas tako naglo šla po rakovi poti. V stari Avstriji je bila tam žaga in delavnica za vesla, ki so jih menda tudi izvažali. Po ukinitvi obeh je začelo število prebivalcev naglo padati. Statistika pove, da je

Včasih je ta zvon zvonil 80 prebivalcem, zdaj pa le še štirim. (Foto: T. Ožbolt)

so kočevski mladinci pravilno odgovorili na 12 vprašanj, koroški pa na 11.

V oddaji so sodelovali še Frane Miličinski-Ježek, orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Mojmir Sepeta in pevka Alenka Pintarič.

Oddajo sta vodila napovedovalca Milanka Bavcon in Vili Vodopivec F. BRUS

ITALIJAN JE OMEDELE

Italijan Giorgio Sanson je 4. decembra okrog 11. ure dopoldne vozil tovornjak s prikolico proti Ljubljani, ko mu je v klancu pri Pljusk nenadoma postalo slabo. Izgubil je zavest, nakar se je tovornjak ustavil in začel drseti nazaj. Za njim je vozil osebni avto Zagrebčan Stjepan Cepetič, ki je opazil, da tovornjak drsi proti njemu. Skušal se je z vzvratno vožnjo umakniti, vendar je bilo prepozno. Italijanov prikolico je trčila v osebni avto. Po nesreči so Italijana odpeljali v zdravstveni dom v Trebnjem, kjer si je opomogel, gnotne škode pa je za 8.000 din.

Žive niso našli

Skrivnostno izginotje Vlaste Vidmarjeve je pojasnjeno: našli so njeno truplo

Po več tednih so v soboto, 7. decembra, našli mrtvo pogrešano Vlasto Vidmar iz Regerče vasi pri Novem mestu. Njeno truplo je našel kakih 20 metrov stran od ceste blizu šole pri Ruperč vrhu Franc Klobučar z Uršnih sel, ko je v gozdu napravljaval drva.

Za pogrešanko ni bilo nobenega sledu vse od 21. oktobra ponoči, ko sta se z možem razšla, vračajoč se proti domu. Ona je omagala, on pa je šel domov po moped, da bi jo pripeljal, vendar je čez eno uro ni več našel na mestu, kjer jo je bil pustil.

Vidmarjevo so potem vztrajno iskali domači, vaščani, miličniki in celo vojaki, vendar zaman.

V soboto, 7. decembra okrog 13. ure pa je telefonirala na novomeško postajo milice gostilničarka iz Ruperč vrha, da je prišel k njej ves prestrašen Klobučar, češ da je našel v gozdu blizu šole žensko truplo. Miličniki so po obvestilu takoj pomislili, da gre za pogrešanko in so šli na kraj dogodka skupaj z možem izginule Vlaste. Ta je svojo pogrešano ženo prepoznal po oblačilih.

Preiskovalni sodnik novomeškega okrožnega sodišča je odredil obdukcijo trupla, da bodo ugotovili, kaj je bil vzrok smrti nenadoma izginule Vlaste.

Bridge: finale brez Kočevja

Za točko »prekratki« na polfinalnem turnirju

V soboto in nedeljo, 8. in 9. decembra, so bili v Sloveniji trije polfinalni turnirji za republiško prvenstvo 1974 v bridgeu. Eden izmed njih je bil v Kočevju, kjer so nastopili 4 domači pari, 5 ljubljanskih in dva blejska.

Rezultati: 1. par Sraka-Podlessek 153 točk, 2. Kosanovič-Savec 148, 3. Nemec-Potega 127, 4. Bizovičar-Osojnik (vsi iz Ljubljane) 126, 5.

Kozinc-Zupančič (Kočevje) 125 točk itd.

V finale republiškega prvenstva parov za letos, ki bo še ta mesec v Ljubljani, so se uvrstili prvi štirje pari. Kočevje je imelo veliko snobstvo, saj je paru Kozinc-Zupančič manj krala le točka za uvrstitev med najboljše slovenske pare.

J. P.

Bridge je miselna igra s kartami, ki jo enakopravno igrajo mladinci, odrasli in ženske. Na Dolenjskem se je šele začela uveljavljati. Na fotografiji: s polfinalnega republiškega turnirja v Kočevju. (Foto: J. Prime)

Kozerija

SOLIDARNOST JOŽIČA REPIČA

Bil je proletarec od pet do glave, Jožič Repič namreč. Živel je od dela svojih rok tam v Hitrotkalu. Na posel je prihajal nekaj trenutkov pred šest, tovarniška vrata so ostajala za njim takoj po šihu. Na vrtu, ki mu ga je zapustil oče, si je sezidal bajto, tako z enim nadstropjem. S krediti in izposojanjem od znancev, zlahke in prijateljev. Živel je mirno in nihče ni mogel reči, da se kdove kako zanima za druge ljudi. No, sosedu je že voščil za novo leto, drugače pa se ni menil niti za sosedo niti za sosedo, četudi je leta kazala naklonjenost do Repiča, kar je izkazovala s prav posebnim zvijanjem svojega tankega trupelca in s hihitajo-

čim smehom. Toda to ni pomembno, brez primere važnejše je to, da se Repič ni menil za svoje sodelavce. Ko je Pekovski crknila krava, so po Hitrotkalu zbirali denar za novo živinče. Takrat se je delal Repič gluhega in slepega. Na besede ljudi, ki se jim je Pekovka smilila v dno duše, je zamahnil z roko in zamomljal: „Briga me njena crknjena krava!“ Spet drugič je zgorel Toniču hlev, ker je na njem prespal potepen hipi in je pri svoji lahkomišelnosti bučil odvrgele ogorek v slamo, sam pa je odnesel neoprečeno grivo štopat na asfaltno cesto. Toničevi sodelavci so že drugi dan, ko je rdeči petelin uničil hlev, pobirali denar, da bi po-

magali Toniču iz mučne situacije. Večina je tudi lastno-ročno pomagala Toniču postavljati nov hlev, ki je zrasel po nekaj mesecih, lepši in večji od prejšnjega. Ob tem je Jožič Repič molčal, če pa je že kaj rekel na prigovarjanje soljudi, so bile to „ostre besede: „Vsak naj skrbi zase!“ Pljunil je ob tem čez desno ramo in se odšel zaklepat v svojo hišo pod okrilje svoje rito-migače. Od nekod se je privlekel v Repičevo drago prismuknjen pubertetnik, ki je znal odlično rokovati z dinamičnimi klobasami. Eno takšno klobaso je z detonatorjem vred postavil pod vogal Repičeve hiše in močna eksplozija je odkrila

notranjost Jožičeve hiše, rdeča opeka pa je ležala po vrtu naokrog. Repič je bil do nezavesti jezen in preklel je puberteto, onega Nobela, ki si je izmislil dinamit in pokanje nasploh. Za Repičevo nesrečo se je hitro razvedelo po Hitrotkalu. Minili so dnevi, tedni, da celo nov list na koledarju je že obrnil, toda nihče ni prišel k njemu z denarjem, ki bi ga zbrali ljudje, da bi mu pomagali izmotati se iz nezgode. Nekega dne, ko ni več mogel krotiti svojih živcev, je na hitrotkalskem dvorišču jadno pljunil in glasno rekel: „Pa taka delavska solidarnost!“

TONI GAŠPERIČ

OH, KOLIKO JE TO GORJA!

DANES

SEDEM
ČUDES
SVETA

KAJ JE NOVEGA

12. XII. '74

27

PRILOGA

Sam Hitler je pristal maja 1941 na načrt posebnega štaba, s katerim naj bi v štirih etapah izselili prebivalce obsavskega in obsotelskega pasu v Slezijo in na Saško, na pertemberško in Badensko. Več kot 65.000 ljudi je šlo skozi rajhenburški grad na pot, s katere mnogokrat ni bilo več vrnitve ...

Na tretji strani priloge pišemo v zapisu pod naslovom **ŠE ENKRAT SE OKROG OZREMO, RESNICA GROZNA JE – ZDAJ GREMO!** o Mariji Jamnikovi, eni izmed številnih izseljenk:

28. novembra 1941 je na okno njihove hiše potrkala roka gestapa in začelo se je štiriletno trpljenje!

Marija Jamnikova je v Sissnu na Wuertemberškem napisala osem strani dolgo pismo v verzih, v katerem je sosedu Francu Sebanču popisala izselitev in hkrati upala v srečnejše dni. Ko je prišla maja 1945 nazaj v rojstni kraj, ji je sosed pismo vrnil in danes ga Jamnikova hrani kot dragocen dokument, kot spomin na prestano gorje in hkrati kot opomin, da se kaj takega ne sme več ponoviti!

DANES

GRADOVI IN
USODE
LUKNJA

TRDINOVI
NOTESI

DANES

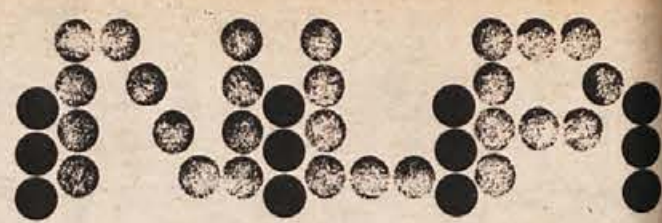
ARHEOLOŠKE OSTALINE IN LJUDSKO IZROČILO

ARHEOLOŠKE OSTALINE IN LJUDSKO IZROČILO

V hribovitem svetu v vaseh, ki jim danes pravijo Potovec, Ravne, Klanc, Preska, Lukovec in Orlje, so živeli naši predniki od trgovine in zemlje. Na drugi strani P piše Matija Guštin v zapisu pod naslovom **BOŠTANJSKE GOMILE** o izkopavanjih pri Boštanju: o tem, kako so Scheyer, Pečnik in Kušljan pošiljali najdbe v Dvorni muzej na Dunaj, o tem, kako je dr. Josip Mantuani pred več kot šestimi desetletji našel izredno bogato gomilo, in o tem, kako izkopani grobovi pričajo o izredno pomembnem sotočju Mirne s Savo. V starejši železni dobi je tam vodila važna prometna žila.

Guštin piše tudi o značilni povezavi med arheološkimi ostalinami in ljudskim izročilom: grobovi z okostnjaki so dali kraju ime, hkrati so spodbudili domišljijo domačega prebivalstva ...

mar nlp zagrinjajo svet v temo?

Nenaden izpad elektrike povzroči v velemestu velike težave: mesto je paralizirano, promet se ustavi, dvigala obstanejo sredi nadstropij, lahko pride do masovne hysterije, skratka: pekel sodobnega življenja.

Zato so velike družbe porabile milijone dolarjev, da bi inštalirale zapleteno opremo, ki naj onemogoči, da bi prišlo do izpada električne energije. Ko pa se je to vseeno dogajalo, so strokovnjaki velikih družb jecjali pred novinarji, da ne morejo razumeti, kako je lahko prišlo do tega.

Že l. 1947 so ugotovili, da nekakšno polje, povezano z neznanimi letečimi predmeti, povzroča okvare elektromagnetnih instrumentov. To so opazili najprej pri kompasih. Tudi piloti so se pritoževali, da sistem za vžiganje letalskih motorjev ne dela tako, kot bi moral, kadar so v bližini NLP. To so opazili tudi na ladjah, avtomobilih in traktorjih; prav tako je prihajalo do radijskih motenj.

Vedno bolj se je zastavljalo vprašanje, če neznani leteči predmeti res lahko prekinjejo prenos ali celo proizvodnjo električne energije. Strokovnjake, ki se ukvarjajo s temi vprašanji, je najprej pritegnil dogodek, ki se je pripetil novembra 1953 v ameriški državi Connecticut, v mestu New Haven. Svetel predmet oranžno rdeče barve — očividci so povedali, da je bil približno tako velik kot nogometna žoga — se je nenadoma spustil nad krošnje dreves v stanovanjskem delu mesta. Z veliko hitrostjo je tri metre nad zemljo prebil kovinsko tablo, se hitro dvignil in izgubil. Očitno ga udarec v reklamno tablo ni poškodoval. Zanimivo je, da so žarnice v hišah ugasnile v trenutku, ko je neznan leteči predmet preletel hiše...

Podoben primer se je pripetil leta 1957 v brazilskem mestu Mogi Mirima. Trije svetleči se predmeti so preleteli mesto in v tem času je bilo celo mesto brez elektrike. V mestu v ameriški državi Illinois ni bilo elektrike, dokler se ogromen neznan leteči predmet, ki je lebdel nad mestom, ni oddaljil. 3. avgusta 1958 je bil velik del Rima v temi, medtem ko je zelo velik neznan leteči predmet manevriral nad mestom. Brž ko je NLP izgubil, je prišla tudi elektrika.

Veliko ugibanj je povzročil dogodek, ki se je pripetil 17. avgusta 1959 v brazilskem mestu Minas Gerais. Instrumenti v distribucijskih postajah so opozarjali na prekinitve v dovodu električne energije. Uslužbenci postaj v tem sistemu distribucije so začeli telefonirati drug drugemu. V vseh postajah so se sklopke na posebnem sistemu avtomatsko odpirale, ko so neznan leteči predmeti počasi leteli nad električnimi vodi.

V Oberlandiji, eni ključnih postaj v tem sistemu, je bilo osebje opozorjeno nekaj minut prej, preden je tja priletel neznan leteči predmet. Ko so se sklopke začele odpirati, so jih tehniki takoj skušali zapreti, vendar je bil ves njihov napor zaman: elektrika je bila prekinjena, dokler NLP ni počasi odletel v noč...

Leto 1965 je leto, ko je bilo v Ameriki največ usodnih izpadov električne energije, obenem pa so v tem letu opazili največ neznanih letečih predmetov.

Začelo se je 23. septembra v Cuernavaci v Mehiki. Časopisna poročila so med očividci navajala tudi generala Rafaela Vega, komandanta vojnega okrožja, župana Cuernavace Valentina Gonsalesa in guvernerja Emilija Rivo Palasija. Ti so, kot mnogi drugi, opazili svetleč se neznan leteči predmet diskaste oblike, ki je na majhni višini lebdel nad mestom. Ko je NLP lebdel nad mestom, se je celo mesto zagrnilo v temo. Elektrike ni bilo toliko časa, dokler je NLP lebdel nad mestom, ko pa je odletel, so luči spet zasvetile.

Najbolj zastrašujoč dogodek pa se je pripetil 9. novembra 1965 v severovzhodnem delu Združenih držav Amerike, ko je stihiska odeja pokrila 30 milijonov ljudi. Piloti, ki so ta pojav opazovali iz zraka, so ga opisovali kot nekaj, kar jim je vlivalo nepopisljivo grozo: najprej so videli osvetljena mesta z milijoni prebivalcev, v naslednjem trenutku pa je bila tam samo še ogromna črna preproga, na videz brez življenja. Nekaj pilot je dejal: „Počutil sem se, kot da pravkar vidim konec sveta!“

Skoraj vso področje od New Yorka do Maina je bilo brez elektrike. Kako je bilo to mogoče? Kaj se je zgodilo z veliko električno mrežo in z nekaj energetskimi izvori? Kaj se je zgodilo z instrumenti, ki bi morali avtomatsko preklopiti napetost na področje, kjer je zmanjkalo elektrike?

Vojaštvo je takoj izjavilo, da ni vojne nevarnosti. Kasneje se je zvedelo, da so tudi mnoge vojaške komunikacije in naprave uporabljale električno energijo iz civilnega omrežja. Tako so prenehali delovati tudi vojaški instrumenti. Prepričevanje vojaških oblasti, da je vse v redu, je bilo potrebno, ker je delovalo pomirjajoče na tiste, ki bi jih sicer zgrabila panika in hysterija.

Uradno poročilo o tem velikem izpadu električne energije je trdilo, da se je pokvaril neki majhen instrument v kanadski hidrocentrali, potem pa so se po vrsti pokvarili še drugi. Vendar so strokovnjaki teh družb izjavili, da se jim zdi to poročilo precej nejasno.

Neposredno po tem dogodku so se začela v časopisih pojavljati poročila o opažanjih neznanih letečih predmetov. Čeprav so vojaške oblasti skušale take govornice prepričati, je dejstvo, da je bilo takrat nad tistim delom ZDA opaženih nenavadno veliko NLP, zlasti v bližini elektrarn, ki so, brž ko se je nad njimi pojavil NLP, prenehale delovati. Eden teh NLP, ki so ga zasledovali vojaški avioni, je padel na zemljo in eksplodiral. Odsev te ogromne eksplozije so videli v petih zveznih državah. Strokovnjaki so trdili, da bi bila lahko to tudi neke vrste atomska eksplozija.

D.R.

BOŠTANJSKE GOMILE BOŠTANJSKE GOMILE

izpred 2500 let in ljudskim izročilom je gomila „na gavgah“. Tistemu delu grebena so dali ime grobovi z okostnjaki, hkrati so spodbudili domišljijo domačega prebivalstva.

Ljudje so pozabili na točen čas pokopa in so začeli spletati bajke o sodiščih fevdalne gospode in obešanju tlačanov. Prebivalci Boštanja danes poznajo ta kraj, ne vedo pa, da so bili tu pokopani prebivalci prastarih ilirskih rodov.

Scheyer, Pečnik in Kušljan so svoje najdbe poslali v dvorni muzej na Dunaj; mnogo stvari je prišlo v muzej tudi od kmetov samih, ki so računali pri prekopavanju na zlate zaklade in si obetali bajeslovne zasluzke: naleteli pa so le na preproste glinaste lonce in bronast nakit ilirskih žensk.

Prvo gradivo iz teh gomil je prišlo v ljubljanski Narodni muzej, ko je tod kopal 1911. leta Josip Mantuani. Gomila

nad Dolenjim Boštanjem je bila ena izmed najbogatejših; v njej so našli prekrasne steklene sponke. Žal so se mnoge najdbe v desetletjih pogubile.

Razkopane gomile ter bronasti in železni predmeti in lepe glinaste posode v muzejih nam po tisočletjih pričajo o tem, kako pomembno je bilo sotočje Mirne s Savo v starejši železni dobi (750 — 300 pred n. št.): Tu je vodila glavna prometna žila iz Panonije in z Balkana v Italijo ob reki Savi; ob bregovih Mirne pa so potekale poti med dolenjskimi železnodobnimi središči Šmarjeto, Mokronogom, Novim mestom ter štajerskima — Celjem, Rifornikom. Visoko na grebenih pri vaseh Potovec, Ravne, Klanc, Preska, Lukovec in Orlije so stale gomile ilirskih rodov. Ti so v tem hribovitem svetu živeli od trgovine in zemlje in skrbeli za povezavo med posameznimi naselbinami v osrčju Slovenije.

MITJA GUŠTIN

IGRAMO IN POJEMO ZA LJUDI

vezani predlogam iz preteklosti, toda tisto, kar igramo, izbiramo sami. Sploh pa ne podcenjujemo ljudi; vse, kar jim imamo povedati z melodijo in tekstom, jim povemo jasno. Če ljudem to nekaj pomeni, potem ima gotovo tudi naša glasba nekaj umetniške vrednosti.

Pevac Andrej Bergant je pristavil: „Ob današnji glasbi si je ne mogoče predstavljati, da bi nas razumel pravi mestni človek. Razumel v tem, da smo tudi sami hodili vasovat in dekletom pod okna pet, zato spomin za tiste dni lahko toliko bolj podoživljamo v naši glasbi.“

Slake moremo šteti tudi med velike posrednike med domovino in slovenskimi izseljenci, kajti njihovo gostovanje v Združenih državah Amerike in v Avstraliji je bilo gotovo nepozabno za naše ljudi v daljnih de-

želah. V zvezi s tem Slak ni izbiral besed: „V tujini smo spoznali, da so naši ljudje, ki jih na domovino velikokrat veže zgolj spomin, lahko precej bolj Slovenci, kot smo mi. Med drugim jih ni sram pred narodnozabavno glasbo, iz katere se pri nas mnogi norčujejo. Sam sicer ne bi razglabljal o resni glasbi, ker je pač ne poznam dovolj; lahko pa rečem, da nikoli ne zaprem radia zaradi zvrsti glasbe. Rad imam kakršno koli glasbo, če je dobra. Toda tudi v resni glasbi je precej slabega.“

Toliko torej o Slakih, ki s svojim zanačljivim igranjem in petjem razveseljujejo ljudi že celo vrsto let: deset let, če smo natančni; obletnico pa bodo proslavili z jubilejnim koncertom 8. marca prihodnje leto v ljubljanski hali Tivoli.

Vnuki so pozabili na glas rogov, s katerimi so dedje in pradedje oznanjali drugim vaščanom in okoličanom, da so pri oranju s plugom ali pri rigolanju vinograda naleteli na stare grobove z jantarnimi ogrlicami, bronastimi zapestnicami in sponkami ali celo na železne sulicaste osti v bojvniških grobovih. Hiter tempo življenja in vojne vihre so pripomogli, da so se pozabila znamenita arheološka izkopavanja pred 70 in več leti v okolici Boštanja.

Šmarčne v smeri proti Boštanju s svojimi imeni zaselkov še po tisočletjih izpričuje, da so tu živeli že v nekdanjih časih. V „gomilski hosti“ nad Gomilo je kopal Scheyer, prav blizu so kraji Mrtovec, Dvorc in Kompolje. Pri Gomili so skrite ruševine gradu Spodnji Erkenstein, ki povezujejo prazgodovinske najdbe preko antičnega obdobja (Dvorc) v zgodovino srednjega veka.

Sele 30 let pozneje sta stari-nokopa Jernej Pečnik in Ignac Kušljan po bratsko razdelila področje iskanja in kopala gomile v letih 1904 in 1905: načrtno sta preiskala območje okrog Boštanja; Pečnik je kopal na desnem bregu Mirne, Kušljan pa je izokopal gomile nad Boštanjem. Še po sednih desetletjih se vidijo prekopane gomile, ki so na vrhu vzpetin in grebenov nemo pričale o žitju in minljivosti nekega ljudstva. Značilen primer povezave med arheološkimi ostalinami

Prve načrtne raziskave segajo v leto 1879; torej v začetek razvoja slovenske muzejske stroke in v čas prvih izkopavanj današnjega Narodnega muzeja, tedanjega Deželnega muzeja Rudolfinum v Ljubljani. Graščinski oskrbnik Moriz Scheyer je v gozdu Velika Dobova nad Šmarčno prekopal dvanajst manjših prazgodovinskih gomil in tako začel iskati preteklost v tem delu Posavja. Okolica

Brez pomena bi bilo predstavljati ansambel Lojzeta Slaka, kajti o njem je bilo že veliko napisanega. Zategadelj smo izrabili priliko in ob nedavnem obisku ansambla v Novem mestu izvedeli za nekatere stvari, ki so značilne za to glasbeno skupino, nad katero se navdušuje toliko ljudi.

Najprej nas je zanimalo, kaj je tisto, kar dela ansambel tako priljubljen. Odgovoril je Lojze: „Od vsega začetka smo ‚zadeli‘ ljudski žanr; morda zato, ker smo izšli iz sredine, ki nas poslušala. Igramo in pojemo za ljudi, vračamo se k njim. Že dolga leta si prizadevamo biti do poslušalcev pozorni, svoje ‚delo‘ opravljamo odgovorno in se trudimo, da ne bi nikogar, ki nas poslušala, razočarali. Skušamo biti čim manj ‚pokvarjeni‘, zato pa toliko bolj izvirni.“

Dalje smo vprašali, kako gledajo na očitke, da potvarjajo pristne narodne pesmi. Milan Kalan, igralec Mestnega gledališča ljubljanskega, ki je pri Slakih „mojster za smeh“, je odgovoril na kratko: „Pri mnogih narodnozabavnih ansamblih gre za veliko tekstov, ki predstavljajo tako imenovani šund. Pri Slaku pa tega ni, tu gre za neke vrste vrednotenje. Lojze ve, kaj je dobro in kaj ni. Njegova glasba uporablja tisto narodno blago, ki ga je treba ohraniti in iztrgati pozabi.“

„Vseh deset let, kar nastopamo,“ je nadaljeval Lojze, „smo si prizadevali, da bi kaj ohranili tudi za poznejše čase. To smo tudi dosegli, narodne melodije in stari napjevi se samo nekoliko ločijo od tega, kar igramo in pojemo mi. Smo sicer verno za-

ŠE ENKRAT SE OKROG OZREMO, RESNICA GROZNA JE— ZDAJ GREMO!

pa trpi...
sa kdo vedeti...
lepi...
kaj...
drugi...
so...

„V dolgi vožnji so nam otopeli čuti, pa vendar smo bili vsi prestrašeni, ko smo prišli na cilj. Mar nas bodo vse postrelili? Močno mi je bilo srce, ko so nas nagnali v veliko čakalnico, ki so jo bili preuredili iz nekdanje cerkve. Kaj nam bodo naredili? Potem so nam dali večerjo. Končno so nas razdelili. Začelo se je življenje taboriščniškov...“

Takole se spominja prihoda v nemški Sissen v Wuertembergu Marija Jamnikova, kmetica, preprosta mati petih otrok in žena partizana, danes invalida. Njena usoda je dobila poseben pečat prav pred rojstnim datumom dve leti pozneje položenih temeljev republike. 28. novembra 1941 so jo bili izgnali, potem ko je lahko na hitro spravila v culo najpotrebnejše.

Njena usoda je kot toliko drugih usod, njena pripoved kot toliko drugih pripovedi, njeni spomini kot toliko drugih spominov. Zakaj sem jo torej šel obiskat visoko v šentjanske hribe, kjer se cesta vzpne tako strmo, kot da bi hotela priti v nebo, v kraje, kjer ni ne tovarn ne uničujočega hrupa in utrujajočega načina življenja, v kraje, kjer so si hiše tako daleč vsaksebi, da se sosedje pogovarjajo s kričanjem?

neki vrtnarji, pozneje pa sem bila še enkrat premeščena. Hodila sem v Heilborn v tovarno cigar. V Sissnu smo bili štiri leta in šele 4. avgusta 1945 smo se vrnili v domovino. Na srečo je preživela vsa družina...

Leta 1946 sem se omožila in v zakonu so se mi rodili štiri sinovi in ena hči. Po vojni se ukvarjamo s kmetijstvom. Naša kmetija je bolj majhna, pa tudi mož, ki je bil v partizanih in pozneje ujet, je invalid, in tako nimamo preveč možnosti, da bi kaj prida obdelovali zemljo...

ki tam stoje, bodo čakali na žalostni odhod. „Od žalostne smo mi poti že vsi zelo utrujeni. Zato v barake pohitim, ker počitka si želimo. A kdo naj tu počiva, slama skoraj vsa je ušiva! Pa še te prav malo je, zraven pa še mrzlo je...“

Za večerjo je vsak dobil malo črne kave; v jasni in zvezdnati noči se pogovarjajo prijateljice — mar poslednjič? Zjutraj: spet malo črne kave, potem pa iz zvočnika začno bruhati imena ljudi, ki morajo na transport. Kogar pokličejo, mora biti takoj pripravljen. Nihče ne ve, kam gre žalostna pot.

Tako mine še en dan: vsi bi radi čimprej stran od tod... „In res, ko jutro se rodi, že klicati za transport hiti. In dolgo čakati treba ni, ko naš priimek zadoni.“

Kaj hitro so na postaji, gestapo še zadnjikrat pregleduje, če je vse nared — in potem zaklenejo vagon. „Vlak se z nami že premika, Slovenec pa na tihem vzklika: Pozdravljen naš slovenski kraj, saj pridemo še mi nazaj!“

pohitim. A enkrat mi tudi upamo, da iz sanj resnica bo. Naj pismo to zdaj jaz končam, pozdravov sto vam zraven dam. Vse dobro naj se vam gorli — v upanju na boljše dni!“

pismo v verzih!

Pravzaprav je odveč, da bi Jamnikovo podrobno spraševali o tistih dneh, saj je vso svojo bolečino izlila v pismo, ki ga je dan pred rojstnim dnevom naše države so jo odpeljali v taborišče, dan po kulturnem dan pred rojstnim dnevom naše države so jo odpeljali v taborišče, dan po kulturnem

V prvem delu pisma se Jamnikova spominja nekdanjih lepih časov in med drugim piše: „Takrat bilo je res lepo, a vedeli nismo mi za to! Lepih časov im med drugim piše: „Takrat bilo je res lepo, a vedeli nismo mi za to! Spoznanje človek le dobi, ko bridko skušnjo pretrpi!“

Jamnikova je pisala: nikoli ne bo toliko solza, da bi pozabila na vse grozote; nikoli ne bo takega raja, da se ne bi spominjala nekdanjih dni. moji, kak ste jasni, še nikdar niste bili tak krasni! A danes gledam zadnjič vas, moji, kak ste jasni, še nikdar niste bili tak krasni! A danes gledam zadnjič vas, zato odeti ste v tak kras!“

Potem pove, kako se je poslovila od rodnega kraja, kako so prejšnji dan izselili nekaj sosedov, kako so prišli gestapovci in jim v sončnem jutru dali rok komaj nekaj ur, da se pripravijo na odhod. „Še enkrat se okrog ozremo, resnica grozna je — zdaj gremo! Zunaj družbe je dovolj — že Kij in Gaberje so dol! Naprej, gestapo veli, ustavljati se časa ni. Še en pogled mi gre nazaj, na ljubi moj domači kraj. Dolina tiha, dragi dom — al vidla jaz še kdaj te bom? Tu preživela svojo sem mladost, zdaj prišla grozna je bridkost...“

V naslednjih kiticah se Jamnikova spominja nekdanjih dni: kako se je ustrašila vrana v temni noči, ko se je vračala domov, kako se je spotaknila vrana v temni noči, ko se je vračala domov, kako se je spotaknila v kamen na blatni poti.

Zdaj so v Šentjanžu: kot cigani s svojimi culami so zbrani in čakajo na kamion. Zdaj je pripeljal, še zadnji stiski rok in že se peljejo proti Brestanici. Zdaj še zadnjič gledajo Šentjanž: ura na zvoniku stoji, zvonovi so umolkli. Kmalu so na meji, Italijani jih hitro spustijo naprej. Pripeljejo se v Sevnico: „V Sevnici se okrog oziram, spomine zopet tu pobiram. Tu enkrat tabor bil je lep, ki mladino našo je bodril. — Avto kar naprej drvi, za mojo žalost mar mu ni. Saj nima misli, človek ni. On vozi, kot šofer veli.“

Kmalu so v Rajhenburgu (Brestanici). Tu jih gestapovci našenejo s kamiona in jim pokažejo pot v barake. V samostanskih štalah in v barakah.

in zažvižgal je vlak...

„Vlak zdaj kar naprej drvi, naša duša pa trpi. Kam zdaj gremo, kaj smo mi, to vsakdo vedeti želi!“ Zdaj se vlak ustavlja na koroških postajah: vsepovsod je slišati tudi slovensko govornico. „V Celovec pripeljemo se mi, tu prav malo vlak stoji. Vlak kar naprej hiti, Vrbsko jezero se zablešči. Kako zrcali se gladina, kot da čista je zlatina...“

Ko se rodi novo jutro, se vsi sprašujejo: kje bo konec poti, kdaj se bo vlak ustavil? V Ulmu so vlak obrnili proti švicarski meji. Zdaj bo kmalu konec vožnje; zares, izstopijo v majhnem kraju, toda tudi to še ni konec poti.

„Le kam, le kam nas zdaj ženo, boječe se premikamo. Že začne mračiti se, ko naša pot na griček se vzpne. Pred nami velik grad stoji, v dvorano zbiramo se mi. Kaj zdaj z nami tukaj bo, se v strahu spogledujemo. Zapoved kmalu nam veli: K večerji zdaj pojdite vsi! Po hodnikih dolgih mi gremo v pripravljeno obednico. Ko skromno povečerjamo, nam sobe razdeljujejo. Potem odejo nam dado — zdaj v novem domu smo. Ko drugo jutro vstanemo, že nas na delo gonijo! Saj zato smo sem prišli, da bomo delali... Že v tretji mesec zdaj gremo, odkar mi prišli semkaj smo. Življenja tukaj pravga ni, le toliko, da čas beži. Vse podrobnosti naštet, celo knjigo bi morali imeti. Le to naj vam omenim še, da res družine razkrope, ker dela dosti tukaj je, ljudi da bi delali pa ne. Kar kdo rabi, kar želi, v lagerju se vse dobi! Dekle od matere se loči, mož se joga za otroki, žena zapusti moža — oh, koliko je to gorja! Vsako noč, ko jaz zaspim, domov v sanjah

namesto konca

Jamnikova družina je bila ena izmed mnogih, ki je šla na težko pot skozi rajhenburško postajo. Menijo, da je iz Rajhenburga odšlo na pot, s katero so se le redki vrnili, več kot 65.000 ljudi. Podatki za dni, v katerih je šla tudi Marija Jamnikova s transportom v Nemčijo, pravijo: 28. novembra — 492 ljudi, 29. novembra — 536 ljudi, 30. novembra — 438 ljudi. Vozili so jih domala vsak dan!

Že pred začetkom vojne so v Gradcu delali sezname in kartoteke Slovencev in se pripravljali na ponemčevalno delo. Kot državni komisar za ureditev nemštva je sam vodja SS Himmler potrdil smernice za izseljevanje in preseljevanje slovenske Štajerske. Za izselitev so bili predvideni: vsi politični osumljenci in inteligenca, vse družine, priseljene po letu 1914, prebivalstvo savskega pasu, prebivalstvo v Spodnji Štajerski, ki jasno kaže znake tuje krvi, prebivalstvo ob Sotli in tisti Slovenci na Spodnjem Štajerskem, ki ne bi bili sprejeti v „Steirischer Heimatbund“. Načrt naj bi uresničili v štirih etapah, kot jih je pripravil preselitveni štab v Mariboru in na katerega je pristal sam Hitler 25. maja 1941. V Berlinu so sklepani, da bodo prebivalce obavskega in obotelskega pasu poslali v Šlezijo in na Saško, na Wuertemberško in Badensko. Sklep so prebivalcem sporočili 20. oktobra 1941. V nekdanjem brežiškem okraju so za izselitev določili občine: Boštanj, Studence, Bučka, Raka, Leskovec, Kapele, Čatež, Bizeljsko, Artiče, Bistrica ob Sotli, Globoko in Videm pri Krškem, medtem ko so iz trboveljskega okraja določili občine Radeče, Št. Janž, Dol in Polšnik.

Kljub takemu terorju in grozovitostim, s katerimi so se nemški osvajalci osramotili pred vsem svetom, pa je bila že maja 1941 v Penku pod rajhenburškim (brestaniškim) gradom partijska konferenca, ki jo je vodil Slavko Šlander. Na tej konferenci so sprejeli dragocene sklepe za začetek borbe proti okupatorju v Posavju... Nemci so hitro začutili, kako krepko je partija začela delati. Z ustrelnitvijo skojevcev iz Krškega so skušali zastrašiti prebivalce, toda iskra upora je že zanetila plamen!

Da bi se kaj takega nikoli več ne ponovilo in da bi se to, kar se je zgodilo, nikoli ne pozabilo! Med dragocenimi, že zbranimi in še raztresenimi dokumenti, ki opozarjajo na leta, ko se je del sveta spremenil v volkove, je gotovo tudi osem strani pisma — pesmi Marije Jamnikove. To je preprosta beseda o grozi in o upanju v boljše življenje.

To je več kot samo spomin na prestano trpljenje...
J. SPLICAL

nekega sončnega dne

Marija Jamnikova je iz delovnega taborišča v nemškem Sissnu, kjer je bila pestunja, vrtnarica in zavijalka cigar, poslala sosedu Francu Sebanču osem strani dolgo pismo v verzih, ki je — kako je to mogoče ob znani nemški natančnosti? — šlo skozi cenzuro in vendar prišlo v domači Štanjgrob pri Šentjanžu. In štiri leta pozneje, ko se je Jamnikova vrnila iz ujetništva, ji je sosed vrnil pismo, ki ga še danes hrani kot dragocen dokument na prestane dneve groze, strahu in upanja.

Jamnikova se spominja usodnih dni pred tridesetimi leti: „Doma sem bila iz mlina na dnu dolinice, nad katero se dviga Štanjgrob. Ko se je začela vojna, mi je bilo 21 let. V novembrskih dneh so začeli seliti prebivalce iz naše okolice. Gestapovci so hodili po hišah in v kamionih vozili ljudi v Brestanico, od koder so jih transporti odvažali naprej v taborišča.

Tudi mi smo, kot toliko drugih, poskušali bežati. Toda spomnili smo se na to možnost takrat, ko je bilo že prepozno. Nobene možnosti nismo več imeli, da bi prišli na italijansko ozemlje. In tako so 28. novembra zjutraj potrkali gestapovci tudi na naša vrata. Do poldneva smo imeli čas, da si pripravimo vse potrebno — potem so nas odpeljali v Brestanico in nekaj dni pozneje je vlak žalostno zasopihal, ko nas je peljal iz domovine.

V taborišču sem bila najprej določena za delo v otroškem vrtcu, saj je imelo veliko izseljenk majhne otroke. Večinoma so naši ljudje, ki so bili v taborišču v Sissnu, delali na kmetijah. Tudi sama sem potem, ko ki so bili v taborišču v Sissnu, delali na kmetijah. Tudi sama sem potem, ko so me premestili iz otroškega vrtca, delala v

MLADA, AMPAK ODLOČNA

— Rada bi k zdravniku. „Jutri dela, kolikor mi je znano. Danes ne več.“

— A res? Ampak jaz bi vseeno rada...

„Ne vpm drugega kot to, kar sem rekla. Zdajle ga ni.“

— Vrste bodo in čakanje. Jaz moram nujno narediti krilce za neko deklico in res ne bi mogla...

„Žal mi je, to je lekarna, ne ordinacija,“ je plaz besedi gostobesedne stranke kar presekala Milena Zagorc, farmacevska tehničnica in vodja lekarniške postaje v Šentjerneju. Da se nanjo ljudje obračajo z vsemi mogočimi željami, sem lahko videla.

Še mlada — lahko bi jo imeli še za dekle — zna biti prijazna, pa hkrati odločna. Bizeljčanka, ki se je poročila v Šentjerneju, se je v kraj in razmere doobra živela.

„Moža sem spoznala, ko sem bila v službi v „Krki“. On je finomehanik. Imava hčerko Petro, staro 14 mesecev, in živimo na njegovem domu. Na drugo stanovanje zaenkrat sploh ne misliva, ker nam je lepo. Ugodno je tudi, ker tašča pazi na Petro.“

— Pri vašem delu morate biti

vselej zbrani. Kaj, če bi se zmotili?

„Samo enkrat se lahko zmotiš, pa je dovolj za vse življenje. V lekarni se navadiš odgovornosti pri delu. Huje je, kadar zahtevajo stranke zdravila, ki jih ne smem dati brez recepta. — Če je sosedu pomagalo, bo še meni, — pravi kakšen možak. Potem mu moram dopovedovati, da v svoje dobro ne sme jemati zdravil brez zdravnikovega nasveta. Navadno ne verjamejo, ampak mislijo, da sem jaz sitna.“

— In če se tako mlad človek zabubi v Šentjerneju, mu tega ni žal?

„Sploh ne. Enoličnost življenja mi uspešno prežene večeri, ki jih vsaj enkrat na mesec preživim v družbi s prijatelji. Družba, veselje, da se odpro ventili, pa gre življenje spet laže naprej. Za poletnim dopustom pride zimski. Midva sva smučarja, zato se veslej veselim zime.“

Ko sem šla iz Šentjerneja, je bilo nebo oblačno in veter se je močno zaganjal v prazne krošnje dreves. Kar dišalo je po prvem snegu. To ga bo Zagorčeva veselala!

RIA BAČER

PREDEN BO PREPOZNO

Dobili smo prvo pošiljko snega, zima je tu. Koža na obrazu se bo lahko le malo časa zoperstavljala snegu, mrazu in vetru, potem bo postala rdeča, razpokala bo in gube se bodo množile. Na zaščito kože moramo misliti prej, ne pa iskati nasvete šele takrat, ko nas koža že skeli.

Če se čez dan mudite v prostorih, kjer je centralna kurjava, je dobro obraz večkrat namazati z vitaminsko kremo. Najbolje pa je poskrbeti za primerno vlažnost v prostoru. Enostavno: lonec vode postavite na radiator. Koža pa potrebuje zrak, zato ne boste „lepe“, če vse dneve prečepite v hiši. Polurni sprehod vam bo ob primerno zaščiteni koži na obrazu dobro del, čeprav je še tako mrzlo. Pred sprehodom zaščitite obraz z bolj mastno kremo in jo popudrajte, da se koža ne sveti.

Pozimi je večerna nega toliko bolj važna. Dobro očistimo obraz vseh krem in lepotil, in preden ležemo, ga dokaj na debelo namažemo s precej mastno kremo. Malce počakamo, da koža maščobo vpije, potem tudj blazina ne bo zamaščena. Če pa se

tega vseeno bojite, ji nadenete lahko že malo rabljeno prevleko.

Posebno nego pa potrebuje obraz naših smučark. Dobro je večkrat napraviti tople kamilične obkladke, kadar greste na sneg, pa kožo precej na debelo namažete s hranljivo kremo. Čim više v gore greste na smuča-

nje, tembolj je koža potrebna zaščite. Dandanes prodajajo posebne kreme z zaščitnim faktorjem. So malo dražje, ampak dobre. Da pa zaščita kože na smučanju ni potrebna samo mamicam in dekletom, temveč tudi fantom in možem, menda ni potrebno izrecno poudariti.

R.B.

V DOLGEM NA PLES V DOLGEM NA PLES

Najbrž ozračje za dolgo plesno obleko že dolgo ni bilo tako ugodno, kot je letos, zato gredo lahko v dolgem na ples tudi tiste, ki imajo sicer kup pomislekov. Dolga plesna obleka je namreč prikladna za vse postave. Majhno žensko bi na primer temna, do tal segajoča obleka podaljšala, preveč zalito bo na videz stanjšala.

Svetle, bleščeče in sicer vpadljive plesne obleke so samo za lepe postave. Za take so tudi globoki izrezi in nenavadni kroji. Če ste poprečne, si raje ne privoščite preveč, ker boste bolj elegantne v malo manj opaznem blagu. Gladek žamet ima spet zeleno luč, moderna so razna vezena blaga, pisani in svetleči brokat, lameji, pa tudi v enobarvni težji svili ali jerseyu boste lahko imenitne. Moda ponuja res veliko možnosti za izbiro, zato se boste morda še teže odločile.

Če greste na večerno prireditve v dolgi obleki, potem pomislite predvsem na temperaturo v prostoru, kamor

ste namenjeni. Z golim hrbtom in rokami si lahko hitro nakopljete pljučnico, če sedite dalj časa pri mizi neogrnjene. K taki obleki sodi ustrezen šal ali pa iz svetlečega se garna nakvačkajte krajšo jopico. Ta kos garderobe bo tudi pomagal skriti morebitno okrogolino na trebuhu in odvečne kilograme.

K dolgi večerni obleki je nujna manjša torbica — pismo, moderni so uhani, nujni so salonarji ali elegantni sandali, zelo učinkoviti so umetni šopki ali posamezni večji cvetovi, ki jih pripnete na ovratnik, za pas ali ob vratni izrez.

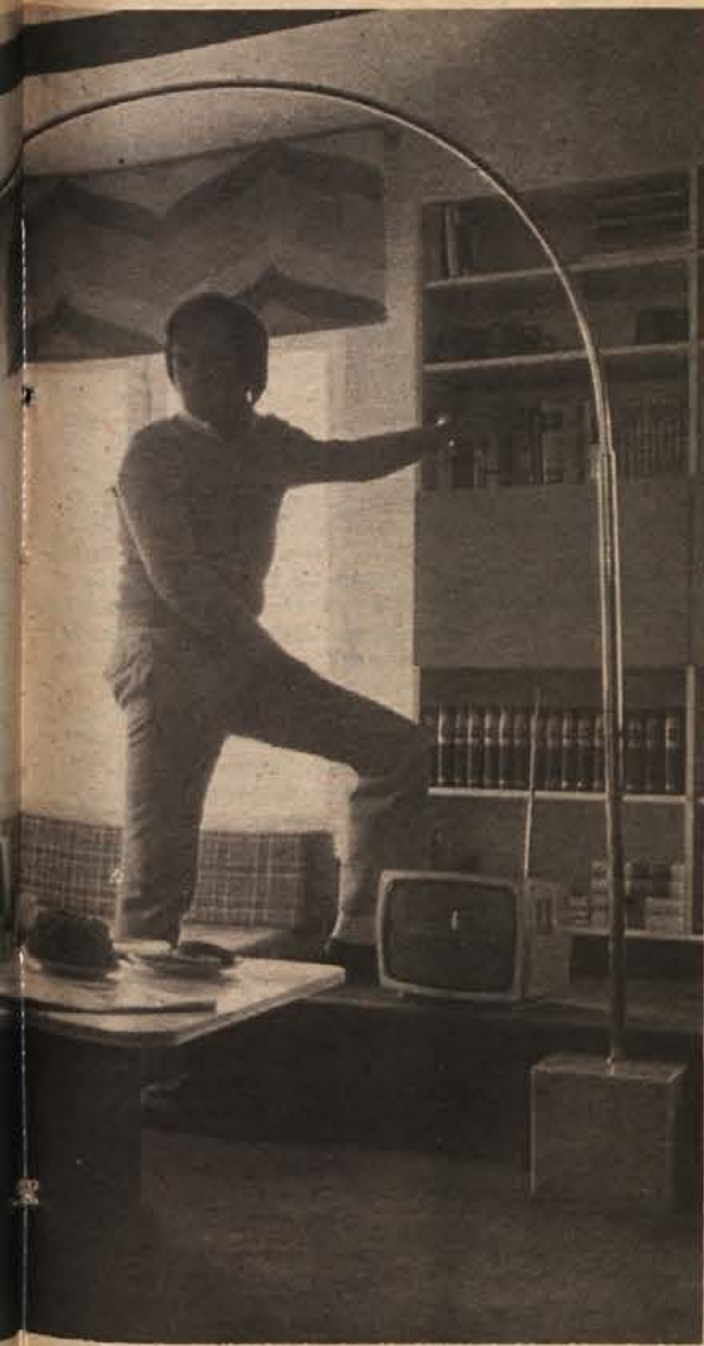
Če pa vprašate za svet tiste, ki morajo zaradi poklica često menjati večerne toalete, vam bodo svetovale kot najbolj praktično in večkrat uporabno: dolgo žametno krilo v črni ali temno rjavi barvi in elegantno bluzo. Ta je lahko za razne priložnosti drugačna: z rokavi ali brez, iz čipk ali šumeče svile.

R. B.

DARILA DARILA DARILA

„Narejeno doma“ bi lahko napisali na vse te predmete. Gre za darila, s katerimi bomo razveselili domače pod novoletno jelko. Še tri tedne je časa in večeri so dolgi. Lahko spletete pisane rokavice za šolarja, nakvačkate klobuček in šal za hčerko v srednji šoli. Izvezite ovitek za knjige, šal z norveškim vzorcem za fanta ali moža in iz ostankov volne lahko že malo rabljeni punčki naredite nov komplet.

vsak danje pa ven dar...

Dnevna soba ne bi smela biti prostor, kamor domači še stopiti ne sme, in ki ga imamo vselej pospravljenega, če pride kdo na obisk. Dnevna soba je za to, da se v njej zadržujejo člani družine pri pomenku, pri branju, gledanju televizije itd. Ta prostor bi moral kar izžarevati domačnost.

Tudi če dnevno sobo opremimo s povsem navadnim standardnim pohištvo, ji lahko vseeno damo svojstven nadih. Če ima že sosed enako omaro in sedežno garnituro, bo naša dnevna soba lahko vseeno dosti lepša od njegove. Važna je izbira barv za stene in zavese ter izbira dodatkov: cvetic, slik, svetilk. In če popolnoma bele stene in strop okrasite z malo širšo temno rjavo črto, bo tudi prostor videti drugačen, kot sosedov.

Kako pravilno jesti, je za katere še vedno vprašanje, to si zapomnite:

Skrajno grdo je glasno srkati in ali vanjo pihati, da bi se hladila.

Meso režemo postopoma. Meso nikdar in nikoli ne globite, zlasti ne tako, da bi jih s prsti nosili k ustom. Kar gre od prsti z vilicami in nožem, pojedite, ostalo naj ostane na krožniku. In po pravih ni dovoljeno pojediti omake k mesu, posebno ne na tak način, da bi vanjo pomakali kruh.

tako bo bolje

DELA V TEM ČASU

vrt
vinograd
sadovnjak

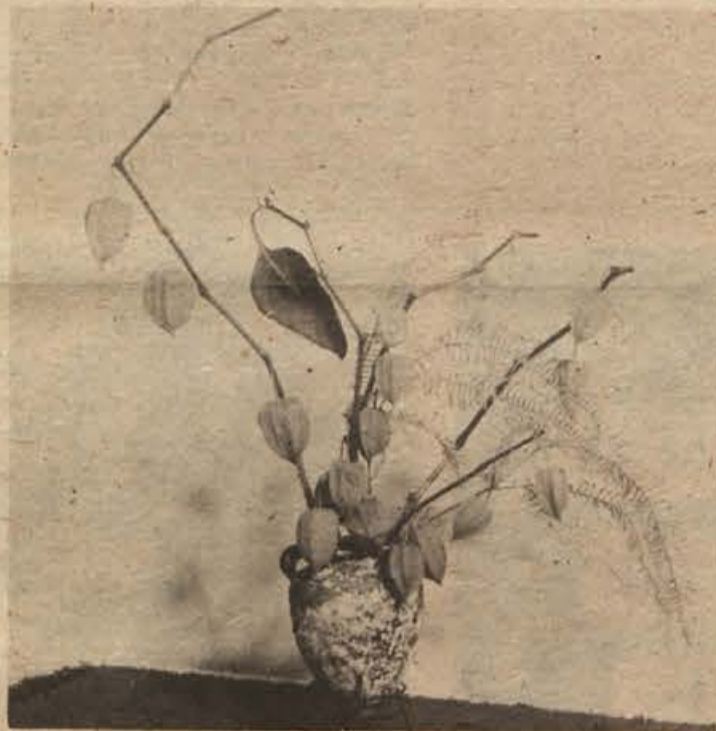

VRT. Prvi sneg je že napadel in cvetice lončnice so dokončno postale naš vrt v malem. Že lani smo nekako ob tem času opozarjali na odločilen pomen temperature ob zalivanju, pa je koristno spet. Predvsem velja, da ima vsaka rastlina pozimi svoje zahteve, ki jih je treba poznati. Mnoge počivajo, zato ne potrebujejo vode (npr. palme, kaktusi z izjemo božičnega), gnojilni zalivki jim celo škodujejo. Pogosta napaka in posledica pretirane skrbi je preobilno zalivanje, ki vodi do gnitja korenin. Tudi pri drugih je treba biti z vodo zmeren, razen tega naj bo voda mlačna in postana, če že ni na voljo deževnice. Glede temperature pa tole: gumovci (ficus), uzbarske vijolice in bromelije ljubijo bivalno toploto človeka, begonije, vodenke, asparagus se zadovoljijo s približno 15 stopinjami, aralije, fuksije, primule, pelargonije s 6 do 12 stopinjami, palme in oleandri pa naj bodo še malo na hladnejšem. Vse pa naj imajo dovolj svetlobe!

VINOGRAD. Letošnja hladna, mokra jesen je bila vrenju mošta kaj nenaklonjena, zato je slišati tožbe vinogradnikov, da sladkor ni povsem povrel. Že majhne količine nepovretega sladkorja pa so lahko pravo gojišče bakterij in s tem vzrok za zavrelko, vlečljivost ali mlečni cik. Vretje pospeši toplota (kurjenje v kleti) in dodajanje selekcioniranih kvasnic. V tem času skrbimo že tudi za obnovo opore v vinogradu. V naših razmerah je še najboljši impregniran kostanjev les, saj so armiranobetonski in kovinski stebri (Wcest!) dražji.

SADOVNJAK. Pozna jesen in zima nudita priložnost, da sadjar vendarle užene voluharja. Če v času rasti ni zaleglo ne nastavljanje vab s cinkovim fosfidom, ne cigmag, ne politanol, ki sta sicer dokaj učinkovito sredstvo, je zdaj prilika poskusiti s škropivom — endrinom. Endrin je zelo strupen, zato ga smemo uporabiti le tako, da ne pride v dotik z domačimi živalmi (paša!), ribami in divjadjo ter, seve, človekom. Nizko zatravljen sadovnjak ali drevesnico poškrpimo z raztopino 2 litrov endrina na hektar. Strup ne bo uničil le voluharjev, temveč tudi poljske miši. Na voluharja je treba misliti že ob saditvi sadnega drevja. Priporočljivo je območje korenin obdati s kosi zdrobljenega stekla, ki škodljivcu preprečuje kopanje rovov.

inz. M. LEGAN

V tem letnem času, ko primanjkuje cvetja, napravimo IKEBANO iz materiala, ki ga boste zlahka prepoznali na sliki. Material je obstojen, značilen in zanimiv. V prejšnjem primeru omenjene smeri — te dajejo značilnosti posameznim cvetličnim dekoracijam — so na današnji sliki še bolj izrazite. Prva, tretja in peta vejica z leve proti desni so glavne smeri in imajo imena ŠIN, SOE in HIKAE. Ostali dve vejici in resje — slednje aranžma še omili — pa tvorijo pomožne smeri.

BEBA MURN

Ko boš pekle pecivo za slavnostno večerjo ob novem letu, bodite malce domiselne. Običajne kekse za to priložnost pomočite v raztopljeno čokolado, lahko pa tudi v raztopljen vanilijev sladkor. Piškote na vrhu še okrasite z drobnimi barvastimi bonbončki.

VNETJE OBNOSNIH VOTLIN

Nosna votlina, ki drži iz zunanjega sveta skozi nos v sapnik, ima še nekaj stranskih, slepih delov v obnosnih kosteh glave. Te obnosne votline so opažene s sluznico enako kot nos, in ker se lahko vname sluznica v nosu, se seveda lahko vname tudi sluznica v obnosnih votlinah. Ker pravimo obnosnim votlinam s tujko sinusi, imenujemo tako vnetje sinusitis.

Vzroki za vnetje obnosnih votlin so različni. Največkrat je sinusitis posledica nahoda, gripe ali kakšne druge nalezljive bolezni, ki ni bila dovolj zdravljena ali pa jo je bolnik „junjško“ prebolel stoje. Večinoma se stoje prebolela gripa maščuje s sinusitisom in ta vase in v svojo izredno odpornost zaverovani bolnik se s tem še ponaša! Večkrat je kriv za vnetje obnosnih votlin moped, pa tudi kolo. Nekateri vozniki avtomobilov uživajo, če jim skozi odprto okence ob sedenju pihlja veter naravnost v obraz. Tudi tem se navadno posreči, da staknejo sinusitis. Tudi tisti ljudje, ki imajo piškave, ognjene zobe, dobe kmalu še vnetje obnosnih votlin, če zob ne zdravijo.

Pri vnetju obnosnih votlin čuti bolnik nekaj pritisk, včasih pa prav izrazito bolečino v območju tiste votline, ki se je vnela. Tako nastopijo bolečine v čelu, v licu, za nosom, včasih izžarevajo v čeljusti, pa tudi v oko. Temu se pridruži izguba voha, otekline in nos še zamaši. Včasih zasmrdi iz nosu po trohnobi, kar bolnik sam opazi. Končno se pociodi iz nosu gnoj, če se bolnik skloni. Ker kajenje in pitje alkoholnih pijač bolečine poveča, začne tak bolnik odklanjati alkohol in cigarete. Če gre za hitro nastalo obliko bolezni s temperaturo, pravimo, da se je razvila akutno obolenje obnosnih votlin. Če ubogamo zdravnika, je stvar kmalu končana.

Kronična ali dolgotrajna oblika bolezni pa nastane, če se akutna oblika večkrat ponovi ali pa če se ne zdravimo in preide akutna oblika v kronično. Kronična oblika bolezni ne povzroča bolečin in zaradi tega bolnik ne misli dovolj na svojo bolezen. Za kronično obliko so značilni naslednji znaki: zamašen nos, suho grlo, smrad iz nosu po trohnobi. Res je, da bolezen ni videti huda niti je ne spremljajo bolečine, ima pa lahko zelo hude komplikacije, ki so včasih celo smrtne.

Možno je, da se razvije vnetje očesnega živca in drugih očesnih delov, kar pomeni zmanjšanje vida, pa tudi slepote. Še bolj nevarno je, če je posledica kroničnega vnetja obnosnih votlin možgansko vnetje, vnetje možganskih mren, vnetje in zamašitev žilnih spletov in vodov v možgane.

Kronično vnetje obnosnih votlin je v bistvu žarišče, od koder se zastrupljajo drugi deli telesa. Najpogostejše posledice žariščnih vnetij so sklepni revmatizem, vnetje srčnih zaklopov in vnetje ledvic.

Pri sinusitisih pomagajo toplota, pažnja pred prehladom in ustrezno zdravljenje. Če se gnoj obotavlja, mu odpre zdravnik pot s posebno iglo. Temu pravimo punkcija. Vsa vnetja obnosnih votlin spadajo v zdravniško oskrbo.

DR. BOŽO OBLAK

STRAN S STARIMI MERILI

(Nadaljevanje)

Vzemite v roke časopise in revije, zasledujte filme, nekatere gledališke predstave, televizijske in radijske oddaje, pobrskajte malo po danes izhajajoči „rekreacijski“ in vzgojni literaturi, ki jih izdajajo naše založbe, ko iščete „notranje rezerve“, pa boste presenečeni in mogoče celo hvaležni svojemu mladostniku, da je še vsaj takšen, kakršen je.

Opazujte vedenje ljudi po lokalih in na ulicah, v avtobusih in na vlakih. Prisluhnite njihovemu govorjenju. Opazujte, kaj vse se dogaja v družinah vaših sosedov in znancev. Nič naj vam ne uide, kar vidite po pisarnah in trgovinah, na izletih in dopustih, pa boste presenečeni, s čim vse se danes naš mladostnik na vsak korak srečuje, ko gre v šolo, ko gre v tovarišijo, ko živi v svojem ožjem in širšem okolju, skratka, ko se giblje skozi današnje življenje svoji zrelosti naproti. Začeli pa boste tudi z vso prizadeto skrbjo razmišljati in se spraševati: „Le kako vse to vpliva na mojega otroka?“

Prav gotovo življenje še nikoli ni pritiskalo na mlade ljudi s tolikšno množico moralno in vrednostno povsem nenadzorovanih vplivov ali impulzov kot danes. Še nikoli ni bilo tako malo skupnega nadzorstva nad razdivjanostjo najrazličnejših skrb zbujajočih pojavov „civilizacije“ in „kulture“.

Vse to in pa napačno pojmovanje demokracije in svobode gotovo puščajo sledi pri mladostnikih in mladostnicah. Po eni strani si mladostniki zelo napačno jemljejo ti dve veliki vrednosti današnjega razvoja (demokracijo in svobodo), ju napačno pojmujejo in si prizadevajo v njunem imenu upirati se staršem in učiteljem.

Po drugi strani pa mnogi današnji starši ali ponujajo ti dve vrednosti svojim mladostnikom povsem nenadzorovano ali pa ju jim vztrajno odrekajo. Da vznikajo iz takšnih prilik nemalokrat hude težave v oblikovalnih prizadevanjih, je povsem razumljivo in nujno. Zraven še pogosto pride nezaželena okoliščina, da so starši o današnji demokraciji in svobodi premalo poučeni, njihovi otroci pa preveč.

DR. FRANC PEDIČEK
(Nadaljevanje prihodnjici)

ANTON PLEMELJ SAMOISTAVNA DOMA

ANTON PLEMELJ

„Moje slike odstopajo od tiste sladke predstave o naivni umetnosti, ki je nekako ukoreninjena v gledalcih. Lahko bi celo rekli, da so to dela za sladokusce. Zato pa jih malo prodam: materialne blaginje si s slikarstvom nisem zaslužil, povrh vsega pa je dosti slik, od katerih bi se le težko ločil. Tako izkupiček od prodanih del ne presega stroškov, ki jih imam s slikarstvom.“ To je ena izmed temeljnih misli Antona Plemelja, upokojenega poklicnega vojaka s Sela pri Bledu, ki je pred dnevi proslavil 51. rojstni dan. Zdaj živi v Ljubljani v skromnem stanovanju v bloku, nasproti kina v Šiški. Za njegovo razumevanje umetnosti ni odveč zabeležiti še teh misli: „Dober roman najlaže dojamem, če ob besedah, ki jih ponuja pisec, preberem tudi tisto med vrsticami. Tako, sodim, je potrebno dojemati tudi slike. Odveč je napor, da bi spoznali, kaj slika pomeni in kaj hoče avtor z njo povedati. Mislim, da je pri gledanju slike potrebna sprostitve, da je treba spraševati notranje lastne občutke. Tako lahko gledalec brez težav dojame pomen in slikarjevo sporočilo. Srečen sem, čena moji razstavi obiskovalca gane vsaj ena moja slika...“

Nedvomno je res, da Plemelj do danes ni podlegel zahtevi tržišča, ki ob besedi „naivci“ razume domačo, otožno in posladkano stvaritev. Prof. Pavlovec pravi, da v njegovih slikah občutimo strah, ironijo, erotiko in občutek globoke povezanosti s predmeti upodabljanja.

V svojo pot je Plemelj trdno prepričan, čeprav mu žena oponese: „Če bi živeli od tvojega slikanja, bi stradali!“ Tega Plemelj ne zanika, toda mirno pojasni: „Prepričan sem v svoje delo.“

Plemelj slika od mladih nog, od osnovne šole. Toda pozneje se je njegova paleta morala umakniti drugim, življenjsko pomembnejšim dejanjem: učenje poklica, partizansčina, večerna gimnazija, študij prava, poklic vojaka. Malo časa je ostajalo — toda želja je bila velika.

Plemelj izhaja iz družine, v kateri je bilo 10 otrok. Od 1948 do upokojitve v letu 1965 je živel izven Slovenije, pretežno del časa v Beogradu. In ko je bil upokojen, se je vrnil v Slovenijo. Eden od ne pomembnih vzrokov je bil gotovo v tem, da je navezan na Slovenijo, da je iz velike družine, ki je raztresena po Sloveniji, in da je tudi žena iz številne družine.

Slikarsko je Plemelj ponovno zadihal 1956. leta, ko se je v Beogradu združil s skupino, ki je ustvarjala v okviru doma armade. Deležen je bil rednega pouka akademije in skrajšani obliki in je dobil temeljite osnove. Ko je šel v pokoj, mu je slikarstvo postalo konjiček in obsedenost hkrati: tudi 10 ali 15 ur na dan se je posvečal slikanju. Zadnje čase mu čas dela preglavice, ker je sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov pri Društvu slovenskih likovnih umetnikov. „Pri

ustanavljanju temeljnih interesnih kulturnih skupnosti je veliko dela in v zadnjih 14 dneh sem enkrat samkrat prijel za čopič.“ Plemelj je pobornik misli, da mora kultura v delovne organizacije, med ljudi. Dokaz za to je pred nedavnim odprta razstava v ljubljanskem Leku, ki jo je pripravil skupaj s sevniškim kiparjem Rudijem Stoparjem.

Anton Plemelj je edini med vsemi slovenskimi samorastniki, ki je bil na vseh sedmih srečanjih samorastnikov v Trebnjem, in je torej primeren za oceno tabora: „Gotovo se čuti napredek v teh sedmih letih od prvega srečanja, ko smo se zbrali z množico idej in dobre volje. Danes ima galerija okrog 150 eksponatov, dobrih del. Mi izmenjujemo izkušnje, Trebnje pa širi svoj sloves. Galeristi iz Italije, Nemčije in tudi od drugod so stalni gostje, letos je prišla na tabor tudi angleška televizijska družba BBC.“

Plemelj sodi za svoje delo, da je take vrste, kjer je potrebno veliko potrpežljivosti. Ob letu na presteje niti 50 novih del, toda v vsako sliko je vloženi vsaj 50 ur, nemalokrat tudi dvakrat toliko. Doslej je imel 28 samostojnih razstav, skupaj s skupinskimi pa število naraste celo čez 100. Prvo razstavo je imel 1963 v Beogradu (takrat so kolegi rekli: „Vidi, Plemelj proslil- kao!“); prav zdaj pa slavi skupina 25. obletnico ustanovitve: „Poslal sem nekaj slik, saj se od časa do časa rad vračam tja, kjer sem se kot slikar rodil!“ Število Plemeljevih nastopov na razstavah je v skladu z njegovim pogledom na umetnost in njeno potrebo, da gre med ljudi, hkrati pa potrjuje njegove besede: „Skoraj ni pomembnejše naivne razstave na tujem, da me ne bi povabili. Pretežnemu številu povabil se odzovem.“

Plemelj dela najraje v olju, izbira pa med steklom in platnom. Zadnji dve leti je ustvarjal pretežno na steklu, zdaj pa dela več na platnu. „Poskušal sem tudi druge materiale, vendar pa zares nisem prišel dlje od poskusa...“

Pohvalno se izraža o materialu in založenosti ljubljanske trgovine Mladinske knjige na Miklošičevi cesti, kjer da dobi vse potrebne holandske barve, s katerimi je začel delati že v Beogradu. Nedvomno mu to prihrani dokaj časa, saj je moral včasih po barve v Zagreb.

Med drugim je Plemelju hrvaško društvo naivnih umetnikov lani priznalo s posebnim javnim priznanjem zasluge, ki jih ima za uveljavitev naivnega ustvarjanja pri nas in na tujem.

„Čas je moj najhujši sovražnik!“ je pribil ob koncu pogovora. Ura je bila dvanajst, ko je šele našel čas za zajtrk, mala vnukinja Sabina, ki je nekaj prej v luži pred stolpnico umila svojo plastično punčko, pa je že čebljala o kosilu. Plemelj ima dve hčeri, obe sta že pri kruhu. Po zajtrku je hitro odšel v Lek, da bi dokončal vse potrebno za popoldansko razstavo, ki so jo odprli pod geslom „Delavci — delavcem“.

PRIREDIL
MILAN
MARKELJ

sedem čudes sveta

ŽIVLJENJE PREMAGUJE SMRT

Človek si le z veliko težavo v vsej jasnosti predstavi misel, da je s smrtjo resnično vsega konec, da nepovrnljivo izgine v nebivanje in postane delček večno se spreminjajoče materije. Skoraj v vseh civilizacijah poznamo vero v posmrtno življenje, s katero so si naši predniki poudarjali bivanje tudi onstran smrti. Nič čudnega ni torej bilo, da so si postavljali „domove“ za posmrtno bivanje. Brali smo že o veličastnih egiptovskih piramidah, kjer so v lažnem upanju kljubovala mumificirana trupla faraonov zobu časa vse dotlej, da jih je našel plenilec grobov ali arheolog. Spet drugi so hoteli pobegniti pred neizprosno smrtjo in pozabo z vklesavanjem svojih dejanj v trpežne skalne plošče. Nič redkega pa ni bilo, da so si premožni ljudje, ki so si to lahko privoščili, zgradili čudovite grobnice še za časa svojega življenja.

Eden takih mož je bil tudi knez Mausolos, cesarjev namestnik, ki je vladal v provinci Kariji. Iz slavohlepnosti in želje, da bi njegovo ime ne utonilo v temne vode pozabe, je sklenil, da si postavi nagrobni spomenik, ki naj bi s svojo veličastnostjo in lepoto še pozne rodove spominjal na njegovo ime. In res se je njegovo ime ohranilo, čeprav ne v tistem pomenu, kakor je slavohlepnost cesarjev namestnik želel. Vsakič, ko govorimo o mavzolejih (nagrobnih spomenikih), izgovarjamo namreč njegovo ime. V besedi mavzolej je skrito ime nekdanjega velikaša

Mausolosa. Gradnja velikega nagrobnega hrama se je začela leta 360 pred našim štetjem. Da bi nagrobnik res presegel vse, kar je bilo do tedaj zgrajenega v isti namen, da bi pomenil najvišji dosežek v gradbeni in kiparski umetnosti, je dal Mausolos poklicati najboljše stavbenike in kiparje tistega časa. Mojstri stavbeništva in kiparskega dleta so se lotili dela in iz obdelanega kamna je počasi vstajala veličastna stavba. Toda še pred koncem del je naročnik nagrobnega spomenika, bogati knez Mausolos, zaključil z radostmi brezskrbnega uživanja in končal pota svojega življenja. Po smrti slavohlepnega pa so žive roke graditeljev delale naprej veličastni spomenik kot v posmeh mrtvemu bogatašu. Nikoli ni knez Mausolos ugledal dograjene stavbe, ki jo je naročil. Gradili so jo živi in živi so videli plod svojega dela.

Dograjeni nagrobnik v Halikarnasu je bil res čudovito delo in dokaz umetniške moči nekdanjih graditeljev. Osnovna ploskev je bila omejena s stranicami 33 in 39 metrov in se je dvigala v petih stopnjah kakih 30 metrov visoko. Od tu dalje se je šele začel pravi nagrobni tempelj. Več vitkih in lepih stebrov je nosilo stopničasto streho, na vrhu strehe pa je kraljevala veličastna kvadriga, nekdanja vprega s četvernimi konji. Nagrobnik je bilo mogoče videti daleč naokoli, saj je celotna višina znašala okoli 50 metrov. Ne samo zaradi velikosti, tudi umetnostno gradnje je

navduševala takratne popotnike, ki so vtis na krasno stavbo prenašali naprej. In ko je prvi sestavljalec nizal največje stvaritve človeških rok v prvi seznam sedmerih največjih čudes sveta, ni mogel mimo nagrobnika vladarjevega namestnika kneza Mausolosa v Halikarnasu.

Usoda nagrobnika je v marsičem podobna ostalim čudesom iz tistih časov. Dandanašnji ne moremo več občudovati dela nekdanjih graditeljev. V 14. stoletju je krščanski red sv. Janeza v čudoviti stavbi videl samo primerno skladišče klesanega kamnja. Red je v Halikarnasu gradil Petrovo trdnjavo in tedanji gradbeniki so hodili v mavzolej po rezano kamene kot v kamnolom. Namesto nagrobnika so človeške roke postavile novo stavbo, imenovano Bodrum, in tako se je še enkrat izpričalo, da je edino resnično živo delo in ustvarjanje. Z ironijo usode je spomenik, ki naj bi za vse večne čase pričal o slavi umrlega kneza, postal samo gradivo za novo stavbo...

Svojevrsten nagrobnik si je postavila tudi narava, samo da je ta kot ona sama večno živ. V jugovzhodni Sibiriji, v širnih tundrah, je med gore vrezala ogromno in globoko kotanjo ter jo napolnila z vodo. Tako je nastalo največje sladkovodno jezero v Evropi — Bajkalsko jezero, ki mu nekateri pravijo tudi „živi muzej“. Razteza se na površini 31 140 kvadratnih metrov, njegovo dno pa sega globoko pod morsk gladino in doseže tudi do 1741 metrov globine. Tako je

Bajkalsko jezero tudi najgloblje jezero na vsem svetu.

Ob njem in v njem si je izbralo dom 1800 vrst živalskega in rastlinskega sveta, od tega jih dobri dve tretjini živita samo tam in jih ni mogoče srečati nikjer drugod. V vodah širnega Bajkalskega jezera žive živali, ki so drugod po svetu že davno izumrle ali pa sploh ne žive v sladkih vodah.

Posebna zanimivost jezera je ribica, ki ji pravijo „golomjanka“. Ribica je popolnoma prozorna, tako da je skozenjo mogoče brati časopis. Poleg tega ne leže iker, kakor to počno druge njene vrstnice po svetu, ampak kot žive mladice.

Jezero daje dom tudi okoli 40 tisočem tujenjem posebne vrste. Nihče ne ve, od kod in kako tujenji v sladkih vodah, več kot tisoč kilometrov daleč od morskih voda, ki so drugače naravno okolje tej živalski vrsti. Znanstveniki, postavljeni pred to čudno vprašanje, ne vedo točnega odgovora. Domnevajo, da so tujenji Bajkalskega jezera verjetno potomci nekdanjih tujenjev, ki so živeli v vodah Arktičnega morja in so jih zemeljski premiki odrezali od morja, tako da so ostali ujetniki nastalega jezera. Seveda je to samo domneva, ki jo je težko podkrepiti z dokazi.

Jezero vsako leto za več mesecev zamrzne, vendar kljub temu promet na njem živahno cveti. Bajkalsko jezero je kot morje — polno življenja in lepote.

KAJ JE

FILM

KAPELSKI KRESOVI

V krajih Gorskega Kotarja te dni tečejo zadnji metri filmskega traku pri snemanju novega televizijskega filma „Kapelski kresovi“. Ekipo pod vodstvom režiserja Ivana Hetricha snema zadnje kadre serije zgodb, ki jih bomo lahko gledali v trinajstih nadaljevanjih na malih ekranih. Film snemajo po romanu jugoslovanskega partizanskega pisatelja Veljka Kovačevića, ki je pri snemanjih tudi aktivno sodeloval. Priprave nove televizijske nadaljevanke, ki nastaja, govori o dogodkih med italijansko okupacijo, o nadčloveških naporih, ki so jih prenašali borci, pa tudi o intimnih, nežnih človeških čustvih, ki so vzkličala kljub mračnim, krutim časom. Glavno vlogo legendarnega partizana, imenovanega Dimnikar, igra popularni Boris Dvornik, igralec, brez katerega si že skoraj ne moremo zamisliti televizijskih nadaljevanj zagrebske televizije. Na sporedu bo nova serija v pomladnih mesecih.

Cela vrsta filmov in popevk je našim ušesom močno približala grški melos, ki je vse pogostejši tudi v naših, slovenskih popevkah. Zato najbrž ne bo kdove kako čudno zavznela glasba z velike plošče „12 najuspešnejših melodij Grčije“, ki jo je izdala RTB. Prijetne in melodične skladbe bodo ob svoji nezahtevnosti lahko kar prijetno razvedrilo.

Plesni orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Jožeta Privška ima za seboj uspešno in plodno pot. S celo vrsto odličnih glasbenikov in solistov si je priboril ugled tudi v tujini. Na veliki plošči, ki jo je izdala SAKOJ, se plesni orkester predstavlja s 14 skladbami slovenskih in tujih skladateljev. Med drugim lahko poslušamo izvedbo „Pink Pantherja“, „Pegasto deklo“, „Pred mano je poletje“, „Mesto mladih“.

PLOŠČE

V naših trgovinah je moč kupiti zelo zanimivo veliko ploščo, na kateri so v stereo tehniki posnete orgelske skladbe velikih mojstrov tega kraljevskega instrumenta. Organist Walter R. Schuster je skladbe izvajal na znamenitih orglah v Passau, ki so svoje dni veljale za največje na svetu. Iz teh gigant-skih orgel je glasbeniku uspelo izvabiti najrahljše tone, pa tudi veličastno grmenje. Enkratna uporaba manualov in pedalov, značilna za Schusterja, dodaja svoje, tako da je umetniško doživetje ob tej glasbi res edinstveno.

KNJIGE

PSIHIATROVI ZAPISKI

Dr. Hans Buerger-Prinz, psihiater in sodni zdravniški izvedenec, se je v svoji praksi srečal s številnimi zanimivimi vprašanji in primeri duševnih bolezni in zdravljenja. Izkušnje, s katerimi je obogatil svoje teoretično znanje, je znal povezati v zanimivo pripoved, ki jo je naslovil: „Psihiatrovi zapiski“. To knjigo

smo dobili tudi v slovenskem prevodu. Ker zanimanje za tovrstna književna dela raste tudi na slovenskem tržišču, ni potrebno knjige še posebej pripočati. Ob prijetnem in zanimivem branju je moč v knjigi najti tudi precej poučnega.

Državna založba Slovenije je izdala knjigo „Slovenci v zamejstvu“, ki so jo napisali Tone Ferenc, Milica Kacin-Wohinz in Tone Zoran. S to izdajo dobivamo delo, ki smo ga že dolgo potrebovali, saj zgodovinskega pregleda o razvoju Slovencev v zamejstvu še nismo imeli. V knjigi je zajeto obdobje od 1918 do 1945 in posebej opisuje zgodovino Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Obsežno in dokaj izčrpno je obdelan tudi osvobodilni boj naših rojakov, ki jih je usoda pustila zunaj naših državnih meja. Knjigi so priloženi dokumentarni posnetki in drugo gradivo.

Filmskega igralca Anthonyja Quinna pri nas dobro poznamo, nismo pa ga še spoznali kot pisatelja. S te plati se nam Quinn predstavlja v romanu „Izvirni greh“, ki je izšel v zbirki „Bios“, ki jo izdaja Cankarjeva založba. Roman je avtobiografski. Težišče pripovedi je v opisanju mladih let slavnega igralca in poti, ki mu je prinesla

PREDSTAVJAMO VAM

Narava, svet katerega sestavni deli smo tudi ljudje, že dolgo buri domišljijo marsikaterega bralca, saj v svoji neizmerno bogati zakladnici hrani prenekatero zanimivo skrivnost, prenekatero obliko življenja, ki na svoj način odkriva skrivnost vsega bivajočega. Izredno bogat in poučen izlet v naravo lahko storimo kar doma, s knjigo Karla Ericha Graebnerja „Narava – neznana znanca“, ki jo je izdala Mladinska knjiga. Izdajo odlikuje bogato slikovno gradivo, ki nam odpira tiste lepote živega, ki jih sami ne moremo opaziti. Zanimiv in poučen pa je tudi tekst, saj avtorju uspeva, da s preprosto, vsakemu razumljivo besedo opiše tudi najbolj zapletene pojave v naravi.

NOVEGA

VRTNO DREVJE

Na slovenskem knjižnem trgu se pojavlja vse več različnih priročnikov, ki zapolnjujejo dose-danje praznino na tem področju. Dobili smo že več izvirnih del o trajnicah, enoletnicah, lončnicah, nismo pa imeli še nobenega priročnika, ki bi obdelal vrtno drevje in grmovnice za rabo v vrtovih, zelenicah in drugih javnih nasadih. Državna založba Slovenije je, da odpravi to pomanjkljivost, izdala knjigo Aleksandra Šiftarja „Vrtno drevje in grmovnice“, ki je namenjena širokemu krogu bralcev. Knjigo odlikujeta bogato slikovno gradivo in dobra sistematizacija.

Zlata pravila življenja

Brošurani izdaji „Zlatih pravil življenja“ je zaradi velikega zanimanja sledila še v platno vezana izdaja. Tudi ponatis prinaša izbor izrekov, rekov, pregovorov, aforizmov in drugih, v kratki obliki zajetih življenjskih

modrosti raznih narodov in ustvarjalcev. M. Hafner je izbor misli uredil po geslih, tako da je gradivo bolj pregledno. Res, da je v knjigi zajet samo drobec iz velike zakladnice modrosti, toda knjiga je ena prvih te vrste v slovenskem jeziku in zato zasluži pozornost.

Hans Hellmut Kirst, sodobni nemški pisatelj, je že star znanec našega bralnega občinstva, saj imamo Slovenci prevedenih precej njegovih del. Poznamo ga predvsem kot pisca vojnih romanov, zdaj pa prihaja v slovensko prevodno književnost z bolj sodobno tematiko. Pri založbi Obzorja so izdali roman „Obsojeni na resnico“, ki je sestavni del trilogije o delu kriminalistične policije. Roman opisuje na značilen Kirstov „filmski“ način raziskovanje nekega umora. Ob tej priliki policijski inšpektor odkriva tudi tisto resnico o družbi, ki je navadnemu očesu skrita.

GOŠČAVA IN ŽIVALI

Mladinska knjiga je v zbirki „Knjižnica sinjega galeba“ izdala knjigo živalskih pripovedk francoskega pisatelja Reneja Guillota. Pisatelj velja za enega najuspešnejših piscev mladinske literature in je za svoje knjige prejel leta 1964 nagrado Hansa C. Andersena. V knjigi „Goščava in živali“ pripoveduje Guillot zgodbe, ki se v marsičem ločijo od običajnih pripovedk o afriških živalih. Snov zanje je avtor črpal iz pripovedi, ki spremljajo lovce in popotnike na črni celini. Knjigo je ilustriral Matjaž Schmit, prevedel pa Gitica Jakopin.

Morda ni več veliko ljudi, ki bi jim slovenska beseda toliko pomenila kot Avgustu Gregorčiču iz Brezovice pri Mirni. To je še toliko bolj presenetljivo, ker se Gregorčič ne ukvarja z jezikoslovjem ali proučevanjem književnosti, ampak opravlja dokaj „nepoetičen“ poklic – je direktor tovarne Dana na Mirni; gospodarstvo pa samo z dobro mero humora lahko povežemo s poezijo.

Prav ljubezen do slovenske besede je že v šolskih letih vzbudila v Gregorčiču pesniško žilico. Kot sam pravi, mu je bila pri tem v veliko oporo učiteljica slovenščine Mrharjeva, ki je znala vzgojiti v svojih učencih veselje in spoštovanje do materinega jezika in do književnosti. Že v tistem času je Gregorčič objavil nekaj svojih pesmi, najprej v šolskih glasilih, kasneje pa je objavljala tudi v Mladini, Mladih potih, Naših razgledih in drugod. Zanimala ga je predvsem lirika, izpovedno pesništvo, kajti „več in lažje poveš papirju kot sočloveku“.

Lirika je globoko osebna in lirik mora v svojem pisanju vase, brezobzirno in brez sramu. Skoraj vedno se v ustvarjalcu zašavi vprašanje: kaj potem s pesmimi? Kot pesmi so namenjene občinstvu, da jih bere, a kot osebne izpovedi so samo stvar ustvarjalca.

„Izpovedovanje v pesmi daje človeku čutiti celoto, spoznanje samega sebe pa nosi zadovoljstvo in daje človeku novih moči za opravljanje vsakdanjih stvari. Dostikrat sem objavljala pod psevdonomom, ker je pač težko javnosti dati svoja najgloblja osebna spoznanja. Ko sem sam s papirjem, je vse lahko. Papir ne ugovarja, ne moti. Ob njem najlažje najdem svoj notranji utrip.“

Sodobno pesništvo teži proč od lirike, kajti nehoti postaja lirika nekako romantična, nesodobna, vendar pa Gregorčič pravi: „Cenim tudi sodobno pesništvo. Seveda pa vsako čvekanje in razbijanje besed ne sodi vanj. V poeziji se naj človek kaže kot bitje vrednosti,

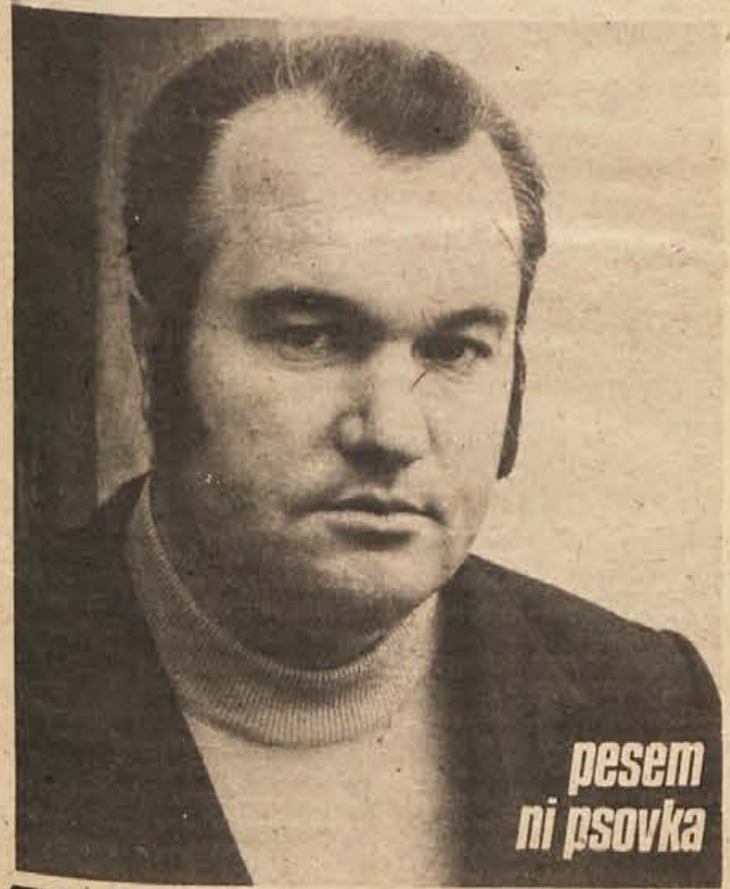
pokaže naj svojo veličino in dostojanstvo, ne pa da se kaže kot nemoralno in razvrednoteno bitje. Prepričan sem, da mora pesništvo gojiti svoje izrazno sredstvo, jezik, da ga ne sme razkrajati in uničevati. Z lepo gojeno slovensko besedo je mogoče izraziti tudi praznino sodobnega sveta in človeka, kar menda mladi hočejo, nikakor pa ni potrebno in se ne sme slovenska beseda degradirati v psovko. Poezija tako uničuje samo sebe! Kaj takega menda res ne moremo pričakovati od nobene dejavnosti – da bi bila zato, da se uniči.“

Ob takih premislekih nastajajo pesmi Avgusta Gregorčiča. V prostem času, ki ga je malo, išče s pesmijo samega sebe, se oplaja in gradi v polnokrvnega človeka. Njegova pesem je stvar trenutka, ki zbeži mimo. Toda trenutki, zaobjeti v pesmi, postajajo čas, osvoje si prostor in izbojujejo pravičo do bivanja. Pesniška zbirka tako nehoti nastaja.

„Ne mislim nanjo,“ zatrjuje Gregorčič. „Gradivo se sicer nabira, čeprav nimam nobenih načrtov. Kaj bi govoril, morda bom nekoč celo izdal svojo zbirko pesmi. Nič se ne ve.“

V kratkem se bo Gregorčič predstavil tudi v naši domači „reviji“, v Dolenjskih razgledih. Kaj meni o poskusu, da bi na Dolenjskem imeli tako publikacijo?

„Mislim, da bi Dolenjski razgledi lahko veliko pomenili za dolenjske ustvarjalce, saj bi izšli iz okolja, v katerem živimo in smo globoko vraščeni vanj. Dolenjska ni „mrtva“ dežela. Veliko besednih ustvarjalcev ima žal pa zaenkrat ne premoremo prostora, kjer bi se ta ustvarjalnost potrjevala. Dolenjski razgledi bi lahko bili točka, okoli katere bi se združili naši ustvarjalci, točka, ki bi dokazovala našo živost, naše dihanje in bivanje. Dokler pa smo raztreseni, zaprti vsak v svojo anonimnost, ne moremo dati nikakršnega kulturnega potrdila naši pokrajini.“

IZ TRDINOVEGA NOTESA

mestijanuhi

„O mestijanuhih. Pol je veseljakov, najmanj pol pa gavnarjev. To so brezvestni igralci, nobeden nič nima, vsi tisti bahači so berači. Nikoli ne plačajo, če kaj kupijo. Meščurji tudi radi slastne drage jedila papajo; kako račico, kako zlahitno ribico, prvo ljubljansko solato, karfiol. Zdi jim se velika bor-nost, če nimajo opoldne družega ko juho, govedino s prikuho, zraven kaj sočivja in se ve da tudi kruh in vino. Radi capedirajo in vsi strežejo na kmetih kaj večje z naj boljšim vinom, prinesli s seboj kos švajcarskega sira ali salamo etc. — domača dajo si še napraviti ocvrto pišče ali skuhati lepih dragih krških rakov ali kaj drugega takega. Če se gre kamo dalje, treba je sestiti v kočijo, čeprav se plača 4 forin'e za dan, kaj za to? O ženskih sodijo, da niso kos ljubljanskim v lepoti, ker imajo glave debele ko svinjske buče, oči pa

kot jajca. Mamonu klanja se vse do črne zemlje, kredita nima ne naj trdniji kupec v mestu ne za 100 f. Treba je zastaviti zlatino, srebrnino etc. obetati visoke obresti etc. in še se ne dobi vselej denar. Iz naj naravnega vzroka, ker ga ni ali če je ker se neče v tem neobtrnem mestu z njim špekulirati. Brez značajni meščurji store za denar, za dobiček ali celo za obljubo dobička vse. Župana volili so zato ker so jih osleparili, da se bo znižal potem vinski dac. Kluna volili so, da jim napelje železnico, če prav so spoznali lahko zavrženost tega falota. Županu se klanjajo in ga zovo v novinah ženijalnega, čeravno ni do zdaj še ničesar storil za mesto ali župan je bogat in to je dosti — to je tudi glavni vzrok, da se vedno ližejo in z repom migajo pred vsakomur.“ Malokdaj je bilo na enem mestu dovedaneza toliko oikre-

ga in popopraneza o prebivalcih dolenske prestolnice, med katerimi je Trdina preživel toliko let svojega življenja. Ni kaj, imel je dovolj priložnosti, da jih je dodobra spoznal in pretipal do obisti. Zgornje vrste so svojevrstno poročilo o tem, v kakšnih čisljih jih je imel. Prav gotovo se danes ne vozijo več s kočijami — pa če bi se še, ne bi bile samo po štiri forinte na dan in žal tudi krških rakov ni mogoče več jesti... Vse drugo pa lahko še drži. O tem, kakšne so ženske v primerjavi z ljubljanskimi, ne gre soditi, kajti: „De gustibus non est disputandum“, se pravi, da imajo vsake oči svojega „maljarja“. Da pa se „mestijanuhi“ vse do črne zemlje klanjajo mamonu — to bi skoraj verjel, le pogledati in preveriti bi bilo potrebno v davčnih knjigah...

12.XII.-25.XII.

V decembru smo, v desetem mesecu nekdanjega rimskega koledarja. Gruden je izredno staro slovensko ime za ta mesec: srečamo ga že pri Martinu iz Loke in pri Trubarju. Med ljudstvom so živela — ponekod so se celo še ohranila — domača imena za ta mesec: kolednjak, božični mesec, veliki božičnik in podobno. Sonce bo 21. decembra stopilo v znamenje kozoroga; takrat bomo imeli najkrajši dan — 8 ur in 38 minut in najdaljšo noč 15 ur in 22 minut. Sonce se bo na ta dan obrnilo — nastopil bo zimski sončni obrat ali solsticij, uradno se bo začela zima. V petek ob 17.24 bo mlaj in po Herschlovem ključu smemo pričakovati lepo vreme. Na ta dan pride sv. Lucija. Po starem julijanskem koledarju je bil to najkrajši dan v letu in zato je ostal do danes povezan s številnimi čarodejnimi šegami in običaji. Ženske se bojijo čarovnic, zato ponekod na Lucijo ne šivajo, ne krpajo, ponekod dajo na hlevska vrata srp, da bi čarovnice živini ne odnese teka. Pozor: stara šega pravi, da dvajset dni od sv. Lucije do božiča pomeni hkrati tudi vreme v posameznih mesecih naslednjega leta. Prvi dan ponazarja januar, drugi februar in tako naprej. Tudi na Lucijin dan dajejo ponekod kalit piščančkov, ki pa je star le nekaj desetletij, da ozeleni do novoletnih praznikov.

21. december je praznik sv. Tomaža, ki goduje resnično pred najkrajšim dnem v letu. Potem ko so 1582. leta spremenili koledar, je ta svetnik prevzel nekaj Andrejevih in nekaj Lucijinih nalog. Pravijo, da si je tema izvolila sv. Tomaža za varuha. Tomaž tudi odpira vrata vedeževanju. V dolgih nočeh imajo svojo moč čarovnice — v Beli krajini spredejo zato na Tomaževo zjutraj od treh pa do sončnega vzhoda niti, s katerimi zagrade toči dohod na njive in v vinograde. Krščanski božični običaji, kot so predbožični post, sveti večer z jaslicami, božično kajenje in kopljenje, polnočnica in podobno, so splošno znani, čeprav so zadnje čase vse bolj umikajo pred novoletnimi običaji. Med starodavne običaje sodi zažiganje drevesnega panja, za katerega so menili, da ima obrambo, zdravilno in plodnostno moč. Tak panj so v okolici Velikih Lašč imenovali zglavnik, v Beli krajini badnik ali badnjak. Z burklami so potrkali po žarečem panju in govorili: „Kolikor iskric, toliko jagjenčkov“, „Kolikor iskric, toliko piščančkov“ in podobno. Čim bolj so iskre švigale proti stropu, tem boljša letina se je obetala. Danes najbolj znan običaj je krašenje smrečice, ki pa je star le nekaj desetletij. Ohranil pa se je še ostanek

nekdanjega čarovnega obreda, da pride na mizo božični kruh, ki mu na Dolenskem pravijo poprtnik ali poprtnjak, v Beli krajini pa božičnik. Okrog božiča so stari ljudje opazovali vreme in skušali uganiti, kakšno bo prihodnje leto. Poglejmo: po tisti sapi, kakršna brije na sveti večer opolnoči, se ravna vreme vse leto. Če na sveti večer v sodih vino vre, bo trta dobro rodila. V Beli krajini pravijo: „Kolikor tednov po božiču prvič zagrmí, toliko tednov pred Jurijem narava zeleni“. Znan je tudi pregovor „O božiču za steno, v veliki noči za pečjo!“ Pravijo tudi, da bo tisti, ki na sveto noč pade, naslednje leto umrl. Tudi če v hiši ugasne luč, pomeni to smrt. Se o vremenu: v soboto, 21. decembra ob 20.43, bo prvi krajec, prineslo bo dež ali sneg, če bosta pihala jug ali zahodnik. In še nekaj pregovorov: Božični dež vzame rž. Ako na božič dežuje, bo prihodnje leto mokro. Kolikor bliže je božič mlaja, toliko hujši mraz prihaja. Zelen božič — bela velika noč. Dež in veter pred božičem koplje jamo rad mrličem. O božiču se spodobi malo snega in malo belega kruha. Jasna in svetlo črna je sveti večer, letina prav dobra še rada primeri; sveti večer če oblačno, temno, žita bo prazno ob letu gumno. Po božiču gre dan gori, sneg doli.

LUKNJA

Po navedbah krajevnega leksikona Slovenije (Državna založba Slovenije, 1971) ima vas Prečna le še dva prava kmeta, vsi drugi odhajajo na delo v Novo mesto ali Zalog. Prečna je sicer znana Novomeščanom po letališču in po rimskih grobovih, ki so jih izkopali zahodno od vasi. Na skali nad izvirom Prečne — prav blizu vasi — pa se še danes vidijo razvaline gradu Luknja. Nekdaj je veljal ta grad za najbolj utrjenega na Dolenskem, še starejši grad pa je bil umaknjen bolj v skalovje. Prvi lastniki lukenjskega gradu so bili gospodje Lukenjski.

Kaj pravi o gradu kronist tistega časa Valvasor?

„Grad in gospostvo Lueg, v kranjskem jeziku Luknja, prištevamo k Dolenski, je pa od Ljubljane oddaljeno osem, od Novega mesta pa eno miljo.

Nemško ime je grad dobil po gospodih ustanoviteljih Lukenjskih, kranjsko pa od besede Luknja, ker je bil stari grad pozidan v luknji neke skale ter imel pridvižni most, o čemer se lahko pričajo stari ostanki.

Novi grad nima prav nikakršnega razgleda. Grad oklepa za pogled strašno hribovje tako močno in tesno, da je ta v zimskih dneh za precej časa oropan prijetne sončne luči, pa tudi poleti sonce tu že od štirih popoldne ne sije več. Ne oziraje se na to, pa je zrak, ki veje okoli gradu in graščine, svež in zdrav in spričo teh reči bi grad lahko nudil sliko na griču postavljenega kotlastega hriba, ki ga zapirajo hribi.

Leta 1580 je gospod Franc Gall ta skoraj že popolnoma razpadli grad dvignil iz ruševin, ko je dal zgraditi tri stolpe, zidove in hodnik ter postaviti pridvižni most, ker je bil spoznal, da bi ta grad bil dovolj trden in močan, da vzdrži sovražnikov napad in mu kljubuje. Zato je tudi dobil od cesarjevega veličanstva dovoljenje, da sme to zidavo in utrdbo dela izvršiti z deželno tlako.

Sedanji gospod lastnik ni nič manj prispeval k restavraciji tega gradu ter je razen tega dal napraviti še lepo pritlično dvorano in jo okrasiti s figurami iz mavca ali tako imenovanimi štukaturami in lepimi slikami. Ko se je pred nekaj leti pred starim gradom kopalo, so v izkopani zemlji našli mnogo puščic, ki so jih nekoč verjetno kaki napadalci brezuspešno streljali proti gradu.

Tik pod novim gradom priteče voda z imenom Prečna na dan s tako silo, da že takoj ob svojem nastanku in izviru žene sedem mlinskih koles, ki se lahko vsa obenem vrtijo in meljejo, in kar je najbolj občudovanja vredno, pa je to, da vode ni nikdar ne preveč ne premalo in da pozimi mlini nikoli ne zamrznejo; tamkajšnji jez pa je zgrajen iz samih rezanih kamnov.

Nekoč se je voda v notranjosti hirba zamašila in tako je vzela mlinarju njegovo delo in kruh. Zaradi tega je ta s puško streljal v luknjo, iz katere izvira voda, in po streli je pritekla na dan krvavo rdeča voda. Temu se preprosti kmečki ljudje niso mogli dovolj naučiti in na kraju so prišli do neumnega zaključka, češ: mlinar je v luknji sedečega hudiča gotovo smrtno zadel, to pa naj bi potrjevala kri, ki je iz luknje pritekla. Seveda s preproščino obdarjena pamet ni segala tako daleč, da bi mogla opaziti, da prihaja rdeče pobarvana voda od rdeče ilovnate zemlje, ki je povzročila zamašitev vode.

Približno streljaj od omenjenih mlinov je lepa in zanimiva podzemeljska jama, v katere notranjost je z lučjo mogoče priti zelo daleč, toda nihče se ni mogel najti ali pa priti do njenega konca. Iz te jame teče ob daljšem deževju veliko vode, sicer pa je popolnoma suha.

Lastniki gradu in gospostva Luknja so, kakor smo to že omenili, bili gospodje Lukenjski, ki pa so se izkazali vredni svojega imena. Ko pa je bil poslednji gospod Erazem Lukenjski v nekem drugem gradu, ležečem na Notranjskem, tudi z imenom Luknja, ustreljen, je deželni knez, ker ni bilo moških dedičev družine gospodov Lukenjskih, gospostvo proglasil za deželnoknežje. Gospostvo Luknja je kasneje, leta 1494, podaril in prepustil cesar Maksimilijan I. gospodu Frideriku Gallenbergu kot nagrado za zvesto službo cesarju in vsej nemški domovini.

Pozneje je gospostvo Luknja dobil gospod Franc Gall, stotnik na Kranjskem, ki je imel ženo iz rodbine Lambergov, ter je poskrbel, kakor je bilo že zgoraj omenjeno, da je grad v mnogo boljšem stanju; od njega je Luknja z dedovanjem prišla na družino Barbo in končno s poroko na gosposde Brennerje, barone. Tako je še danes lastnik tega gospostva gospod Wolf Daniel Brenner, baron.

Kjer je Valvasor končal, je nadaljeval njegovo delo drug zgodovinar in zbiratelj

narodnega blaga, Franz Anton Breckerfeld, rojen 1740 na Starem gradu pri Novem mestu, umrl pa v Ljubljani 1806. Takole piše o Luknji: „Grad Luknja ima s tistim na Notranjskem, ki ima isto ime, veliko podobnosti. Pri obeh sta podzemski jami, oba gospodarja sta si zgradila svoje bivališče visoko na pečinah, oba grajska vhoda sta dosegljiva le preko dviznega mostu in sama lega gradu vzbujajo grozo in strah.

Grad Luknja nad Prečno ima zaradi okoliških gora in hribov zelo slab razgled, ali še bolje povedano: dokaj omejen. Pozimi pogrešamo pri že tako in tako kratkih dneh vsaj malo sončnih zarkov. Poleti se sonce skriva za gore že ob štirih popoldne in temne sence zavijejo okolico v mrak; še celo v vročih poletnih dneh večeri človeku ne dajo blagodejno ohladitve. Skalna stena je namreč v soncu tako razgreta, da oddaja toploto po sobanah še dolgo po tem, ko se grad potopi v senco.“

Po odhodu gospoda Lukenjskega, pravi Breckerfeld, je grad postal deželna last. Valvasor je opis lastnikov gradu končal z Brennerji. Zares, od družine Barbo je grad prešel v roke barona Franza Kasperja von Brennerja, kateremu je grad Luknja prinesla v zakon leta 1651 soproga Marija Ana, rojena baronica von Eck — Hungersbach. Njun sin Wolf Daniel baron von Brenner ni zapustil moškega potomca. V letu 1709 je bil lastnik tega gospostva njegov zet Johann Otto grof Herbersteinski, ki je bil višji poročnik in komandant v Bariloviću pri Karlovcu. Poročen je bil z Marijo Felizitas grofjco von Brenner, ki je umrla 1715. L 1696 se je rodila hči Marija Ana Elizabeta, ki se je 1719 poročila z grofom Sigmundom Jožefom Ant. Blagayem. Od leta 1711 so bili lastniki gradu grofje Gallenberški; od njih ga je 1748 kupil gospod Jožef Wilhelm grof Barbo von Wachsenstein s svojo prvo ženo Regino, rojeno grofjco Ratkay. Po grofovi smrti sta grad in gospostvo prešla na njegovega sina Eugena Barba grofa Wachsensteinskega, ki je kot stotnik pri infanterijskem regimentu grofa Thurna napravil več uspešnih bojnih pohodov proti Turkom in Francozom. Leta 1803 je bil upokojen kot višji stražmojster.

Pred drugo svetovno vojno je bil lastnik gradu Franc Seidl, vendar pa je že takrat temu znanemu novomeškemu trgovcu grad hitro propadal.

Grad je bil svoje čase priljubljena izletniška točka Novomeščanom, ki so ob nedeljah hodili k izviru Prečne na sprehod. Josip Vrhovec poroča v svoji Zgodovini Novega mesta, izdani v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja, o gradu Luknja: „Nihče, komur je dovoljeno le par ur muditi se brez posla v Novem mestu, naj ne zamudi obiskati gradu lukenjskega, dvojčka isto tako imenovanega notranjskega grada. Dolenski Luknja gotovo ni manj zanimiva. Tudi tu se je neki potikal, kakor trdi Costa v svojem potopisu po Kranjskem, tolovajski vitez Erazem iz Jame. Imel je, pravili so Costi, svoje skrivališče tudi tu.

Izpod divje raztrgane skale šumi rečica Prečina, odtok Temenice, ki se izgublja pri Mirni peči pod zemljo; komaj je prišumela na dan, goni že velik mlin in še večjo zagor.

Kje pak je grad, da ga ni videti? Tam gori, visoko gori nad izviro Prečine stoji, na mogočih skali, za gradom samim pa se dvigajo zopet strme skale okoli in okoli. Po letu je tu zaradi hladu kaj prijetno. Meščani so že od njega dni ob nedeljah radi zahajali semkaj; toda pozimi ga pa skoraj ne iztakneš žalostnejšega kraja.

Ta grad, ki živo spominja na notranjsko Jamo, je prevzel svoje ime po starem in prvotnem gradu, ki je stal kak streljaj od sedanjega, pa še bolj v skale umaknjen. Ko je postalo to skromno, bolj priprosti hiši kakor grajščini podobno zidanje pretesno, predstavilo so je na sedanji kraj. Pa tudi še tu sem prestavljeni grad je imel tako močno lego, kakor razum Mehovega noben drug na Dolenskem ne. Velika, daleč v goro držeča kraska jama, ki je pa ni še nihče preiskal, je že kmalu pri vhodu okrašena z obilnimi kapniki.“

Kot pri skoraj vseh drugih gradovih so se tudi ob lukenjskem spletale govorice o zakladih in zlatih teletih. Še Trdina v svojih zapiskih beleži, češ da so nekdanji lastniki v strahu pred Turki skrili svoje bogastvo v steber in da so Turki grajske pobili. Ljudje verujejo, kot piše Trdina, da je zaklad ostal v stebri. Še v Trdinovih časih so ga iskali; bilo je že mnogo prekopanega — vendar pa ga do današnjih dni ni še nihče odkril. Grad je dandanašnji že porušen — zgodbe o zakladu pa še živijo...